1659

Mancante di quattro carte alla fine dell'opera principale.

Cheri

JOANNIS HENRICI MEIBOMII

MÆCENAS,

SIVE

DE C. CILNII MÆCENATIS

vita, moribus & rebus gestis,

LIBER SINGULARIS.

ACCESSIT

C. PEDONIS ALBINOVANI

Mæcenati scriptum Epicedium,

Notis illustratum.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOHANNEM & DANIELEM ELSEVIER.

cIↃ IↃC LIII.

LVCIANVS
IN TOXARI.

Καὶ μὴν πρὸς τοὺς ζῶντας ἄμεινον οἰόμεθα πράξειν, μεμνημένοι τῶν ἀρίστων καὶ τιμῶντες ἀποθανόντας· ἡγούμεθα γὰρ οὕτως ἂν ἡμῖν πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐθελῆσαι γενέσθαι.

„ Exiſtimamus ſane nos rem vehementer conducibilem, etiam his qui in vita ſunt, eſſe facturos, ſi præſtantium virorum memoriam celebremus, honoremque habeamus defunctis. Siquidem futurum ita arbitramur, ut multi apud nos illorum ſimiles evadere cupiant.

Reverendissimo, Illustrissimo, Celsissimoque

PRINCIPI AC DOMINO

DNO JOANNI,

ELECTO

LUBECENSIUM EPISCOPO;

HEREDI NORVEGIÆ, DUCI SLESVICI, HOLSATIÆ, STORMARIÆ, DITHMARSIÆ, COMITI OLDENBURGI ET DELMENHORSTI,

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

ROMÆ olim, in urbe Orbis domina, sancte colebatur HERCULES MUSARUM, seu MUSAGETES, ut Græci vocabant, cui ædem ex pecunia Censoria dedicavit Fulvius Nobilior. Visebatur ille

Fultus nodosæ robore clavæ, Et
Tectus villosi pelle Leonis;

sinistra vero manu adsistentis pone laurus, cui sertiles corollæ erant appensæ, ramum decerpebat, ac citharam Apollinis, haud procul inde positam, idemtidem vultu respiciebat irretorto.

Lepidum profecto commentum, & quod auctorem sapiat, qui cerebrum in calcaneo non gesserit. Per fortissimum enim Herculis numen, viros intelligi voluit vetustas seu civili, seu bellica virtute præstantes, qui vel toga, vel sago ita cluerent, ut simul tamen haverent coronam de immortalis lauri virore decerpere, summaq; vi & labore niterentur —— *munita tenere*

Edita doctrina sapientum templa serena;
Despicere unde alios quirent, passimque videre
Errare, atque viam palantes quærere veri:

quique Musas earumque cultores assiduos magnifica liberalitate foverent, eorumque tranquillitatem & ocium suo patrocinio defenderent, & ab istis vicissim voce & calamo deprædicari atque æternitati famæ consecrari desiderarent. Tāle numen, ne alia nunc exempla in medium adferam, suo tempore omne genus literatis præstitit C. CILNIVS MÆCENAS, Divi Augusti consiliorum moderator ac familiaris; & patrocinii vicissim & meriti, communem hominum sortem prætergressi pretium, æternam nominis gloriam, à clientibus reportavit, nomenque suum omnibus literarum patronis pro titulo transcripsit. Simile numen Tu hodie nobis præstas, nostroque seculo, Princeps Opt. Max. tuoque merito & *Musarum*

ſarum Hercules & *Mæcenas* clues. Neque ea id tantum cauſſa, quod ex familia natus ſis, cui, ut literarum cultoribus faveant & bene faciant, pridem in naturam vertit; ſive longa retro ſerie majores Tuos reſpicias; ſive parentem laudatiſſimum felicis memoriæ, JOANNEM ADOLFUM; ſive qui modo cum imperio eſt, Sereniſſimum fratrem FRIDERICUM, Principum literatiſſimum, & literatorum Principem, qui una tecum

—— ſtudiis imbutus honeſtis,
Novit ab inſipido doctos ſecernere vulgo,
Iamque diu mutas, ſolitaſque ſilere Camœnas
Incitat ad veterem digna mercede laborem.

Alia eſt & potior cauſa, & quæ propius Te reſpicit, auguſtumque illud nomen Tibi vindicat. Licet enim omnia Tibi abunde ſuppetant, quæ in Principe aut poſſint aut debeant optari; apicem tamen gloriæ Tuæ conſtituit maximus in ſtudiis progreſſus atq; incredibilis in literas literiſq; operantes favor. Itaq; & ipſe ſtudia interrupto amore perſequeris, & totos ſæpe dies in illis tranſigis, nulliſque inſuper parcis ſumptibus, ut illorum, qui iniquioris ſunt fortunæ, paupertatem levando, ſtudia literaſque promotum eas. Novit id Italia, teſtatur Gallia, prædicant vicinæ Academiæ, quæ tuos alumnos & foverunt hactenus, & cul-

tiores tibi ſubinde non paucos remiſerunt. Nec vero ſumptus hic facis, ut ipſe ſaltim habeas, quorum opera in negotiis ſive privis ſive publicis utaris, ſed una tecum & alii. Non negant hoc aliquæ vicinarum aularum, & Tibi gratias agunt, ſibi gratulantur. Verum quo minus prolixius in virtutes Tuas eam, eaſque laudibus proſequar, una earum obſtat, ſumma & incomparabilis modeſtia, in quam peccarem, gloriæque tuæ blandior viderer quam addictior, ſi nimius eſſem. Itaque deſino, & memor gratiæ ac beneficiorum quæ jam per annos duodeviginti & quod excurrit, quibus valitudini Tuæ regendæ præfui, in me contuliſti, ea qua par eſt, ſubmiſſione Tibi conſecro præſens Opuſculum, & offero *Mæcenatem Mæcenati*, literarum & literatorum patronum eorundem patrono ſine pari. Accipe igitur ſis illũ, Principum eruditiſſime, à clientum tuorum minimo & ultimo, ſi merita ſpectes, primo & maximo, ſi affectum: quem reſpiciens, exile munus non aſpernaberis, nec doni ſed animi æſtimatione metieris. Vale, Princeps inclyte, & diu feliciterque publico bono vitam exige. Scribebam Lubecæ, Idibus Decembris, Anno Salvatoris cIↄ Iↄc LII.

Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ Celſit. Tuæ

devotiſſimus cliens

JOAN. HENRICUS MEIBOMIUS.

AD
LECTOREM BENIVOLVM
Præloquium.

D*Edimus tibi, amice Lector, ante annos aliquot Commentarium nostrum in Iusjurandum Hippocratis, & quædam alia, à multis, quantum intelligi datur, non inique accepta. Nunc* Mæcenatem *tibi damus, sive* C. Cilnii Mæcenatis Vitam, *viri summi & Musarum patroni olim maximi, omnibus quidem obiter, nemini satis noti. Amare illum occœpi jam inde ab ultimis adolescentiæ annis, ex quo Lyricorum Principem à Parente meo* Henrico Meibomio *primum mihi commendatum memini. Itaque & postmodum curiosius in ejus vitam moresque & res gestas inquisivi, dumque aliud ago, horisque succisivis* Historiam Medicam, *seu* Catalogum Medicorum & vitam, *qua haberi potest, non ex Medicis tantum, sed omnis antiquitatis scriptoribus conferrumino, in Adversaria conjeci ea, quæ nunc tecum communicare statui. Parva quidem & levia videantur, & quæ cum aliis contendi nequeant:*

—— si quis tamen hæc quoque, si quis
Captus amore leget,

non aspernabitur prorsus, nec contemptui habebit, si præsertim humanioris Musæ, aut antiquitatis aliquem indeptus fuerit gustum. Nam qui bonarum literarum sunt ignari, eos morus essem si morarer. Nec aliam isti ob caussam talia contemnunt, quam quia in se minus esse deprehendunt. Mihi volupe est,

est, quicquid à gravioribus curis, quibus distringor, superat temporis, bonorum auctorum lectioni & humaniori contentioni impendere. Ac proinde, quicquid ogganniant,

Οὐ παύσομαι τὰς χάριτας
Μούσαισι συγκαταμιγνὺς
Ἡδίσταν συζυγίαν.

Si parva ea ex re ad me gloria, nihil refert, dummodo

Δόξα μοι μήτ' ἀτρεκὴς μήτ' αὖ
Παράσημος ἐνείη.

Quin veniam pro laude peto: laudatus abunde,
Non fastiditus si tibi, Lector, ero.

Cæterum jam ad finem perduxeram Mæcenatem, quum ab amico mihi offertur Historia Vitæ Mæcenatis à Jo. Paullo Martyre Rizo lingua Castiliana descripta. *Hanc ego sine mora avide percurrere, certa animi persuasione, me repertu-rum in ipsa,*

— non quod pueri clamitant,
In faba se reperisse:

sed incidisse in scriptorem, à quo vel ea docerer, quæ me forsan latuissent, aut Mæcenati meo fuissent exornando. Sed opido falsus fui. Tantum enim abest, ut Historia illa sit historia, ut parum absit quin prorsus ad fabulas abeat. De Cyri Pædia Xenophontis *Cicero olim dixit*, Cyrum illum non ad historiæ fidem scriptum, sed ad effigiem justi imperii. *De* Xenophonte *ipso Ausonius Poëta ait, quod* ad Cyri virtutes votum potius quam historiam commodarit: quum diceret, non qualis esset, sed qualis esse deberet. *Addit Procopius,* & dexteritatem scribentis, *&* exuberantem sermonis elegantiam effecisse, ut plus æquo exornatum fuerit opus. *Simile quid, si tamen parva licet componere magnis, de Martyris historia dici posset. Aulicum is describere sub Mæcenatis nomine voluit, rerum suarum satagentem, mutationibus tamen aulæ obnoxium, gratia honoribusque mactum, invidia*

petitum,

petitum, aliquando nec frigoris expertem, non ad fidem historiæ, sed exemplum. Eam igitur in rem omnia ὕστερον πρότερον *tractat & confundit,*

Quasi cum una multa jura confundit cocus:

atque, ut cum Horatio loquar,

Ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

ut, si rei veritatem spectare volueris,

A primo medium, à medio mox discrepet imum.

Id vero pluribus, si tanti esset, facillimum fuerit ostendere. Nam quis, quæso, Florus *est iste, omni antiquitati ignoratus, qui nobilitate sua & majorum in Rempul. meritis fretus, Galliam sibi gubernandam petiit, & quum spe sua excideret, Mæcenatem calumniatus primum fuerit, mox cum suis in eum conspirarit: quemque deinceps Mæcenas, impetrato ipsi Prætoris officio, placarit atque amicum sibi fidum compararit? Quis* Drusillus leno, *cujus ope & consilio usus fuerit in Mæcenatis Terentia corrumpenda? De scurris Plautus ait, quod*

Sciant quid in aurem Rex Reginæ dixerit:
Sciant quid Juno fabulata sit cum Jove;

de mulieribus Theocritus, quod

Πάντα γυναῖκες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥραν.

Sirempse modo Martyr novit quo verborum lenocinio, quibus blanditiis amatoriis Terentiæ animum & pudicitiam in privato & clandestino congressu atque in cubiculo expugnarit. Quid dicam?

— Veri nihil, omnia ficta.

Quanta vero in rerum gestarum narratione ἀνιστορησία; *qui anachronismi, aut metachronismi? Ex multis pauca tantum notabimus. Mutinensi bello depugnato, Mæcenatem Martyr ait Augusto auctorem fuisse, ut Antonio reconciliaretur. Augustum igitur adsumpto Mæcenate, Virgilio & Horatio adiisse Antonium: cujus assertionis testem advocat Horatium ex lib.* 1. *Serm. Sat.* V. *Addit, Antonio delinito Augustum ad Lavini*

Girondæ & Rheni confluentiam cum Antonio & Lepido Triumviratum constituisse. Quæ vero hic, DI boni, temporum confusio? Verum quidem est, atque id satis cap. IIX. *ostendimus, Augustum à Senatu ludificatum, quum Cassio & Bruto, D. Iulii interfectoribus imparem se videret, cum Antonio & Lepido fœdus icisse, & Triumviratum iniisse. At non idem tempus hoc fuit, quo Mæcenas Augustum & Antonium, præsentibus Virgilio & Horatio inter se reconciliavit. Triumviratus enim cœpit anno V. C.* DCCXI. *ante bellum Philippense, in quo Horatius, à partibus adhuc Cassii & Bruti militans, captus fuit, & ex intervallo Mæcenati insinuatus. Octo vero annis posterior fuit Augusti & Antonii illa reconciliatio, quam Mæcenas cum Coccejo inter utrumque tentavit, sancito fœdere, quod Brundusinum dictum fuit, cujus Horatius mentionem fecit, eique cum Virgilio interfuit. Non majoris fidei est, quod ait Augustum debellato Antonio, imperioque sibi acquisito, Mæcenatem Italiæ & Romæ præfecisse, ut navatam sibi operam compensaret. Non enim Mæcenatem Augustus Italiæ Romæque præesse ideo jussit, ut meritis ejus gratiam referret; sed ut is porro potius meritis suis ipsum juvaret, atque omnia Romæ in officio & fide ejus retineret. Neque id fecit Augustus Antonio demum devicto, sed pluribus ante annis. Debellato vero Antonio, non Mæcenatem Augustus Vrbi præfecit, sed Consulares, quorum primum fuisse Messallam, ab hoc Statilium Taurum, pluribus cap.* XVI. *notamus. Nolo alia ad obrussam vocare. Mihi religio fuit quicquam de Mæcenate in medium adferre, quod non simul antiquitatis testimonio iverim probatum. Tu, Lector, his fruere &* Historiam *nostram* Medicam, *de qua modo dixi, quæ est de Medicis & rei Medicæ scriptoribus, quantum eorum ab Orbe condito ad annum circiter æræ nostræ* M CCCC L. *innotescere nobis potuit, propediem expecta, atque interea bene vale & feliciter rem gere.*

VIRO

VIRO CLARISS. ET EXCELLENTISSIMO,

JOANNI HENRICO MEIBOMIO HELMESTADIENSI, LUBECENSIUM ARCHIATRO.

SI Patriam videas, si magni scripta Parentis,
Et Patris & Patriæ gloria jure tua est.
At tua sic non est, ut nil sibi vindicet alter:
Participat laudes auctor uterque datas.
Res nova: sed miro novitas ab acumine victa est:
Ut soli egregius sic tibi cedat honos.
Scilicet exemplo, quo vinci gaudet uterque:
Sic utinam vincat te tua posteritas.

CASPAR BARTHIUS.

ALIUD.

ACtum est de studiis, dixi sæpissime, nostris,
Usque adeo Mavors Pallada destituit.
Hem tibi Barbaries, albis invecta quadrigis,
Sublata in cœlum ut gestit ovatque manu!
O Patria, ô dulcis Germania: non tibi porro
Cum Musis forsan res erit & Charisin?
Sed turpis valida dux Ignorantia voce,
Non parvo armatum milite cincta latus,
Templa forumque reget: jus heic qua maxima merces:
Quod fas nescimus, quod volumus facimus.
Sic ego: sed pavidum MEIBOMIUS *abstulit omen:*
MEIBOMIUS *Clarii gloria magna chori.*
Dum veteris Proceres Medicinæ *ab origine prima*
Lustrat & insigni mactat honore viros:

** 2 *Dum*

Dum Iusjurandum Coi Senis arte recenset:
Dum Mæcenatis concinit eulogium.
Da Deus huic longæ felicia licia vitæ;
Annos da celebris caniciemque Patris.
Da Deus, ut multos hæc tempora Mæcenates
Præstent, excitos laudis honore sacræ.
Da Deus, optata redeant ut tempora pacis,
Et constabit honos artibus egregiis.

CASPAR HOFMANNVS
F. A. cIↄIↄcXLI.

AD EUNDEM.

SIcut apis virides saltus & roscida lustrans
Tempea, per flores & thyma grata volat,
Sedula ut ambrosio distendat nectare ceras:
Sic fama dignus perpete MEIBOMIVS,
Innumera auctorum per Commentaria fertur,
Et varia mentem pascit alitque dape:
Vnde & Apollineæ mox scrinia divitet artis,
Eruat & veterum gestaque resque Virum.
Iamque Asclepiadum Procerum præludit honori
CILNIVS *hic, Tuscis regibus ortus eques.*
DI tibi dent vires, voveo, dent mollia fata
Magne Vir, & Pylii tempora longa senis:
AEgrorum ut curas inter jugesque labores
Absolvas tanta tam bene cœpta operæ.

PAVLVS NEVCRANTZIVS
Med. Doct.

JOAN.

IOAN. HENRICI MEIBOMII

MÆCENAS.

CAPUT PRIMUM.

SUMMARIA.

1. *Vitas illustrium virorum scribendi consuetudo.* 2. *& in iis ipsorum etiam parerga.* 3. *& minutias.* 4. *Vitarum scriptores antiqui.* 5. *Mæcenates olim plures.* 6. *Mæcenas ad Cannas cæsus.* 7. *Mæcenas, Drusi, Tribuni plebis antagonista.* 8. *Drusi interitus.* 9. *Mæcenas scriba.* 10. *Scribarum apud Romanos officium.* 11. *Sertorius occisus.* 12. *Mæcenas Messius.* 13. *vel Melissus.* 14. *Mæcenas Helius.* 15. *Mæcenas Olympicus.* 16. *Mæcenas Prætorius.* 17. *de hoc locus ex Herodiano.* 18. *& Iulio Capitolino.* 19. *Mæcenas Cilnius.* 20. *unde patronis literatorum Mæcenatis appellatio.* 21. *Hujus vita à nemine descripta.* 22. *Iunii Tiberiani deneglecta memoria Aureliani Imp. querela.* 23. *accommodata ad Mæcenatem.* 24. *Mæcenatis apud scriptores mentio dispersa.* 25. *Auctoris institutum.* 26. *De virtute & gloria locus Silii Italici.*

VITAM descripturus MÆCENATIS, qui D. Augusto Cæsari olim à consiliis fuit secretioribus, omniumque arcanorum particeps, veteris instituti morem mihi sequendum duxi; quo virorum illustrium ingenia non tantum & scripta, aut facta moresque, vel laudamus, vel admiramur; sed & cætera notare non omittimus, quæ adhæserunt. Hoc est, quod pridem Xenophon Philosophus apud Eunapium in vestibulo libri *Num. 1.* 2

A de

de Vitis Sophiſt. nos monuit; *καὶ τὰ πάρεργα δεῖν τῶν σπουδαίων*
ἀνδρῶν ἀναγράφειν· Virorum fortium res etiam perfunctorie,
& quaſi aliud agentibus factitatas, memoriæ ac literis eſſe
prodendas. Rationem addimus ex Fl. Vopiſco in Proculo:
quod iſtorum etiam *minima quæque jucunda ſint, & ha-*
3 *beant aliquid gratiæ, quando leguntur.* Quo ſenſu non ine-
pte Damis apud Philoſtratum in Vita Apollon. lib. I. c. XIII.
quum culparetur, quod vitæ Apollonii minutias quaſdam,
ac minima etiam dicta inſperſiſſet, reſpondit: *Etiam ea, quæ*
de menſis Deorum deciderent, colligi oportere, ne ambroſiæ il-
4 *lius pereat quicquam.* Exemplo nobis prævivere ab omni fe-
rè ævo infiniti, qui vel plurium virorum illuſtrium vitas, vel
unius ſaltem aut alterius res geſtas, ac dicta factaque literis
conſignarunt. Et quanquam maximam horum partem
temporum nobis injuria inviderit, non paucorum tamen
laboribus hodie etiamnum nos frui, eſt quod grato ani-
5 mo agnoſcamus. Plures autem exſtitiſſe, Mæcenatis no-
mine indigitatos, non ignorare is poterit, cui aliquid ali-
quando cum bonis auctoribus fuerit commercii: quos
proinde, ut à noſtro ſeparemus, in principio hic comme-
6 morare, operæ pretium putavimus. Antiquiſſimus om-
nium, quod ſcimus, ille fuit, cujus Silius Italicus lib. X. me-
minit. Originem is quidem, ſi Poëtæ credimus, non ſecus
ac noſter, ex antiquiſſima duxit Etruriæ regum proſapia;
longo tamen ante ipſum intervallo floruit, & anno V. C.
IↃXXXVII, ante natum Salvatorem CCXIV, in funeſtiſſima
illa Pop. Rom. clade ad Cannas, ex vulnere ad inguen ex-
ſpiravit. Verba Silii ſunt:

Oppetis & Tyrio ſuper inguina fixe veruto,
Mæcenas, *cui Mæonia venerabile terra*
Et ſceptris olim celebratum nomen Etruſcis.

7 Proxime à primo hoc Mæcenas notus ille eſt, quem inter
fortes equites & robora Pop. Rom. recenſuit Cicero:
quem-

quemque M. Livio Druso, Tribuno plebis, per tumultum
in Reipub. perniciem creato, quum novare quædam vel-
let, restitisse laudat, Orat. pro A. Cluentio. *O fortes equi-
tes Romanos*, inquit, *qui homini clarissimo ac potentissimo,
M. Druso, tribuno plebis restiterunt, quum ille nihil aliud
ageret, cum illa cuncta, quæ tum erat, nobilitate, nisi uti, qui
res judicassent, hujuscemodi quæstionibus in judicium voca-
rentur. Tunc C. Flavius Pusio, Cn. Titinnius.* C. Mæcenas,
*illa robora Pop. Romani, cæterique hujuscemodi ordinis, non
fecerunt idem, quod nunc Cluentius, ut aliquid culpæ suscipe-
re se putarent, recusando: sed apertissime repugnarunt, &c.*
Interfectus autem est Drusus anno V. C. IↃCLXI. L. Mar- 8
tio Philippo & Sexto Julio Cæsare Coss. ante natum Chri-
stum XC. ante obitum nostri Mæcenatis LXXXIV. Ex Crispi 9
Sallustii fragmentis notus est Mæcenas Scriba, ab officio,
ut puto, sic dictus. Erant enim *Scribæ*, ut idem Cicero lib. 10
III. in Verrem ait, *quorum hominum fidei tabulæ publicæ pe-
riculaque magistratuum committebantur.* Festus definit *li-
brarios, qui rationes publicas scribebant in tabulis publicis.*
Exstat Sallustii fragmentum apud Servium ad lib. I. Æn.
Virg. ex Historiarum illius lib. III. *Igitur*, inquit, *discubuere.
Sertorius inferior in medio, super eum L. Fabius Hispaniensis
Senator ex proscriptis; in summo Antonius, & infra Scriba
Sertorii Versius; & alter scriba* Mæcenas *in imo; medius in-
ter Tarquitium & dominum Perpernam.* Et de fragmenti
quidem hujus vero intellectu adi magnum Salmasium
Exercit. Plin. ad Solin. cap. LVII. Sallustius vero videtur eo 11
loci descripsisse convivium, in quo *Sertorius, dux magnus
& adversus duos imperatores, Pompeium & Metellum, sæpe
par, & frequentius victor, tandem vero desertus & proditus,
à M. Antonio & M. Perperna interfectus est*, ut verba ha-
bent Flori in Epit. Livii, cap. XCVI. Meminit convivii Plu-
tarchus in Sertorio, Appianus lib. II. ἐμφυλ. & Ammianus

lib. XXVI. Contigere omnia anno V.C. IↃC LXXXII. ante Salvatoris natalitia LXIX. Cn. Aufidio Oreste & P. Cornelio Lentulo Sura Coss. annis integris LXIII. ante nostri
12 Mæcenatis obitum. Mæcenatis, quem Messium vocat, mentionem facit Plinius lib. XXIX. cap. VI. & addit, ipsum, ut à sputo sanguinis sanaretur, triennii silentium sibi imperasse. *Iam & sermoni parci*, inquit, *multis de caussis salutare est. Triennio* Mæcenatem Messium *accepimus silentium sibi*
13 *imperasse, à convulsione reddito sanguine*. Elias tamen Vinetus, Annotat. ad Sueton. de illustr. Grammat. & Rhetor. cap. XXI. atque alii, pro *Messio* apud Plinium Melissum substituunt, ut idem sit cum illo nostri Mæcenatis liberto,
14 de quo ex intervallo pluribus acturi sumus. C. Mæcenatis Helii, quisquis fuit, mentio fit in Inscriptione antiqua, quam Romæ olim habuit Angelus Collotius, & describit Janus Gruterus in magno & laborioso Inscriptionum opere, pag. IↃCXIV. num. XI.

CVRTIA. Ↄ. L. PRAPIS.
CVI. PARS. DIMIDIA. HVIVS
MONVMENTI. CONCESSA. EST. AB
C. MÆCENATE. HELIO. SIBI. ET
P. CVRTIO. S. P. F. COL.
MAXIMO. FILIO. ET
TI. IVLIO. AVG. L. GLYCONI
ET. SVIS. POSTERISQVE. EORVM

15 Verum de hoc etiam pluribus post paullo nos vide. Sub Vespasiano Imp. vixit P. Mæcenas Olympicus. Ejus memoria superat Romæ in basi marmorea grandi & quadrata, anno CIↃ IↃ XVII. ad Arcum Septimii Severi Imp. effossa: cujus frontispicium à Tribu Succussana Juniore dicatum est PACI ÆTERNÆ DOMVS. IMP. VESPASIANI CÆSARIS. AVG. LIBERORVMQVE EIVS. In basis tergo tria corpora, seu tres Ordines, in dextro vero latere

tere Ordines quinque tribulium, jam dictæ Tribus Succusſanæ, deſcribuntur, qui in baſin, ut videtur, ſtatuaſque in ea collocandas contulerunt. Inter eos itaque in tergo, in primo ordine, eſt

P. MÆCENAS. OLYMPICVS.

In latere baſis ſiniſtro annotatus eſt dies dedicationis: XV. K. DEC. adſcriptique COSS.

L. ANNIVS. BASSVS

L. CÆCINA. PÆTVS

Quo tempore vero hi Romæ cum Conſulatu fuerint, non invenio: nec Conſulum omnium nomina in fragmentis Faſtorum, quæ hodie habemus, exſtant. Si conjecturis indulgendum, magiſtratu eos functos cenſeam anno Salvatoris noſtri LXX. ab V.C. IↃCCCXXII. quo primum Conſules deſignati fuere Veſpaſianus Imp. II. & Titus Veſpaſianus; quibus alii deinde ſuffecti Calendis Juliis, alii iterum ſine nomine, atque alii, Calendis Sept. & Nov. Mæ- 16
cenatem Prætorium, & ex Ducibus, jam recenſitis omnibus recentiorem, Herodianus inculcat, & Jul. Capitolinus, qui ſub Gordiano III. tandem occiſum memorat. Au- 17
diamus Herodianum ipſum, cujus verba Latio donata ſunt iſta: *In curiam quum omnes conveniſſent, ut de rerum ſtatu diſpicerent, ea re comperta milites ---- duo tresve curioſiores audiendi, curiam ſunt ingreſſi, ſic ut ultra aram Victoriæ penetrarent. Hic Senator quidam, depoſito nuper Conſulatu, Gallicanus nomine, ac genere Carthaginienſis; alterque item Prætorius,* Mæcenas, *nihil tale exſpectantes milites, manuſque adhuc ſub ſagulis habentes, repente adactis in corda pugionibus, quos in ſinu conditos ſecum adduxerant, interficiunt.*
His adde, quæ Capitolinus habet in Gordiano III. *Poſthæc,* 18
inquit, *veterani ad curiam venerunt, ut diſcerent quid actum eſſet. Ex quibus duo, ingreſſi Capitolium, ante ipſam aram à Gallicano Ex-Conſulibus, &* Mæcenate *Ex-Ducibus interem-*

pti ſunt. Et in Maximino ſeniore: *Profecto ad bellum Maximo contra Maximinum, Balbinus Romæ bellis inteſtinis & domeſticis ſeditionibus angebatur; occiſis præcipue per populum Gallicano &* Mæcenate. Accidere hæc anno V. C.
IↃ CCCC LXXXIIX. à nato Chriſto CC XXXVI. Maxi-
19 mino Aug. &.C. Julio Africano Coss. Diverſus ab omni-
bus iſtis noſter eſt, de quo nunc agere animum induxi-
mus, Cajus Cilnius Mæcenas: ejus quidem, qui ad Can-
nas occubuiſſe ſcribitur, gentilis, atque ex eadem Tyrrhe-
norum, ſive Etruriæ regum proſapia oriundus; ſed recen-
tior, Divi Auguſti olim familiaris, & conſiliorum modera-
20 tor, cæterorumque omnium clariſſimus. Fuit is & ipſe ele-
gantiſſime doctus, & doctorum hominum patronus mu-
nificentiſſimus, ut & nomen ejus, jam à tot ſeculis poſteri-
tati tranſcriptum, ierit in proverbium, ac Mæcenates di-
cantur, ſi qui literarum aut literas amantium tutelam ac
21 patrocinium in ſe recipiant. Et tamen è tanta turba eru-
ditorum, quos ille tam impenſe fovit, quibus aulam Cæſa-
ris aperuit, & ad immortalitatem nominis faculam alluxit:
è tanto inſuper numero tot ſcriptorum, qui Græcorum
Romanorumque vitas digeſſere, neminem reperias, qui
ejus facta geſtaque literis conſignarit, cujuſque labori &
induſtriæ accuratiorem viri memoriam deberi, poſteritas
22 grata poſſit agnoſcere aut deprædicare. Refert Fl. Vopi-
ſcus in Aureliano, Junium Tiberianum ex ſe quæſiviſſe, an
quis Aureliani Imp. vitam in literas retuliſſet? & Vopiſco
negante, in hæc verba erupiſſe: *Ergo Therſiten, Sinonem,
cæteraque prodigia vetuſtatis & nos bene ſcimus, & poſteri
frequentabunt? Divum Aurelianum, clariſſimum Principem,
ſeveriſſimum Imperatorem, per quem totus Romano nomini*
23 *orbis eſt reſtitutus, poſteri neſcient*. Hæc de Aureliano Ti-
berianus. Quid nos de *Mæcenate*? immo quid totus lite-
ratorum ordo? An non jure bono exclamemus: *Ergo mul-*

tarum

tarum humani generis catharmatum & peſtium exſtant publica monumenta, & poſteritati tranſmiſſa ſuperat memoria? Solus Mæcenas, *vir clariſſimus, ſumme eruditus, de D. Auguſto & Monarchia Romana, deque bonis literis & earum cultoribus optimè meritus, Muſarum evergetes opt. max. neminem virtutum ſuarum præconem, vitæque & rerum geſtarum ſcriptorem potuit invenire?* An, ut *multos clariſſimos ſuis temporibus viros* (verba ſunt Boëthii lib. II. de conſolat. Phil. proſa VII) *Scriptorum inops delevit oblivio:* ita noſtri etiam Semonis memoriam eadem obruit fati infelicitas? Conjiciat tamen aliquis, conſignatam literis viri memoriam; laborem vero, ut multa alia, temporum injuria, hominumque incuria periiſſe. Crederem id ſane perlubenter: ſed nulla rei veſtigia. Mentio viri apud aliquos non in- 24
frequens, laudes crebræ, morum deſcriptio, nec diſſimulantur nævi. Omnia in univerſum pauca, parca & diſperſa. Mihi certe, forte & aliis, minime ſatisfactum, injectumque majus deſiderium; quod integrum optarem dæmonium illud hominis, non Penthei inſtar diſtractum. Verum, 25
ut fruſtra illud opto, ita operæ pretium me facturum ſemper putavi, ſi, quod facere alii inſuper habuerunt, laborem eum mihi ſumerem, quæque de Muſarum hoc Hercule, & Gratiarum pullo, ſparſim in bonis auctoribus ſuperſunt, in unum collecta & coagmentata, omnium oculis exponerē. Qua quidem in re, cum Fl. Vopiſco in Probo, *non ego nunc facultatem eloquentiamque polliceor; ſed res geſtas, quas praeterire non patiar,* & induſtriam, quamcumque etiam iis colligendis impendi. Certus interim animi ſpeique, non alia ratione me & pluribus *Mæcenatem* notiorem, quam fuerit hactenus, redditurum; virique clariſſimi *facta atque famam nominis, cum laude & bonis recordationibus proſequendo,* effecturum *ut multa ac bona ejus facta immortalem apud animos omnium, gloriam ipſi concilient,* ut Tiberii hic utar verbis.

bis ex Taciti Annal. lib. iv. cap. xxxiix. & Dionis lib. xvi. *Vita enim mortuorum*, inquit Cicero Philipp. ix. *in memoria*
26 *posita est vivorum.* Et quanquam, uti Silius Italicus loquitur, lib. xiii.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces:
Dulce tamen venit ad manes, quum Gloria Vitæ
Durat apud superos, nec edunt oblivia laudem.

Caput Secundum.

Summaria.

1. *Mæcenatis vitæ exordium à genere.* 2. *Genus non magni faciendum.* 3. *immo maxime.* 4. *Mæcenatis ex Etruriæ regibus origo.* 5. *Tyrrhenorum encomium.* 6. *Claudii Imp.* Τυῤῥηνικῶν *libri.* 7. *Excerpta Catonis.* 8. *Elbius Volturenus, Regum Etruriæ ultimus.* 9. *Turrhenus, tritavus Mæcenatis.* 10. *Titus atavus; Vulturenus, abavus.* 11. *Cæcina Volturenus, proavus.* 12. *Menippus avus, Menodorus pater Mæcenatis.* 13. *De Cæcina conniventia Scaligeri.* 14. *De Mæcenatis origine regia, testimonia.* 15. *Mæcenas Lydorum generosissimus.* 16. *Tyrrheni ex Lydia orti.* 17. *Tybris, Lydius.* 18. *Mæcenatis avus paternus, maternusque, Legionum ductores.* 19. *Legiones magnæ, parvæ.* 20. *Tybris unde Tuscus, Tyrrhenus.* 21. *& Mæcenatis paternum flumen.* 22. *Augusti ad Mæcenatis originem allusiones.* 23. *Porsena, Lars Etruriæ.*

1 NOn aliunde justius vitæ Mæcenatis exordium auspicari poterimus, quam à natalitio sanguine, ultimaque prosapia, quæ orbi ipsum dedit. Quamquam enim non sim nescius, multos reperiri, qui hic mussitent, atque: ut cum Horatio loquar Sermon. lib. i. Sat. vi.

——— *persuasum habeant sibi vere,*
Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros, nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, multis & honoribus auctos.
Contra Levinum, Valerî genus, unde superbus

Tar-

Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe.

Quanquam inſuper ſint, qui ex Euripidis Electra ſubinde illud occinant;

Ὡς εἶδον ἤδη ἄνδρα γενναίου πατρὸς
Τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστά τ' ἐκ κακῶν τέκνα·

Quod viderint nihili virum optimo ex patre,
Et optimam prolem ex malis parentibus.

Tamen rectius omnino illi ſentiunt, & mecum Jove judi- 5
cant æquo, qui non infimam aut contemnendam humanæ felicitatis portionem, nec poſtremum laudis aut gloriæ momentum eſſe arbitrantur, ab illuſtribus ac claris progenitoribus vitæ ac generis ducere primordia. Eſt nempe

Δεινὸς χαρακτὴρ, κἀπίσημος ἐν βροτοῖς,
Καλῶν γενέσθαι.

Eſt magna & inſignis nota in mortalibus,
Bonis creatum,

inquit idem Euripides ἑκάβῃ: fereque uſu venit, quod Horatius ſcribit Carm. lib. IV. Ode IV.

Fortes creantur fortibus & bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Quemadmodum viciſſim, ſi παρῳδεῖν licet,

Segnes creantur ſegnibus & pigris:
Eſt in moloſſis, eſt in apris patrum
Morbus: nec ignavi ferocem
Progenerant aſini leonem.

Qui enim, inquit hac in re de Cæſare Antonius apud Dionem lib. XLIV. *obſcuro loco nati ſunt, poſſunt quidem hoc ſibi adſciſcere, ut viri boni ſint; attamen eorundem ignobilitatem etiam innata quædam vitia aliquando arguere poſſunt. Quibus vero ſemina virtutis à majoribus per multum tempus*

ducta adsunt, fieri non potest, quin & ingenita & perpetua virtute sint præditi. Quam ut exerceant, subinde eos

Et pater AEneas, & avunculus excitat Hector,

4 ut de Ascanio scribit Poëtarum princeps Æn. lib. III. Contigit igitur si cui alii, certe *Mæcenati*, ea felicitas, ut ex antiquissima & nobilissima prosapia, & pace belloque clarissima origine nasceretur. Ea fuit *Etruscorum Tyrrhenorumve Regum:* in qua una, quicquid virtutis prisca habuerunt
5 tempora, olim eluxit. Quam longe lateque in Italia illi imperarint, quantoque tempore Pop. Romani arma exercuerint, nihil attinet prolixius ostendere, quum nostro instituto parum faciat. Quibus ita visum fuerit, adire poterunt V. Cl. Reinerum Reineccium Hist. Juliæ part. I. regno XLIX. Suffecerit indicasse, ita priscis temporibus vixisse Tyrrhenos, ut περὶ Νομίμων, sive *de Moribus gentis & institutis*, si Athenæo credimus lib. XII. peculiare jam olim condiderit volumen maximus Philosophorum Aristoteles: atque aliud περὶ Τυῤῥηνῶν, sive *de Tyrrhenis* confecerit Aristotelis discipulus, ὁ θεῖα φράζων Theophrastus, testan-
6 te Pindari Scholiaste in Pyth. Ode II. Quin ea tum gentis tum familiæ regiæ fuit nobilitas, ea rerum, domi forisque gestarum momenta, ut Claudium Imp invenerint scriptorem & præconem. Qui quidem, ut auctor est Suetonius in Claud. cap. XLI. Græce Τυῤῥηνικῶν libros XX. stilo signavit, voluitque ut Alexandriæ statutis diebus recitarentur, in novo eam ob caussam condito Museio, quod *Claudianum*, sive *Claudium* vocabatur; cujus etiam meminit Athenæus
7 lib. VI. Nos ultima tantum familiæ attingemus ex M. Porcii
8 Catonis illis fragmentis, quæ ex ejus Originum lib. II. & III. deprompta creduntur. Excerpta ista ultimum Tyrrhenorum regum indicant fuisse *Elbium Volturrenum*, ad lacum Vadimonis cæsum Olymp. CCXXIV. anno II. qui incidit in annum V. C. CCCCXLV. ante natum Salvatorem CCCVI. Q.

Fabio

Fabio Maximo Rulliano II. & C. Martio Rutilio Censorio
Coss. *qua* primum *clade*, ut Livius ait lib. IX. *Veteri fortu-
na abundantes Etruscorum fractæ fuerunt opes.* Elbii filius 9
fuit *Turrhenus*, qui licet ad reddendam Romanis civita-
tem se allici fuerit passus, ea tamen pertinacia patriis insti-
tutis adhæsit, ut ad recipiendas Romanas literas nunquam
persuaderi potuerit. Turrheni filius *Titus*, & ex Tito ne- 10
pos *Volturenus*, Romanorum principibus semper carissimi,
sæpius & ipsi solicitati, idem facere recusarunt. Fecit tamen 11
id tandem Voltureni filius, *Cæcina Volturenus*, Quadriga-
rum Romæ magister & Augurum princeps, & contra mo-
rem gentis Latinas literas addidicit. Atque hunc Cæcinam
viri docti patrem faciunt *Menippi*, avum *Menodori*, cujus
deinde filius fuerit *Mæcenas* noster. Et *Cæcinam* quidem 12
quod attinet, potuit is ille forsan esse, quem de Etrusca di-
sciplina scripsisse notat Plinius in Elencho Auctorum, qui-
bus usus fuit in libro secundo Historiæ suæ compilando:
quemque magistrum Quadrigarum vocat, sed pro Voltu-
reno Volaterranum nominat lib. X. cap. XXIV. Minime ve- 13
ro *Rex* fuit *Cæcina* iste, quod illustris Scaliger filius voluit
Notis ad Pedonem, & qui ipsum sequuntur Jac. Cruquius
& Gualth. Chabotius, Horatii interpretes ad Oden pri-
mam. Nam regem Etruriæ jam ante in Elbio desiisse di-
cit Cato. Nec *atavus* potuit esse Mæcenatis, quod idem
voluit Scaliger & Cruquius; immo nec abavus, sed proavus
tantum, si Menippi fuit pater. Alius vero fuerit A. *Cæcina
Volaterranus*, Cæsaris inimicus & Ciceronis familiaris,
quem cum Quadrigarum magistro & Augurum principe
videtur confundere Raph. Volaterranus lib. XIV. Nec enim
qui Ciceronis & Cæsaris tempestate vixit, Mæcenatis proa-
vus aut dici aut esse potuit. *Menodorum* vero, Menippi fi-
lium idem Scaliger cum Cruquio & Chabotio eum esse vo-
lunt, quem Julio Cæsari contra Pompeium adfuisse testen-

14 tur hiſtoriæ. Quamquam vero nullo hoc antiquitatis teſtimonio, quantum mihi quidem ea innotuit, probari poſſit: *Mæcenas* etiam (modo noſter ille is ſit) in veteri inſcriptione Romana, quam mox cap. IV. dabimus, *Lucii* filius vocetur: tamen ſufficit ſcire nos, illuſtrem factis meritiſque virum à majoribus illuſtriſſimis & ex antiquiſſima regum Etruriæ proſapia, ſive ab Elbii ſtirpe, ſive alterius cujuſdam, deſcendiſſe. Ejus adſertionis teſtes omni exceptione majores Horatius in principio Carminum:

Mæcenas *atavis edite regibus*.

& lib. II. Carm. Ode XXIX. ad Mæcenatem:

Tyrrhena regum progenies.

Propertius lib. III. eleg. VII.

Mæcenas *eques Etruſco de ſanguine regum*.

Martialis lib. XII. epigr. IV.

Mæcenas *atavis regibus ortus eques*.

Pedo in Epicedio Mæcenatis:

Regis eras genus Etruſci.

15 Nec alio ſpectat, quod Horatius Serm. lib. I. Sat. VI. in Etruria neminem Lydorum Mæcenate generoſiorem eſſe ait, ac non tantum paternum ipſius avum, ſed & maternum, magnarum Legionum imperia tenuiſſe. Adſcribo ipſos Poëtæ verſus,

Non quia Mæcenas, *Lydorum quicquid Etruſcos*
Incoluit fines, nemo generoſior eſt Te;
Nec quod avus tibi ſit maternus atque paternus,
Olim qui magnis Legionibus imperitarunt &c.

16 Ubi primo operæ pretium eſt notare, *Mæcenatem generoſiorem Lydis* aliis dici, quod *Etruſci*, à quibus Mæcenati origo, ab initio *Lydi* eſſent, ut Plutarchus ait in Quæſtion. Rom. Tyrrhenus enim Atyos filius, Lydia profectus, coloniam duxit in Etruriam, ac regnum condidit, ſi Straboni credimus lib. V. Tacito Annal. lib. IV. cap. LV. Velleio lib. I.

&

& Dionyſ. Halicarnaſſæo lib. I. Quam ob cauſſam etiam 17
Tybris, in Etruria ortus, Virgilio *Lydius* dicitur Æn. lib. II.

—— ---- Vbi Lydius arva
Inter opima virûm leni fluit agmine Tybris

Notandum porro venit, per *magnas Legiones*, quibus *Mæcenatis* avus paternus maternuſque præfuere, integros quaſi intelligi exercitus, quos duxerint. De ejuſcemodi Legionibus capiendus Lucretius lib. II. 18

Præterea magnæ Legiones, quum loca curſu
Camporum complent, belli ſimulachra cientes.

Fuere ſiquidem Romanis & *magnæ Legiones* & *parvæ*. Illas 19
ordinarias vocabant; Livius lib. XXXIV. *expeditas* nominat; Vegetius lib. II. cap. VII. *plenas*; ſex millium peditum & ſeptingentorum equitum. Has *extraordinarias* & *imperfectas* vocabant, ſæpe non duum millium, ut docet Wolffg. Lazius Comm. Reip. Rom. lib. V. cap. III. *Exiles* vocat Cicero ad Atticum lib. V. epiſt. XV. alibi *Legiunculas: Omnis ſpes in duabus pene invidioſe retentis Legiunculis*. Cæterum ex 20
eo quod ex Etruria, ſive Tuſcia, Tyrrhenorum colonia, fluat *Tybris*, ut dixi, Virgilius *Tuſcum* ipſum vocat, & *Tyrrhenum* & *Tuſcum amnem* Georg. l. I. Æn. lib. VII. & X. Horatius *Tuſcum alveum* l. III. carm. Ode VII. Ovidius *Tuſcum flumen* & *Tuſcas aquas* lib. XIV. Metam. fab. XV. & lib. IV. Faſtor. Papinius *Tuſcos gurgites* Silvar. lib. IV. carm. V. Quodque ab 21
ejus Tuſciæ ſive Etruriæ regibus genus duceret *Mæcenas*, Horatius *Tybrin*, ex Tuſcia ortum, *Mæcenatis paternum flumen* vocat lib. I. carm. Ode XX. Applauſiſſe enim ſcribit Mæcenati Populum Romanum tanta acclamatione, ut ejus *laudes paterni fluminis ripæ*, hoc eſt, Tybris, *redderent* & reſonarent. Verum de applauſu illo pluribus ex intervallo agemus. Ad Mæcenatis verò ex Etruria, & ejus re- 22
gum familia originem, etiam reſpexiſſe D. Auguſtum in Epiſtola, cujus fragmentum nobis conſervavit Macrobius

 Saturn.

Saturn. lib. II. cap. IV. extra controversiam est. Loquitur in ea Augustus Mæcenati, in deliciis viventi, meras delicias, vocatque ipsum *ebur ex Etruria*, regno nempe avito; *margaritum Tyberinum*, hoc est, Tuscum; *lasar Aretinum*,
23 ab Aretio, nobili olim Etruriæ opido; *beryllum Porsenæ*, qui Tarquinii Superbi, regis Romani tempestate *Lars* fuit, sive summus Etruriæ Rex, & à cujus successoribus sive posteris Mæcenatis majores deduci, id temporis omnibus constabat.

CAPUT TERTIUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis progenitores Romæ equestri dignitate vixere. 2. Hinc Mæcenati equitis appellatio. 3. In quam familiam transierint, dubium. 4. Lambinus ad Vipsanios retulit. 5. Manutius ad Cincios. 6. Glandorpius ad Helios. 7. Boccalinus ad Licinios. 8. Muretus ad Aquilios. 9. Refellitur Lambinus. 10. & Manutius. 11. & Glandorpius. 12. Helius Melissus. 13. Cognomina apud Romanos eadem in diversis familiis. 14. Refellitur Boccalinus. 15. & Muretus. 16. Servorum conditio apud Romanos. 17. Manumissi, nomen aut cognomen patroni retinebant. 18. Nec tamen semper. 19. C. Iunius Thalatio, Mæcenatis libertus. 20. Mæcenates ad Cilnios retulit Turnebus. 21. Quem sequuntur viri docti alii. 22. Cilnii, populo Etrusci, domo Aretini. 23. Locus apud Livium aliter à Lipsio lectus. 24. & apud Silium. 25. Augusti ad Mæcenatis familiam allusio. 26. Locus Taciti aliter lectus. 27. Tribus Romanæ. 28. & inter eas Pomptina. 29. in quam relata familia Cilnia, & Mæcenas.

1 PRogenitores *Mæcenatis*, ex quo deposita purpura, regiisq; insignibus Romam commigrarunt, *equestri dignitate* vixere. Unde est, quod *Cæcina Volturenus*, quem Mæcenatis proavum fuisse diximus, à Plinio lib. X. cap. XXIV. equestris
2 ordinis titulo ornatur. Et *Mæcenas* ipse fere semper priscis scriptoribus *eques* & *equestris dignitatis vir* appellatur. Horatius Carm. lib. I. Ode XX.

Care

Care Mæcenas, *eques.*
& lib. III. Ode XVI.
Mæcenas *equitum decus.*
Martialis lib. IIX. Epigr. LVI. de Mæcenate ipso agens:
Risit Tuscus eques.
Item lib. X. epigr. LXXIII.
---- ---- Mæcenas *Cæsarianus eques.*

& lib. XII. epigr. IV.
Mæcenas *atavis regibus ortus eques.*
Propertius lib. III. Eleg. IV.
Mæcenas *eques Etrusco de sanguine Regum.*

Velleius lib. III. *C. Mæcenas equestri, at splendido genere natus vir.* Tacitus lib. VI. Annal. cap. XI. *Ceterum Augustus bellis civilibus Cilnium Mæcenatem, equestris ordinis, cunctis apud Romam & Italiam præposuit.* Dion lib. LV. *ἱππέα* vocat: ὅθεν, καίπερ ἱππεῖ αὐτῷ ὄντι, τὸ ἄστυ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπέτρεψε· *Itaque ipsi* (Mæcenati) *equestris tantum ordinis viro, Vrbis custodiam longo tempore commisit.* Et post paullo de eodem ait, quod τῷ τῶν ἱππέων τέλει καταβιῷ· *In equestri statu vitam exegerit.* At in quam familiam transierint, *Mæcenatis* 3
majores, id in dubio hæret, variæque & discrepantes sunt doctorum sententiæ. Dionysius Lambinus, in vita Lucre- 4
tii, quam ejus Poëmatum editioni tertiæ præfixit *Mæcenatem Vipsanium* vocat, *Cæsari Augusto & M. Agrippæ carissimum atque intimum.* Paulus Manutius Annot. ad Horat. 5
Ciniorum genti adscribit. Joan. Glandorpius Onomast. 6
Rom. *Heliorum* familiæ inseruit. Trajanus Boccalinus ne- 7
gli Raggnali di Parnaso Centur. I. ragg. XXXIV. dum Licinii cognomen Mæcenati tribuit, ad *Licinios* retulisse videtur. Ant. Muretus Notis ad Horatii Oden primam ad *A-* 8
quilios pertinere censuit. Verum omnes hac in re frustra fuere, viri licet doctissimi. Lambinus sine ratione, sine an- 9
tiquitatis auctoritate ulla, *Vipsanii* nomen unus solusque

Mæ-

Mæcenati tribuit, quod alii ad unum omnes M. Agrippæ adſcripſerunt: idque

Vel pueri norunt, & qui nondum ære lavantur.

Et ridicule *Vipſanium* Agrippæ cariſſimum & intimum facit, qui ipſiſſimus erat Vipſanius. Quanquam ſciam etiam Agrippam aliquando id cognomen abominatum, ut paternæ humilitatis argumentum: ſi modo fides habenda
10 fuerit Senecæ Rhetori Controv. XII. Quod vero Manutium attinet, uti nec ille ſuæ adſertionis argumenta dicit: ita eadem facilitate eam rejicimus, qua ipſe ſibi nos credere poſtulavit. Præſertim, quum ne veſtigium ullum Mæcenatis majorum in familia *Cincia* apud Romanos ſit re-
11 perire. Atque idem etiam de Heliorum familia Glandorpio objici poſſet. Nam & hic ſine exemplo Mæcenatem in eam primus traduxit, & primus *Helium* nullo auctorum teſtimonio nominavit. Quem enim ex Cicerone *C. Helium Mæcenatem*, & ex Plinio & Suetonio *C. Helium Mæcenatem Meliſſum* vocat, Mæcenatis libertum (de quibus ab initio monui) eorum alterum Cicero non *C. Helium*, ſed ſimpliciter *C. Mæcenatem* nominavit; alterum Plinius, excluſo *Helii* nomine, *Mæcenatis Meſſii*, vel potius *Meliſſi* nomine ap-
12 pellavit. Agellius quidem lib. XIIX. c. VI. *Helii Meliſſi* meminit, ſed ut *Mæcenatis* illi non det nomen. Et alius is eſt à Mæcenatis liberto, & recentior, atque Agellii ipſius, qui ſub Hadriano Imp. floruit, coætaneus. *Helius Meliſſus,* inquit, *in noſtra memoria fuit Romæ &c.* Idque obſervavit etiam ſuperiori ævo vir præcellentis ingenii, Lilius Gyraldus Hiſtor. Poëtar. Dial. IIX. & de Meliſſo utroque ſeparatim egit. At *C. Helius Mæcenas*, quem ex veteri inſcriptione paullo ante produximus, ex *Heliorum* potuit fuiſſe familia, *Mæcenatis* vero ſibi ſumpſiſſe cognomen, vel ab eodem illo loco à quo Mæcenas noſter, ut mox dicemus;
13 vel ob adoptionem, aut alia quacumque ex cauſſa. Nihil

enim

enim novi apud Romanos, unum idemque cognomen in
diversis familiis usurpari. *Flaminini* cognomen, & Quin-
ctiorum erat & Claudiorum; *Barbati*, Horatiorum & Sci-
pionum: *Tergemini*, Horatiorum & Curiatiorum, quod do-
cent historiæ. Et per adoptionem etiam adoptatos in ado-
ptantis nomen vel cognomen successisse, notius est, quam
ut probari debeat. Boccalinum, ut ad *Licinios* referret Mæ- 14
cenatem, mendum textus Liviani seduxit: in quo pro *Cil-
nio genere*, Codices quidam *Licinium* inculcant. Quum
enim Cilnium genus præpotens esset apud Aretinos in E-
truria, & Boccalinus Mæcenatem Etruscum esse non igno-
raret, & ex Aretinis; *Licinium* ex corrupto textu dixit,
quem *Cilnium* debebat, ut pluribus statim docebimus. Mu- 15
reti rationes, ob quas ad *Aquilios* traduxit Mæcenatem, ex
ipsomet audiemus. Postquam is enim *Mæcenatem* ad ce-
leritatem scribendi Notas quasdam invenisse, & Aquilæ li-
berti ministerlo alios docuisse, ex Dionis lib. LV. notasset,
subjungit: *Ac vidi, qui in eo Dionis loco pro* Ἀκύλου, *sive* A-
quilæ, *vel* Ἀκυλλίου *vel* Ἀκιλλίου, *legendum suspicarentur. Por-
ro quum liberti ut notum est, patronorum sibi nomina adsu-
merent, ex eo loco acutior fortasse aliquis poterit, ex qua gente
Mæcenas fuerit, conjicere.* Hæc Muretus. Verum opinio
ista primum ex conjectura saltem est: quum non certo li-
queat, an pro Ἀκύλου sive *Aquila*, Ἀκίλλιος sive *Aquilius* sit
legendum. Isidorus certe Orig. lib. I. cap. XXI. non *Aqui-
lium*, sed *Aquilam* vocat. Nec si de eo constet, concludere
statim licebit; Mæcenatis libertum *Aquilium* dici, ergo &
Mæcenatem esse ex Aquiliis. *Servi* quidem apud Romanos 16
proprie nec parentes nec agnatos cognatosve habuere, ut
ex L. Hos accusare. XII. §. IV. vers. item nec Lex Pompeia.
D. de accusat. & L. X. §. V. D. de Gradib. manifesto liquet.
Ac propterea, quum nec familiam, nec genus haberent,
cognomine etiam uti non poterant, ex L. cum pretium.

 IX. Cod.

IX. Cod. de liberali cauſſa; ſed ſolo nomine contenti eſſe
cogebantur, quod pro arbitrio ipſis imponebat patronus;
17 manumiſſi vero in nomen patroni fere tranſibant. Dico
18 fere. Nam ſæpe prorſus alio, quam patroni nomine aut
cognomine fuerunt appellati. Divus Auguſtus *Maratho*
& *Hygino*, libertis ſuis, non *Octavii*, ſed *Iulii* nomen: *Anto-*
nio Muſæ ac *Vulpio Martiali*, nec ſuum nec cujuſquam
19 agnatorum dedit. *Mæcenati* libertus fuit, cui inſcriptio ve-
tus, quam ſuo loco totam adſcribemus, *C. Iunii Thalationis*
tribuit nomen. Quid hoc vero ad Mæcenatem, ejuſque
familiam, quamcumque habuit? Ut vel hinc liqueat, quid
ex ſervorum aut libertorum nomine vel cognomine, de
20 patroni familia judicare liceat. Meliori igitur jure *Mæcena-*
tem ad *Cilnios* traduxit Adr. Turnebus, Galliæ ocellus, Ad-
verſar. lib. XIIX. cap. II. quem ſequitur Juſtus Lipſius Criti-
corum ſuperioris ſeculi princeps, Antiq. Lect. lib. I. c. XXII.
& Comm. ad Taciti Annal. lib. V. ubi ſententiæ ſuæ ὁμόψη-
21 φον laudat Victorem Giſelinum. Neque aliter cenſuerunt
Fulvius Urſinus Notis ad eundem Taciti locum; Jac. Da-
lechampius Comm. ad Plinii lib. XXIV. c. VI. Andr. Schot-
tus Obſerv. human. lib. II. cap. LX. virique eruditi alii; qui-
22 bus jure merito etiam nos ſubſcribimus. Fuere autem *Cil-*
nii, populo *Etruſci*, domo *Aretini*: maximæ apud concives
potentiæ ac dignitatis. Docet hoc Livius lib. X. *Etruriam*
rebellare ab Aretinorum ſeditionibus motu orto nunciabatur:
ubi Cilnium *genus præpotens divitiarum invidia pelli armis*
cœptum. Et paucis interjectis: *Seditionibus tantum Aretino-*
rum compoſitis & Cilnio *genere cum plebe in gratiam redu-*
23 *cto* &c. Quanquam enim in vulgatis codicibus pro *Cilnio*
genere, legatur *Licinium*, quod jam monui, item *civium*
genus: tamen optime Lipſius ex vetuſtiſſimo Veſontionen-
24 ſi MS. reponit *Cilnium genus*. Et fuit ex hac familia, quod
idem monet Lipſius, captivus ille, quem Silius Itali-
cus

cus lib. VII. de cæsis ad Cremeram Fabiis verba facientem introducit. Nam & Etruscum facit, & Aretinum: librarii saltem errore *Cilinus* audit, qui *Cilnius* debebat, levi duarum literarum μετάθεσιν: quemadmodum nec aliter in MSS. atque etiam in marmore legi notat Claud. Dausquejus Comm. in Silium Italicum. Versus Silii sunt lib. VII.

Cilnius, Arreti Tyrrhenis natus in oris,
Clarum nomen erat, sed læva adduxerat hora
Ticini juvenem ripis, fususque ruentis
Vulnere equi, Libycis præbebat colla catenis.

Ad eam porro familiam pertinere *Mæcenatem*, etiam D. Augustus satis innuit Epistola illa apud Macrobium, cujus jam ante meminimus. Etenim & *ebur* illum vocat *ex Etruria*, & *laser Aretinum*, & *Cilniorum smaragdum*; hoc est, ut pressius dicam & explicatius: *populo Etruscum, domo Aretinum, familia Cilnium* esse ostendit. Docet idem Tacitus 25
loco adducto, ubi *Cilnium Mæcenatem* (de nostro loquitur) ab Augusto Romæ & Italiæ scribit præpositum. Nam & ibi pro *Cilino*; quod nullius familiæ Romanæ est nomen, *Cilnius* omnino rescribendus. Sed de *Tribu* etiam, in quam 26
Cilnii Romæ fuerunt recepti, aliquid nobis dicendum. Dividebatur jam olim Pop. Romanus in certas *Tribus*, in quarum unam civium unumquemque, cujuscumque esset ordinis, oportebat referri. Eæque vel *Urbanæ* erant in Urbe ipsa, vel *Rusticæ* in agro Romano. Et Rusticæ quidem Urbanis præferebantur, atque à nobilissimis civium maxime expetebantur: ut docet nos Varro in princ. lib. II. de R.R. & Plinius lib. XIIX. cap. III. Ex Rusticis tribubus inter alias 27
erat *Pomptina*, cæteris anno V.C. CCCXCV. addita, notante Livio lib. VII. In eam relatam familiam *Cilniam*, nostrumque *Mæcenatem*, fidem facere videtur inscriptio antiqua, hodie adhuc Romæ superstes, cujus partem adscribo, reliquum ejus in finem operis reservaturus cap. XXIIX.

LEIBERTORVM. ET. LEIBERTAR
C. MÆ·CENATIS
L. F.˙ POM

28 Ubi τὸ POM. *Tribum Pomptinam* Mæcenatis denotat, ab *agro Pomptino* sic dictam. Festus quidem *Pontinam* eam videtur appellare, ut forte sit à *Pontia*, opido Volscorum. Verum Car. Sigonius mendum in Festo esse suspicatur, & pro *Pontina tribu* rescribit *Pomptinam*, pro urbe *Pontia*, *Pometiam* Etruriæ.

CAPVT QVARTVM.

SVMMARIA.

1. *Annus natalis Mæcenatis ignoratur.* 2. *Tarutius, insignis Mathematicus.* 3. *Ex Romuli vita annus & dies natalis investigati.* 4. *Dies natalis Mæcenatis.* 5. *Horatius ex Censorino explicatus.* 6. *Scaligeri patris laus & conniventia.* 7. *Floralia quando celebrata.* 8. *Romanorum mos in nati fortunam inquirendi.* 9. *Mæcenatis thema genethliacum.* 10. *Iupiter ἀγαθοποιὸς, Saturnus κακοποιός.* 11. *Horatii locus à Persio expressus.* 12. *Nominis Mæcenatis ὀρθογραφία.* 19. *Communis de ea doctorum sententia.* 14. *Alia Becmani opinio.* 15. *Quæ refellitur.* 16. *Martinii tertia.* 17. *Sed hæsitanter prolata.* 18. *Mæcenas, vocabulum antiquißimum.* 19. *M. Valerio Probo Latinum censitum.* 20. *Varroni à loco dictum.* 21. *Mæcia castrum, Mæciana tribus.* 22. *Lux Varroni data à Plinio.* 23. *Vina Mæcenatia à loco dicta.* 24. *& quidem mediterraneo.* 25. *Cui olim nomen Mæcena.* 26. *Hugonis Grotii laus.* 27. *Mæcenati adsertum Caji prænomen.* 28. *Cajus Cilnius Mæcenas.*

1 ANnus, quo in lucem editus *Mæcenas*, ignoratur. Eum tamen Tarutius forte aliquis, si hoc ævo viveret, facile
2 nobis expediret. Fuit is *L. Tarutius Firmanus*, Ciceronis familiaris, cui lib. II. de Divinat. *Chaldaicis rationibus inprimis eruditus*, Plutarcho in Romulo *Mathematicus insignis* vocatur. Ei *Varro*, ut Plutarchus ait, *imposuit, ut Romuli nata-*

natalem designaret, ex eventis ejus rationes deducens. Ejusdem enim Varro dicebat esse disciplinæ, quum diem natalem acceperis, vitam cujusque prænunciare; & vita proposita exquirere natalem. Et suscepit Tarutius provinciam non invi- 3
tus, ac consideratis Romuli casibus, gestisque rebus, ac spatio vitæ & mortis, iisque inter se collatis, confidenter pronunciavit, Romulum anno I. Olymp. II. *die* XXIII. *mensis Choeac, sive Decembris, ad horam tertiam conceptum: in lucem vero editum die* XXI. *mensis Thot, seu Septembris, circa Solis ortum.* Verum nec præsto nobis nunc est Tarutius, qui ex Mæcenatis fortuna factisque, quæ explicabimus, annum horamque, seu punctum illud, quo lucem aspexit, eruat: nec forte aleam subituro fidem arbitrarentur ipsi, quos hodie habemus, Mathematicorum filii. Et jam tum temporis Cicero familiaris sui conatum aut confidentiam, vocavit *vim*
maximam erroris. Diem tamen (si annum horamque igno- 4
ramus) quam vitæ principem habuit *Mæcenas*, scimus fuisse *Idus Apriles*, quæ in diem ejus mensis XIII. incidunt. Id docuit nos Horatius Carm. lib. IV. Ode XI. quâ Phyllidem amicam ad Mæcenatis natalem celebrandum, sive ad *convivium natalitium*, ut Symmachus vocat. lib. VI. epist. LXXXII. his versibus invitat:

Vt tamen novis, quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendæ,
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Iure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio, quod ex hac
Luce Mæcenas *meus affluentes*
Ordinat annos.

Ait autem Poëta, quod obiter noto, Mæcenatis natalem 5
non tantum jure solennem sibi esse, sed & *sanctiorem pene natali proprio.* Id quare ita dicat, *nemo rectius nos docebit*

Censorino, quando lib. de die natali cap. III. caussam reddit, ob quam Q. Cerealis natalem sanctius proprio celebrare inducatur, verba ejus sunt: *Quum singuli homines suos tantummodo proprios colant natales; ego tamen duplici quotannis officio hujusce religionis astringor. Nam, quum ex te* (*Cerealem* appellat) *tuaque amicitia honorem, dignitatem; decus atque præsidium, cuncta denique vitæ præmia recipiam; nefas arbitror, si diem tuum, qui te mihi in hanc lucem edidit, meo illo proprio negligentius celebravero. Ille enim mihi vitam, hic fructum vitæ atque ornamentum peperit.* Certe non minus debuit Horatius Mæcenati, quam Censorinus
6 Cereali, ut suo loco dicemus. Cæterum Jul. Cæs. Scaliger, vir alioquin stupendæ eruditionis, & quo Sol doctiorem vix illuxit alterum, Poëtices lib. III. cap. CII. *Mæcenatem* natum scripsit *Floralibus*: memoriæ forsan lapsu, qui in summates istos etiam atque Semonas, dum mentem in varia
7 dividunt, cadere interdum potest. *Floralia* enim longe post Idus celebrari solebant, atque in ipsas mensis Maji Kalendas finiebant, quod ex Ovidii Fastorum lib. VI. & Pli-
8 nii lib. XIIX. cap. XXX. manifeste liquet. Erat porro seculi more quo *Mæcenas* vixit, jam tum solenne, ut parentes super recens nato, aut qui adultiores erant, ipsimet Mathematicos consulerent, atque ex nativitatis hora, astrorumque in ea positu, per *Babylonios numeros*, ut vocat Horatius lib. I. Carm. Ode XI. sive *Chaldaicas rationes*, ut appellat Cicero loco paullo ante adducto; eventura sciscitarentur. Ita Augustum comite Agrippa Diogenis Mathematici pergulam Apolloniæ ascendisse, ut de genitura sua ipsum percunctaretur, refert Suetonius Octavio cap. XCIV. Et de Antonio Triumviro testis Plutarchus in ejus vita, fuisse in ipsius contubernio ἄνδρα μαντικὸν ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν τὰς γενέσεις ἐπισκοπούντων· *Virum fatiloquum AEgyptium, ex natalibus futura prædicere doctum*: sive, *fatorum per genituras*

inter-

interpretem, ut Heliodorum quendam vocat Ammianus
lib. XXIX. Tiberius callebat ipse *scientiam artis Chaldæorum*,
ut nominat Tacitus lib. VI. Annal. cap. XX. & addidicerat
eam magistro *Trasullo Rhodio*, de quo Dionem etiam vide
lib. XLV. Igitur simile quid vel à *Mæcenatis* parentibus, vel
ipsomet adultiore factum, & Astrologorum artes solicita-
tas, nullus dubito. Horatius certe fecit, ne *genituram*, ut 9
vocant, seu *Thema* ejus *genethliacum* prorsus ignoraremus.
Horoscopi siquidem in ejus genitura mentionem facit lib. II.
Carm. Ode XVII. Et horoscopum quidem ibi vocat *horam
natalem*; Tacitus loco adducto cap. XXI. *genitalem*; quæ ei-
dem Horatio Epist. lib. II. ep. ult. est *natale astrum*; Mani-
lio lib. III. *nascens astrum*. Colligas igitur ex Horatio, ha-
buisse *Mæcenatem* in ea cæli parte, quæ nascenti in hemi-
sphærium loci natalis emersit, *Saturni infaustam infestam-
que stellam*: cujus tamen malivolentiam eidem oppositus,
& *hominum generi* (ut Cicero loquitur lib. VI. de Rep.) *pro-
sper & salutaris ille fulgor, qui dicitur Iovis*, contraria &
forti irradiatione temperarit, quodque ille mali parabat,
transtulerit in melius. Jupiter enim ἀγαθοποιὸν seu *beneficum* 10
sidus est Astrologis, Saturnus κακοποιὸν, sive *maleficum*: &
sæpe apud Jul. Firmicum legas in Mathesios, seu Astrono-
micorum libris, *Saturnum radiationibus Iovis mitigari*. Ver-
sus Horatii ad Mæcenatem, qui huc spectant, sunt isti:

——— Te Iovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, celerisque fati
Tardavit alas.

Atque hunc Horatii locum, de Jovis Saturnique adspectu 11
contrario, contrariaque operatione, A. Persio in mentem
fuisse autumo, quando suum Cornutique affectum mu-
tuum occulto adscribit siderum aspectui, Sat. V.

---- ---- *Seu nota fidelibus Hora*
Dividit in Geminos concordia fata duorum,
Saturnumque gravem nostro Iove frangimus una.

In lucem edito *Mæcenati*, ut *Cilnii* nomen jure gentilitio obvenit: ita postmodum, more Romanis solenni, cogno-
12 men vel additum, vel adsumtum Mæcenatis. De hoc vero maxime res est in controversiam, & tam de ejus notatione, quam recta scribendi ratione (ὀρθογραφίαν vocamus) in
13 diversas auctores eunt sententias. Maxima quidem eruditorum pars, tum ex Dione, Appiano, Æliano, Herodiano, Xiphilino, & cæteris qui Græcè scripserunt; tum ex inscriptionibus veteribus & nummis antiquis Μαικήνας per αι in prima, & η in secunda syllaba, recte scribi existimant. Eos Latini sequuntur, apud quos in plurimorum, ac tantum non omnium auctorum MSS. est *Mæcenas*; in prima nempe syllaba diphthongus *æ*, in secunda *e* longum, quam
14 scriptionem viri docti ad unum fere omnes recipiunt. At Christianus Becmanus, vir cætera doctissimus, in Origin. Lat. Ling. quamvis fere ad eum modum scribi *Mæcenatis* nomen concedat; *nisi tamen scriptionis ratio reddatur*, *se fidem nemini habiturum* ait. *Nam & tabulas & monumenta antiqua* (ita enim pergit) *ab indoctis plerunque sculptoribus & pictoribus elaborata, non usque adeo indubitatæ esse fidei, ut fallere aliquando non possint: præsertim quum etiam* Mecœnas *per* œ *in secunda scriptum reperiri ajat Turnebus, & Græcorum quoque non nemo* Μηκοίνας *per* η *in prima, &* οι *in secunda scripserit, atque inscitiâ descriptorum facile una vel litera vel diphthongus pro altera poni potuerit; quod exempla testentur innumera.* Igitur ipse Μηκοίνας, & Latine Mecœnas scribendum statuit, atque originem vocabuli esse ait à μὴ & κοινὸς, quod *singularis, non plebeius, non unus è multis, sed supra vulgum patronus Mæcenas fuerit.* Aut si ex aliorum sententia scribendum sit Μαικήνας, nominis originationem esse

esse astruit à *μὴ* & *καινὸς*, quasi idem *non novus homo, sed ex*
antiqua prosapia, atavisque editus fuerit regiis. Verum vix 15
tanti hæc sunt, ut operose refelli debeant. Monumento-
rum certe fides, sive marmori, sive tabulis incisa exstent
æneis, non ita nobis elevanda erit: quum testibus ea potio-
ra Senatus olim Romanus censuerit, si Marcello J C^{to} cre-
dimus in L. x. D. de Probat. Quæ vero de indoctis scul-
ptoribus, pictoribus aut lapicidis afferuntur, ea satis refel-
lit vir eruditus Ger. Jo. Vossius lib. de Arte Grammat. cap.
ult. quo Lectorem remitto. Nec quidquam facit, uno ali-
quo in loco scribi *Mecænas*, sive Μηκαίνας. Error enim unius
alicujus est exscriptoris, qui contra auctores omnes & mo-
numenta antiqua scribendo aberravit. Quali errore etiam
Mæcenas Prætorius, cujus ab initio meminimus, apud He-
rodianum scribitur Μαικίννας, ut Latinis esset *Mæcinnas*;
quem tamen in membranis antiquis Μαικηνᾶν esse, testatur
vir doctissimus Frid. Sylburgius Indice in Hist. Rom. scri-
ptores minores: nec alio à Julio Capitolino nomine appel-
latur. Nemo etiam fuerit, qui non videat, quantum ejus-
cemodi originationum conjecturis sit tribuendum, quas
post ingens temporis intervallum pro suo sibi arbitrio cui-
vis excogitare licet: atque interdum quidem veræ, aut pro-
pe veritatem esse possunt; interdum vero plane falsæ, atque
insuper ineptæ, quæ nihil præter risum aut commiseratio-
nem lectoris mereantur. Sane ex stirpe, moribus aut di-
gnitate Mæcenatis caussam velle sumere appellationis, &
quasi μὴ κοινὸν aut μὴ καινὸν illum vocatum asserere; *non pru-*
dentiæ erit, inquit Matth. Martinius Lexico Philolog. *sed*
audaciæ in his literis, & ἀκεροσίας cujusdam. Nec Græci ut ad-
dit, *ad hunc modum nomina cum μὴ componere sueverunt, ne-*
que κατηγορικὰ neque κύρια. Igitur Martinius ipse, quum 16
flexionis forma peregrinitatem sapiat, originationem ex
Chaldaica lingua, unde Etruscæ origo, non inepte peti

poſſe cenſet. Chaldæis enim *Mehaken* (ubi *Scheva*, ſeu primum *e* breve eſt, & in pronunciando fere abſorbetur) aut *Makën*, per *cere*, ſeu *e* longum, eſt *εὐθύνων*, *dirigens*, *director*; *mekahn*, *εὐθύνειν*, *dirigere*. Hebræi *mekin directorem* vocant. Syris *mekahn*, *rectum* ſignificat. Unde Chaldæis *mea Kavvana*, eſt *exta dirigere*, aut *σπλάγχνον εὐθύνειν*, ut nomen conveniat *σπλαγχνοσκόπῳ*, ſeu *extiſpici*; quod ad Etruſco-
17 rum diſciplinam pertineret. Sed dici hæc ita quidem poſſe,
18 ſolidi vero nihil adferri, vir doctus ipſemet fatetur. Ego vero certus ſum, *Mæcenatis* vocabulũ Etruſcum eſſe, Latina poſtmodum civitate donatũ, & antiquius, quam quod primum in noſtri herois gratiam effingi, atque illi ex ſtirpe aut moribus pro cognomine tribui cœperit. Etenim hoc nomine jam olim quendam fuiſſe, & quidem noſtri gentilem, ſtatim in veſtibulo hujus tractationis ex Silio Italico notavimus, eundemque in clade ad Cannas obiiſſe, integris fere duobus ante noſtri *Mæcenatis* obitum ſeculis, ſi temporum rationem recte ineamus. Mæcenatem inſuper alium ex Cicerone adduximus, qui annis LXXXIV. ante noſtri obitum
19 claruerit. Et M Valerius Probus Inſtit. Gramm. lib. II. ubi de declinatione nominum in *nas* agit, *Mæcenatis* vocabulum potius Latinum quam Græcum cenſuit. Nas *Latina*, inquit, *indifferenter declinabuntur, aut primæ declinationis, æ facientia genitivo, ut* Mæcenas, Mæcenæ: *aut tertiæ*, tis *facientia genitivo, ut* Mæcenatis: *Græca tertiæ ſunt &c.* Ubi obiter noto, *τὸ Mæcenatis*, non tantum ſecundi caſus olim fuiſſe, ſed primi quoque quem nominativum dicimus: atque in vetuſtiſſimis libris, ut teſtis eſt Priſcianus lib. de Accentibus, non tantum *Mæcenas, Larinas, Arpinas*; ſed *Mæcenatis* etiam & *Larinatis*, nominandi caſu ſcribi conſueviſſe. Tu ea de re iterum vide Voſſium Art. Gramm. lib. III.
20 cap. XXXVI. Nos Valerio ſcriptorem addimus & antiquiſſimum & graviſſimum, *M. Terentium Varronem*, quem non imme-

immerito Seneca Consolat. ad Helviam cap.IIX. & Quin-
ctilianus lib.x. cap.I. *Romanorum doctissimum* vocant, qui-
que vitæ, qua seculi fere spacium explevit, finem fecit circa
id tempus, quo maxime Mæcenas noster floruit. Is lib.VII.
de L. L. sub fin. meminit cognominis hujus, atque ita memi-
nit, ut non Græcæ aut alterius id ajat esse originis, sed à lo-
co, ut pluria alia, deductum. Adscribam verba ipsa: *Hinc*
quoque nomina illa, Lesas, Vsenas, Carinas, Mæcenas, *quæ*
quum essent à loco, ut Vrbinas, tamen Vrbinus ab heis debue-
runt dici, ad nostrorum nominum similitudinem. Quanquam
vellem clarius paullo ista Varro explicasset, & contextus
esset integer, nec mutilus, aut, quod videtur, etiam cor-
ruptus. A loco *Mæcenas* esse dicitur, at locus non additur,
nec conjectura facile, quis fuerit, indagari poterit. *Mæciam,* 21
sive *Mæcium* castrum fuisse, non longe à Lanuvio, atque ab
eo *Tribum Mæciam,* sive *Mæcianam* dictam, Livius lib.VI. &
Festus sunt auctores. At quid hoc ad *Mæcenatis* vocabu-
lum? ne γρῦ quidem. Lucem tamen Varroni à Plinio, nisi 22
omnia me fallunt, dari posse existimo, si accuratius expen-
dantur, quæ de vinis Italiæ generosioribus is tradit l. XXIV.
cap.VI. ubi inter alia vina palmam obtinere ait, *à supero ma-*
ri Prætutitia, atque Anconæ nascentia & quæ à palma una for-
te enata, Palmesia appellantur: in mediterraneo vero Cese-
natia ac Mæcenatia: *in Veronensi Rhætica &c.* Quum enim 23
hic, præter *Palmesia,* quorum denominationem Plinius ipse
seorsim notat, cætera omnia à locis, in quibus proveniunt,
nominis caussam sortiantur: *Anconæ nascentia* ab urbe ce-
leberrima; *Prætutia* seu *Prætutitia* à Prætutio Piceni, *Cese-*
natia à Cesena, Flaminiæ opidis: *Mæcenatia* utique non
aliunde etiam denominata erunt, quam à natali loco. Et 24
quidem non à loco maritimo, sed mediterraneo. Nam
Prætutia, Anconæ nascentia & Palmesia à supero mari ac-
cersit Plinius, sive Adriatico; Cesenatia & *Mæcenatia* in me-

25 diterraneo locat. Fuerit igitur locus iste, si bene conjicimus, opidum quoddam, sive castrum, *Mæcena*, sive *Mæcenæ* dictum; in Tusciæ sive Etruriæ parte extrema, qua ab infero mari, seu Tyrrheno versus superum se exporrigit, & cum Apennino Flaminiæ partem meridionalem, in qua Cæsena, terminat: quod *Mæcenati & vinis Mæcenatiis* nomen dederit. Sed doctiorum hæc judicio arbitranda relinquo. Certe in medium prolaturo erat mihi

Ἐν δοιῇ μάλα θυμὸς,

Quod Callimachus ait Hymno in Jovem; nisi in conjectura hæsitantem confirmasset summus virorum *Hugo Gro-*
26 *tius*. Commodum is, quum relegendæ huic scriptioni operam darem, Lubecam venerat, Sueciam, post decennalem ad Galliæ Regem Legationem repetiturus. Unde quum salvum sospitemque indies expectaremus, in mari naufragio primum jactatum, fama indice cognovimus; vitam denique in Rosarum Academia cum morte commutasse lumen illud ac columen literarum: de quo nihil tam magnificum dici aut scribi potest, quin virtus & eruditio id superarit sua.

Πανὶ ἐπ' ἀληθείᾳ πεπλασμένον ἐκ διὸς ἔρνος,

Et

Flos delibatus populi, suadæque medulla,

dum in vivis esset;

Nunc desiderium relictaque cura bonorum.

Sed quo abripit me affectus, immo summa viri merita? Suf-
27 ficit habere nos ex iis, quæ diximus, Cilnium Mæcenatem, cui addimus porro prænomen Caji, ex Dionis lib. XLIX. Τὰ δὲ ἄλλα, inquit, ἐν τῇ πόλει, τῇ τε λοιπῇ Ἰταλίᾳ Γάϊος Μαικήνας, ἀνὴρ ἱππεὺς, διῴκησεν· *Reliquas res, non Romæ tantum, sed per totam Italiam*, Cajus Mæcenas, *equestris digni-*
28 *tatis vir, administravit*. Atque ita integrum nomen erit Caius Cilnius Mæcenas: ut Cajus quidem præ-

prænomen sit, Cilnius,non cognomen,quod putavit Lambinus comm. ad Horatii Serm. lib. 1. Sat.1. sed nomen familiæ,Mæcenas demum cognomen à loco inditum.

CAPUT QUINTUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis educatio. 2. à pueritia. 3. In literis. 4. In utraque lingua, Græca & Latina. 5. & Philosophicis disciplinis. 6. Sermo λόγος. 7. Mæcenas Epicuri sectator. 8. Epicuri voluptas sobria. 9. Philosophandum paucis. 10. Socratis & Platonis sententia. 11. Quæ limitatur. 12. Mæcenatis in armis exercitatio. 13. à literis & armis laus. 14. Pedo emendatus. 15. Horatii de Mæcenatis fortitudine locus. 16. Mæcenatis consilium de nobilium liberis educandis. 17. Eloquentiæ laus. 18. Ingenium Mæcenatis à Seneca laudatum. 19. Mæcenatis eloquentia. 20. Sed oratio licentiosa. 21. Ejusdem Poëtices studium. 22. Poëtices osores. 23. Laus ex Seneca. 24. Mæcenatis pietas. 25. temperantia. 26. frugalitas. 27. liberalitas. 28. pauciloquium in sermone. 29. Pl. Sabini multiloquentia. 30. Mæcenatis candiditas animi. 31. Catilinæ dissimulatio. 32. & Tiberii. 33. & Severi. 34. & Iustiniani. 35. Mæcenas jocosus. 36. Theodori cujusdam mores apud Ammianum. 37. Ennii versus Mæcenati accommodati. 38. Mæcenatis pilæ exercitium. 39. Exemplo magnorum Principum. 40. Pila parva exercitium sanitati conducens. 41. Mæcenas varicosus. 42. Varices quid. 43. C. Marius varicosus. 44. Effigies Mæcenatis ex nummo antiquo. 45. Caroli Caraffæ interitus. 46. Laus Hartvvici à Parckentin.

DE educatione *Mæcenatis*, licet memoriæ nihil prodi- 1
tum meminerim, certum tamen atque indubium est, educationem institutionemque ἀκόλουθον fuisse τῆς εὐγενείας, seu nobilitatis ac generis vetusti fulgori consentaneam: puerumque ex illustri familia natum, ab ineunte ætate bonis literis, omnique doctrinæ genere imbui cœptum, *erudirique artibus, quibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur*, ut Livius loquitur lib. 1. *Cujus enim corpus &*

animus, ut de Cæsare argumentatur M. Antonius apud Dionem lib. XLIV. *ad omnia pacis bellique opera suffecerunt, eum omnino necessum est, ut optime educatus fuerit.* Quod fieri vix queat, ut *quisquam aliquando ad summum virtutum & rerum perveniat, qui non puer seminario virtutum concretus, à prima ætate gradibus virtutis adscenderit*, ut ait Fl.
2 Vopiscus in Aureliano & Probo. Et manifestum facient ea, quæ dicturi sumus, non alium à primis annis fuisse *Mæcenatem*, quam Claudianus lib. I. depingit Stiliconem, cui erat, ut ait,

---- mens ardua semper
A puero: tenerisque etiam fulgebat in annis
Fortunæ majoris honos: erectus & acer,
Nil breve moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, fastisque loqui jam digna futuris:
Iam tum conspicuus, jam tum venerabilis ibat,
Spondebatque Ducem celsi nitor igneus oris
Membrorumque modus: qualem nec carmina fingunt
Semideis. quacumque alta graderetur in urbe,
Cedentes spaciis assurgentesque videbat,
Quamvis puber adhuc. taciti suffragia vulgi
Cui jam deferrent, quidquid mox detulit aula.

3 Literis sane *Mæcenatem*, ab ipsa statim pueritia, non perfunctorie tinctum, excellens adulti ostendit eruditio, quã non provecta primum ætate, atque inter arma ac lituos, & continua Reipub. negocia, sibi comparasse verisimile est. Ostendit præclarum de eruditis judicium atque in eosdem affectus & benivolentia. Ostendunt scripta non unius generis, posteritati olim consecrata, quanquam nunc vix ti-
4 tuli eorum & pauca superent fragmenta. Testatur Horatius, qui Epist. lib. I. ep. XIX. *doctum* vocat; & lib. III. Carm. Ode IIX. *doctum sermones utriusque linguæ*; Græcæ nimirum & Latinæ. Romani enim, maxime jam florente Imperio,

perio, quum non nisi è Græcorum fontibus disciplinarum ingenuarum omne genus rectè hauriri posse adverterent, plurimum operæ studiique Græcis literis addiscendis impenderunt. Ejus rei vel unus & maximus sufficerit testis Cicero, cum alibi sæpius, tum diserte Orat. pro Archia. *Erat*, inquit, *Italia plena Græcarum artium ac disciplinarum; studiaque hæc & in Latio vehementius tum colebantur, & hic Romæ propter tranquillitatem Reipub. non negligebantur.* Nec ma- 5
lè eruditissimus Barthius ut *Philosophiæ* quoque *consultum* ab Horatio *Mæcenatem* laudari arbitratur, atque id ex vocabulo *Sermonis*, qua utitur, liquere credidit Adversar. lib. XXIV. cap. XIV. *Sermo* nempe non loquutionem tan- 6
tum, sed Philosophorum insuper dicit διασκέψεις & λόγους; quales ex Platonica Philosophia Maximi Tyrii habemus λόγους, sive *Sermones*, ex Medicina Aëtii Amydeni. Et sane Cedrenus hanc ob caussam Mæcenatem ἄνδρα σοφὸν videtur dicere. Ex Sectis vero Philosophorum *Epicureæ* dedisse 7
nomen *Mæcenatem*, ex iis vero simile evadet, quæ deinceps in fragmentorum Mæcenatis recensione notabimus. Secta enim illa id temporis maxime, tum sectatorum multitudine ac nobilitate, tum scriptorum editis monumentis florebat, ac *voluptatem* suo modo summum in civili hominis vita bonum statuebat. Dico *suo modo*. Etenim Epicu- 8
rus, si Epistolæ ejus apud Laërtium credere licet, οὐ τὰς τῶν ἀκολάστων ἡδονὰς, καὶ τὰς τῶν ἐν ἀπολαύσει κειμένας, *non luxuriosorum & nepotum voluptates, & quæ in gustu & ingluvie positæ sunt*, summum bonum se statuere ait: sed νήφοντα λογισμὸν, seu *rationem sobriam*, & quæ ex hac provenit, voluptatem. Ut proinde etiam Seneca lib. I. de vita beata, cap. XII. *Epicuri voluptatem Sobriam & siccam* vocet: *sub cujus tamen nomine male-nati libidinibus suis quærant patrocinium & velamentum.* Et cap. XIII. *Epicurum sancta* ait, *& recta præcipere, & si propius accesseris, tristia, ac immerito male audire.*

Vide

Vide eundem Senecam etiam Epist. XXI. XXIII. LXVI. Ciceronem lib. I. de Finib. Ælianum Hist. Var. lib. IV. cap. XIII. & adde quæ ad Senecæ librum de Providentia collegit Theologus & Philologus clarissimus Jacobus Stolter-
9 fothus cap. I. num. III. Ita tamen Philosophiæ operam navavit *Mæcenas*, ut simul Enniani Neoptolemi illud cogitaret apud Ciceronem Tusculan. quæst. lib. I. in princ. *Philosophandum esse, sed paucis*; *nam omnino non placere*: atque *ut retineret ex sapientia modum, quod difficillimum* esse, in vita Agricolæ ait Tacitus. φιλοσοφεῖν ἄνευ μαλακίας, sive, *citra molliciem Philosophari*, dixit Thucydides Hist. lib. II. Quo nomine idem Tacitus Histor. lib. IV. cap. V. laudat Helvidium Priscum, quod *ingenium illustre altioribus studiis juvenis admodum dederit: non ut plerique, ut nomine magnifico segne otium velaret, sed quo firmior adversus fortuita Rem-
10 pub. capesseret*. Socratis quidem, sive Platonis potius est sententia, lib. V. de Rep. & repetitur Polit. lib. V. & in Epist. ad Dionis propinquos; *tum demum Respub. beatas fore, si aut Philosophi eas regerent, aut earum rectores studere sapientiæ contigisset*. citantque, & laudant eam Cicero l. I. ad Q. Fratr. epist. I. Boëthius de Consolat. Philos. lib. I. prosa IV. & alii: semperque eam in ore habuisse M. Antoninum Imp. quem Philosophum à sapientiæ studio dixere, auctor est Capito-
11 linus in ejus vita. Non præter rationem tamen est, quod Philostratus lib. II. de vita Apollon. cap. IV. *Philosophiam* in Principe laudat σύμμετρον, καὶ ὑπανειμένην, hoc est, *moderatam & solutiorem, sive remissam*: vituperat ἀκρίβεια καὶ ὑπερτετείνουσαν καὶ φορτικὴν, *accuratam atque ad summam deductam subtilitatem & superfluam*. Immo hæc eadem, nec alia Platonis ipsius mens fuit, si propius rem introspiciamus. Ita enim apud ipsum in Gorgia Callides ad Socratem: *Philosophia, ô Socrates, gratiosa res est & venusta, si quis illam moderate in adolescentia attingat. Sin autem supra*

modum

modum tempus in ea contriverit, hominum est corruptela: eo-
rum nempe, qui Remp. capessituri sunt. Itaque pergit:
*Quamvis enim homo bono ingenio natura præditus sit, tamen
si diutius per ætatem jam provectam Philosophetur, necessa-
rio omnium rerum imperitus evadit, quum bonum atque ex-
cellentem oporteat peritiam habere.* Hæc Plato, quem vide
etiam lib. VII. de Repub. Igitur optime *Mæcenas* noster, 12
quantum in adolescentia literarum & Philosophiæ studiis,
tantum mox etiam armorum exercitiis impendit, *neque
quisquam ipso elegantius intervalla negotiorum otio dispun-
xit, semperque belli aut pacis artibus serviit, aut corpus peri-
culis, aut animum disciplinis exercuit*, ut de Scipione dice-
bat Vellejus lib. I. Id vero res gestæ maxime docebunt,
quas sumus enarraturi. Sane utrumque, & eruditionem in 13
literis, & peritiam armorum, brevibus in ipso notavit Pedo
Albinovanus in honori ejus scripto Epicedio, Eleg. I.

Pallade cum docta Phœbus donaverat artes:
Tu decus & laudes hujus & hujus eras.

Ubi commodius legi posse censeo; *hujus & ejus eras.* Vult 14
autem Mæcenatem & Palladi, armorum bellique; & Phœ-
bo, literarum atque artium præsidi litasse, & utrinque ado-
ream reportasse. Nec alio, quam ad fortitudinem Mæce- 15
natis bellicam respexit Horatius Epodon Ode I. quando
ituro ad bellum ait:

Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis ac firmus parum?

Quæras, vult dicere, quid comitatu meo, qui imbellis sum
& imbecillis, tum homo umbraticus, te virum fortissimum
possim juvare? Talis igitur quum *Mæcenas* esset, non potuit 16
ipso alius consilium dare concoctius, quam Augusto de
juventutis educatione dedit apud Dionem lib. LI. in Orat.
de Rep. retinenda. *Hoc quoque te summopere hortor,* inquit,
ut patritii equestrisque ordinis homines, dum adhuc pueri-

tiam agunt, ludos literarios frequentare facias: adoleſcentes autem factos, arma & equos tractare, utrumque publicis à doctoribus, certo ſtipendio conductis. Ita enim, pergit, *ſtatim à puero diſcentes & exercentes omnia, quæ adultis ſunt uſurpanda, ad negotia omnia habebis aptiores.* Hæc nempe fundamenta ſunt, ſine quibus ſubſiſtere nequit res publica: hæc

——— duo ſunt, quibus extulit ingens
Roma caput; virtus belli, & ſapientia pacis,

ut Sulpitia Poëtria ait in Satyra. Cæterum *ingenio* Mæcenas fuit *maximo* & ad ſumma nato: quod tamen nulli diſci-
17 plinarum prius applicuit, quam *eloquentiæ, bonarum artium principi*, ut Silius vocat apud Tacitum Annal. lib. XI. cap. VI. Eam enim tam diligenter coluere veteres, non privati ſaltem, ſed ſummi principes; quam hodie magno Rerump. damno à pleriſque negligitur. *Ars quæ præſidium fert amicis, opem alienis, ſalutem periclitantibus, invidis & inimicis metum & terrorem* incutit, ut Auctor ait Dialogi de claris Orator. cap. V. *quæ mucrones civilis profundendi ſanguinis cupiditate furentes inhibet, deſtrictos jam, & vibrantes gladios cruore vacuos vagina reddit*, (verba ſunt Val. Maximi lib. IIX. cap. IX.) & ut ſummatim dicam, quæ omnem vitæ
18 actionem commendat, ornat, perficit. Sentit autem magnifice de *Mæcenatis ingenio* Seneca, quanquam infenſiſſimi in non merentem animi. Nam *ingenio fuiſſe virili & magno*, ait Epiſt. XCII. & *magni ingenii virum* vocat Epiſt.
19 XCIV. Nec de *eloquentia* negat, quando Epiſt. XIX. ait fuiſſe *virum ingenioſum, & magnum exemplum Romanæ eloquen-*
20 *tiæ daturum*: Sed addit: *niſi illum enervaſſet felicitas.* Orationem enim ejus notat *diffluentem, involutam, errantem & licentia plenam.* Nos de ea videbimus ubi commodum
21 fuerit, de Mæcenatis fragmentis, quæ ſuperant, acturi. Sed neque *Poëſin* inſuper habuit *Mæcenas*, quam *ſanctiorem &*
augu-

augustiorem vocat *eloquentiam* Auctor Dialogi, quem dixi, cap. IV. neque gloriam sprevit, quæ ex ea quæritur. Id fragmenta docebunt & tituli poëmatum, ut tabulæ ex naufragio, nobis relicti. Et certe, *qui illam*, poësin dico, *agresti supercilio damnant, bruti sunt homines, aut ne in hominum quidem censu reponendi: atque ideo saltem vociferantur, hirudines bonæ famæ, ne aliis adsit, quod ipsis deest*, inquit Scaliger pater præfat. in libros Poëtices. Optime Seneca: *Multa Poëtæ dicunt, quæ à Philosophis aut dicta sunt aut dicenda, & clariores sensus nostros facit carminis necessitas, negligentiusque audiuntur, minusque percutiunt, quæ soluta oratione dicuntur: at ubi accessere numeri, & egregium sensum certi astrinxere pedes, eadem illa velut lacerto excussa torquentur.* Vide Epist. IIX. & CIIX. Sed quo dilabor? *Pietate* Mæcenatem & *cultu* non vulgario Deos prosequutum, quos vana & infelix sui ævi superstitio sibi finxerat, credere nos facit consilium, quod apud Dionem loco laudato D. Augusto dedit. Hortatur siquidem Imperatorem, ut *& ipse Deos moribus patriæ receptis colat, & ad eundem cultum alios compellat: nec Deorum contemptorem aut præstigiatorem toleret*; & addit: *haud dubie nihil magni facturum, qui Deos contempserit.* Ejusdem Mæcenatis *temperantiam ac frugalitatem*, quam *maximam esse virtutem* judicat Cicero Orat. pro Dejotaro, ex Horatio colligas lib. I. Carm. Ode XX. Utrâque enim fretus, patronum cliens in rus Sabinum ab ipso sibi donatum, ad *vile vinum* & *modicis cantharis*, hoc est, parce bibendum invitat. Versus invitantis sunt:

22 23 24 25

Lene potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum levi.

Nunquam enim, ut notant hic Porphyrius & Acron, interpretesque alii, id fuisset ausus, si hominem novisset exquisitioris vini & liberalioris potus avidum. Sed vide insuper

Horatium Ode XXIX. libri III. ubi iterum Mæcenatem ad
cœnam invitat, *pauperem* quidem, sed *mundam, sub parvo
lare*, & *sine aulæis & ostro*. Et adde porro Satyram IIX. libri
Serm. II. ubi in convivio Nasidieni, dum

Vibidius, Balathroque, sequutis omnibus imis, (Nomentano nempe & Porcio) *damnose bibituri, majores poscunt calices*, atque

Invertunt Allifanis vinaria tota:
Mæcenas interim, & Varius, cæterique
Convivæ lecti, nihilum nocuere lagenis.

26 *Frugalitatis* demum Mæcenaticæ argumentum non mini-
num illud est, quod Augusto inter alia apud Dionem, loco
jam dicto, auctor est, *ut continenter vivat, nihilque prodi-
gere videatur: sed domi parsimonia, in Repub. liberalitate*
27 *utatur.* Et ipse quidem Mæcenas in multos sane exercuit
liberalitatem; non ut Otho Imp. apud Tacitum, *perdere
sciens, donare nesciens:* aut Vitellius, *sine modo, sine judicio,
donans sua, largiens aliena*, Histor. lib. I. cap. XXX. & LII.
Sed ut Tiberius apud eundem Tacitum Annal. lib. I. cap.
LXXV. & lib. II. cap. XLIIX. *erogandæ per honesta pecuniæ, &
innocentium*, præcipue literatorum, *paupertatem levare cu-
piens.* Exempla dabimus ex intervallo, de amicis Mæce-
28 natis visuri. *In sermone* amavit *pauciloquium*; quod immane
quantum multiloquio præstet. Ennio laudabatur olim ho-
mo *facundus* quidem, & *secunda loquens in tempore*, sed ta-
men *verborum paucorum:* qualem depingit Menelaum
Homerus Iliad. δ. qui loqui solitus fuerit,

Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως· ἐπεὶ οὐ πολύμυθος.
Pauca quidem, at bene compta: ut vir paucûm verborum.

29 Id non æque observabat Fl. Sabinus, Vespasiani Imp. frater,
de quo Tacitus Hist. lib. III. cap. LXXV. ait: *Sermonis nimius
erat. id unum septem annis, quibus Mœsiam; duodecim, qui-
bus præfecturam Urbis obtinuit, calumniatus est rumor.* De
Mæce-

Mæcenatis pauciloquio teſtis Horatius, qui pauca loqui morem ejus fuiſſe docet Serm. lib. I. Sat. VI. ad Mæcen.

Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo;
Sed quod eram, narro. reſpondes, ut tuus eſt mos,
Pauca. abeo, revocas nono poſt menſe.

Eidem porro Horatio Mæcenas *candidus* dicitur Epodon 30
Ode XIV. hoc eſt, ſincerus, purus, apertus, alienus à nebula ſimulationis aut malivolentia: *amicitiam* potius, ut ille apud Ennium,

Atque inimicitiam in frontem promptas gerens.

Quales etiam Plocius, Varius, Virgilius, *Mæcenatis* amici, quos idem Horatius Serm. lib. I. Sat. V. vocat

--- *animas, quales neque candidiores*
Terra tulit.

Non ut Catilina, quem Salluſtius lib. de bello Catilin. *cujuſ-* 31
libet rei ſimulatorem ac diſſimulatorem indigitat: aut Tibe- 32
rius Imp. *cui etiam in rebus, quas non occuleret, ſeu natura, ſive adſuetudine, ſuſpenſa ſemper & obſcura verba*, ut inquit Tacitus Annal. lib. I. cap. XI. *quique nullam æque ex ſuis virtutibus, ut rebatur, quam diſſimulationem diligebat*, ut idem ait ibid. lib. IV. cap. LXXI. ut *licet ipſum jam corpus, jam vires, nondum tamen diſſimulatio deſereret*, teſte eodem lib. VI. cap. L. cui adde quæ habet Dion in princ. lib. LVII. Qua 33
quidem in re non tam ovum ovo, aut lac lacti magis ſimile fuerit, quam Tiberio ſimilem depingit Severum Imp. Herodianus lib. II. cap. IX. *Erat*, inquit, *unus omnium mortalium ad ſimulandum maxime factus: ſic ut ne jusjurandum quidem fallere dubitaret, ſi ita uſus poſceret: longeque aliud in lingua promptum, quam in animo reconditum gerebat*. Ne- 34
que hilum ab utroque deſcivit Juſtinianus Imp. cui Centonem Pandectarum J C. debent. De eo ita Procopius in Anecdotis: *Fuit hic Princeps adeo veri diſſimulator, ut frau-*

dum tegendarum & obscure ferendæ indignationis, versuteque agendi & occultandæ animi sententiæ esset absolutissimus
35 *artifex*. Sed revertamur ad Mæcenatem. Eum etiam *jocosum* appellat Horatius Epodon Ode III. hoc est: lætum, jucundum, jocisque gaudentem: servato tamen modo, sive *incolumi gravitate*, ut loquitur idem Horatius in Arte Poët. Qualem Jul. Valer. Majorianum Imp. fuisse ait Sidonius lib. I. Epist. XI. *Erat*, inquit, *auctoritate servata, quum se communioni dedisset, joci plenus.* εὐτράπελον dixisset Aristoteles Ethic. Nicom. lib. II. cap. VII. sive *facetum*: uti habitum ipsum εὐτραπελίαν dicit, sive *facetam jucunditatem*: cujus extrema sint βωμολοχία & ἀγροικία, *scurrilitas* & *rusticitas*.
36 Fuit nempe Mæcenas talis, qualem Ammianus describit lib. XXIX. Theodorum quendam apud Valentem Imp. *Claro genere natus*, inquit, *& liberaliter educatus à primis pueritiæ rudimentis, modestia, prudentia, humanitate, gratia, literis ornatissimus, semper officio, locoque, quem retinebat,*
37 *superior videbatur, altis humilibusque acceptus.* Fuit prorsus ad mentem Ennii, apud Agellium lib. II. cap. XXII. is

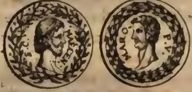
---- cui nulla malum sententia suasit,
Vt faceret facinus levis aut malu', doctu', fidelis,
Suavis homo, facundu', suo contentu', beatus,
Scitu' secunda loquens in tempore, commodu', verbûm
Paucorum; qui dicta loquive, tacereve posset:

quod partim nunc ostendimus, partim in progressu ostensuri
38 sumus plenius. Verum & *pilæ exercitio* heroëm nostrum aliquando uti solitum, iterum ex Horatio liquet Serm. lib. I. Sat. V. ubi ejus iter Brundusium versus describit, comitantibus præter Horatium Virgilio, Cocceio, Vario atque aliis. In eo, ut ait, postquam Capuam pervenere, & jam *---- muli clitellas tempore ponunt,*
Lusum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliusque;
Namque pila lippis inimicum & ludere crudis;

Dicit

Dicit nempe Mæcenatem ex itinere ad pilæ lusum, se vero,
una cum Virgilio dormitum ivisse; quod nec sibi ob lippitudinem,
nec Virgilio ob cruditatem stomachi, pilæ lusus
expediret. Indulsit autem exercitio isti Mæcenas Au- 39
gusti exemplo apud Suetonium in vita ejus cap. LXXXIII.
immo Alexandri M. apud Plutarchum in Alex. & Athenæum
lib. I. cap. XIII. quos postmodum sequuti M. Antoninus
Philosophus & Alex. Severus Impp. ut de illo Jul.
Capitolinus, de hoc Lampridius in vitis testantur, sive id
fecerint animi remittendi, sive temporis fallendi, aut etiam
valetudinis caussa. Intelligimus enim *pilam parvam*, cujus 40
exercitium ad sanitatem multum facere, vel ex Plinio Iuniore
discas, qui lib. III. epist. I. Vestricium Spurinnam quotidie
scribit *lusisse pila vehementer & diu, atque eo exercitationis
genere pugnasse cum senectute.* Pluribus ejus usum ex
Antyllo laudat Oribasius, collect. lib. VI. cap. XXXII. Et
jam ante Oribasium Galenus peculiari libello ostenderat,
nullum exercitii genus lusui pilæ præstare, ut quod non
corporis tantum bonam valitudinem, membrorumque
omnium robur conservet; sed animo insuper vigorem conciliet,
maximeque Imperatoribus ac militiæ præfectis competat.
De corporis habitu aut statura Mæcenatis, nihil 41
habeo dicere: nisi quod Acron (sive is est, sive recentior
aliquis, quod notat Janus Parrhasius lib. de quæsitis per
Epist. ep. V.) *varicosum* fuisse ajat, Comm. ad Horatii Serm.
lib. I. Sat. II. Sunt autem Medicis *varices*, venæ dilatatæ, 42
maxime in cruribus, à sanguinis melancholici superfluitate,
quem natura ad partes debiliores & inferiores solet demittere.
Unde ejusmodi vitio tentatum Julianus Imp. in
L. varicosus. D. ad ædilit. edict. *sanum non esse*, recte pronunciavit;
ut qui morbi quodam genere laboret: Accursius
stulte *stultum* interpretabatur varicosum, tanquam *qui
modo huc, modo illuc vaderet.* Malo hoc in utroque crure 43
labo-

laboravit C. Marius, imperator & septies Consul; idque viro laborum tolerantissimo, ob plurimos stando labores exantlatos, obtigisse suspicatur doctissimus Mercurialis Art. Gymnast. lib. VI. cap. I. De cujus Marii mira in varicibus exsecandis patientia, quum deformitatem & molestiam ægre ferret, videat Lector Ciceronem Tuscul. quæst.
44 lib. II. Plutarchum in Mario, Plinium lib. XI. cap. XLV. *Effigiem Mæcenatis*, in gratiam illorum, qui antiquitatis reliquias æstimant & admirantur, addo ex nummo argenteo, SC^to in honorem ejus cuso, cujus oppositum latus effigies Virgilii occupat.

Possedit illum olim *Carolus Caraffa* Cardinalis, Pauli III. Pontificis ex fratre nepos, vir magnæ æstimationis, quem tamen mox Pius IV. non sat gravibus ex caussis, si Onuphrio Pauvinio in Vitis Pontificum credimus, in S. Angeli castello carnificis manu strangulari jussit. A Carolo habuit *Balthasarus à Schonaich*, eques Megapolitanus, omnis antiquitatis amantissimus, qui aliquot annis Cardinali familiarissimus fuit, sub finem vitæ Consiliarii Provincialis di-
45 gnitate in patria functus. Ab hujus hæredibus devenit tandem ad virum nobilissimum & literatissimum, *Hartvvigum à Parckentin*, Cathedralis Ecclesiæ Ratzeburgensis Præpositum, fautorem & amicum meum, dum in vivis esset, magnum; qui tum aliorum, quæ possidebat plurima, antiquitatis monumentorum, tum nummi etiam hujus copiam mihi liberalissime aliquando fecit.

CA-

CAPUT SEXTUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis juventus. 2. in qua D. Augusto innotescit. 3. & familiaris redditur. 4. & συμβιωτὴς. 5. Συμβιωτὴ Principum. 6. apud Persas. 7. & Romanos. 8. Mæcenas Augusti dextera. 9. Amicorum apud Principes gradus. 10. Mæcenas Augusti amicorum primus. 11. Numina Mæcenatis. 12. Mæcenas fortunæ filius. 13. beatus quur dictus. 14. Mæcenatis merita & labores. 15. taciturnitas. 16. fides. 17. de taciturnitate scrupulus. 18. qui diluitur. 19. Eutherii cujusdam laus ex Ammiano. 20. Mæcenatis modestia. 21. ab Horatio laudata. 22. apud Augustum gratia. 23. Honores mutant homines. 24. quod fefellit in Mæcenate. 25. Mæcenas ambitus contemptor. 26. equestri dignitate contentus. 27. unde laus ei summa. 28. Mæcenas angusto clavo tantum usus. 29. quid angustus, quid latus clavus? 30. Mæcenas ex Propertio laudatus. 31. & Pedone. 32. Ejus virtutum imitator Sallustius. 33. Philemonis Comici sententia. 34. Conscientiæ probatæ fructus.

QUid rerum primis adultioris ætatis annis gesserit *Mæcenas*, non liquet. Non ante enim ejus ab auctoribus 1
fit mentio, quam ex quo D. Augustus à morte D. Julii ad Rempub. invadendam animum adjecit. Verisimile est, usque ad id tempus privatam egisse vitam, atque ut adolescens occeperat, ingenium illustre altioribus studiis & exercitiis dedisse, animumque ita muniisse, ut firmior aliquando adversus fortuita res agendas capesseret. *Doctores sapientiæ sequutus*, ut Taciti habent verba Histor. lib. IV. cap. IV, *qui sola bona, quæ honesta, mala tantum, quæ turpia: potentiam & nobilitatem, cæteraque extra animum, neque bonis, neque malis annumerant.* Id vero factum crediderim Apolloniæ, quæ Corinthiorum fuit colonia, ubi sub idem tempus & Augustus vivebat & M. Vipsanius Agrippa. Augustum enim Julius Cæsar, ut auctor est Velleius lib. II. *ad erudiendum liberalibus disciplinis singularis indolem juvenis,*

eo in studia miserat : qua de re vide etiam Plutarchum in Bruto, Suetonium Octavio cap. IIX. & XCIV. & Appianum
2 ἐμφυλ. lib. III. Ibi autem fieri non potuit, ut in obscuro esset virtus, aut lateret homo summo loco & ad summa na-
3 tus, nec Augusto innotesceret atque insinuaretur. Certe ea familiaritas inter tres illos coaluisse tum videtur, quæ divelli nullo deinceps modo potuit; adeo, ut ab eo tempore nihil Augustus unquam rerum ageret, in quo *Mæcenatis* & Agrippæ consilio non uteretur: hi vero, patroni & fautoris emolumentum & commodum, unicam supremamque
4 sibi legem dictam arbitrarentur. Ab ea est, quod Plutarchus in Apophth. Lacon. *Mæcenatem* Augusti συμβιωτὴν vocat; quo nomine Augustus ipse apud Julianum Imp. in Cæsarib. Arcium Philosophum dignatur, præceptorem suum, quem & maximi olim fecit, & unice amavit, ut est
5 apud Plutarchum in Antonio. Dicebantur autem συμβιωταὶ, *familiares*, sive ut alii vocant, ὁμοτράπεζοι, *convictores*, Principum amici, consiliarii, ac benemerentes, quos mensæ adhibebant: sive, ut Honorius & Theodosius A A. loquuntur in L. præpositos. Cod. Theodos. de Comit. & Trib. Scholar. *qui divinis* (imperatoriis) *epulis adhibebantur, & adorandi Principis facultatem meruerant.* Papinius lib. IV. Silvar. in præfat. *sacratissimas epulas* appellat. & in Eucharist.

---- --- *sacræ gaudia mensæ.*

Corippus lib. III. de Justino Imp.

---- --- *augustæ felicia mensæ*
Gaudia, felices epulas.

Serenus Sammonicus apud Macrobium Saturn. lib. III. cap.
6 XVI. *convivium sacrum.* Istam vero Persarum consuetudinem jam olim fuisse liquet ex Xenophonte Ἀναβάσ. lib. I. Apud Herodotum quoque lib. v. Darius *Histiæum* ad se evocatum ὁμοτράπεζον & à consiliis se habiturum pollice-
tur.

tur. Apud eundem lib. III. *Democedes* medicus à Dario,
quem ſanitati reſtituerat, menſæ regiæ adhibetur: quem-
admodum apud Agathiam lib. II. de bello Perſ. à Choſ-
rhoë *Vranius* Philoſophus. Nec minus apud Romanos 7
idem mos obtinebat. Nam & *Mæcenatem* Auguſtus, ut
dixi *συμβιωτὴν* habuit, & Areium Philoſophum: & Hora-
tium *ad menſam regiam* idem vocat in Epiſtola ad Mæcena-
tem, quæ eſt apud Suetonium in vita Horat. Quod ſi
quando mutante ut ſolet, fortuna, frigus à Principe *συμβιω-
τὰς* illos afflabat, à menſa viciſſim arcebantur. Unde de
Sexto Veſtilio Tacitus Annal. lib. VI. cap. IX: *Seu compoſue-
rat*, inquit, *quædam in C. Cæſarem, ut impudicum, ſive ficto
habita fides, atque ob id convictu principis prohibitus &c.* Sed
ad Mæcenatem redeo. Is ob familiaritatem jam dictam
Dioni lib. LIV. dicitur apud Auguſtum fuiſſe *εἰς τὰ πρῶτα τι-
μώμενος*, ſeu *primo loco habitus, & quicum πάντα ἀπόρρητα,
ſecretiora omnia* communicare conſueverit. Pedo Albi- 8
novanus Eleg. I. *Cæſaris dextram* vocat:

---- ---- Tu Cæſaris almi
Dextera; Romanæ tu vigil urbis eras.

Ubi *dexteram Cæſaris, primum à Cæſare*, aut *principem ami-
corum* ejus, & *adſiduum comitem* interpretatur Scaliger fi-
lius Notis ad Pedon. Eodemque ſenſu Joanni Sariſberienſi
in dedicatione Policratici ſui, Cancellarius Angliæ ſaluta-
tur,

Anglorum Regis dextera fida boni.

Tacitus *continuum Principis* dixiſſet, qui hoc nominis tri-
buit Cocceio Nervæ, Tiberii familiari Annal. lib. VI. cap.
XXVI. aut *participem ad omne ſecretum*, ut vocat Antonium
Natalem lib. XV. cap. L. Plautus *ſupremum comitem conſiliis,
aut ſocium conſiliorum & participem conſiliarium* Pſeud. act.
I. ſc. I. & Mil. glor. act. VI. ſc. II. qualis M. Antonino Philo-
ſopho fuit Junius Ruſticus, *cum quo omnia communicabat pu-*

blica privataque consilia, ut est apud Capitolinum in An-
9 ton. Fuit enim hoc veteris magnorum virorum consuetudinis, amicorum alios aliis præferre, & impensius colere. Et *primi omnium*, si credimus Senecæ lib. VI. de benefic. c. XXXV. *C. Gracchus, & mox Livius Drusus, instituerunt segregare turbam, & alios in secretum recipere* (Lipsius *in cubiculum interius* interpretatur in Comm.) *alios cum pluribus, alios cum universis.* Ut ita *haberent amicos primos & secundos &c.* qua de re plura diximus ad Cassiodori Formulam
10 Comitis Archiatrorum. *Mæcenas* sane in primis Augusti fuit amicis; immo omnium primus. Unde est, quod Augusti animum velut in potestate habuisse, & in quam voluit partem, inclinare potuisse dicitur. Auctor Panegyrici ad Pisonem:

Nec sua Virgilio permisit Numina soli
Mæcenas: *Tragico quatientem carmina cæstu*
Evexit Varium &c.

11 *Numina* enim *Mæcenatis*, Poëta intelligit Augustum, quem in potestate ejus fuisse, *permittendi* vocabulo clare indicatur, ut observat eruditissimus Barthius Advers. lib. XXIV.
12 cap. XIV. Atque ob eam gratiam & felicitatem ab Horatio Mæcenatem *fortunæ filium* appellatum lib. II. Serm. Sat. VI. credidit Porphyrio in Comm.

Luserat in campo fortunæ filius omnes.

Quamquam ab aliis id ad Horatium ipsum referri sciam;
13 & rectius fortassis. *Beatum* tamen eam ipsam ob caussam vocat Mæcenatem idem Horatius Epodon Ode IX.

Tecum sub alta, si Jovi gratum, domo,
Beate Mæcenas *bibam.*

14 Cæterum favorem Augusti in Mæcenatem, tum mox ab initio, tum subeuntibus maxime annis, auxerunt divini viri *labores* & *merita*; *taciturnitas* item, *fidesque* & *modestia* omnis expers ambitus. *Et labores ac merita ingentia* etiam Seneca

Seneca agnoſcit, cæteroquin, ut jam ante dixi, heroi noſtro iniquior, apud Tacitum Annal. lib. XIV. cap. LIII. De 15
Agrippa enim & Mæcenate verba faciens, *Alter*, inquit, *bellorum ſocius, alter Romæ pluribus laboribus jactatus, ampla quidem, ſed pro meritis ingentibus, præmia acceperunt.* Nec negat Nero, qui ibidem cap. LI. utriuſque agnoſcit labores: & *præmia* Auguſti, *non niſi bello & periculis, in quibus juventus Auguſti verſata,* ipſos, *meruiſſe* fatetur. De *taciturnitate Mæcenatis* teſtis eſt Aur. Victor Epit. lib. I. *Auguſtus,* inquit, *in amicos fidus exſtitit: quorum præcipui erant, ob taciturnitatem* Mæcenas, *ob patientiam laboris modeſtiamque Agrippa.* Id repetit totidem verbis Paullus Diaconus Hiſt. Miſcell. lib. VII. cap. XVII. A *fide* Mæcenatem laudat Pro- 16
pertius, quando lib. II. Eleg. I. ipſum vocat,

Et ſumpta & poſita pace fidele caput.

& lib. III. Eleg. VII. ait:

Mæcenatis *erunt vera trophæa, fides.*

Contradicere tamen de taciturnitate videtur Suetonius 17
Octavio cap. LXVI. ubi Auguſtum ait *deſideraſſe aliquando & M. Agrippæ patientiam & Mæcenatis taciturnitatem: quum ille ex levi rigoris ſuſpicione, & quod Marcellus ſibi anteferretur, Mytilenam ſe relictis omnibus contuliſſet, & hic ſecretum de comperta Murenæ conjuratione uxori Terentiæ prodidiſſet.* Videtur contradicere, inquam, nec enim re- 18
vera id facit. Quum unius hujus facti exemptio, celebrem alioquin viri virtutem fuiſſe, manifeſto indicet: atque amor in conjugem fervens, ac pene ultra modum, ut ſuo loco dicemus, Murenæ, uxoris fratri, citra Domini periculum ſalvando, commiſſam taciturnitatis rupturam non parum excuſet. Idque eo magis, quod de Murenæ in proditione illa conſcientia Dio lib. LIV. dubitare videatur: cujus locum hac de re in progreſſu damus. Ammianus certe lib. XVI. 19
unice non alio nomine laudat Eleutherium, Conſtantii

Imp. Cubiculi Præpositum, quam quod *ita fidem, virtutem coluerit amplam, ut, non prodidisse aliquando arcanum, nisi*
20 *tuendæ caussa alienæ salutis, arcesseretur*. De Mæcenatis *modestia*, deque *contemptu ambitus*, communis in aula vitii, res ipsa loquitur. Quod *modestiam* enim attinet, quæ ut Tacitus ait Annal. lib. XV. cap. II. *neque summis mortalium spernenda est, & à DIs æstimatur*: erat quidem Mæcenas *homo*, ut de C. Mario scribit Sallustius in bello Jugurth. *veteris prosapiæ, & multarum imaginum; aberat tamen contemptor animus, commune nobilitatis malum*; sive *naturalis nobilitatis superbia*, ut nominat Velleius lib. II. nec cadebat in ipsum quod M. Antoninus Imp. ait lib. I. de vita sua; quod ὡς ἐπίπαν οἱ καλούμενοι εὐπατρίδαι ἀστοργότεροί εἰσι. *omnino patricii, sive generosiores qui dicuntur, inhumaniores cluent.*
21 Quo fit, ut magnis ab Horatio differatur laudibus, & cælo attollatur, quod licet majores habuerit nobilissimos, nec tota Etruria se generosiores agnoscat alios; tamen non contemnat humili loco aut plebejis parentibus editos, probitate saltem & morum ingenuitate præstantes. Versuum ipsorum aliquot jam ante, alii tamen fini adduximus: cæteros, quod plusculi sint, non adscribo. Lector, ubi voluerit, Horatium ipsum adeat, legetque eos Serm. lib. I. Sat. VI.
22 Augustus quidem subinde *Mæcenatem* non desinebat honorare πολλαῖς καὶ μεγάλαις δωρεαῖς, *multis amplisque præmiis*, ut loquitur Tiberius apud Dionem lib. LVI. in Orat. funebri Augusti. Pollebat insuper Mæcenas tanta apud Augustum gratia, ut multos Consularium ac Triumphalium potentia anteiret, ac quibus vellet, honores ac magistratus conciliaret. Nunquam tamen satis fidere voluit blandientis fortunæ favori, nec efferri animo, aut altioribus inhiare; sed reprimere se potius, ac *sapienter*, Horatii sui monitu lib. II. Carm. Ode x.

Contrahere vento nimium secundo
Turgida vela.

Unde

Unde, licet ex Catonis sententia Orig. lib. v. *soleat plerisque* 23
hominibus rebus secundis & prolixis atque prosperis animus excellere, & superbia atque ferocitas augescere & crescere: magnique honores, verba sunt Dionis lib. XXXVI. *immodicaque potestates hominum animos in fastum attollant atque corrumpant:* fefellit id tamen in Mæcenate. Siquidem suis 24

---- ---- virtutibus ille
Fortunam domuit, nunquamque levantibus alte
Intumuit rebus. sic mens, circumflua luxu
Noverat intactum vitio servare vigorem,

ut Claudiani verbis utar ex Panegyri in Probum. Multò 25
minus vero altiora concupiscere aut ambire velle, animum induxit: quod non lateret ipsum, quamquam omnia facilia sibi apud Augustum essent, tamen *qui dignitatibus fulgere velint*, necessum habere, ut dum eas ambiunt, *danti supplices fiant, dumque praire cateros honore cupiunt, poscendi humilitate vilescant*, ut est apud Boëthium de Consl. Philos. lib. III. prosa IIX. Maluit itaque sola equitis dignitate con- 26
tentus vivere, & quod Plinius in præf. lib. I. de Catone ait, *repulsis honoribus, tanquam indeptis gaudere*. Maluit semper *in potestatibus*, ut de Mario iterum dicit Sallustius loco antedicto, *eo modo agitare, ut ampliore, quam gerebat, dignus haberetur:* quam altiori loco constitutus, fortunæ subinde mutantis ludibrio se exponere. Hæc una nempe palma est, qua omnes vicit laurus, omnes triumphos! Hæc est, ob 27
quam

---- doluit Fortuna, minorem
Se confessa viro,

ut loquitur Claudianus Epithal. Palladii & Sennæ. Sed audiamus de re tota Dionem lib. LV. *Virtutis* Mæcenatis *maximum id indicium fuit, quod Augusti cupiditatibus quum resisteret, tamen ab eo inter familiares habitus, reliquis omnibus se probarit: & quod, quum plurimum apud illum posset,*

adeo

adeo ut ab eo multis honores & magistratus impetraret, tamen animo nihil elatus, in equestri statu vitam exegerit. Quæ
28 ad verbum repetit Zonaras Annal. Tomo II. At Velleius lib. II. *Non minus Agrippa*, inquit, *Cæsari carus erat* (Mæcenas) *sed minus honoratus : quippe vixit angusto clavo bene contentus; nec majora consequi non potuit, sed non tam concu-*
29 *pivit*. Erat enim *angustus clavus* equitum gestamen, quo à Senatoribus, qui *lato clavo* utebantur, differebant. Hinc *equites angusticlavii : Senatores laticlavii* dicti. Quid tamen proprie *latus clavus* fuerit, quæque ejus olim forma, de eo

Et Critici certant, & adhuc sub judice lis est.

Tu post omnes alios, quibus dictus hic Hylas, unicum vide Octavium Ferrarium de re Vestiaria lib. III. cap. XII. qui
30 optime tibi satisfecerit. Nos pergimus, & Dioni ac Velleio tertium addimus Propertium, utrique ὁμόψηφον, qui loco paullo ante adducto pluribus Mæcenatis modestiam & ambitus contemptum prosequitur. Versus ipsos adscribo.

At tua, Mæcenas, *vitæ præcepta recepi:*
Cogor & exemplis te superare tuis.
Quum tibi Romano dominas in honore secureis,
Et liceat medio ponere jura foro;
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes,
Atque ornare tuam, fixa per arma, domum;
Et tibi ad effectum vires det Cæsar, & omni
Tempore tam faciles insinuentur opes;
Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras;
Velorum plenos colligis ipse sinus,
Crede mihi, magnos æquabunt ista Camillos
Indicia, & venies tu quoque in ora virum.

Hoc enim vult Poëta, Mæcenatem, modo voluisset, aut Consulatus dignitatem facile indipisci potuisse, aut imperatorem bellique Ducem fieri: at sua ipsum se fortuna maluisse

luisse involvere, modicumque honorem maximo anteferre, atque hanc summam esse ejus laudis. Idem breviter 31
tangit Pedo Eleg. I.

Majus erat potuisse, tamen nec velle triumphos:
Major res, magnis abstinuisse, fuit.

Et notavit obiter Tacitus Annal. lib. III. cap. XXX. ubi de 32
Sallustio Crispo agit. *Atque ille*, ait, *quanquam prompto ad capessendos honores aditu*, Mæcenatem *æmulatus*, *sine dignitate Senatoria multos Triumphalium Consulariumque potentia anteiit*. Scivit nempe dæmonium hominis *Mæcenas*, 33
vero verius esse Philemonis illud Comici, quo sat magnus dicitur,

Οὐχ ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέχεται,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων
Ἔχειν δυνάμενος, καὶ κρατεῖν ἀζημίως.
Non ille, qui manus suas parvo abstinet;
Ingentia ast impune qui quum tollere,
Sibique habere possit; animo temperat.

Scivit *magni animi esse, magna contemnere, ac mediocria malle, quam nimia*, ut ait Seneca Epist. LXXXIX. Scivit cum 34 35
Theodorico Gothorum Rege apud Cassiodorum lib. I. Variar. cap. IV. *hunc esse probatæ conscientiæ fructum*, *ut quamvis summa quis potuerit adipisci*, *judicetur tamen ab omnibus plus mereri*. Adeat, cui ita collubitum, de hac ipsa Mæcenatis modestia disserentem Scipionem Amiratum negli suoi Discorsi sopra Tacito lib. IV. discorso VI.

CAPUT SEPTIMUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis ex eruditione humanitas. 2. Artium ac disciplinarum effectus. 3. Mæcenas in omnes bonus. 4. Sævitiæ ac crudelitatis expers. 5. unde laus ei apud Senecam. 6. Idem nemini nocuit, etiam quum posset. 7. Augustum in iram pronum reprimens. 8. Ejus rei exemplum. 9. Aulicorum in Principibus monendis παῤῥησία. 10. Sed cum moderatione. 11. Augusti moniti patientia. 12. & Iuliani. 13. Augusti praceps animadversio in filiam. 14. I. Cæsaris prudentia. 15. Augusti desiderium in Mæcenatem mortuum. 16. Seneca super hoc exclamatio 17. Mæcenas dissimulationis insimulatus à Seneca. 18. Seneca ipsius dissimulatio. 19. Mæcenatis moderatio in potentia. 20. gratia apud aulæ proceres. 21. & Populum Rom. 22. Populi Rom. applaudendi in theatro mos. 23. Plausus Mæcenati datus. 24. de eo motum dubium. 25. Solutum ex Antonio Bosio.

1 DE multijuga *Mæcenatis* eruditione paullo ante diximus. Eam, ut umbra corpus, comitabatur summa hu-
2 manitas & comitas. Neque aliter esse id poterat. Disciplinas enim & *bonas artes qui sinceriter cupiunt appetuntque, ii vel sunt humanissimi*, inquit Agellius lib. XIII. cap. XV. adeoque juxta Ovidium lib. III. de Ponto Eleg. IX.

> ——— *didicisse fideliter artes*
> *Emollit mores, nec sinit esse feros:*

ut proinde, dicente Plutarcho in Coriolano, ὐδὲν ἄλλο μυσῶν ἐυμενείας ἀπολαύωσιν ἄνθρωποι τοσῦτον, ὅσον ἐξημερῶσαι τὴν φύσιν ὑπὸ λόγυ καὶ παιδείας, τῷ λόγῳ δεξομένην τὸ μέτριον, καὶ τὸ ἄγαν ἀποβαλῦσαν· *Nullum majus sit bonum, quod acceptum bonitati Musarum homines ferre debeant, quam quod doctrina seu disciplina molliantur & mitigentur ingenia, modum-*
3 *que tenere & nimia omnia vitare discant.* Itaque humanitatis his studiis imbutus Mæcenas

> ---- ---- *nulli gravis, omnibus æquus*

extitit: certus animi, quod *in bonis fortunæ summa laus sit,*

non

non extulisse se in potestate, non fuisse insolentem in pecunia, non se prætulisse aliis propter abundantiam fortunæ: ut opes & copia non superbiæ viderentur ac libidini, sed bonitati ac moderationi facultatem ac materiam dedisse, ut ait Cicero lib. II. de Orat. Itaque nihil tam proprium sibi esse voluit, quam omnibus prodesse, nemini nocere, atque in id amicitia Principis recte uti, non abuti. Utrumque optime! *Pulchrum* enim *est, & magna laude dignum*, inquit Plinius Junior lib. I. epist. XVII. *amicitia Principis in hoc uti, quantumque gratia valeas, aliorum honoribus experiri.* Detestandum vero, eo quenquam esse animo, quo ille, in quem invehitur Chorus apud Senecam Tragicum Octaviæ actu II.

Colit hic Reges, calcet ut omnes,
Perdatque aliquos, nullumque levet:
Tantum ut noceat, cupit esse potens.

Nihil etiam tam procul à se habuit *Mæcenas*, quam sævi- 4
tiam ac crudelitatem. Ac licet officii ratione ac Præfecturæ aliquando cogeretur esse severior, *fuit* tamen, ut de Juliano Imp. loquitur Ammianus lib. XXV. *sine crudelitate terribilis & paucorum vitia cohibens, minabatur ferro potius, quam utebatur.* Testimonium non certius aliunde, quam 5
ex hoste petemus. Ita enim de *Mæcenate* Seneca Epist. XCIV. *Maxima laus illi tribuitur mansuetudinis: pepercit gladio, sanguine abstinuit: nec ulla alia re quid posset, quam licentia ostendit.* Laus mehercule maxima, & moderatio summa in potentia ultima! Itaque nec nocuit cuiquam, etsi 6
potuerit, nec vel nocere voluisse visus fuit. Testis Pedo Eleg. I. de ipso & Cæsare amico loquens;

Omnia quum posses, tanto tam carus amico,
Te sensit nemo velle nocere tamen.

Id unum potius persuasum sibi habuit, non alia ratione spectari animum innocenti benivolentia præditum, quam si, ut Comicus in Sticho loquitur act. I. sc. I.

Quoi malefaciendi est potestas, ne faciat id, temperat.
Unde & Augusto apud Dionem lib. LII. salutare dat
consilium, *ne quando abutatur potentia sua, neque hu-
jus diminutionem putet esse, si non prorsus omnia faciat
quæ possit, sed quanto magis omnia quæ statuerat, posset
perficere, tanto magis curet, ut quæ velle deceret, vel-*
7 *let.* Immo Augustum sua natura in iram & vindictam
pronum, ubi res exigebat, liberrime monere, & ab
ira, quantum in se erat, solitus fuit avertere, atque
ut iterum cum Comico ex Bacchid. loquar, *malacissa-
re.* Certe Dion lib. LV. *Mæcenatem* vocat τὸν πρὸς τὰς
ὁρμὰς αὐτοῦ ἀνθιστάμενον, *cupiditatibus Augusti resisten-
tem:* & addit: Mæcenatis *enim egregia tum in aliis re-
bus opera usus fuit Augustus; tum vero, sicubi ira impoten-
tius efferretur, utilem sibi habuit, à quo ab ira ad mansuetio-*
8 *rem animum reduceretur.* Rem ipsam idem Dion memora-
bili plenius ostendit exemplo. *Præsente aliquando* Mæcena-
te, inquit, *Augustus pro tribunali sedens, quum multos esset
morte damnaturus, prævidens hoc fore* Mæcenas, *quum per
circumstantium coronam ad ipsum irrumpere, ac proxime as-
sistere nequiret, hæc verba in tabella scripsit:* Surge vero tan-
dem carnifex. *Eamque quasi aliud quid indicantem in sinum
Augusti projecit: qua lecta, is statim surrexit, nemine morte*
9 *mulctato.* Quæ ad verbum repetit Zonaras Annal. Tom. II.
& Cedrenus in Hist. Fuit vero maxima hæc παῤῥησία & li-
bertas Mæcenatis, haud scio an alii facile imitanda. *Libera
enim responsa Reges contumeliosa vocant,* inquit Seneca lib.
III. de Ira cap. XX. Itaque licet qui Principibus sunt à consi-
liis, *non omnia Principum, honesta,* ut Tacitus ait Annal. lib.
II. cap. XXXIIX. *& inhonesta laudare;* aut, ut ibid. lib. XI. cap.
XXXIV. loquitur, *suspensa, & quo ducantur, inclinatura re-*
10 *spondere;* sed libere eos monere debeant, ubi opus: tamen
ut potius *specie obsequii regant Principem, ad omniaque, quæ*
agenda

agenda fuerint, quieta industria adsint, monet idem Tacitus Histor. lib. III. cap. I. & ducant potius ad moderata, quam trudant; nisi libertate nimia extremam sibi perniciem accersere cupiant. Verum is erat Augustus, qui ut 11
Tiberius de ipso ait apud Dionem lib. LVI. *amicos ore libero loquentes laudaret, adulatores odio haberet, & ex libertate amicorum in dicendo maximam capere solebat voluptatem.* Erat ea mansuetudine, *ea amicorum*, uti Tacitus de Galba ait Hist. lib. I. cap. XLIX. *sine reprehensione patientia*, ut liberrimam istam corrigendi libertatem in Mæcenate non ferret tantum, nec infensior ipsi redderetur: sed vitium magis animi agnosceret, monitumque se ab amico lætaretur: *emendans* insuper, *quæ bene reprehensa viderentur*, ut simili in re de M. Antonino Philosopho loquitur Jul. Capitolinus. Verumque in Augusto fuit, quod Joannes Sarisberiensis lib. VII. de nugis Curial. cap. XXIV. ait: *Liberæ reprehensionis medelam sana mens minime aspernatur.* Docet id porro Dion, quando ita pergit, lib. LV. *Neque vero hæc reprehensio* (Mæcenatis) *stomachum Augusto movebat, sed gaudebat potius, quantum ipsum sua natura & necessitas rerum ad iram, etiam præter decorum, provexisset, tantum amicorum libertate corrigi.* Quo eodem plane animo etiam 12
Julianus Imp. fuit, si Ammiano credimus lib. XXII. Etenim & ille, *levitatem agnoscens commotioris ingenii sui, præfectis proximisque permittebat, ut fidenter impetus suos aliorsum tendentes, ad quæ decebat, monitu oportuno frenarent: monstrabatque subinde se dolere delictis, & gaudere correctione.* Uterque adamussim optime, & exemplo Principibus omnibus imitando! *Ea enim demum laus grata esse potestati debet excelsæ, quum interdum & vituperationi gestorum pateat locus,* ait idem Ammianus lib. XV. Sed redeo ad Mæcenatem, cujus reprehensiones & monita, ut facile ferebat Augustus: ita mortem monitoris postmodum graviter doluit.

Μαικήνου τελευτήσαντος ἤλγησε, inquit Dion. Desideravit nempe, hoc vita functo, qui animi iræque minus poten-
13 tem retinere potuisset. Rem exemplo ostendemus. Quum Juliam filiam haberet Augustus ultima impudicitia & adulteriis infamem, animi impotens publicatis domus principalis criminibus in Pandateriam insulam primum, mox Rheginorum opidum eam relegavit. Non cogitans, *tacenda* potius, *quam vindicanda fuisse, quorum turpitudo in se-*
14 *metipsum rediret*, & rectius fecisse Cæsarem, qui *in P. Clodium, Pompeiæ uxoris* (quam repudiaverat) *adulterum testis citatus* (*quamvis mater Aurelia & soror Iulia apud judices omnia ex fide retulissent*) *negavit se quidquam comperisse: repudiasse saltem uxorem, quod suos tam suspicione, quam crimine judicaret carere oportere*, ut verba habent Suetonii
15 in Julio cap. LXXIV. At quum interposito tempore Augusto in locum iræ subiisset verecundia, pœnitens & gemens, quod non illa silentio pressisset, quæ tam diu nesciERAT, donec loqui turpe esset, sæpe exclamavit, ut Seneca ait lib. VI. de benef. cap. XXXII. Horum nihil mihi accidisset, si aut Agrippa aut Mæcenas vixissent. Et addit Seneca mirabun-
16 dus: *Adeo tot habenti millia hominum, duos reparare difficile est! Cæsæ sunt Legiones; & protinus scriptæ. fracta classis; & intra paucos dies natavit nova. Sævitum est in opera publica ignibus; surrexerunt meliora consumptis: tota vita Agrippæ*
17 *& Mæcenatis vacavit locus.* Hæc Seneca; qui tamen solens more suo cum *Mæcenatem*, tum Agrippam, cui alias parsisse videtur, traducit. *Non est*, inquiens, *quod existimemus Agrippam &* Mæcenatem *solitos illi vera dicere: qui si vixissent, inter dissimulantes fuissent.* Verum, ut candorem Mæcenatis, dissimulationis expertem, paullo ante laudavimus: ita profecto exemplum proxime ex Dione allatum, nul-
18 lam dissimulationem sapit. Scapha ibi scapha appellatur, & ex suo ingenio Mæcenatem judicat Seneca, de cujus as-

sentationibus suo loco videbimus: *Mæcenatem* porro animi 19
mansuetudo & moderatio non Augusto tantum acceptum reddidit, sed proceribus etiam aulæ & populo insuper ac vulgo, ut *quamvis gloria anteiret omnes*, ut de Jugurtha loquitur Sallustius, *omnibus tamen carus esset:* aut ut de Theodoro apud Valentem Imp. Marcellinus lib. XXIX. ait, *altis humilibusque acceptus*. Raro certe felicitatis potentiorum, & qui gratia apud Principes valent, exemplo! quorum sæpe *potentia nimia ruit super ipsos*, ut de Seneca ait Plinius 20
lib. XIV. cap. IV. De procerum favore in *Mæcenatem* testis est Dion, loco ante laudato, ubi de ipso ait, quod licet inter familiares fuerit Augusti, plurimumque apud eum valuerit, tamen καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἠρέσκετο: *cæteris etiam omnibus complacuerit:* interim *magnitudinem & gravitatem retinens, invidiam & arrogantiam effugiens*, ut de Germa- 21
nico loquitur Tacitus Annal. lib. II. cap. LXXII. Populo quam gratus fuerit, *plausus* indicat, quo post gravem ex morbo decubitum, & improvisam in theatro apparitionem, publice exceptus fuit. Ita enim consueverat Romæ 22
fieri veteri consuetudine, ut Principibus, ac post eos summatibus viris, gratiaque & dignitate conspicuis, ac bene merentibus, ubi publice in theatris, hoc est, ludorum & spectaculorum locis comparerent, honoris caussa & testandæ venerationis Pop. Rom. adsurgeret, fausta ac felicia acclamaret, manibusque plausum daret: ingratos atque odio habitos sibilis exploderet. Et *plausus* ejusmodi, *clamoresque, quibus*, ut Livius ait lib. XXXV. *lætitia effusa vulgi significatur*, tanti fiebant, ut de iis dicere cum Cassiodoro posses Variar. lib. VI. Ep. XIIX. *Gratior nobis est lætitia faventis Pop. Rom. quam copia pretiosissimi metalli:* aut cum Cicerone Philippica XIV. *Is verus triumphus est, quum bene de Repub. meritis testimonium à consensu civitatis datur.* Rem totam exemplis illustrare, nec operæ pretium esse puto,

nec

nec noſtri eſt inſtituti. Adeant, quibus ita viſum, poſt viros doctos alios eruditiſſimum Franc. Bernardinum Fer-
23 rarium lib. II. de Acclamat. & Plauſu cap. XV. & ſeqq. Meminit *plauſus Mæcenatiani* Horatius lib. II. Carm. Ode XV. ubi ad Mæcenatem ipſum ait:

---- ---- *Te Iovis impio*
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, celeriſque fati
Tardavit alas, quum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum.

Et jam ante meminerat lib. I. Carm. Ode XX.

----- *Datus in theatro*
Quum tibi plauſus,
Care Mæcenas *eques, ut patroni*
Fluminis ripæ, ſimul & jocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Ubi Porphyrio & Acron per *theatrum* intelligunt *anti-*
24 *quum Pompeji,* idque non procul abfuiſſe aiunt à Vaticano Colle. Verum theatrum illud, quum ab iſto Colle, qui hodie Vaticanus vocatur, in quo Baſilica eſt D. Petri cum Palatio, longiſſime diſtet, quæri poſſet, qua ratione ex plauſu Populi in theatro Pompeji fieri potuerit Echo in Vaticano Colle & ripis Tyberis? *Echo* enim eſt, quam Horatius tum hoc in loco, tum Ode XII. vocat *jocoſam imaginem,* quaſi *imitaginem,* ut vult Porphyrio, quod voces humanas
25 imitetur: Auſonio Epiſt. XII. *vocalis imago.* Id dubium ut ſolvamus, ſciendum eſt, Collem Vaticanum olim latius ſe extendiſſe, atque omnes iſtos Colles inter ſe conjunctos, à Ponte Milvio, uſque ad alteram Tiberis partem, oppoſitam Aventino, inter quos & Janiculus comprehendebatur, uno Collis Vaticani nomine appellatos. Facta itaque Echo illa putanda eſt ex reflexione plauſus in theatro Pom-

Pompeji ad Janiculum, Collis Vaticani partem. Vide plura apud Antonium Bosium, Romæ Subterran. lib. II. cap. I.

CAPUT OCTAVUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis sub D. Iulio vita privata. 2. quo sublato Augustus Romam contendit. 3. apparente circa Solem Corona. 4. & Mæcenas Reip. & consiliis adhibetur. 5. Ovidii annus natalis. 6. Bellum Mutinense. 7. cui interfuit Mæcenas. 8. Mæcenatis res gesta ex Propertio. 9. Augustus à Senatu honores petit. 10. qui Cassio & Bruto deferuntur. 11. Augustus Antonio reconciliatur. 12. Triumviratus. 13. Augustus & Antonius Cassium Brutumque ad Philippos vincunt. 14. ubi iterum Mæcenatis enituit fortitudo. 15. qui & Horatium ex bello servat. 16. & Augusto insinuat. 17. Bellum Perusinum. 18. concitante Fulvia. 19. cui itidem interfuit Mæcenas.

AD rerum belli pacisque tempore in Repub. à Mæcena- 1
te gestarum momenta transimus. Eorum autem, quod ante monui, nulla apud auctores mentio vivente D. Julio: quod tum privatus etiamnum literis vacaret cum Octavio Julii Cæsaris ex sorore Julia nepote, quem *Augustum* deinceps S. P. Q. R. dixit. Hunc Cæsar in Juliorum familiam adoptarat, hæredemq; ex dodrante testamento scripserat.
Cæsare itaque anno V.C. IↃ CCIX. ante Salvatoris natalitia 2
XLII. in quincto Consulatu, quē cum M. Antonio gerebat, in Curia Pompeji interfecto, Augustus Apollonià ad Urbē contendit, tum hæreditatis adeundæ, tum avunculi necem vindicandi caussa, nec forte sine spe adserendi sibi temporis successu Imperii etiam majestate. Ingressusque est felici 3
auspicio, viso die ea, quæ XI. Aprilis erat, circa Solem circulo varii coloris, qualis in arcu iridis esse solet, quem *Halonem* Græci, Latini *Coronam* dixerunt, ut auctores sunt

Vellejus lib. II. Seneca lib. I. Nat. quæſt. cap. II. Plinius lib.
4 II. cap. XXIIX. Jul. Obſequens de Prodig. cap. CXXIIX. Rebus igitur gerendis ſe accingente Auguſto, *Mæcenatis* ſimul virtus emicare & innoteſcere, atque hujus conſiliis ille deinceps niti. Annus igitur fuit ab V. C. IↃCCX. ante na-
5 tum Chriſtum XLI. *Ovidio* Poëtæ natalis; *Ciceroni*, juſſu M. Antonii interfecto, emortualis. Eo adverſus Antonium, qui rerum ſummam ad ſe trahere nitebatur, maximeque Auguſto adverſabatur, & Mutinæ, Flaminiæ opido, Decimum Brutum ſibi reſiſtentem obſidebat, bellum à Senatu decernebatur, adminiſtrandi partibus C. Vibio Pan-
6 ſæ, & A. Hirtio Coſs. atque Auguſto, tum Prætori, demandatis. Proximante ergo inter ſe horum atque Antonii exercitu, acies utrinque inſtruitur, biduumque integrum ancipiti marte pugnatur. Exuitur tamen caſtris tandem Antonius, & victoriam Auguſto relinquit ſoli,

Dum pereunt fato Conſul uterque pari;

Hirtius in prælio, Panſa paucis poſt diebus ex vulnere. Eo-
7 rum qui fortiter hic pugnarunt, aut conſiliis Imperatori præſto fuerunt, non minimam partem fuiſſe *Mæcenatem*, ſcimus ex Propertio lib. II. Eleg. I. ubi ſcribit:

8 *Quod mihi ſi tantum Mæcenas fata dediſſent,*
Ut poſſem heroas ducere in arma manus.
Bellaque reſque tui memorarem Cæſaris, & tu
Cæſare ſub magno cura ſecunda fores.
Nam quotiens Mutinam, aut civilia buſta Philippos,
Aut canerem Siculæ claſſica bella fugæ, &c.
Te mea Muſa illis ſemper conjungeret armis,
Et ſumpta & poſita pace fidele caput.

Hæc enim verſuum Poëtæ eſt ſententia: ſi heroo carmine res geſtas Auguſti deberet aut poſſet deſcribere, *Mæcenatem* ſemper ſecundam ſibi futuram curam. Sive enim de bellis aliis, ſive de eo ad Mutinam eſſet acturus, ubivis *Mæcena-*

cenatem sibi occurrere Augusto adjungendum, cui tam in
pace & bello fidus semper fuerit & ad latus. Mutinensi 9
bello depugnato, Consulatum sibi petebat Augustus, dignitatesque alias, quas Antonio nondum victo Senatus
ipsi jam decreverat. At Senatus Antonii clade animosior 10
factus, nihil eorum Augusto præstare, sed potius detrahere: Bruto vero triumphum, pluraque alia cum Macedonia; Cassio Syriam; Sexto Pompeio rem navalem decernere. Ea res quum pessime haberet Augustum; Cassio ve- 11
ro & Bruto, Cæsaris interfectoribus se imparem videret;
reconciliari satagebat Antonio, qui cum Lepidi copiis sibi
restantes conjunxerat. Nec displicuit id Antonio, aut
dissensit Lepidus; sed manus & exercitus junxere tandem, 12
& Triumviratum in quinquennium inter se constituerunt.
Inter Antonium insuper & Augustum contracta fuit affinitas, & privigna Antonii desponsata Augusto, ut notat Vellejus lib. II. Lepido itaque Romæ Consule relicto, Augustus & Antonius in Brutum Cassiumque moverunt, qui ad
urbem Philippos prope Strymonem fl. in Macedonia, Cajum Norbanum & Decillium Saxam, Augusti Antoniique
Legatos obsidebant. Commissa est pugna ambiguo suc- 13
cessu, & variante non semel fortuna; quæ tamen tandem
ab Augusti & Antonii partibus stetit. At Brutus Cassiusque
præ dolore & animi desperatione, non suis quidem, sed
alienis sibi manibus lethum consciscentes, parricidii pœnam exsolverunt. Accidit id anno V.C. IↃ CC XI. ante redemptionem generis humani XL. M. Æmilio Lepido & L.
Munatio Planco Coss. Emicuit autem in hac etiam pugna 14
Mæcenatis iterum virtus & fortitudo, quod tum ex Propertio patet, qui adducto loco etiam

---- *civilia busta, Philippos,*

ad *Mæcenatis* res gestas spectare innuit: tum vero disertius
adfirmat Pedo Eleg. I. ubi de Mæcenate ait:

Pulvere in AEmathio fortem videre Philippi:
Quam nunc ille tener, tam gravis hostis erat.

Vult hoc Pedo, *Mæcenatem* in pugna ad Philippos in Æmathia, quæ pars Macedoniæ, in pulvere bellico, seu conflictu ipso, tam gravem hostibus incubuisse, quam in pace te-
15 ner aut mollis forte fuerit judicatus. Verum hoc etiam bello Philippensi depugnato, quum inter eos, qui à Bruti Cassiique partibus steterant, *Horatius Flaccus Poëta* deprehenderetur, Tribuni militum officio functus, *Mæcenas* homini docto & veniam ab Augusto impetravit, atque ut non infimum inter amicos locum indipisceretur, effecit. Meminit rei Suetonius in vita Horatii, ubi de ipso ita scribit: *Bello Philippensi excitus à Bruto Imperatore, Tribunus militum meruit: victisque partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparavit. Ac primo* Mæcenati, *deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia re-*
16 *tinuit.* Meminit Sidonius Apollinaris in præfat. Panegyrici, quem Julio Valerio Majoriano dixit:

Et tibi, Flacce, acies Bruti Cassique sequuto,
Carminis est auctor, qui fuit & veniæ.

17 Bellum Philippense ex brevi intervallo excepit *Perusinum in Etruria*, quod agrorum divisio concitavit, L. Antonio & Servilio Vatia Coss. anno V. C. Iↄ ccxii. ante Deum hominem natum xxxix. Augustus enim dividere eos ve-
18 teranis, pretium militiæ satagebat: at Fulvia M. Antonii conjux, mulier, ut Plutarchus in Antonio vocat, φύσει πολυπράγμων καὶ θρασεῖα, *natura importuna ac ferox*, & *gladio cincta virilis militiæ* (verba sunt Flori lib. iv. cap. v.) L. Antonium Consulem, *cui semper alias pessimum ingenium*, ut irritum id faceret, instigabat: ac *nihil muliebre præter corpus gerens*, ut Velleius scribit, lib. ii. *omnia armis tumultuque miscebat.* Nec fefellit eam conatus

---- *patuitque furens quid fœmina posset.*

Igitur Augustus mox anno sequenti Consulem à Senatu hostem judicatum, una cum ipsa Fulvia intra muros Perusiæ in alterum usque annum obsidione cinxit, turpique & nihil non experta fame ad deditionem tandem coëgit, urbe ipsa in cineres etiam subsidente, Cn. Domitio Calvino
& C. Asinio Pollione Coss. In hoc bello *Mæcenatem* Au- 19
gusto iterum præsto fuisse, testis est eo quem adduxi loco Propertius, quando ad laudum *Mæcenatis* præconia pertinere ait,

Eversosque focos antiquæ gentis Etruscæ,

& alia plura, quæ ibi recenset.

CAPUT NONUM.

SUMMARIA.

1. Augustus bellum in Pompeium meditatur. 2. mox Scriboniam Mæcenate pararario ducit. 3. Principum in contrahendis amicitiis scopus. 4. I. Cæsaris exemplum. 5. & Augusti. 6. De Augusti matrimonio cum Scribonia locus Appiani. 7. Augustus Scriboniam repudiat. 8. Novæ inter Augustum & Antonium simultates. 9. quas Cocceius componere satagit. 10. & componit adhibito Mæcenate. 11. Fœdus Brundusinum. 12. Locus Appiani. 13. Principum amicitia & inimicitia qualis. 14. Antonius fœderi firmando Octaviam ducit. 15. Meminit fœderis Horatius. 16. Ejus versus. 17. Mæcenatis & Cocceji laus.

AB expugnata Perusia Augustus in Sextum Pompeium se 1
parabat, cui rem navalem à Senatu concreditam dixi.
In ipso autem apparatu certior fit de Pompeji potentia, &
quod per matrem & Legatos agat cum Antonio de belli
societate ineunda. Itaque veritus, ne bello cum utroque 2
decertandum sibi foret, parario *Mæcenate* Scriboniam,
sororem L. Scribonii, qui Pompeio socer erat, uxorem duxit: ut ea occasione, ubi opus esset, transigere sibi cum
Pompeio liceret. Scilicet non tantum, quod Ovidius 3
lib. I. de Ponto Eleg. III. credidit,

Vulgus amicitias utilitate probat:
Sed summi etiam Principes ex re sua eas metiuntur, in
4 matrimoniis maxime contrahendis. Julius Cæsar, ut est in
ejus vita apud Suetonium cap. XXVII. quum conditionem
suam nondum satis firmatam videret, ut Pompeji M. opera
posset carere, nova affinitate ipsum obligandum sibi cen-
suit, & Octaviam, sororis suæ neptem, quæ C. Marcello
nupta fuerat, conditione ei detulit, sibique ejusdem filiam
in matrimonium petiit, Fausto Sullæ destinatam. Non
quod solidam quæreret amicitiam & duraturam, sed, ut
ait Suetonius, *ad retinendam ejus necessitudinem ac volunta-
tem*, qua tum sibi erat usus, ac *ne res novas moliretur* Pom-
5 pejus, quod vult Dion lib. XXXIIX. Eadem hic intentio Au-
gusti, qui *Mæcenatis* interventione uxorem sibi Scribo-
niam petit, *fæminam gravem*, ut vocat Seneca Epist. LXX.
mox, ubi visum fuerit, repudiaturus. Nec alio idem con-
silio, ut in loco dicemus, Octaviam sororem Antonio, no-
vis obortis dissidiis, uxorem dedit. Pluribus aut recentio-
6 ribus exemplis res minime indiget ostendi. Sed audiamus
de Scriboniæ matrimonio Appianum de bellis civil. lib. V.
Cæsar autem (Augustus) *putabat se Antonium, Pompeiumque
& Ahenobarbum superaturum Legionum numero, quas habe-
bat jam supra* XL. *Sed quum navem nullam haberet, nec tem-
pus ad ædificandas suppeteret, timebat ne illi, quibus* Iↄ *erant,
oras Italiæ circumerrando, famem inferrent. Id cogitans,
quamvis nobilium aliquot virginum offerretur ei conditio,*
Mæcenati *per literas injunxit, ut cum Scribonia, sorore Libo-
nis, qui Pompeio socer erat, transigeret; ut per hanc occasio-
nem posset pacem cum Pompeio, ubi opus esset, facere: quibus
cognitis, Libo suis mandavit, ut eam incunctanter Cæsari tra-
derent.* Habet eadem Dion lib. XLIIX. nisi quod *Mæcena-
7 tem*, matrimonii pararium non nominet. Duxit itaque
Augustus Scriboniam, atque ex ea anno insequenti Juliam
quidem

quidem filiam ſuſcepit, M. Vipſanio Agrippæ poſtmodum
elocatam, ipſo tamen filiæ natali repudium matri miſit: ſive
ob morum ejus perverſitatem, ut ajebat, *ſive quod Liviam*
jam plus amaret, ſive quod Libonis opera non amplius in- 8
digeret. Interim inter ipſum & Antonium

---- *male gratia ſarta*
Nequicquam coit & reſcinditur,

ut Horatii verbis utar ex lib. I. Epiſt. III. & recruduerunt vix
lenitæ ſimultates. Eas tamen ut denuo componeret, nihil 9
non egit L. Cocceius, quem Appianus ἑκατέρῳ φίλον, καὶ
κοινὸν ἀμφοῖν, *utrique Imperatori amicum* vocat. Is igitur
anno V. C. IↃCCXIX. ante natum Salvatorem XXXIIX. Cn.
Domitio Calvino, & C. Aſinio Pollione Coss. nunc Anto-
nio tentato, nunc Auguſto; tandem ab Antonio impetra-
vit, ut Pompeium in Siciliam revocaret, atque Ænobar-
bum cum poteſtate mitteret in Bithyniam, remque eo
deduxit, ut manifeſto jam Antonius in fœdus iterum cum
Auguſto inclinaret. Ibi Auguſti exercitus Legatos ad u- 10
trumque Imperatorem miſit, qui intervenientibus Coc-
ceio, Pollione & *Mæcenate*, diſſidentium animos in gra-
tiam reduxerunt, *fœduſque* ſanciverunt, quod à loco *Brun-*
duſinum vocant. Deſcribit omnia prolixe Appianus loco 11
citato, cujus ultima tantum verba, quæ maxime ad Mæce-
natem ſpectant, ſubſcribemus. *Conſulebat igitur* (Cocceius 12
Antonio) *ut Pompeium ab alienis vaſtandis revocaret in Sici-*
liam, atque aliquo ablegaret AEnobarbum, donec redintegra-
rentur fœdera. Hinc accedentibus etiam precibus matris, quæ
è gente Iulia erat, pudor morabatur Antonium, ne ſi tentata
pax minus ſuccederet, rurſum recurrendum eſſet ad Pompeia-
na auxilia. Verum matre ſpem faciente, quam Cocceius con-
firmabat, quaſi curaturus ea, de quibus inter ipſos convene-
rat: Antonius acquievit, & Pompeium quidem in Siciliam,
AEnobarbum vero cum poteſtate miſit in Bithyniam. Id ubi
cogno-

*cognovit exercitus Augusti, Legatos elegerunt, qui utrumque
Imperatorem adirent. Hi cohibitis eorum querelis, quippe non
ad judicandum electi, sed ad pacem sanciendam: adhibitoque
Cocceio, ut communi amborum amico, & ex Antonianis Pol-
lione, è Cæsarianis* Mæcenate, *decreverunt præteritarum of-
fensionum oblivionem mutuam, & amicitiam in posterum.*
13 Redierunt igitur denuo in gratiam Augustus & Antonius,
more summis Principibus familiari: qui, ut Polybius ait lib.
I. *natura quidem neminem hostem habent vel amicum, sed ex
suo commodo amicitias inimicitiasque metiuntur:* aut, ut
Dion monet lib. XLIIX. *in bellis non jure, sed utilitate sua ac
necessitate amicos inimicosque suos æstimant, ac pro oportuni-
14 tate temporis eosdem & hostes suos faciunt & necessarios.* Cæ-
terum quo firmiori staret talo tam sæpe interpolata amici-
tia, novi iterum matrimonii vinculo arctius firmandam,
conveniens videbatur. Igitur pacis auctores, *Mæcenas*, Coc-
ceiusque & Pollio, ut Octavia, Augusti soror, cujus maritus
Marcellus commodum fato functus erat, Antonio de-
sponderetur, effecerunt. Ita enim pergit Appianus. *Quo-
niam autem Marcellus nuper obierat, maritus Octaviæ, soro-
ris Cæsaris, postulaverunt pacis auctores, ut frater eam Anto-
nio collocaret, moxque desponsâ dictum feliciter, insequentibus
faustis acclamationibus totius exercitus, utrique bene precan-
tis, quæ per totum diem, totamque noctem continuata sunt.*
15 Meminit pacificationis hujus etiam Horatius Serm. lib. I.
Sat. V. qui cum Heliodoro Rhetore Roma id temporis pro-
fectus, Terracinæ, quæ tum Anxur vocabatur, *Mæcenatem*,
Cocceium & Fonteium Capitonem, Antonii amicum, ad
dissidia componenda ituros, præstolatus fuit, comitemque
iis deinde se præbuit itineris, quod totum Satyrico more
16 describit. Versus qui in rem præsentem faciant, sunt isti.

*Millia tum pransi tria repsimus atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.*

Huc

Huc venturus erat Mæcenas *optimus, atque*
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mæcenas *advenit, atque*
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.

Ubi obiter noto maximum integritatis præconium, tum 17
Cocceji, tum *Mæcenatis*, quod fuerint

---- *aversos soliti componere amicos:*

non lites serere, ubi nihil litium esset, neque litibus gliscentibus oleum igni addere. Qua in re uterque & boni viri & Consiliarii functus fuit officio: nec illos imitatus, *qui omnes potentes*, ut Dion ait lib. XLV. *desiderant inter se discordes esse, quique propter eos, qui ex inimicitiis voluptatem capiunt, etiam suas ad insidiandum ipsis operas adjungunt:* quique *tanquam mali artifices,* quod Livius habet lib. V. *opus quærunt, & semper ægri aliquid esse in Repub. volunt, ut sit, ad cujus curationem adhibeantur.* Tales autem qui sunt, magnas sæpe turbas excitant, magnorumque tumultuum sunt caussæ. Quum enim illi, *qui*, ut Dionis verbis iterum utar, *post vehementes inimicitias in gratiam redeunt, multa leviuscula ac temere accidentia in suspicionem rapiunt, atque in universum omnia, tanquam consulto ea malam in partem facta, ad conceptum ante odium apponunt: Quid futurum* speramus, *si eam ad rem illi accesserint, qui inter ipsos obversantur, & benivolentiæ prætextu subinde aliquid annunciantes, animos jam ante irritatos magis exasperant?* Necessum est oriri inde novas simultates, novas inimicitias, ac tandem bella, horrida bella. Sed redeamus in semitam à qua fuimus digressi.

Caput Decimum.

Summaria.

1. *Reconciliatio Augusti & Antonii dubia.* 2. *Regnorum societates infida.* 3. *Alexandri M. sententia.* 4. *& Cæsaris ac Pompeji exemplum.* 5. *Augusti & Antonii novæ simultates.* 6. *Augusti rerum angustia.* 7. *in rem tamen suam versutia.* 8. *Mæcenatem Antonio obviam mittit.* 9. *qui fœdus Tarentinum inter utrumque sancit.* 10. *De hoc locus Plutarchi* 11. *Augustus in Pompeium movet.* 12. *Clademque accipit.* 13. *& consternatur.* 14. *Mæcenatemque Populo firmando Romam mittit.* 15. *Appiani in eam rem locus.*

1 NOn diu potis fuit durare inter Augustum & Antonium illa ab amicis facta reconciliatio; ut inter æmulos & competitores summæ potestatis. In diversum enim subinde utrumque raptabat *interminata cupiditas imperii*, quam ita vocat Velleius lib. II. & ut Statius loquitur Thebaid. lib. I.

---- ---- regendi
Sævus amor, ruptæque vices, jurisque secundi
Ambitus impatiens, & summo dulcius unum
Stare loco, sociisque comes discordia regnis.

2 Non tantum enim est *arduum*, quod Tacitus monet Annal. lib. IV. cap. IV. *eodem loci potentiam & concordiam esse*;
3 sed fere impossibile. Ut proinde Alexander Macedo apud Justinum lib. XI. cap. XII. non veritus fuerit rescribere Dario: *Neque mundum posse duobus Solibus regi, neque orbem*
4 *summa duo regna, salvo statu terrarum habere.* Certe eo animo animati erant Augustus atque Antonius, ut & hic non ferret parem, nec ille superiorem: & sic *de principatu laborarent, tanquam duos tanta imperii fortuna non caperet*,
5 ut de Cæsare & Pompeio Florus loquitur lib. IV. cap. II. Anno igitur V. C. Iↄ CC XVI. ante natum Christum XXXV. M. Vipsanio Agrippa, & L. Caninio Gallo Coss. novæ inter utrum-

utrumque oboriri cœperunt simultates, adhuc tamen, ut
Capitolinus in Maximo & Balbino loquitur, *tacitæ, & quæ
intelligerentur potius, quam viderentur.* Erantque id tem- 6
poris Augusti res ambiguæ, exercitu ejus à Pompeio, qui
cum bellum in Sicilia gerebat, male excepto & naufrago;
& peiora sibi ab Antonio imaginabatur. Ingeniosus tamen 7
idem usque erat in sua commoda; rebusque prospere
fluentibus propositi quidem tenax, iisdem vero fluctuanti-
bus ad reconciliationes pronus promptusque. Itaque An- 8
tonio è Græcia in Italiam cum classe ccc navium trajicienti
Mæcenatem obviam misit, qui offensas excusaret, & aver-
sum in belli societatem contra S. Pompeium retraheret.
Verba sunt Appiani lib. v. de bellis civil. *Verum Augustus in-
geniosus ad propria commoda, misit* Mæcenatem *ad Anto-
nium, qui melius edoctum de recens exortis inter ipsos contro-
versiis, ad belli societatem* (contra S. Pompeium) *pertrahe-
ret. Id si minus succederet, cogitabat Legiones onerariis in
Siciliam trajicere, omissoque mari in terra bellum gerere. His
curis anxio nuntiatur, Antonium societatem non recusare.*
Interea Antonius è Græcia Italiam versus cum classe Ta- 9
rentum appellit, ubi tandem Octavia, Cæsaris soror & jam
Antonii conjunx, adjunctis sibi *Mæcenate* & Agrippa, rem
totam ad exitium spectantem prudentia sua inter utrum-
que composuit, *fœdusque Tarentinum,* ut scriptores vo-
cant, ictum fuit, Brundusino tribus annis posterius. Ea de
re ita Plutarchus in Antonio: *denuo ex delationibus quibus-* 10
dam incensus in Cæsarem, navigavit cum ccc *navibus versus
Italiam, & non recipientibus classem Brundusinis Tarentum
decurrit. Inde Octaviam, quæ comitata eum fuerat ex Græ-
cia, orantem dimittit ad fratrem. Prægnans tum erat, atque
alteram jam ex ipso filiolam pepererat. Hæc occurrens Cæsari
in itinere, adjunctis sibi amicis ejus,* Mæcenate *& Agrippa,
convenit ipsum. Multis autem oravit questibus, ne permit-*

terent, ut ex fortunatissima fœmina evaderet miserrima. Nunc enim omnes mortales, ajebat, suspicere se, duorum imperatorum, alterius conjugem, alterius sororem. Quod si deteriora consilia, pergebat, valuerint, & extiterit bellum: utri vestrum, incertum est, vincere vel vinci. Mea vero sors utrinque calamitosa. His fractus Cæsar, venit pacatus Tarentum. Videri de hac transactione etiam potest Dion lib. XLIIX.

11 Placitum autem inter alia in fœdere isto fuit, ut Augustus Antonio Legionariorum XX M ex Italia mitteret, quibus in Parthos uteretur: Antonius vicissim Augusto CXXX. naves Tarentum missas sine mora traderet. Cum his navibus Statilius Taurus à Tarento solvens, Augustus cum suis è sinu Puteolano, & Lepidus auxiliator cum aliis ex Africa, Siciliam diversis in locis invadere, Pompeiumque in ea oppri-
12 mere cogitabant. Cumque jam ab omni latere Siciliæ imminerent, Auster interveniens Lepidi onerarias multas subvertit; mox Austro succedens Africus Augusti naves partim ad saxa, partim inter se, in sinu Velino collisit; Taurus vero reflante vento Tarentum rediit, ut pluribus per-
13 sequuntur Appianus & Dion locis adductis. Classe itaque Augusti & sociorum ea tempestate fracta, metuebat Imperator, *ne quid seditionis*, ut Justini verbis utar ex lib. II. c. XIII. *moveret fama adversi belli, in majus, sicuti mos est, omnia ex-*
14 *tollens.* Itaque *Mæcenatem*, qui idem secum periculum exantlarat, Romam misit, firmandis animis Populi, qui annonæ insuper caritate premebatur, & Pompeio ob patrem, Pompeium M. non parum etiamnum favere videbatur.
15 Auctorem do rursus Appianum, ejusque verba: *Post hunc non exigui momenti casum Mæcenas Romam missus est, propter consternatos ob nondum abolitam ex animis civium Pompeii Magni memoriam, cujus virtus ipsis nondum exciderat: novos vero colonos ipse magna festinatione Italiam obeundo, recreabat à pavore.*

CAPUT UNDECIMUM.

SUMMARIA.

1. *Mæcenas cum Augusto Siciliam petit.* 2. *Augustus navali prælio superatur.* 3. *Romæ ad seditionem res spectant.* 4. *cui sedandæ Mæcenas eo mittitur.* 5. *qui in quosdam animadvertit.* 6. *seditiones adversum Augustum plures.* 7. *Augustus à Pompeio ad bellum navale solicitatur.* 8. *& victoria potitur.* 9. *Pugnæ interfuit Mæcenas.* 10. *Idem in civilibus bellis nunc Augusto præsto fuit.* 11. *nunc Romæ degit, Vrbi Italiaque præfectus.* 12. *Regum in præfectis illis ordinandis mos.* 13. *Meminit præfecturæ Mæcenatis Dion.* 14. *& Velleius cum Tacito.* 15. *& Horatius cum Seneca.* 16. *Mæcenas vigil & custos Vrbis.* 17. *Officium præfecti Vrbis.* 18. *Custos Vrbis Gallicus.* 19. *Custos Vrbis ebrius.* 20 *Augustus in Pannonias movet.* 21. *post in Dalmatiam.* 22. *Augusti & Antonii amicitia varians.* 23. *quam tandem Augustus penitus rescindit.*

ANno mox sequenti, qui fuit ab V. C. Iↄ cc xvii. ante 1
æram Christianam xxxiv. L. Gellio Poblicola & M. Cocceio Nerva Coss. Augustus classe reparata, cum Agrippa & *Mæcenate* Siciliam denuo petit. Et Agrippa quidem cum Demochare Pompeji Duce ad Mylas acerrimo prælio navali confligit, & adulta primum nocte victoria potitur. Augustus vero Taurominium invasurus obsidetur à 2
Pompeio, dumque navibus erumpere conatur, vincitur; relictoque exercitu, quem in terra habebat sub imperio Cornificii, fuga salutem quærit. Agrippam tamen, ut quam ocyssime Cornificio suppetias ferat, per literas monet. Ea 3
dum ibi aguntur Romæ quidam, rerum novarum cupidi, turbas ac seditiones moliebantur. Itaque alia rursus vice 4
Mæcenas Romam destinatur istis sedandis: quod cæteris prolixe narratis brevibus attingit Appianus ἐμφυλ. lib. v. *In Vrbem igitur,* inquit, *iterum* Mæcenatem *Augustus misit, propter quosdam rerum novarum cupidos, in quorum aliquot animadversum est.* Verum quæ hæc seditio fuerit, ac qui 5

ejus auctores, in quos animadverterit *Mæcenas*, id nec Appianus notavit, nec quisquam historiæ Augustæ scriptorum
6 ad hunc annum alius. Plurium certe seditionum & insidiatorum adversus Augustum meminit Seneca lib. de brevit. vitæ cap. V. *Dum Alpes,* inquit,*pacat, immixtosque mediæ paci & imperio hostes perdomat, dum ultra Rhenum, Euphratem & Danubium terminos movet, in ipsa Urbe Murenæ, Cæpionis, Lepidi, Egnatiorum in eum* (Augustum) *mucrones acuebantur.* Et lib.I. de Clementia cap. IX. ordinem inter seditiosos & insidiatores constituere videtur, ubi ait: *Salvidienum Lepidus sequutus est, Lepidum Murena, Murenam Cæpio, Cæpionem Egnatius.* Quem ordinem fere sequitur Suetonius Octavio cap. XIX. nisi quod Salvidienum præterit, & Egnatio plures subjungit alios. De Salvidieni autem conjuratione intelligi non potest Appianus, quod ea triennio hanc antecesserit, atque in annum V.C. IↃ CCIV. inciderit, quod ex Dione lib. XLIIX. & Appiano ipso satis liquet. Lepidi vero seditio quinquennio hac eadem posterior in annum V. C. IↃ CCXXIII. primum incidit, ut mox cap. XIV. docebimus. Ex quo liquet aliam fuisse hanc apud Appianum seditionem & aliorum, inter duas illas Salvidieni & Lepidi mediam, ad quam sedandam & puniendam hac vice missus fuit *Mæcenas*: cujus tamen auctores, quos habe-
7 mus, non meminere. Sed dimisso hîc Mæcenate, regredimur unde digressi fuimus. Reversus ex intervallo & per ambages Augustus ad exercitum, à Pompeio denuo ad prælium navale provocatur. At ille, quamvis à præliis maritimis jam aliquantum abhorreret, ut in quibus infeliciter hactenus pugnarat; tamen ne quid detrectare videretur, quod pusillanimitatem arguere posset, conditionem
8 accepit. Pugna committitur ad *Pelorum*, Siciliæ promontorium, non longè à Scylla & Charybdi, victusque Pompeius victoriam cedit Augusto, & ad Antonium profugit,

xxiix. navibus submersis, cæteris igne crematis. Huic 9
prælio, Roma interim redux, itidem interfuit *Mæcenas*,
fortisque Ducis & militis officio functus est, partemque
hostilium navium igne exussit. Tangit hoc Propertius in
principio libri ii. quando ad res gestas Mæcenatis pertinere scribit

——— *Siculæ classica bella fugæ.*

Explicat disertius coætaneus Pedo in Epiced. Eleg. I. ubi
de Mæcenate ait:

Illum piscosi viderunt saxa Pelori
Ignibus hostilis tradere ligna ratis.

Cæterum licet toto civilium tumultuum decursu *Mæcenas* 10
in maximis rerum gerendarum momentis Augusto fere
præsto esse cogeretur, & belli pacisque consilia cum Agrippa moderari. Tamen subinde ipsum Augustus Romam 11
solebat remittere: immo non modico temporis intervallo
& Urbi & toti Italiæ cum potestate præesse jussit. Fecitque 12
id exemplo veterum Regum & magistratuum, *quibus*, ut
Tacitus hac in re loquitur Annal. lib. vi. cap. xi. *domo profectis, ne Urbs sine imperio foret, deligebatur qui jus redderet,*
ac subitis mederetur. Meminit *Præfecturæ urbanæ Mæce-* 13
natis Dion lib. xlix. jam tum ad annum V. C. Iↄcc xiix,
his verbis: *Reliquas res non Romæ tantum, sed per totam Italiam, isto ac diu etiam sequenti tempore Cajus* Mæcenas,
equestris dignitatis vir administravit. Meminit Velleius 14
lib. ii. post bellum Actiacum ad annum V. C. Iↄ cc xxiv.
quod intervallum est vi. annorum. *Tunc Urbis custodiis*, inquit, *præpositus* C. Mæcenas, *equestri sed splendido genere natus vir.* Nec reticuit Tacitus, ubi loco proxime adducto
ait: *Augustus bellis civilibus* Mæcenatem, *equestris ordinis,*
cunctis apud Romam atque Italiam præposuit. Eodem respi- 15
cit Horatius lib. iii. Carm. Ode xxix. ubi ad Mæcenatem
ipsum scribit:

Tu

Tu civitatem quis deceat status
Curas, & Urbi solicitus times.

Et lib. eod. Ode IIX. invitans Mæcenatem ad hilaritatem,
ait:

Mitte civiles super Urbe curas.

16 Nec omisit Seneca in ipsa Mæcenatis criminatione Epist.
CXIV. *Nam etiam, quum absentis partibus Cæsaris fungeretur*
&c. Quemadmodum nec alia caussa est, quod Pedo Mæ-
cenatem *vigilem* vocat *Urbis Romanæ, & custodem* ac *Cæ-*
saris obsidem, in Epiced. Eleg. I.

---- ---- *Tu Cæsaris almi*
Dextera, Romanæ tu vigil Urbis eras.

Atque iterum, ad obtrectatorem:

Num minus Urbis erat custos, & Cæsaris obses?
Num tibi non tutas fecit in Urbe vias?
Nocte sub obscura quis te spoliavit amantem?
Quis tetigit ferro, durior ipse, latus?

17 *Officium* enim *Præfecti Urbis erat dispositos habere milites sta-*
tionarios, ad tuendam populorum quietem & referendum
quid ageretur, inquit Ulpianus in L. 1. §. quies. D. de Offic.
Præf. Urbi. Unde & Præfectus Urbi Papinio lib. I. Silvar.
epigr. IV. is dicitur,

Quem penes intrepidæ mitis custodia Romæ.

18 Et Juvenalis Sat. XIII. Rutilium Numatianum Gallum,
sub Domitiano Urbi præfectum, vocat *custodem Gallicum*
19 *Urbis:* Seneca Epist. LXXXVI. L. Pisonem Cossum, Urbi præ-
20 fectum, *custodem Urbis ebrium.* Sed mittimus hæc. Augu-
stus, quum à Pompeio nil amplius sibi timeret, anno V. C.
IↃCCXIIX. ante natum Salvatorem XXXIII. Coss. L. Cor-
nificio & Sexto Pompeio *(alius hic fuit ab Augusti hoste, nec*
ex Pompeii M. familia) in Pannonios movet, qui Romanos
21 insignibus injuriis affecerant. Sequenti anno in Dalma-
tia, quæ rebellarat, in prælio lapide in genu sauciatur. Inde

Statilio

StatilioTauro ad belli residua conficienda relicto, Romam redit, & Consulatum cum L. Vulcatio Tullio init; à quo tamen post paullo se abdicat, & in Dalmatiam revertitur, operam daturus, ne miles in otio ibi corrumperetur, sed patientia periculorum firmaretur. Contigere hæc anno 22
V.C. IↃCCXX. ante Christum natum XXXI. Atque hoc quidem intervallo quieta inter Augustum Antoniumque, ac tranquilla fuere omnia, sed ad modum *ignis*, 23

Suppositi cineri doloso:

quem quævis aura exsufflare facillime posset. Et quanquam utrique esset συνεχὴς μεταβολὴ (ut Appianus de ipsis loquitur ἐμφυλ. lib. v.) πρός τε τὰς ὑπονοίας ἐκ φιλαρχίας, καὶ ἐς τὰς πίστεις ὑπὸ χρείας. ita ut *continenter momento levi mutarentur, vel ad suspiciones ex regnandi libidine, vel ad fiduciam, quoties postularet necessitas:* Augustus tamen *tandem,* 24
verba sunt Suetonii Octavio cap. XXII. *Antonii societatem, semper dubiam & incertam, reconciliationibus variis male focillatam, abrupit.* Nimirum, ut Ammianus ait, lib. XXI. *tutissimum ratus, inimicum se ex professo monstrare ei, cujus ex præteritis motus conjectabat ut prudens, ne per amicitias fictas insidiis falleretur occultis.* Unde bellum inter utrumque recruduit, & majoribus quam unquam antea flammis in sequens tempus exarsit.

K CAPUT

CAPUT DUODECIMUM.

SUMMARIA.

1. Coss. Romani absentem Augustum vituperant. 2 qui criminationes diluit & Antonium accusat. 3. ejusque testamentum profert. 4. unde Antonio consulatus adimitur. 5. Cleopatra bellum indicitur. 6. Antonius Octaviam repudiat. 7. Bellum ingens oritur. 8. Ab Augusto stat Occidens. 9 ab Antonio Oriens. 10. Augustus in Græciam trajicit. 11. classem instruit maxime navibus Liburnicis. 12. Liburnarum descriptio. 13 Eis præfuit Mæcenas. 14. Ea de re locus Horatii. 15. Notatur Torrentius. 16. Horatius explicatur ex Pedone. 17. & Propertio. 18. Mæcenas an præfuerit ut Tribunus. 19. Auctoris opinio. 20. ex Acrone firmata. 21. Horatius ex Turnebo & Pulmanno explicatus. 22. aliter à Barthio. 23. Pugna ad Actium 24. ubi vicit Augustus. 25. Sed virtute Mæcenatis & ope Liburnarum.

ANnus itaque erat V. C. IↃ CCXXI. ante ortam salutem XXX. quando absente commodum Augusto, ejus anni
1 Coss. Cn. Domitius Ænobarbus & Socius Nepos, uterque Antonianarum partium, ipsis Kal. Januariis multa ver-
2 ba in Antonii laudem & Augusti vituperium fecere. At Augustus in Urbem reversus, & diluit ea, & plura contra Antonium dixit, quæ & demónstraturum se pollicebatur. Coss. itaque sibi metuentes ad Antonium abeunt, multique simul ex Senatorum numero, quod deinde, ut facerent, aliis etiam ultro permisit Augustus. Ab Antonio vicissim non pauci ad Augustum transivere, & maxime conscii ejus secretorum. Hæc vero & Augusto simul revelarunt, atque ut testamentum Antonii nancisceretur, quod is jam fecerat, & apud Vestales deposuerat, effecerunt. Testamentum Augustus in concionem attulit recitavitque.
3 Quod factum, licet injustissimum censeretur, ut Dion ait lib. L. & pluribus notat Casaubonus ad Suetonii Octavium cap. XVII. tamen contenta testamenti ejusmodi erant, ut omnem facti Cæsaris invidiam tollerent, summamque Senatus

natus Populique Indignationem in Antonium concita-
rent. Itaque Antonio Consulatus, qui decretus jam erat, 4
adimitur, omnisque alia concessa potestas: Cleopatræ, 5
apud quam hærebat, aut cui servitutem potius serviebat,
bellum indicitur: decretoque laudantur, si, qui ab Antonio
sint, segregent sese, ac discedant. Antonius contra Octa- 6
viam, Augusti sororem repudiat, multaque agit alia, quæ
ulterius Pop. Rom. visa sunt offendere; quæ pluribus pro-
sequitur Dion. Magno igitur utrimque molimine omnia 7
ad bellum parantur. Ab Augusto stant Italia, Hispania, 8
Gallia, Illyrium, Africa, Sardinia insulæque vicinæ: Anto- 9
nio adhærent Asia, Thracia, Græcia, Macedonia, Ægy-
ptus & Reges Insulæque adjacentes; illi Occidens pene
universus, huic Oriens: sive ut Poëta ait lib. XII. Æn.

Hinc Augustus, agens Italos in prælia, Cæsar
Cum Patribus Populoque, Penatibus & magnis DIs;
Hinc ope barbarica, variis Antonius armis,
Victor ab Auroræ populis, & littore rubro,
AEgyptum, viresque Orientis & ultima secum
Bactra vehit.

Nec diu moratus Augustus, tertium jam cum collega M. 10
Valerio Messalla consul, anno V.C. IↃCCXXII. ante Deum
hominem natum XXIX. ineunte vere, adsumptis secum Se-
natorum primis, cum exercitu in Græciam ad Actium pro-
montorium trajecit, ubi classem habebat Antonius. Instru- 11
cta autem maxime fuit Augusti classis navibus *Liburnicis,*
quæ à *Liburnis* Illyrum populis sic dicebantur. Eas leves, 12
celeres & expeditas præ aliis fuisse Appianus auctor est in
Illyricis, & Vegetius lib. IV. de re milit. cap. XXXIII. *Præda-
torias, rostratas & robustas* vocat Suidas in λιβυρνικῇ. In
celeritate earum celebranda multus est Silius Italicus. lib.
XIII. ubi ait:

Quanta est vis agili per cærula summa Liburnæ,
Quæ, pariter quotiens revocatæ ad pectora tonsæ
Percussere fretum, ventis fugit ocyor, & jam,
Quam longa est, uno remorum præterit ictu.

13 *Liburnis* his *Mæcenatem* præfuisse recte colligit Acron ex Horatio, ubi is prædicat fidem Mæcenatis, fortitudinemque animi, qua promptus paratus esset Augustum in expeditione non tantum comitari, sed suo ipsius etiam periculo omne Cæsaris subiturum, aut mortem pro salute ejus
14 oppetiturum. Versus sunt Epodon Ode 1.

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula.
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, *tuo.*

15 Lævinus quidem Torrentius, Episcoporum superioris seculi doctissimus, Comm. ad Horatii hunc locum, existimare se scribit, celebri ad Actium pugnæ non interfuisse Mæcenatem, tum temporis Romæ & Italiæ præfectum. Et tale quid conjicit liquere ex Dionis lib. LI. & Virgilio, qui lib. VI. Æn. in pugnæ Actiacæ descriptione Mæcenatis sui non meminerit: ac propterea Horatium putat carmen suum scripsisse tantum sola opinione futuræ profectionis.
16 Verum Dion eo loci de iis tantum agit, quæ post depugnatam pugnam acta fuere, non in ipsa: Virgilius quoque non singula pugnæ persequi in animo habuit, aut Duces enumerare omnes. Interim, quod Horatius futurum dixit, id factum testatur coætaneus Mæcenatis Pedo. Ait siquidem ipsum in pugna ista ante circumque Augustum stetisse, ut fortem militem, quum naves Niliacæ sive Ægyptiæ, mare omne texissent; & mox, Mæcenatem Antonii milites ex Oriente adductos, victosque ad Nili caput fugam capessentes, persequutum memorat. Versus addo ipsos:

Quum

Quum freta Niliacæ texerunt lata carinæ,
Fortis erat circum, fortis & ante Ducem.
Militis Eoi fugientis terga sequutus,
Territus ad Nili dum fugit ille caput.

Neque alio it Propertius lib. II. eleg. I. quando ad Mæce- 17
natis facta resque gestas pertinere ait, quod visa fuerint
Actiaca in sacra currere rostra via.
Intelligit enim rostra navium Antonii in Actiaca pugna captarum, quæ Augustus ad basin sacrarii Divi Julii suspendi fecerat, ut notat Dion libro jam dicto. Quo tamen nomine Liburnis præfuerit *Mæcenas*, non adeo liquet. Antonius 18
Mancinellus, vir doctus, Comm. ad locum Horatii, postquam ex Vegetio loco adducto cap. XXXII. docuerat, post præfectum in classe Liburnarum, fuisse *Tribunum* singularum Cohortium, post hos in Liburnis singulis *Navarchos*; censet *Mæcenatem* vel fuisse *Tribunum* alicujus *Cohortis*, aut *Navarchum* cujusdam *Liburnæ*; potius tamen *Tribunum*. Ego vero *Liburnis omnibus* ipsum præfuisse propius verita- 19
tem crediderim. Quanquam enim, ut Velleius auctor est lib. II. dextrum Julianarum navium cornu M. Lario, lævum Amulio commissum fuerit, Agrippæ omne classici certaminis arbitrium; atque ita toti classi, ut ex omne genus navibus constabat, triremibus, quadriremibus, Liburnis, præfuerit Agrippa: tamen nihil prohibet, quin peculiaris sub ipso classis Præfecto supremo, Liburnis ordinandis præpositus fuerit Subpræfectus. Exemplum consimilis fere dispositionis inter classis præfectos habemus in classe Pompeji, de qua ita Cæsar lib. II. de bello civili: *Præerat AEgyptiis navibus Pompeius filius; Asiaticis D. Lælius & C. Triarius; Syria-* 2
cis C. Cassius; Rhodiis M. Marcellus cum C. Coponio; Liburnicæ *atque Achaicæ classi Scribonius Libo & M. Octavius. toti tamen officio maritimo M. Bibulus præpositus cuncta administrabat: ad hunc summa imperii respiciebat.* Ac simile quid 20

de *Mæcenatis Subpræfectura* affirmare videtur Acron, ſeu
quis alius Horatii interpres,quando ait:*Ad Actiacum bellum
iturus Cæſar Auguſtus,Liburnis præpoſuit* Mæcenatem.Idem
innuere puto Horatium ipſum, dum ſimpliciter ait,Mæce-
natem iturum Liburnis, & pro Auguſto pericula ſubiturũ:
quod non dixiſſet, ſi is uni vel Cohorti, vel Liburnæ ſaltim
præfuiſſet.Sed quur Horatius dixit Mæcenatem iturum *Li-*
21 *burnis,inter alta navium propugnacula*; non *in ipſis?* Adr.
Turnebus Advers. lib. XII. cap. XIV. & cum ipſo Theod.
Pulmannus Comm. ad locum Horatii, dubitant,an dica-
tur iturus inter aliarum navium, ut triremium & quadrire-
mium propugnacula: an inter alia ſuæ claſſis ſive Liburna-
rum propugnacula, ſeu turritas moles. Priorem ſenſum
putant recipere ipſa Horatii verba: poſteriorem agnoſce-
re Prudentium, cui lib. II. contra Symmachum *Liburnæ*
22 dicuntur *turritæ*. At Barthius noſter Adverſ. lib. LVI. cap.
XIV. id retulit ad celeritatem Liburnarum, quibus vectus
Mæcenas, ut Dux, aut Duci proximus, melius potuerit cir-
23 cumire claſſem, & expedire neceſſaria. Cæterum Augu-
ſtus cum claſſe iſta provectus ad Actium, Epiri promonto-
rium, juxta ſinum Ambracium, in animo habuit clam An-
tonii claſſem ad ſe traducere: quæ ſpes quum decollaret,
caſtra ex adverſo hoſtium poſuit & communivit. Interea
Agrippa, ut Antonii copias diſtraheret, Leucadem inſulam
cepit, & Patras, ac Corinthum. M. Titius vero & Statilius
Taurus equitatum Antonii fundunt: & Cn. Domitius Ahe-
nobarbus, Cleopatræ factus infenſior, ad Auguſtum defi-
cit. Unde Antonius omnes habens ſuſpectos, quoſdam
interfecit, caſtraque ſua ab hoſtilibus alio traduxit, ubi Au-
guſtus commeatu ipſum intercludens, eo adegit, ut de fu-
ga conſilium captaret. Vicit ibi Cleopatræ ſententia; locis
oportunis præſidio munitis,in Ægyptum eundum. Jam-
que abitus parabatur, quum Auguſtus oppoſita claſſe ho-
ſtem,

ſtem, ut pugnam ineat, cogit. Pugnatum eſt dubio marte 24
per aliquot horas, tandem Cleopatra ancipitis prælii exſpectatione victa, ſigna ſuis ad fugam dedit. Eos fugientes Antonius conſpicatus, & victos credens, fugam & ipſe relicto exercitu arripuit. Auguſtus, quum ſuperſtitem claſſem, propter navium magnitudinem expugnari tam ſubito
non poſſe adverteret, illato eam igne exuſſit. Plurimum 25
autem hac vice Auguſto, contra magna hoſtium navigia profuerunt Liburnæ, ſive leves & celeres naves, quas diximus; earumque auxilio, & *Mæcenatis* earumdem Præfecti virtute, victus fuit Antonius: *experimentoque patuit*, ut Vegetius loco adducto ait, *Liburnicas aliis aptiores eſſe ad præliandum.*

CAPUT DECIMUM-TERTIUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenas Romam redit ad Remp. adminiſtrandam. 2. cui adjungitur deinde Agrippa. 3. utrique ſumma ab Auguſto poteſtas data. 4. & conceſſus Imperatoris annulus. 5. locus ea de re ex Dione. 6. Auguſtus primum ſphynge in ſignando uſus. 7. de ea cavillum quorundam. 8. ex quo Alexandri M. imagine ſignavit. 9. Maximus honos, in poteſtate habere Principis annulum. 10. Eo honore Veſpaſianus mactavit Mutianum. 11. Mæcenas Auguſti Cancellarius. 12. privatim Rana ſignavit. 13. interdum etiam in publicis ea uſus. 14. quur Rana ſignarit, dubitatur. 15. dubitandi cauſſa ex Scaligero. 16. Pierii Valeriani de Rana Mæcenatis conjectura. 17. & Claudii Paradini. 18. quæ in medio relinquuntur.

OBtenta tam illuſtri victoria, *Mæcenatem* Auguſtus à ſe 1
dimiſit, ut Romam rediret, & Remp. porro adminiſtraret. Auguſtus ipſe res Græciæ primum ordinavit, deinde Aſiæ, & adulta primum hyeme Romam reverſus eſt.
Solicitus interim, ne quid in Italia ſe abſente militum non- 2
nulli, quos poſt victoriam ſine præmio dimiſerat, ſub Mæ-

cenate,

cenate, equestris tantum dignitatis homine, turbarent, A-
3 grippam insuper, quasi aliam ob rem, eo misit. Tantam
vero utrique, tanquam fido amicorum pari, potestatem
tribuit, ut & literas ad Senatum iis liceret primum legere,
4 & si quid visum, mutare. In eam rem enim & annuli sui
ἐκτυπων ipsis concesserat, quo literas lectas Principis nomine
5 obsignarent. Audiamus Dionem lib. LI. *At milites, victo-
riæ socii, tum à militia nullo dato pretio dimissi fuere; qui indi-
gne id ferentes, seditiones paullo post agitare cœperunt. Id ve-
ritus Augustus, ac ne Mæcenatem, tum Romæ Italiæque admi-
nistrandæ præfectum, quod equestris tantum ordinis homo
esset, contemptui haberent; Agrippam, quasi aliam ob rem, in
Italiam misit. Tantam vero in omnibus rebus potestatem* Mæ-
cenati *atque Agrippæ tribuit, ut literas quoque, quas ipse ad
Senatum aliosque scribebat, ante quam redderentur, & lege-
rent, & quæ visum fuisset, mutarent. Cujus rei caussa annu-
lum quoque ab eo acceperunt, ut obsignare eas possent. Sigillum
enim, quo tum maxime utebatur, Sphynge utrique insculpta,
geminum eo fini fieri curaverat.* Repetit eadem Xiphilinus
in Epitome, & tangit Plinius lib. XXXVII. cap. I. ubi ait: *Di-
6 vus Augustus inter initia Sphynge signavit. Duas in matris
annulis jam indiscretæ magnitudinis invenerat. Altera per
bella civilia, absente eo, amici* (Mæcenas & Agrippa) *signave-
re epistolas & edicta, quæ ratio temporum nomine ejus reddi
7 postulabat: non inficeto lepore accipientium, ænigmata adferre
8 sphyngem. Postea ad evitanda convitia Sphyngis, Alexan-
dri imagine signavit.* Potestatem illam subsignandi, *Mæ-
cenati* ab Augusto datam, etiam Horatius respicit; rogatus
à quodam è familiaribus, ut sibi apud Mæcenatem suffra-
garetur, & tabularum subsignationem procuraret. Verba
sunt ex Sermon. lib. II. Sat. VI.

Imprimat his, cura, Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, experiar: si vis, potes.

Maxi-

Maximus autem hic honor, summæque in Rep. signum 9
potestatis, Principis concreditum habere annulum, gra-
vissimisque in rebus Principe & absente & non consulto,
decernere quæ velis, & mutare, ac decreta Sigillo Princi-
pis tanquam præsentis firmare. Succedentibus tempori- 10
bus, post Mæcenatem, consimilem potestatem in Urbe
habuisse unum *Mutianum* comperio, sub Vespasiano Imp.
quamdiu is in Ægypto abfuit. Testis Xiphilinus in Vespa-
siano, quem vide. Nec male quidem ex Mæcenatis illa 11
potestate videtur colligere Hent. Salmuthus Notis ad Pan-
ciroll. de Novis Repertis tit. de Legat. *Augusti* ipsum fuisse
Cancellarium, ut hodie vocamus. Cæterum ut hoc per oc- 12
casionem hic etiam addam, in publicis quidem *Mæcenas*
annulo præcipue Imperatorio, Sphynge utebatur: at quo
privatim signavit, is *Ranam* insculptam habuit. Fuit tamen, 13
ubi & hoc aliquando in publicis uteretur, & Rana sua ob
pecuniarum exactiones populo minus gratus esset. Testis
Plinius dicto loco. *Quin etiam* Mæcenatis *Rana*, inquit,
per collationem pecuniarum in magno terrore erat. At quur 14
Ranæ signum in annulo usurpaverit, nos quidem latet: nec
conjecturis, quæ opido fallunt, indulgere est animus. Au-
rem mihi vellit Callimachus, Hymno Apollinis:

Ὡ᾽πόλλων ὐ παντὶ φαείνεται:

immo & illustris Scaliger filius; qui Epist. lib. III. ep. CCXXIV. 15
hac ipsa in re ita censet: *Mirum quam multa & abstrusæ &
ignota in gemmis reperiuntur, in quibus interpretandis sæpe
puto ludi operam. Non enim dubium est, quin multa verisimi-
lia dici possint: sed quæ vera præstare nemo potest, nisi qui ni-
mis judicio suo confidunt, & aliorum contemnunt*. Quid aliis
tamen de *Mæcenatis Rana* visum fuerit, non pigrabor ad-
scribere. Pierius Valerianus Hieroglyph. lib. XXIX. sub fin. 16
de ea ita philosophatur. *Invenias*, inquit, *silentium etiam
significari per* Rubetam, Ranam *illam grandissimam, quæ ge-*

minis veluti cornibus insignita est: propterea, quod observarunt Magi, si ea in multitudinem vociferationibus obstrepentem inferatur, silentium fieri. Eoque spectare Ranam *illam* Mæcenatis *celebratissimam, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat: utpote qui ea, quæ literis crederet, silentio involvenda esse commoneret. Sed enim, quum* Rana, *non* Rubeta, *in omnium sermone; ego eo potius rem spectare dixerim, quasi* Mæcenas *id in Augusti gratiam fecerit, de quo etiamnum infantulo illud fertur, quod in avito suburbano obstrepentes forte ranas, silere jusserit.* (Suetonius Octavio cap. XCIV.) *Cui quidem commento adeo favit vetustas, ut ex eo negentur ibi ranæ coaxare, quasi etiam adhuc tanti Principis imperio obsequantur. Voluisse igitur* Mæcenatem *hieroglyphico illo schemate taciturnitatem polliceri in iis, quæ Augustus fidei ejus credidisset, non secus ac ranæ, morosa adeo garrulitate*
17 *insignes, illi adhuc infantulo paruere.* Paullo aliter rem expedire conatur Claudius Paradinus *en ses Devises Heroiques.* Dicit ibi *Ranæ* terram ac mare patere, & utrobique illam vivere & dominari. Mox addit. Mæcenas *apud Augustum Cæsarem tantæ fuit auctoritatis, ut penes ipsum & terræ & maris esset potentia & imperium. Quod ansam dedisse credibile est, ut* Ranam *pro symbolo* (aut potius in annulo) *usurparet. Nisi forte per illam* Ranas Seriphias *intelligi voluit, quas vocem nullam edere ait Plinius* (lib. IIX. cap. LIIX.) *ut taciturnitatem indicaret, quæ tam propria & familiaris fuit* Mæcenati, *ut maxime ob eam gratus fuerit Augusto: qui odium insuper ipsius admodum mirabatur, quo detestandas in*
18 *loquendo cavillationes prosequebatur.* Paradini sententiam amplexus Theodorus Hopingius Tract. de Jure Sigillorum c. V. num. XXIX. & Tract. de Jure Insignium c. VI. num. CCCLIIX. itidem per *ranam Mæcenatis* intelligit *Seriphiam,* qua arcani fidem, quam unice observarit, voluerit indicare. Hæc illi. Ego judicium meum suspendo.

CAPUT DECIMUM-QUARTUM.

SUMMARIA.

1. Augustus victoriam prosequens in Ægyptum trajicit. 2. Antonius sibi vim infert. 3. & Cleopatra adhibitis viperis. 4. aut acu crinali venenato. 5. Romæ Lepidus Iunior in Augustum conspirat. 6. Mæcenatis vigilantia. 7. quæ Lepidum opprimit. 8. De ea re Velleius. 9. & paullo aliter Appianus. 10. Augustus Romam redit. 11. & triplicem triumphum agit. 12. bellisque civilibus finem imponit. 13. Mox de reddenda Rep. cogitat. 14. Quid sit reddere Remp. 15. Principum animi imperscrutabiles. 16. Augustus in consilium adhibet Mæcenatem & Agrippam. 17. De ea re locus Suetonii. 18. & Dionis. 19. Augustus Mæcenatis consilium amplectitur. 20. Rationes consilii Mæcenatis ex Xiphilino. 21. ex Suetonio & Zonara. 22. & Mæcenate ipso. 23. Ratio ab aliis alia prolata. 24. quæ refellitur. 25. Virgilium quoque consultum credidit Auctor vitæ Virgilii. 26. quem refellit Sebastianus Corradus. 27. Quis fuerit auctor vitæ Virgilii.

REbus Romæ & in Italia constitutis, ac gubernatione 1
Agrippæ ac Mæcenati demandata, Augustus in Asiam rediit, bellum adversus Antonium continuaturus. Annus tum erat ab V.C. IↃ CC XXIII. ante æram Christianam XXIIX. Catullo Poëtæ emortualis; quo quartum Augustus Consul fuit cum M. Licinio Crasso. Trajecit autem ex intervallo in Ægyptum, & Pelusium, proditione ipsius Cleopatræ, ut traditur, cepit. Antonius vero Alexandriam pergens, equitatum Augusti fudit, à peditatu ejus vicissim superatus. Classis demum Antonii tota ad Augustum defecit. Re itaque desperata, Cleopatra in monumentum, ubi thesauri regii reconditi erant, quasi mortis consciscendæ caussa, insiluit. Id serio factum credens Antonius, vim sibi 2
ipsus infert, & monumento eidem illatus in Cleopatræ sinu animam exhalat. Cleopatra mox Antonii mortem Augusto nunciari jubet, seque ipsi & regnum dedit. Mox ve- 3
ro metuens

Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho;
& generosius perire quærens, ausa est,
Vultu sereno fortior, asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,

4 ut Horatii verbis utar Carm.lib.I. Ode XXXV. Quanquam sint, qui acu crinali infecta venas sibi suas aperuisse, atque ita sanguini venenum communicasse credant, ut dixi alibi.
5 Dum hæc in Ægypto aguntur, Augustusque ultimam manum bello Actiaco & Alexandrino imponere satagit, *M. Lepidus Iunior*, M. Lepidi Triumviri filius, Augusti interfi-
6 ciendi, ubi in Urbem revertisset, consilia init. At Præfectus Urbi Mæcenas, vir cavendi gnarus & periculorum amoliendorum peritus, optime noverat, *malum nascens facile opprimi, inveteratum fieri robustius,* ut cum Cicerone loquar Philipp. V. *nihilque festinatione tutius esse, ubi facto magis quam consilio sit opus,* ut ait Tacitus Hist. lib. I. c. LXII. *expertusque* erat, ut de Juliano loquitur Ammianus lib. XXI. *Quid in rebus tumultuosis anteversio valeat & prægressus:* Vellejique consilio, lib. II. *neminem celerius opprimi, quam*
7 *qui nihil timeret.* Itaque non cunctandum ratus, Lepidum nihil minus ominantem, citra omnem tumultum vigilantia sua exstinxit; atque ut de Sp. Melio, regnum affectante loquitur Livius lib. IV. *necdum compositis, maturisque satis consiliis,* sive *in ipso conatu* oppressit, quod de Nymphidio Sabino insidias Galbæ moliente ait Tacitus loco dicto cap. V. Ubi notare convenit *Mæcenatis* vigilantiam, qui de Domini salute solicitus, dum ille in Ægypto abest, &

——— *Gentibus illic*
Confligit, vigili circumspicit omnia sensu;
Ne quid in absentem virtutibus obvia semper
Audeat invidiæ rabies, non fervor iniquus:

Neu

Neu qua procul positis, furto sese ingerat, armis,
Calliditas nocitura domi, dum concutit artes
In Ducis exitium &c.

ut Claudiani illa de Laudib. Stilic. huc accommodem. Meminere Lepidianæ conspirationis Suetonius Octavio cap. XIX. Seneca lib. de brevit. vitæ cap. V. & lib. I. de Clement. cap. IX. sed plenius Velleius loco jam dicto, cujus ista verba: *Dum ultimam bello Actiaco Alexandrinoque Cæsar imponit manum, M. Lepidus, juvenis forma, quam mente melior; Lepidi ejus, qui Triumvir fuerat Reip. constituendæ, filius; Iunia Bruti sorore natus, interficiendi, simul in Vrbem revertisset, Cæsaris consilia inierat. Tum Vrbis custodiis præpositus* C. Mæcenas, *equestri, sed splendido genere natus vir, speculatus est per summam quietem præcipitis consilia juvenis, & mira celeritate nullaque cum perturbatione aut rerum aut hominum, oppresso Lepido, immane novi & resurrecturi belli civilis exstinxit initium: & ille quidem male consultorum pœnas exolvit.* Hæc Velleius. At Appianus lib. IV. de bell. civil. non Lepidum tantum majestatis à Mæcenate reum actum, sed & matrem ut consciam, scribit: additque filium ab ipso Actium ad Augustum missum, matrem jussam vades præbere Consuli, qui Balbinus tum erat. Ita autem Appianus: Mæcenas *Lepidi filium majestatis in Cæsarem reum agebat, simulque juvenis matrem, ut consciam. Nam Lepidum* (patrem) *ut infirmum, plane contemnebat. Filio autem Actium misso ad Cæsarem, à matre, ne fœmina itineribus vexaretur, vades poposcit præbendos Consuli.* Cæterum Augustus, rebus in Ægypto compositis, cui Cornelium Gallum Poëtam præfecit, anno V.C. IↃ CC XXIV. ante Deum hominem natum XXVII. quinctum jam cum Sexto Apuleio Nepote Consul, in Italiam reversus est, & media æstate

8

9

---- triplici ingressus Romana triumpho
Mœnia, DIs Italis votum solenne sacravit

 Maxi-

Maxima tercentum totum delubra per orbem:

11 ut Virgilius de ipso canit Æn. lib. IIX. Et triumphorum quidem primus fuit de Pannoniis & Dalmatis, alter navalis, de victoria ad Actium, tertius de subacta Ægypto omnium
12 splendidissimus. *Tum finita sunt*, inquit iterum Velleius, *bella civilia, sepulta externa, revocata pax, sopitus ubique armorum furor, restituta vis legibus, judiciis auctoritas, Senatui majestas, rediit cultus agris, sacris honos, securitas homini-*
13 *bus, certa cuique rerum suarum possessio* &c. Atque hoc etiam illud tempus fuit, quo de Rep. reddenda consilia animo secum agitavit, cumque amicis, *Mæcenate* atque Agrippa communicavit Augustus. Sive, *ne Dominus civium ultra quam Reip. necessitas exegerat, permaneret*, quæ Pittaci olim Mitylenæi fuit sententia apud Val. Maximum lib. VI. cap. V. sive alias etiam

---- privata cupidus se reddere vita,
Plebeiaque toga modicum componere civem:

ut Julius Cæsar eodem fere animo introducitur loqui apud Lucanum lib. VII. De Servio Tullio, Rege Romano, idem refert Livius lib. I. quod suum *tam mite, ac tam moderatum imperium, tamen quia unius esset, deponere in animo habuerit.* Reipsa vero id præstitit Sulla, de quo testis est Seneca lib. I. de Clement. cap. XII. quod *descenderit de Dictatura sua, &*
14 *se toga reddiderit*. Reddere autem Remp. est, quod pluribus dicit Dion, ἀποδιδόναι τῇ τε γερουσίᾳ, καὶ τῷ δήμῳ, καὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὰ ἔθνη, καὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰ χρήματα· *reddere Senatui & populo & arma, & militem, & gubernationem, & pecunias.* Verum consilia, ut dixi, de reddenda Rep. Augu-
15 stus agitavit: an vero ac serio, non determino. *Abditos* enim *Principum sensus, & si quid occultius parant, exquirere, anceps maxime est & dubium: nec ideo adsequare*, inquit Tacitus Annal. lib. IV. cap. VI. qui propterea in Tiberii oratione, qua imperium videbatur velle deprecari, *plus dignitatis,*

tis, quam fidei ait fuisse lib. I. Annal. cap. XI. Sufficit scire nos, 16
Agrippam ab Augusto & *Mæcenatem*, ut præcipuos, quibus
secreta sua inniterentur, in consilium adhibitos: atque
illum ut redderet Remp. hunc ut retineret, ac Monarchiam
sibi assereret, auctorem ipsi fuisse. Strictim rem tangit
Suetonius Octavio cap. XXIX. *De reddenda Rep.* inquit, 17
*bis cogitavit; primo post oppressum Antonium: memor objectum
ab eo sibi sæpius, quasi per ipsum staret, ne redderetur: ac
deinde tædio diuturnæ valetudinis.* Et respicere huc videtur
Seneca lib. de brevit. vitæ cap. V. Dion omnia plenius 18
pertractat, cujus verba sunt: *Hoc anno iterum penes unum
hominem summa totius Reip. esse cœpit: quanquam armorum
deponendornm arbitrium, resque omnes Senatus Populique potestati
tradendi, consilium Cæsar agitaverit: ad quam deliberationem
Agrippam* Mæcenatemque *adhibuit, quibuscum
secreta omnia communicabat.* Utriusque autem consultoris
rationum momentis recitatis subjungit mox Dion: *At Cæ-* 19
*sar, quum sapientiæ copiosæque & liberæ orationis caussa
utrumque collaudasset,* Mæcenatis *consilium amplexus est.*
Quæ his verbis profert in Epit. Xiphilinus: *Eam verò deliberationem
Cæsar habuit cum Agrippa &* Mæcenate, *cum
quibus omnia communicabat arcana consilia. Et Agrippa quidem
consulebat justius, ut imperium deponeret, remque publicam
restitueret:* Mæcenas *majorem rationem habebat utilitatis,
ajebatque, regnum justum & legitime comparatum inprimis
conducere rerum magnitudini. Cæsar autem* Mæcenati
adsensus est, magisque regnum confirmavit. Confer Zona- 20
ram Annal. Tomo I. Tangit autem Xiphilinus ex parte
caussam, qua motus Mæcenas, Augusto suaserit, ut imperium
retineret. *Regnum nempe justum & legitime comparatum
inprimis conducere rerum magnitudini* gubernandæ:
nec aliud discordantis patriæ remedium esse, quam ut ab uno,
ut loquitur Tacitus Ann. lib. IV. cap. IX. unumque Reip.

corpus

corpus *unius præsidis nutu, quasi anima & mente regatur*, ut
21 monet Florus lib.IV.cap.III. Potior tamen, & altera caussa
fuit, quam Suetonius adducit, loco quem dixi, quod Au-
gustum, *si privatus viveret, non sine periculo fore* censeret.
Eam etiam inculcat Zonaras; quod qui semel imperitarint,
tuto privatam vitam agere nullo modo possint. Quo sensu
jam olim Periander interrogatus, quur non deponeret
imperium? respondit: *Quoniam per vim imperanti, etiam
ultro imperio abire periculosum*, ut ex Xenophontis lib. de
22 Memorabil. Socrat. refert Stobæus Serm. XLI. Quin &
Mæcenas ipse in Orat. apud Dionem, non alia ratione de-
positionem imperii Augusto dissuadet, quam quod osten-
dat, *neminem Senatui Populoque reddita Rep. ipsi parciturum,
qui multos offenderit. Hos enim rerum summam ad se tra-
hendo, id acturos, ut se vel ulciscantur, vel ipsum sibi adver-
santem è medio tollant.* Docet id exemplis Pompeii, Julii
Cæsaris, Marii ac Sullæ: quos abdicata potestas vel pessum-
23 dederit, vel pessum datura fuisset, si diutius vixissent. Ita-
que minime audiendi illi, quorum meminit Jac. Zeveco-
tius, vir clarissimus, Observat. Polit. ad Sueton. Julium
cap. IIX. qui *Mæcenatem* Augusto eam ob caussam reti-
nendi imperii fuisse auctorem sibi imaginantur, quod ho-
mo mollis & effœminatus in libero Reip. statu disciplinam &
censoriam notã timuisset. Ex frivola enim conjectura hæc
tantum prolata, nullo antiquitatis testimonio nituntur. De
mollitie quidem Mæcenatis, & quæ illa fuerit, in loco dice-
24 mus. At quomodo censuram timuerit, qui Augustum in
Oratione laudata serio inter alia hortatur, ut imperio re-
tento, & Præfecto Urbis constituto, ὑποτιμητὴν, seu *Subcen-
sorem* ordinet (nam Censuram Augusto reservat) non ca-
pio. Subcensorem dico, quem Mæcenas ipse eum esse
vult, qui *genera, facultates, moresque Senatorum & Equitum,*
(inter quos Mæcenas) *adultorum ac puerilis ætatis, itemque
mulie-*

mulierum,& familiæ totius, examinet & procuret. Cæterum 25
Auctor vitæ Virgilii, quem Servium alii, alii Donatum vulgo volunt, adfirmare audet, Augustum, quum dubius animi hæreret, utrum Mæcenatis aut Agrippæ accederet sententiæ, Virgilium Poëtam in consilium advocasse. *Augustus*, inquit, *dubius an Agrippæ vel* Mæcenati *in reddenda Rep. accederet, rogavit Maronem, an conferat privato homini, se in sua Rep. Tyrannum facere? Tum ille: Omnibus ferme Romæ Remp. occupantibus molesta ipsa Tyrannis fuit, & civibus: quia necesse erat propter odia subditorum, aut eorum injustitiam, magna suspicione, magnoque timore vivere. Sed si cives justum aliquem scirent, quem amarent plurimum, civitati id esse utile, si in eo uno potestas foret. Quare, si justitiam, quod modo facis, omnibus in futurum, nulla hominum facta compositione, distribues, dominari te & tibi condùcet & orbi. Benevolentiam enim omnium habes, quum ut Deum te adorent & credant. Ejus sequutus sententiam Cæsar, principatum retinuit.* Verum hæc in dubium merito vocat Sebastianus 26
Corradus in vita Virgilii: tum quod nemo veterum de Virgilio id adserat, forte nec temporis computatio patiatur: tum vero, quod Auctor ille vitæ Virgilianæ non sit *Servius*, 27
ut qui in multis aliter sentiat; nec *Donatus*, quod hic vir sit doctissimus, ille indoctus & vix Latine sciens. Et de Auctore quidem isto non aliter censet Frid. Taubmanus Prolegom. in Virg. Æneid. Quin & Jos. Scaliger Comm. in Culicem Virg. eundem vocat *literatorem* ac *Grammaticum ignobilem*. De Virgilio vero ipso, in consilium vocato, rem in medio relinquentes, ex veteri judiciorum formula dicimus, *Non liquere.*

CAPUT DECIMUM-QUINTUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis otium literarium. 2. ostensum ex Tacito. 3. & Nerone apud Tacitum. 4. & Horatio. 5. In otio isto ejus deliciæ. 6. Augusti morbus. 7. Medicis indulta privilegia, concessi honores. 8. Murena, Mæcenatis uxoris frater, in Augustum conspirat. 9. Secretum de comperta conspiratione Mæcenas uxori revelat. 10. Augustus Agrippam Urbi præficit. 11 & filiam ei Iuliam dat uxorem. 12. idque consilio Mæcenatis. 13. quod summe laudat Ammiratus. 14. Locus ea de re Dionis. 15. & temporis notatio ex Horatio.

QUid rerum Orbe in eum modum pacato, tranquillataque Rep. Mæcenas porro gesserit, scriptores rerum Romanarum, qui extant, ad annos aliquot non annota-
1 runt. Si quis conjecturæ locus, adfirmare ausim, ab eo tempore *Mæcenatem* quasi ex postliminio ad literarum stu-
2 dia revertisse. Huc enim traho, quod Seneca in Orat. ad Neron. apud Tacitum Annal. lib. XIV. cap. LV. ait: *At avus tuus Augustus M. Agrippæ Mitylenense secretum*, C. Mæce-
3 nati *Urbe in ipsa veluti peregrinum otium permisit.* Nec negat Nero ipse, cap. seq. nisi quod addat, otium utrique concessum in ætate provectiori, quæ missionem à laboribus merebatur. *Avus meus*, inquit, *Agrippæ &* Mæcenati *usurpare otium concessit post labores; sed in ea ipsa ætate, cujus auctoritas tueretur, quicquid illud & qualecunque tribuisset.*
4 Eodem, & in idem tempus traho, quod Horatius lib. III. Carm. Ode IIX. *Mæcenatem privatum* vocat, eaque de caussa à Reip. curis ad hilaritatem invitat istis versiculis:

Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere, &
Dona præsentis cape lætus horæ &
Linque severa.

Tale *otium* Cicero *honestum* vocat, & benemerentibus post

post beneficia & labores concedendum. *Ego*, inquit in
Orat. pro Sylla, *tantis à me beneficiis in Rep. positis, si nullum
aliud mihi præmium à Senatu Populoque Romano, nisi hone-
stum otium postularem, quis non concederet?* In isto vero otio, 5
& summa rerum omnium affluentia, illectum deliciis, qui-
bus tum universi luxuriabant, pleraque ea in se admisisse
aut egisse puto *Mæcenatem*, quæ vitio ipsi verti potuerint:
quod & Pedo insinuat, & nos suo loco pluribus discutie-
mus. Accessit huc Augusti per aliquot annos in Hispaniis 6
absentia, & in Urbem reversi invaletudo, è qua vix tan-
dem *Antonii Musæ* medici industria eluctatus fuit. Cui 7
proinde statuam ex ære collato juxta Æsculapium poni
curavit, ac tum ipsi, tum cæteris medicinam professis jus
civitatis aureique annuli usum, qui equitum gestamen erat,
concessit, ut auctores sunt Dion lib. LIII. Suetonius Octav.
cap. LIX. Zonaràs Annal. Tomo II. Id contigit anno V.C.
IↃCCXXX. ante natalitia Salvatoris XXI. quo Augustus un-
decimum Consul, Collegam habuit Cn. Calpurnium Piso-
nem. Insequenti vero anno, quo Claudius Marcellus Æ- 8
serinus & L. Aruntius Nepos Coss. fuere, mentio iterum
fit Mæcenatis, occasione conspirationis Fannii Cæpio-
nis & Licinii Murenæ, qui de Augusto ex medio tollendo
consilia inierant. Meminit autem Dion lib. LIV. nec Pro-
culeium, Murenæ fratrem, nec *Mæcenatem* Murenæ soro-
ris maritum, Augusti præcipuos familiares, tantum gra-
tia sua valuisse, ut vel fratrem alteruter, vel affinem pœ-
næ subtraheret. Suetonius vero in Octavio cap. LXVI. 9
Mæcenatem secretum de conspiratione Murenæ uxori
suæ prodidisse narrat, atque eam ob caussam Augusti of-
fensam occurrisse, quam rem supra tetigimus. Dionis ver-
ba sunt: *Ejus conspirationis Dux fuit Fannius Cæpio, socii au-
tem nonnulli alii, interque eos Murena etiam, sive verè, sive
falso habitus, qui libertate dicendi contra quoscunque intem-*

peranti ad fastidium utebatur. Hi quum die dicta in judicio non comparuissent, absentes exilio damnati sunt, & paullo post necati. Neque auxilio Murenæ fuit frater ejus Proculeius, neque sororis maritus Mæcenas, *qui tamen summo apud Augustum erant loco.* Sed jam finierat annus, quum Augustus in Sicilia agens, ut eam, aliasque mox ad Syriam usque provincias constitueret, per absentiam suam Populum Romanum in Consulibus creandis seditione agitari comperit.
10 Itaque de M. Agrippa Romam mittendo, ut Urbi iterum præesset, cogitavit. Plus tamen ei auctoritatis addendum ratus, ut repudiata uxore (quæ tamen Octaviæ sororis filia
11 erat) Juliam duceret ex Scribonia sibi filiam, consultum duxit; eumque hac fini Romam, tum ad nuptias celebrandas, tum Urbis præfecturam suscipiendam ab se dimisit.
12 Utque ita ageret, atque hominem *ignobilem loco*, ut Agrippam Tacitus vocat lib. I. Annal. cap. III. sive *non natum nobilem, sed factum*, ut Seneca Controv. lib. II. cont. XII. generum sibi legeret, præter alia etiam *Mæcenatis* dictum ipsum movit; qui consultus super hac re dixerat: tantum Agrippam jam factum, ut vel generum Cæsaris fieri, vel
13 occidi necessum esset. Quod consilium quam prudens fuerit, discat Lector pluribus ex Scipione Ammirato negli
14 suoi Discorsi sopra Tacito lib. V. disc. VI. Rem totam prolixius narrat Dion lib. adducto, cujus ultima tantum verba, quæ huc faciunt, adscribemus: *Augustus moleste ea ferens, quum neque soli Romæ vacare posset, neque eam sine gubernatore relinquere auderet, de præficiendo ei aliquo cogitans, Agrippam aptissimum judicavit. Plus tamen ei majestatis addendum ratus, quo facilius Urbem regere posset, uxore eum sua repudiata (quanquam hæc sororis suæ filia erat) Iuliam ducere jussit: ac continuo Romam misit ad nuptias peragendas, Urbisque gubernationem capessendam. Quod ut faceret, præter alia etiam* Mæcenatis *eum dictum moverat, qui con-*

consultus hac in re, Tantum, inquit, Agrippam jam fecisti, ut vel gener tuus fiat, vel occidatur, necesse sit. Repetit eadem Zonaras Annal. Tomo II. & acciderunt anno V.C. IↃCC 15
XXXI. ante æram nostram XIX. quo Urbs Coss. habuit Q. Æmylium Lepidum & Max. Lollium, amicum Horatii, qui id temporis annorum XLIV. se fuisse scribit Epist. lib. I. Ep. XX.

Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo dixit Lollius anno.

CAPVT DECIMVM-SEXTVM.

SVMMARIA.

1. Virgilii obitus. 2. qui Mæcenatem ex parte hæredem scripsit. 3. Augustus in Gallias proficiscitur. 4. Statilium Taurum Urbi præficit. 5. Dionis ea de re locus. 6. qui in dubium vocatur. 7. Augustus primum Mæcenatem Urbi præfecit. 8. mox aliquem ex consularibus. 9. quorum primus fuit Messalla. 10. suasore Mæcenate. 11. dein Statilius Taurus. 12. Augusti & Mæcenatis uxoris amores. 13. Augustus an Mæcenatem secum in Gallias duxerit. 14. Agrippæ obitus. 15. Mæcenatis senectus. 16. & frigus ab Augusto. 17. Fortunæ inconstantia. 18. Sallustius Mæcenatis fortunæ particeps. 19. Principum in suos inclinatio aut odium, an à fato. 20. aut actionibus & consiliis hominum ipsorum. 21. Antipathiæ & sympathiæ intra homines. 22. Augusti in Mæcenatem inclinatio unde. 23. Aulicarum mutationum caussa ex Sallustio. 24. ex Tacito. 25. Augusti in Mæcenatem frigus non diuturnum. 26. Mæcenas in officio erga Augustum constans. 27. Munera mittendi amicis die natali consuetudo. 28. etiam Principibus, Kal. Ianuarii. 29. & bis quidem ex legiscito.

EX intervallo aliquo, quum annus jam esset V.C. IↃCC 1
XXXIV. ante Christum natum XVII. Q. Lucretio Cinna Vespillone, & C. Sentio Saturnino Coss. Brundusii, aut Tarenti ut vult Servius Comm. in Æn. Virg. obiit diem suum *P. Virgilius Maro*, Poëtarum hactenus princeps, quum testamento hæredes scripsisset Augustum & Mæcenatem, pa- 2

2 tronos ſuos. Auctor eſt Probus Grammaticus de vita Virg. & Bucol.Carm.rat. *Deceſſit*,inquit,*in Calabria, annum agens* L I. *hæredibus Auguſto &* Mæcenate, *cum Proculo minore fratre.* Plures tamen hæredes nominat Pſeudo Donatus in ſua Virg. vita. *Hæredes*, ait, *fecit ex dimidia parte Valerium Proculum, fratrem ex alio patre; ex quarta Auguſtum; ex duodecima* Mæcenatem; *ex reliqua L. Varium & Plotium Tuccam.* Poſt triennii intervallum, intra quod *Ludi Auguſtales* acti fuere, in quos *Carmen Seculare* conſcripſit Horatius, Auguſtus aliquamdiu ab Urbe in Gallias proficiſci con-
3 ſtituit; anno V.C.IↃ CC XXXVII. ante ortam ſalutem XIV. L. Domitio Ænobarbo & P. Corn. Scipione Coss. Quia vero Agrippa, cui ante aliquot annos cum Mæcenate, ut notavimus, Urbis curam demandaverat, id temporis in Syria
4 aberat, *Statilium Taurum* Urbi & Italiæ abiturus præfecit; præterito *Mæcenate*, cui jam, ut vult Dion lib. LIV. ob uxo-
5 rem erat infenſior. Audiamus Dionem ipſum. *His conſtitutis L. Domitio Ænobarbo & P. Scipione* COSS. *in Galliam Auguſtus profectus eſt, prætendens cauſſam profectionis bella, quæ ibi perturbata eſſent. Quum enim diuturna ejus in Urbe commoratio moleſta multis eſſet, ac multos, qui contra leges deliquiſſent, plectens offenderet: multis parcens, cogeretur ipſe leges ſuas prævaricari: peregre abire Solonis exemplo ſtatuit. Fuerunt qui propter Terentiam*, Mæcenatis *uxorem*, *eum diſcedere ſuſpicarentur: ut, quoniam multi Romæ de ipſorum amore per vulgus ſermones darentur, in peregrinatione ſua citra omnem rumorem ejus rei, cum ea vivere poſſet &c. Deinde Urbis & Italiæ gubernatione Tauro injuncta (nam Agrippam jam in Siciliam miſerat, & Mæcenas ei propter uxorem minus jam gratus erat) ac Tiberio ſecum accepto, ab Urbe pro-
6 fectus eſt.* Verum hæc Dionis verba paullo accuratius nobis erunt diſpicienda. Duo autem dicit: præteritum *Mæcenatem* ab Auguſto in Urbis præfectura: & factum id quod

minus

minus gratum haberet ipsum propter uxorem. Quod prius 7
attinet; Augustus, ut jam ante ostendimus, bellis civilibus
Urbi & Italiæ præfecerat *Mæcenatem* sat longo temporis
intervallo, tandem etiam ipsi adjunxerat Agrippam. *Rerum mox potitus*, verba sunt Taciti Annal. lib. VI. cap. XI. *ob* 8
magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, sumpsit è consularibus, qui coërceret servitia, & quod civium audacia turbidum, nisi vim metuat. Atque hoc fecit Augustus non nisi 9
Mæcenatis consilio; quo Dionis etiam ipsius testimonio lib. LII. suaserat, ut in posterum Augustus *Præfectum Urbi quendam ex primariis viris crearet, qui omnes magistratus, quos geri ante hunc conveniret, gessisset: non ut per absentiam tantum Urbi præesset, sed ut, quum reliqua in Urbe administraret, tum caussas quoque eas, quibus provocatio competeret, capitalesque omnes, paucis exceptis, in Urbe atque extra Urbem ad* XXCI. M. *passuum dijudicaret.* Hoc igitur consilium sequu- 10
tus Augustus, non præteriit *Mæcenatem*, ut qui sat diu Præfecturæ laboribus fuerat functus, & cui otium post maximos labores in Urbe indulserat: sed ejus ipsius consilio ad normam præscriptam, elegit primum omnium *Messallam Corvinum.* Verum quum paucis hic potestatem eam obiret diebus, sive *quod tueri ipsam non poterat, & nescius exercendi*, ut vult Tacitus, seu *quia potestatem parum civilem ar-* 11
bitraretur, ut est apud Hieronymum Chronico Eusebiano, *Taurum Statilium*, quanquam provecta jam ætate, officio illo dignum censuit. In altero æque fallit Dion. Utut enim præterierit Augustus *Mæcenatem*, non tamen ideo
præteriit, quod ob uxorem ipsi esset infensior. Etenim si 12
verum est, quod Dion ait, voluisse Augustum in itinere *Terentiæ*, uxoris Mæcenatis, amoribus secure frui, & simul populi de iis sermones evitare: non potuit alienam uxorem secum solam abducere, marito domi relicto, Urbique præfecto, nisi novos liberioresque de se & rumores & sermones

mones voluisset spargi. Non præteriit igitur *Mæcenatem*,
quod infensus ipsi esset, sed non oneravit ea, ut secum du-
ceret, atque ita furtivis in itinere uxoris amoribus fruere-
13 tur; de quibus infra etiam quædam dicturi sumus. Itaque
nisi fallit de Terentia Dion, *Mæcenatem* & hoc anno, & se-
quentibus, usque ad eum, qui ab anno V. C. fuit Iↄ cc xl.
ante salutis nostræ exordium xi. quo Augustus in Urbem
rediit, cum ipso conjicias in Galliis fuisse. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐχέ-
τω ὅκως καὶ ἐγένετο, inquit Lucianus lib. de Dea Syria: & in
14 medio, ita ut sunt, relinquantur. Cæterum annum ab Au-
gusti reditu proximum excepit luctus ex obitu *M. Vipsanii
Agrippæ*, qui utrique tum Augusto, tum Mæcenati gravis
accidit. Obierat is in Campania, ex Pannoniis redux, quos
rebellantes compescuerat. Id ubi Augusto nuntiatum, sta-
tim illuc excurrit, cadaver Romam deduxit, defunctum-
que in funere laudavit, ut referunt Dion lib. adducto &
15 Zonaras Tomo II. Ab hoc tempore, supremoque vitæ
quadriennio, in eum usque diem, quem vitæ ultimum ha-
buit, vix amplius quicquam rei notatu dignæ *Mæcenatem*
patrasse autumo; corpus tantum senile, multisque labori-
bus fractum, quieti dedisse, fatalemque terminum in lite-
rato otio, & cum literatissimis quibusque ejus ævi homini-
16 bus conversatione, exspectasse. Gratia tamen sub ultimam
hanc vitæ fabulam non æque apud Augustum valuisse, sed
frigus sensisse post multos labores & maxima in Principem
17 merita, non est quod dissimulemus. Vero enim verius
semper fuit, est, eritque Varronis illud, Margopoli:

Nemini fortuna currum, missum à carcere intimo,
Labi inoffensum per æquor candidum ad calcem sinit:

Lubrica est, &

---- *nunquam sistit in eodem statu;*
Semper movetur, variat & mutat vices;
Et summa in imum mergit, & versa erigit,

ut

ut Ausonius loquitur, in Epigr.

Et modo læta manet, vultus modo sumit acerbos,
Et tantum constans in levitate sua est:

ut expertus scribit Ovidius lib. v. Trist. eleg. ix. Respicit autem frigus *Mæcenatis* Seneca, quando Epist. xix. ipsum ab aula & splendore ejus abire, ac *vela contrahere, & terram legere, nimis sero voluisse* scribit. Verum sic aula solet beare amicos, is ejus mos est.

Summum ad gradum quum claritatis veneris,
Consistes ægre, & citius, quam ascendas, decides:

ut Laberius loquitur apud Macrobium Saturn. Lib. vii. cap. vii. & Agellium lib. xvii. cap. xxv. Nec primo id 18
contigit Mæcenati, sed tum innumeris aliis,

——— ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε·

tum post ipsum proxime *Crispo Sallustio*, Sallustii Historici sororis nepoti, & *Mæcenatis* in vita aulica æmulo, ut notat Tacitus Annal. lib. iii. cap. xxx. Verba ipsa loco huic illustrando adscribo: *Crispum*, inquit, *equestri ortum loco, C. Sallustius, rerum Romanarum florentissimus auctor, sororis nepotem in nomen adscivit. atque ille, quanquam prompto ad capessendos honores aditu*, Mæcenatem *æmulatus, sine dignitate Senatoria multos triumphalium Consulariumque potentia anteiit. diversus à veterum instituto per cultum & munditias: copiaque & adfluentia luxui propior. Suberat tamen vigor animi, ingentibus negotiis par; eo acrior, quo somnum & inertiam magis ostentabat. Igitur incolumi* Mæcenate *proximus, mox præcipuus cui secreta Imperatorum inniterentur, & interficiendi Posthumi Agrippæ conscius, ætate provecta speciem magis in amicitia Principis quam vim tenuit: idque &* Mæcenati *acciderat; fato potentiæ raro sempiternæ.*
Dubitat Tacitus alibi, Annal. nempe lib. iv. c. xxiv. *fatone &* 19
sorte nascendi, ut cætera, ita Principū inclinatio in hos, offensio in illos, feratur: an vero *sit aliquid in nostris consiliis, liceat-* 20

que inter abruptam contumaciam & deforme obſequium, pergere iter ambitione ac periculis vacuum, principumque inde
21 animum & favorem continuum ſperare. Sane fato ſæpe animos inter ſe jungi, ſive occulta quadam potius inclinatione, cujus cauſſam quia ignoramus, fato & aſtris adſcribimus, negari vix poteſt, & exempla paſſim ſunt in promptu. Horatius ſuum & Mæcenatis adfectum mutuum non alio refert Carm. lib. II. Ode XVII. ita ad ipſum ſcribens:

Vtrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum.

Et Perſius Sat. V. de ſua Cornutique Stoici συμπαθείᾳ agens, nullus dubitat.

---- *amborum fœdere certo*
Conſentire dies, & ab uno ſidere duci:

quod pluribus etiam ibi deſcribit verſibus. Quin occulta multi inclinatione ſe mutuiter amant: ita viceverſa aliorum ſæpe animi, peculiari quadam & indicibili ἀντιπαθείᾳ invicem ſibi ſunt infeſti. Notum eſt Martialis diſtichon de ſuo in Sabidium odio lib. I. epigr. XXXII.

Non amo te Sabidi, nec poſſum dicere, quare:
Hoc tantum poſſum dicere, non amo te.

Interim tamen homo etiam prudens, dum rerum ſuarum ſatagit, obſequelis & officiis, nec fucatis tamen, nec adulatoriis, principum animos in ſe inclinare, favoremque
22 continuum ſibi poteſt demereri. Vtraque ex cauſſa Auguſto carus fuit *Mæcenas*. Nam & mutua in utroque ab ipſa fere adoleſcentia animorum fuiſſe inclinationem, res ipſa teſtatur: & norat Mæcenas, vir πολιτικώτατος *citra deforme* illud *obſequium & abruptam contumaciam*, de quibus loquebatur Tacitus, hoc eſt, citra adulationem & importunita-
23 tem, Auguſtum ſibi, ſi quiſquam alius, devincire. Unde ergo, inquies, frigus tandem in ipſum Auguſti? An quia *regia*

gia voluntates, uti vehementes, sic mobiles, sæpe ipsæ sibi adversæ, ut inquit Sallustius in Jugurtha sub fin. An quia *beneficia eo usque læta sunt, dum videntur exsolvi posse: ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur*, ut vult Tacitus loco proxime adducto, cap. XXIIX. *An satias capit aut illos* (principes) *quum omnia tribuerunt, aut hos, quum jam nihil reliquum est, quod cupiant*, quod idem ait lib. III. Ann. cap. XXX. Consulere Lector poterit Scip. Ammiratum negli suoi Discorsi sopra Tacito, lib. III. disc. IV. Non tamen diu durasse Augusti in *Mæcenatem* offensam verisimile arbitror. Quum enim (si Suetonio credimus in Octav. cap. LXVI. atque ex omni amicorum Augusti numero saltem Salvidienum Rufum, & Corn. Gallum exceperimus) omnes *reliqui potentia atque opibus ad finem vitæ, sui quisque ordinis principes, quanquam & offensis intervenientibus, floruerint:* utique & *Mæcenas* cum iis, offensa sublata, ad finem vitæ potentia & favore floruit. Et reconciliatos invicem fuisse, ex eo etiam apparet, quod *Mæcenati* moribundo in extremis adstitit Augustus, ut ex Suetonio colligimus in Horatii vita. *Mæcenas* certe perstitit nihilo secius in obsequio, subinde non officiis tantum, sed muneribus etiam & donariis patroni animum demulcendo. Hoc enim velle ipsum sciebat, & ab amicis exigere solitum, ut idem refert Suetonius. De donariis aliquid Plutarchus in Apophthegm. Reg. & Princ. Παρὰ δὲ, inquit, Μαικήνα, τοῦ συμβιωτοῦ, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς γενεθλίοις δῶρον ἐλάμβανε φιάλην· A Mæcenate, *suo familiari Augustus quotannis natali phialam accipiebat donarium*. Quanquã veteris etiam alias consuetudinis fuisse sciam, die natali non amicis tantum sed & Imperatoribus munera mittere; aut etiam Kalendis Januariis. Quod postremum, ut primo consuetudinis tantum fuit: ita legibus postea, ut quasi jure fieret, sancitum est ab Arcadio & Honorio

29 Impp. quod videre est in L. unica. Cod. Theod. & Justin. de oblat. votor. quæ *libram auri unam & solidos obryzatos* Principibus offerre quotannis Kalendis Januariis imperat. Quo pertinet, quod Symmachus scribit lib. I. epist. XIV. *se pateram auream, cum aureis quinque Principi Kal. Januariis obtulisse*. De officiis vero *Mæcenatis* in Augustũ multa jam diximus, & quædam porro in vitæ Mæcenatianæ catastrophe dicenda occurrent. Nunc alia excutiamus, in quibus primo loco amici se offerent, quotquot impensius cæteris & amore & favore Mæcenas fuit prosequutus.

CAPUT DECIMUM-SEPTIMUM.

SUMMARIA.

1. *Quæ sint τὰ ἔξω & τὰ ἔνδον in hominis vita.* 2. *Iul. Cæsar qualis in amicos fuerit.* 3. *Modus deligendi amicos, ex Ammiano.* 4. *& Seneca.* 5. *Augusti in ea re mos.* 6. *& Mæcenatis.* 7. *paucos eligentis & dignos, citra natalium respectum.* 8. *quod Horatius suo exemplo docet.* 9. *Mæcenas electos serio amabat & ornabat.* 10. *nec sinebat eos sibi invicem obtrectare.* 11. *Pisonis & Stiliconis similis mos.* 12. *Amicorum Mæcenatis princeps Virgilius.* 13. *cujus Georgica Mæcenati debemus.* 14. *& Æneida, testimonio Panegyrici in Pisonem.* 15. *& Martialis.* 16. *& Sidonii Apollinaris.* 17. *& Focæ Grammatici.* 18. *Mæcenatis à Virgilio amicorum alter Horatius.* 19. *quem in bello Philippensi servavit.* 20. *& agro Sabino donavit.* 21. *Mæcenas Horatii decus & præsidium.* 22. *appellationis ejus ratio reddita.*

1 VIdimus itaque τὰ ἔξω Mæcenatis, ut Græci loquuntur, sive ea quæ publice præstitit: videbimus porro τὰ ἔνδον, *interiorem* nempe *& familiarem ejus vitam*, ut cum Suetonio loquar, Octav. c. LXX. *quibusque moribus domi & inter*
2 *suos egerit*. De Julio Cæsare Dion ait lib. XLIV. quod *amicis familiaribusque mirifice fuerit usus; ita ut neminem ex iis contemneret, neminem contumelia afficeret: omnibus se facilem in colloquiis præberet: quorum in ipsum exstarent officia,*

eos

eos multipliciter remuneraret, reliquos beneficiis ſibi devinciret. Neque vero ſplendori ullius invideret, aut augeſcentem deprimeret, ſed honori ſibi duceret, ſi quam plurimos ſibi æquaret: quod eorum dignitatem, potentiam decuſque etiam aliqua ex parte ad ſe redire exiſtimaret. Atque hoc quidem prorſus animo eſſe in receptos ſemel amicos unumquemvis jus ac fas erat: quanquam in recipiendis maxima cautela ſæpe opus eſſe non negem. *Vt enim ſapientes defi-* 3
niunt, inquit Ammianus lib. XXVI. *non modo in imperio, ubi pericula maxima ſunt & creberrima, verum etiam in privatis quotidianiſque rationibus, alienum ad amicitiam, quum judicaverit quiſquam prudens, adjungere ſibi debebit: non quum adjunxerit, judicare.* Eademque Senecæ fuit ſententia 4
Epiſt. III. *Poſt amicitiam,* inquit, *credendum eſt, ante amicitiam judicandum. Iſti vero præpoſtere officia permiſcent, qui contra præcepta Theophraſti* (apud Plutarchum lib. de fraterno amore) *quum amaverint, judicant; & non amant, quum judicaverint. Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus ſit: quum placuerit fieri, toto illum pectore admitte.* Eopte animo fuiſſe D. Auguſtum, teſtis eſt Suetonius 5
in vita ejus cap. LXVI. & Aurelius Victor in Epit. quando uterque amicitias ipſum teſtantur *non facile admiſiſſe, & conſtantiſſime retinuiſſe.* Nec latum unguem eadem in re 6
à patrono diſceſſit cliens, *Mæcenas* noſter. Non ille quoſvis ſibi adſcivit amicos, neque ſtatim ut offerebantur. Non *è plebe* adſumpſit *ſcurras, hiſtriones, aurigas*, quod Tacitus lib. II. Hiſt. cap. LXXXIV. refert de Vitellio Imp. qui *amicitiarum iſtis dehoneſtamentis mire gaudebat.* Paucos potius 7
ſibi eligebat & bonos, & ex temporis intervallo, poſtquam accurate de ipſis judicaverat: ne facile prompteque receptos poſt paullo neceſſum haberet dimittere. Unde ab Horatio Serm. lib. I. Sat. IX. dicitur eſſe

---- Paucorum hominum & mentis bene sanæ;

& paullo ante:

--- cantus dignos adsumere, prava
Ambitione procul;

Et

Qui referre neget, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus.

8 Idque ipsum magnam etiam partem sui ipsius exemplo idem Horatius ostenderat, Sat. VI. sequentibus ad Mæcenatem versibus:

--- Felicem dicere non hoc
Me possum: casu quod te sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te sors obtulit, optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quis essem.
Ut veni coram, singultim pauca loquutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari,
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram, dixi. respondes, ut tuus est mos,
Pauca, abeo, & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.

9 Quos igitur ad hunc modum amicitia sua dignos judicaverat *Mæcenas*, eos & benigne deinceps recipiebat, *cumque ipsis*, ut de Augusto loquitur Dion lib. LVI. *gaudia doloresque, seria & jocos, nunquam non communia habebat*. Eosdem multimodis usque ornabat, novisque subinde beneficiis sibi devinciebat, *honoresque & potentiam ab Augusto recepta in benemerendum de amicis impendebat*, quod de Agrippa, Mæcenatis in Rep. συνέργῳ scribit idem Dion lib. LIV. Eratque is prorsus *Mæcenas*, cui *postquam omnem ætatem in optimis artibus egerat, benefacere jam ex consuetudine in natu-*

ram verterat, ut de se gloriatur Marius apud Sallustium lib. de bello Jugurth. Nec vero tolerare poterat, quum 10
& ipse modestus esset, & moribus sinceris, ut domi suæ amicorum alter alteri invideret, aut insidiaretur, vel detraheret. Ideo iterum Horatius Sat. IX. homini cuidam garrulo & loquutuleio, qui *Mæcenatis* gratiæ insinuari rogabat, & si receptus esset, cæterorum eversionem Horatio temere promittebat:

---- *Non isto*, inquit, *vivimus illic*,
Quo tu rere modo: domus hac non purior ulla est,
Nec magis his aliena malis. nil mî officit unquam
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus uni-
Cuique suus. -

Et quanquam loquutuleius idem ille, id *magnum & vix credibile* putaret in tanta domo; tamen id *ita habere*, denuo Horatius affirmat, quem vide. Plane autem, ut hoc 11
obiter moneam, ad *Mæcenatis* hoc exemplum *Piso* fuit, apud Auctorem Panegyrici in Pison. & *Stilico* apud Claudianum. De Pisone ita Panegyrista:

Diligis ex æquo: nec te fortuna colentum
Natalesve movent: probitas spectatur in illis.
Nulla superborum patiuntur dicta jocorum:
Nullius subitos infert injuria risus:
Vnus amicitiæ summos tenor ambit & imos.

De Stilicone Claudianus Panegyr. II. in Stilic.

---- *Non obruta virtus*
Paupertate jacet: lectos ex omnibus oris
Evehis, & nunquam meriti cunabula quæris,
Sed qualis, non unde Sabus.

Revertamur vero ad *Mæcenatem*. Is, ut non temere amicos eligebat: ita electos non cessabat deinceps omnimodis ornare, summisque beneficiis, ut jam dixi, sibi devincire. Idque ut faceret,

Nun-

Nunquam divitias nigrantibus abdidit umbris,
Nec tenebris damnavit opes, sed largior imbre
Sueverat innumeras hominum ditare catervas,

ut Claudiani iterum versibus utar ex Panegyr. in Probum. Ostendemus vero id paucis ex amicorum aliquot
12 catalogo, quem subnectemus. Et quia Poëtas præ aliis maximi fecit, quaque potuit, promotum ivit, principe loco *principem Poëtarum Virgilium* recte collocabimus. Hunc enim & impense amavit & fovit, & absque ipso fuisset, nos hodie & hujus & plurium aliorum monumentis careremus. Eaque re sola, si alias dempseris, videtur Mæcenas *meruisse, ne ejus nati Remp. pœniteret, ac bona malis repensasse*, ut de Mario, quanquam alia in re loqui-
13 tur Velleius lib. II. De *Georgicis Virgilii* primo audiamus Auctorem vitæ Virgilii, cujus non ita pridem meminimus. *Georgica*, inquit, *Virgilius in honorem* Mæcenatis *edidit, quum sibi vixdum noto opem tulisset adversus Claudii veterani militis*, *vel ut alii volunt* (inter quos Servius Comm. in Bucol.) *Arii Centurionis* (Probus Grammaticus in vita Virg. *Milienum Toronem* primipilarem vocat) *violentiam*, *à quo in altercatione litis agrariæ parum abfuit, quin occideretur.* Addit *Mæcenatem* in Georgicorum recitatione coram Cæsare aliquando legentis vicem subiisse. *Georgica* (ita enim pergit) *reverso ab Actiaca victoria Cæsare, atque reficiendarum virium caussa Atellæ commoranti, per continuum quatriduum legit, suscipiente Mæcenate legendi vicem quoties interpellaretur ipse vocis offensione.* Sed & *AEneidem* nos Mæcenati debere testis est jam dictus Pa-
14 negyrici in Pison. auctor. Versus sunt isti:

Ipse per Ausonias AEneia carmina gentes
Qui canit, ingenti qui nomine pulsat Olympum
Mæoniumque senem Romano provocat ore;
Forsitan illius nemoris latuisset in umbra

Quod

Quod canit, & sterili tantum cantasset avena,
Ignotus populis, si Mæcenate *careret.*

Testis Martialis lib. IIX. epigr. LVI. 15

Iugera perdiderat miseræ vicina Cremonæ,
Flebat & abductas Tityrus æger oves.
Risit Tuscus eques, *paupertatemque malignam*
Reppulit, & celeri jussit abire fuga.
Accipe divitias, & vatum maximus esto:
Tu licet & nostrum, dixit, Alexin ames.
Adstabat Domini mensis pulcherrimus ille,
Marmorea fundens nigra Falerna manu.
Et libata dedit roseis carchesia labris,
Quæ poterant ipsum solicitare Iovem.
Excidit attonito pinguis Galatea Poëtæ
Thestylis & rubras ignibus usta genas.
Protinus Italiam concepit & Arma Virumque;
Qui modo vix Culicem fleverat ore levi.

Idem insinuat C. Soll. Sidonius Apollinaris in præfat. Panegyr. Jul. Majoriano dicti: 16

Quid faciat lætas segetes, quod tempus arandum,
Messibus & gregibus, vitibus atque apibus:
Ad Mæcenatis *quondam sunt edita nomen;*
Hinc, Maro, post audes Arma Virumque loqui.

Focas insuper Grammaticus in vita Virg. Mæcenatem inter Virgilii patronos & amicos recenset, quando ait: 17

Tum tibi Sironem, Maro, contulit ipsa magistrum
Roma potens, proceresque suos tibi junxit amicos.
Pollio, Mæcenas, *Varius, Cornelius ardent;*
Et sibi quisque rapit per te victurus in ævum.

Vnde etiam apposite Octavius Cleophilus Fanensis, in eleganti poëmate, quod Cœtum Poëtarum inscripsit, ita Virgilium de se ipso introducit loquentem:

Ipse ego, dum patrios dux possidet Arrius agros,
Non potui Aonidum pauper adire nemus.
Forsitan & nunquam venisset ad Arma Virumque
Musa, nec AEneæ Sidoni juncta fores;
Ni meus, Etruscis Mæcenas *regibus ortus,*
Innumeras læta fronte dedisset opes.
Ille mihi segetes reddi curavit ademptas,
Et possessa feri militis arva manu.
Qua veteres fagus ramos effuderat: & qua
Tardus limosis Mincius errat aquis.

18 Alter à Virgilio in gratia apud Mæcenatem fuit *Horatius, Romanæ fidicen lyræ.*

De hujus poëmatibus si quæras, cui ea debeamus? *Mæcenas,* respondebit iterum Panegyrici Auctor,

Carmina Romanis etiam resonantia chordis,
Ausoniamque chelyn gracilis patefecit HoratI.

19 Bruti quoque & Cassii partes sequuto, idem Mæcenas præsidio fuit, & veniam ab Augusto impetravit, quod jam ante tetigimus. Agro insuper Sabino clientem donavit,
20 teste Horatio ipso lib. II. Carm. Ode XIIX. ubi de Mæcenate ait:

---- *Nec potentem amicum*
Largiora flagito.
Satis beatus unicis Sabinis.

Quo refero & illud lib. III. Ode XVI.

Nec si plura velim, tu dare deneges.

Et quod est in Epodis, Ode I.

Satis superque me benignitas tua
Ditavit.

Nec immerito Mæcenatem idem Ode I. Horatius vocat
21 ---- *præsidium & dulce decus suum:*
& lib. II. Ode XVII.

sua-

--- --- suarum
Grande decus columenque rerum:

& lib.I. epist.II. *rerum tutelam suarum.* In pace nempe decus; præsidium, columen & tutelam in bello. *Decus* enim 22
ad pacis ornamenta pertinet: *præsidia* vero & *columina* ac *tutelæ* vocantur viri bellicosi & militiæ periti, ut ex Tacito de morib. Germ. erudite notat Caspar Barthius Adversf. lib. XXIV. cap. XIV. Utrumque Mæcenatis amicum, Virgilium & Horatium conjungit Martialis lib. I. epigr. CIIX. ad Lucium Julium:

Otia da nobis, sed qualia fecerat olim
Mæcenas *Flacco Virgilioque suo.*

CAPUT DECIMUM-OCTAVUM.

SUMMARIA.

1. Inter amicos Mæcenatis etiam Propertius. 2. & Varius. 3. & Marsus. 4. Mæcenatis ex Panegyrico in Pisonem laus. 5. Familiaris Mæcenatis Areius Philosophus. 6. Augusti amicus. 7. Georgii Remi conniventia. 8. Melissus Grammaticus. 9. Mæcenas, Melissus cognominatus. 10. Mæcenatis amici plures συλλήβδην indicati. 11. ejus domus literatorum asylum. 12. Doctorum virorum labores Mæcenati inscripti. 13. Virgilii, Horatii, Propertii, Pedonis. 14. An Virgilii Copa Mæcenati inscripta. 15. Sabini Tironis κηπουρικὰ ad Mæcenatem. 16. Cassii Severi quædam ad eundem. 17. & Cassii Heminæ, ut quidam voluerunt. 18. qui refelluntur. 19. Augusti Commentarii Mæcenati inscripti. 20. eidem inscripta, supposititia. 21. inter quæ Epistola Horatii. 22. & Hippocratis. 23. Isagoge Sorani. 24. Instructio Musæ ad bonam valetudinem. 25. Liber de Dynamidiis. 26. Mæceuatis nomen in Proverbium abiit. 27. ut Harbonæ. 28. & Catonis. 29. Id proverbium alludit Auctor Panegyrici Pisoniani. 30. & Martialis. 31. & Iuvenalis. 32. Caussa raritatis doctorum virorum. 33. Mæcenatiani nominis hodie abusus.

PRimo amicorum Mæcenatis pari, Virgilio & Horatio, 1
tertius accedat *Propertius.* Is *Mæcenatem* fautorem suum, ac ducem moderatoremque studiorum agnoscit,

 lau-

laudique sibi ducit, quod partes ejus fuerit sequutus. Verba sunt lib. II. eleg. VII.

Mæcenas, nostræ pars invidiosa juventæ,
Et vitæ & morti gloria justa meæ.

Et lib. III. el. VII.

Mollis tu cœptæ fautor cape lora juventæ,
Dexteraque immissis da mihi signa votis.

& porro:

Hoc mihi, Mæcenas, *laudis concedis, & à te est,*
Quod ferar in partes ipse fuisse tuas.

Nec prætereundus est *L. Varius*, Tragœdiarum scriptor, Virgilio & Horatio non semel laudatus. Eum *cum quovis veterum contendi posse* censet Quinctilianus lib. X. cap. I. & *Thyesten* ejus Junius Philargyrus Notis ad Eclog. IIX. Virg. omnibus aliis præferendam affirmat. Acro ad Horat. Carm. lib. I. Od. VI. *Oratorem perfectum*, Porphyrio *Virgilii contubernalem* vocat, & *Eclogas* insuper scripsisse
3 addit. Nec omittendus *Domitius Marsus*, Epigrammatum Poëta nobilis; non *Amazonidis*, seu belli Herculis cum Amazonibus scriptor. Illum enim Catullo æquat Martialis lib. VII. epigr. XCIIX. & se similem ipsi futurum sperat lib. IIX. ep. LVI. modo Mæcenati similem inveniat fautorem: hunc vero levem vocat, & qui parum à doctis legatur, lib. IV. ep. XXIX. Sed audiamus de Vario & Mario etiam alios. Auctor Panegyrici in Pison.

Et tamen haud uni patefecit limina vati,
Nec sua Virgilio permisit numina soli,
Mæcenas: *tragico quatientem carmina cæstu*
Evexit Varium.

Martialis lib. XII. epigr. IV.

Quod Flacco Varioque fuit, magnoque Maroni,
Mæcenas, *atavis regibus ortus eques.*

item lib. VII. ep. IV.

Et Mæcenati *Maro cum cantaret Alexin,*
Nota tamen Marsi fusca Melanis erat.

atque iterum lib. IIX. ep. LVI. de Mæcenatis clientibus:

Quid Varios Marsosque loquar, ditataque Vatum
Nomina? magnus erit quos memorare labor.

Atque hic favor, hic affectus *Mæcenatis* in poëtas, tantum 4
potuit, ut Auctori Panegyrici sæpe dicti, sequentes de ipso
exprimeret versus:

O decus, in totum merito venerabilis ævum,
Pierii tutela chori, quo præside tuti
Non unquam vates inopi timuere senectæ.

Familiaris præterea Mæcenati fuit *Areius Philosophus*, ut 5
refert Ælianus Var. hist. lib. XII. cap. XXV. ubi de iis agit,
quos sæpe magni viri in consilia adhibuerint, aut alias eorum opera fuerint usi. *Etiam Lucullo*, inquit, *profuit Antiochus Ascalonita, & Mæcenati Areius, & Ciceroni Apollonius, atque Augusto ipsi Athenodorus.* Intelligit autem *Areium* 6
sive *Areum*, Philosophum Alexandrinum, quem Augusto quoque familiarem fuisse notat Suetonius Octav. cap. LXXXIX. *Deinde etiam*, inquit de Augusto, *eruditione varia repletus, Sphæri, Arei Philosophi, filiorumque ejus, Nicanoris & Dionysii contubernium iniit.* Eam familiaritatem Augusti & Areii celebrant scriptores etiam alii: Seneca lib. de consolat. ad Marciam cap. IV. Plutarchus in Antonio, & Apophthegm. Dion lib. LI. & LII. Themistius Orat. Augustali III. & Julianus Imp. in Cæsar. & in Ep. ad Alexandr.
Notandum hic nobis obiter videtur Georgii Remi, viri 7
alioquin multijugæ eruditionis, παρόραμα, qui Comm. ad Orat. III. Themistii duos facit *Areios*, ex uno. Alium enim vult fuisse Augusti familiarem, de quo nunc nobis sermo; alium uxoris ejus Liviæ Augustæ, cujus Seneca mentionem loco faciat adducto, quique sub Nerone vixerit. Verum si quis recte perpendat Senecæ verba, non alium de-

prehendet esse ejus Areium, ab Augusti illo familiari. Vocat enim Seneca Areium suum, *viri Liviæ*, id est, Augusti, *Philosophum*: Areius ipse, verbis Senecæ in Consolat. ad Liviam, se vocat *viri Liviæ* (Augusti) *comitem adsiduum*: ut nemo pro alio, quam Augusti Areio & amico
8 præsumere quicquam possit. Sed hæc obiter. Præ cæteris in *Mæcenatis* amicorum tabulas referendus est *C. Melissus*, Grammaticus celebris. De eo audiamus Suetonium lib. de clar. Grammat. c. xxi. *C. Melissus*, inquit, *Spoleti natus, ingenuus, sed ob discordiam parentum expositus, cura & industria educatoris sui altiora studia percepit: ac* Mæcenati *pro Grammatico muneri datus est. Cui quum se gratum & acceptum, in modum amici videret, quanquam adserente jam matre, permansit tamen in statu servitutis: præsentemque conditionem veræ origini anteposuit. quare cito manumissus & Augusto insinuatus est. Scripsit libros Ineptiarum*, sive *Iocorum*, & novum genus Togatarum fabularum, quas *Trabeatas* inscripsit. Meminit ejus Ovidius lib. iv. de Ponto. eleg. xvi.

Et tua cum socco Musa, Melisse, levis.

Meminisse etiam videtur Sosipater Charisius Instit. Gram-
9 mat. lib. i. Adsumpsit autem à manumissione Patroni nomen, & *C. Mæcenatem Melissum* se dixit, quod ab initio notabamus, cap. i. Ex eodem porro numero fuisse; & ad amicos Mæcenatis pertinere autumo, quorum catalogum texit Horatius, & cum Mæcenate ipso, atque etiam Augu-
10 sto conjungit lib. i. Serm. Sat. x. & alibi. *Fundanius* nempe, Comœdiographus excellens, atque Horatii testimonio

Arguta meretrice potens, Davoque Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos
Vnus vivorum.

Fuscus Aristius, nobilis Grammaticus, quem Satyra præcedente

dente *sibi charum* dixerat Horatius, & cui Oden XXIV.
libri I. & Epistolam X. lib. I. inscripsit. *Plotius Tucca*, quem
Sat. V. à candiditate laudaverat idem, Æneidos cum Va-
rio emendator. *C. Valgius Poëta*, vir Consularis; qui unus
illustrium, eruditione spectatus, ad Augustum scripsit de
Herbarum usu, ut Plinius notat lib. XXV. cap. 2. Ei inscripta
est Ode IX. lib. II. De eo Tibullus lib. IV. eleg. I.

Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus
Valgius, æterno propior non alter Homero.

Asinius Pollio, Tragœdiæ trimetris versibus conscriptæ au-
ctor, de quo Virgilius Eclog. III.

Pollio amat nostram, quamvis sit rustica, Musam,
Pollio & ipse facit nova carmina.

Viscus Uterque, par nobile fratrum, & vel Poëtæ vel Critici,
filii Vibii Visci, qui Augusti amicus, ut Acro vult, in eque-
stri dignitate permansit, quum filios Senatores fecisset. *Pe-
dius Publicola* & *Messalla Corvinus*, itidem fratres, Orato-
res optimi, qui Græcis verbis uti noluere, & propterea
multa Latina vocabula nove finxerant, ut Acro & Porphy-
rio sunt testes. *C. Furnius*, sive pater, sive filius: ille Tribunus
plebis, hic Consul sub Augusto: utrumq; inter claros Ora-
tores habitum in Chron. refert Eusebius, filium vero ante
patrem decessisse. *Heliodorus* denique *Rhetor*, cujus etiam
cap. IX. meminimus: item *Servius*, *Bibulus uterque*, pluref-
que alii. Erat enim, ut vere ait Trajanus Boccalinus ne- 11
gli Ragguali di Parnaso, Centur. III. Ragg. XXXIV. Mæce-
natis domus *un sicuro porto de' Vertuosi & l'asilo de' Lettera-
ti: securus virorum virtute præstantium portus, & literato-
rum asylum.* Ex tam propenso vero in literatos amore ac 12
favore id præmii inter cætera retulit *Mæcenas*, ut celebrio-
res doctissimorum hominum lucubrationes ipsius virtuti
consecrarentur,

--- *nec Phœbo gratior ulla,*

Quam quæ ejus sibi præscripsisset pagina nomen,

13 crederetur: Supersunt etiamnum hodie, & legentium animos afficiunt, *Virgilii*, *Horatii*, *Propertii*, *Pedonis monu-*
14 *menta*, quæ id testentur. Quod tamen Jodocus Badius Ascensius Comm. in Virg. *Mæcenati* etiam inscriptam sibi persuasit *Copam Virgilii*, id æque probare poterit, quam quod Pomponius Sabinus asseruit, *Copam* nomen esse proprium servæ Mæcenatis. In eum vide illustrem virum Jos. Scaligerum Notis ad Copam, & adde quæ habet in Conject. ad Varron. lib. IV. de LL. Multa interim alia exstitisse olim, nomini Mæcenatis inscripta, indubium est: sed quæ
15 temporum injuria intercidere. Inter ea fuerunt *Κηπουρικὰ*, seu libri *de re hortensi*, à Sabino Tirone Mæcenati dica-
16 ta, quorum meminit Plinius lib. XIX. cap. X. Alia Cassium Severum ad ipsum perscripsisse testatur Sosipater Charisius lib. I. ubi ait: *Gausapa Ovidius neutrum dixit* : *Gausapa si sumpsit, gausapa sumpta proba. & Cassius Severus ad* Mæce-
17 natem: *gausopo purpureo salutatus*. Id repetit Priscianus lib. VII. Præter Cassium Severum etiam Cassium Heminam Historicum Annales suos Mæcenati inscripsisse credidit Joan. Simlerus in Epit. Biblioth. Gesn. quem sequitur Popelinierus lib. V. de Hist. & in testimonium citant
18 Priscianum. Errant autem errorem non mediocrem. Floruit enim Hemina Ludis secularibus quartis, anno V. C. IↄCIIX. ante natalitia Domini CXLIV. C. Corn. Lentulo & L. Mummio Achaico Coss. ut liquet ex Censorino de die natali c. XVII. ante obitum Mæcenatis CXXXIIX annis integris: ut is propterea ad hunc nihil destinare potuerit. Nec Cassii Heminæ ad Mæcenatem, sed tantum Cassii simpliciter meminit Priscianus. Intelligendus igitur Cassius Severus, de quo dixi. Is ultimis Augusti temporibus, & sub Tiberio vixit. Plinio lib. VII. cap. XII. *Ora-*

tor

tor celebris, D. Hieronymo in Chron. *egregius* appellatur. Adi si lubet, Ger. Io. Vossium in Prætermiss. ad lib. I. de Histor. Lat. cap. XXI. Verum præter alios, ipse *Augustus Imperatorum* maximus *Commentarios* suos *Mæcenati* & Agrippæ, principi amicorum pari inscripsit, ut auctor est & testis Plutarchus in parallelis Ciceronis & Demosthenis. 19
Hos duos enim *ea* ait Plutarchus *valuisse dicendi & Remp. administrandi peritia, ut etiam ex iis, qui castris & exercitibus præessent, Demosthenis indiguerint Chares, Diopithes, Lycosthenes; Ciceronis vero Pompeius & Cæsar Octavius: idque ipsum Cæsarem in suis ad* Mæcenatem *& Agrippam Commentariis* (ὑπομνήματα vocat) *commemorasse*. Quos quidem Commentarios Augusti fuisse autumo illos ipsos, qui eidem Plutarcho in Antonio & Bruto, item Appiano lib. IV. ἐμφυλ. & in Illyricis, & Dioni lib. XLIX. citantur; quorum Suidas & Suetonius in Oct. c. LXXX. volunt fuisse XIII. Tu iterum vide doctiss. Vossium de Hist. Lat. lib. I. c. XIIX. & Janum Rutgersium lib. II. Var. Lect. cap. XIX. Multa vero etiam supposititia & olim exstitere & hodieque circumferuntur, *Mæcenatis* nomine præscripta. 20
Supposititia etenim fuit *Epistola* illa, pedestri sermone & *Horatii* nomine, quasi commendantis se *Mæcenati*, evulgata, quam Suetonius se vidisse refert in vita Horat. 21
Supposititia est *Hippocratis*, at cujus? *Epistola*, Latine ad Mæcenatem directa, quæ inter principum Medicorum volumina procusa exstat. 22
Supposititia est *Isagoge*, quæ *Sorani Ephesii* nomine circumfertur, cujus auctor cap. V. Mæcenatem alloquitur. Soranus enim senior (nam junior magis adhuc recens est, quod cognomen indicat) si Suidæ credimus, Trajani & Adriani Impp. ævo floruit, nec Mæcenatem novisse quivit. Isagoge quoque ipsa, vix digna est, quæ ignobili medico, nedum Sorano adscribi mereatur. Lector, ubi otium erit & animi lubido, Marsilium Cagnatum 23

adeat Variar. Lect. lib. IV. cap. III. & nos propediem in
24 Syntagm. de Medicis & rei Med. scriptor. Supposititius
item est *Antonius Musa* cujus *Institutio ad bonam valitudinẽ*, Mæcenati dicata, circumfertur, quam frustra ut genuinam obtrudere nobis voluit Franciscus Emericus, qui edi-
25 dit. Supposititius denique est *liber de Dynamidiis*, Mæcenatis nomen præferens; quem fuere qui postmodum Galeno tribuerent, maximam vero partem ex Aëtio desumptum adparet. Nos suo loco eum *Gariponto* medico, quem
26 ita vocant, adseremus. Tandem vero, ob summa in rem literariam & literatos merita, transiit *Mæcenatis nomen* in proverbium, non secus atque *Harbona* apud Judæos olim,
27 aut *Porcii Catonis* apud Romanos. *Harbona*, ut est in fragm. Estheræ cap. I. vers. X. Cubicularius fuit Assueri, sive Artaxerxis Persarum regis, ac Mardochæo contra Hamanum patrocinabatur. Ea re factum, ut progressu temporis Judæi quemvis piorum ac religiosorum patronum vocitarent *Harbonam*, quod notat Matth. Martinius Lexico
28 Philolog. in voce Mæcenas. De Porcio Catone Valerius Maximus lib. II. cap. ult. ait: *Si quis sanctum & egregium virum significare velit, sub nomine Catonis definiet*. Nos de Mæcenate: *Si quis literarum literatorumque patronum salu-*
29 *tare voluerit*, Mæcenatis *nomine appellabit*. Atque hoc sensu jam olim Auctor Panegyr. sæpe adductus Pisonem suum *Mæcenatis* nomine compellavit:

Tu mihi, Mæcenas, *tereti cantabere versu.*

Ubi *Mæcenas* pro fautore literarum sumitur. Neque alio
30 respicit Martialis, qui lib. IIX. epigr. LVI. inopiam excellentium sui seculi ingeniorum queritur esse *Mæcenatum* defectum:

Temporibus nostris ætas quum cedat avorum;
Creverit & major sub Duce Roma suo.
Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quenquam tanta bella sonare tuba.

Sint

Sint Mæcenates, *nec deerunt, Flacce, Marones*
Ingeniumque tibi vel tua rura dabunt.

Et lib. XI. ep. IV. se grande epos & vivax de bellis gestisque Cæsaris sonaturum promittit, si, ut alium Romæ DI dedissent *Augustum*, ita alium sibi darent *Mæcenatem*:

O quam victuras poteramus pangere chartas,
Quantaque Pieria carmina flare tuba;
Quum pia reddiderint Augustum numina terris,
Et Mæcenatem *si mihi Roma daret.*

Et alludit eodem Juvenalis Sat. VII. 31

Quis tibi Mæcenas, *quis nunc erit aut Proculeius?*
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus acer?
Tunc par ingenio pretium &c.

Item Sidonius de Petro quodam:

At mihi Petrus erit Mæcenas *temporis hujus:*
Nam famæ pelagus sidere curro suo.

Languent nempe, quod innuunt auctores isti, & fatiscunt 32
ingenia, cessant studia, ut minus decora, & sordent; si desint patroni, si labori & curis præmia, ingeniorum excitamenta. At viceversa, ut Claudiani verbis utar Paneg. II. in Stilic.

——— *egregios invitant præmia mores.*
Hinc priscæ redeunt artes, felicibus inde
Ingeniis aperitur iter, despectaque Musæ
Colla levant,

& de inscitia ac barbarie triumphant. Interim vero hoc in 33
loco & illud notandum, nostris hodie moribus maximum in *Mæcenatum* appellatione committi abusum, & vulgo nomen illud augustum, quod eorum esse debebat, qui singulari liberalitate in literas & literatos fuerant usi, illis sæpe tribui, qui nihil minus merentur. Unde non præter rationem Trajanus Boccalinus, loco paullo ante laudato, *Mæcenatem*, Mæcenatem coram Apolline in Parnaso in-

troducit quiritantem: *che il suo nome sregolamente senza le debite circonstanze, da alcuni vili & affamati letteratucci, per picciolissima mercede dai Prencipi, venisse sciallacquato: nomen suum ultra decorum, nec observatis circumstantiis, à nihili & famelicis literatorculis, ob vilissimam stipem, quam à Principibus recipiunt, prodigi.* Verum nos ad alia pergimus.

CAPUT DECIMUM-NONUM.

SUMMARIA.

1. Ad vitia Mæcenati objecta progressio. 2. Ex Plutarcho modus tractandi hominum vitia. 3. quibus nemo caret. 4. Ea de re Plinii locus. 5. & Senecæ geminus. 6. qui sæpe tamen non sui similis. 7. Invidia in virtutem æmulatio. 8. crimina etiam fingendo, ubi nulla sunt. 9. Mæcenatis vitia summatim recensita. 10. Cingula ad quid veteres usurparint. 11. Accingere se operi. 12. Cinctura, habitus Medici. 13. & viri gnavi. 14. Tunica demissitia. 15. Male præcinctus puer, Cæsar. 16. Capite palliolato incedere. 17. Demetrii Pompeiani liberti exemplum. 18. Mæcenatis habitus, luxus, è Seneca. 19. Deliciæ, ex eodem. 20. Mores pravi & singulares.

1 DUm facta virtutesque *Mæcenatis* enarramus, præterire omnino nec ea possumus, in quibus humani aliquid passus fuit. Id qua ratione in universum recte fiat, aut fieri fas sit, examussim optime nos docet Plutarchus præfat.
2 in Cimon. & Lucull. *Nam ut pictores*, inquit, *qui decoras & eximie venustas pingunt imagines: si quid insit iis levis vitii, nolumus, neque ut prætereant id prorsus, neque ut undequaque exprimant: quippe hoc deformem, illud discrepantem reddet effigiem. Ita quando arduum est, vel fieri non potest potius, ut hominis ostendatur ullius vita, quæ omni vacet macula & pura sit: veritas sicut simulacrum in honestis complenda est. Illas vero, quæ ex motu animi aliquo, vel ex Reip. temporibus intercurrunt actionibus, offensas & vitia, quia claudicationes*

potius virtutis alicujus, quam improbitatis ea frandes existi-
mamus, non debemus nimium diligenter & ad amussim in
scribendo explicare: sed tanquam rubore capti sortis huma-
næ, quæ nihil boni sincerum, neque mores ad vitam edat in-
culpatos. Hæc optime Plutarchus: quem imitari consti-
tuimus, quantum per illos licebit, qui minima etiam *Mæce-*
natis vitia immane quantum exaggerant. Nam quod de
Augusto Epitomator Aurelii Victoris cap. I. dicebat, *Non* 3
vitiis tantus vir caruit: aut de Pausania Cornelius Nepos
in vitis, *ut virtutibus eluxit, sic vitiis fuit obrutus:* id neque
de nostro heroë inficiari nos volumus, sed ultro & libere
fateri. Commune hoc habuit cum omnibus quos Sol
olim vidit, videtque, aut visurus est. *Nemo extitit cujus vir-* 4
tutes nullo vitiorum confinio læderentur, inquit Plinius Pa-
negyrico Trajani. *Et fieri non potest, ut omnes virtutes in*
humana sint natura; nec ullus unquam è mortali ac caduco se-
mine vir absolute bonus nascetur, ut de M. Coriolano loqui-
tur Dionys. Halicarnass. lib. IIX. *Erunt vitia, donec homi-*
nes, sed neque continua, & meliorum interventu pensantur,
dicebat Petilius Cerealis apud Tacitum Hist. lib. IV. cap.
LXXIV. Igitur recte Seneca lib. III. de Ira. cap. XXIV. *Pro* 5
quocumque respondebimus vobis; sapientissimos quosque viros
multa delinquere: neminem tam circumspectum cujus non di-
ligentia sibi aliquando excidat; neminem tam maturum, cujus
non gravitatem in aliquod fervidius factum casus impingat;
neminem tam timidum offensarum, qui non in illas dum timet
incidat. Atque iterum Epist. CXIV. *Nullum sine venia placuit*
ingenium. Da mihi quemvis magni nominis virum. dicam
quid illi ætas sua ignoverit, quid in illo sciens dissimularit.
Multos dabo, quibus vitia non nocuerint: quosdam quibus pro-
fuerint. Dabo, inquam, maximæ famæ, & inter miranda pro-
positos, quos si quis corrigit, delet. Sic enim vitia virtutibus
immixta sunt, ut illas secum tractura sint. Bonum vero fa- 6

ctum! si verba ista ἐν φρενῶν μυχῷ, non in summo ore tantum nata Senecæ fuissent. Nunquam enim tam curiose in vitia Mæcenatis anquisivisset; aut recte etiam dicta & facta non nisi cum aculeis, & manifesto animi invidentis indicio, in medium protulisset; atque ubi laudare ipsum aliquando cogitur, ita laudasset, ut vituperare simul nun-
7 quam non videretur. Verum οὕτως μὲν φέρεται μερόπων βίος. *Omne id, quod communem sortem excellit, invidiæ æmulationique aliorum est obnoxium*, inquit Dion lib. XXXIIX. *Hæc assidua eminentis fortunæ est comes, altissimisque adhæret*, ait Velleius lib. I. ut merito exclames cum Papinio Thebaid. lib. V.

Quisnam impacata consanguinitate ligavit
Fortunam invidiamque Deus? quis jussit iniquas
Æternum bellare Deas? nullamne notavit
Illa domum, torvo quam non hæc lumine figat
Protinus, & sæva perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares inconcussique penates.
Nil mæstum. quid enim, quamvis infida levisque,
Cæsare tam dextro potuit Fortuna timeri?
Invenere viam liventia fata, piumque
Intravit vis sæva larem. Sic plena maligno
Afflantur vineta Noto: sic alta senescit
Imbre seges nimio; rapidæ sic obvia puppi
Invidet & velis adnubilat aura secundis.

8 Nec sistit sæpe in livore suo invidia, sed & crimina in eum, cui invidet, sive nulla sint, sive modica, fingit & invenit plurima. *Legimus*, inquit Ammianus lib. XVII. *in veteres quoque magnificos Duces vitia criminaque, etiamsi inveniri non poterant, finxisse malignitatem, spectatissimis eorum actibus*
9 *offensam*. Verum lustrabimus omnia, quæ vel à Seneca, vel aliis *Mæcenati* vituperio data fuere: quorum tamen quædam jam ante quoque obiter tetigimus. In iis autem

maxime

maxime ſunt *habitus laxus & diſcinctus*, *caput palliolatum*,
mollicies in inceſſu, *gemmarum unionumque ſtudium*, *in hi-
ſtriones, paraſitos & pueros amor*; *tum adulteriorum inſimu-
latio*; *ſtilus denique à mollitie nuſquam abiens*, *ſed congruens
vitæ, congenerque*. De habitu & veſtitu primum videamus. 10
Olim qui aliquid ſerii facere parabant, *cingulo* veſtes alio-
qui fluxas conſtringebant: quod proprie Latini dicebant,
accingere ſe operi. quo modo & Medici, opus aggreſſuri 11
ſuccingere ſe ſolebant: quam cincturam veteres *habitum* 12
medici dixere, ut pluribus docui Comm. ad Jusjur. Hipp.
Hinc *cinctura* hominis gnavi, & modeſtæ diſciplinæ ani-
mique; *habitus laxus & diſcinctus* hominum mollium ac 13
delicatorum, morumque diſſolutorum habebatur argu-
mentum. Hoc eſt, quod Anthemonides miles apud Plau-
tum Pœnulo act. v. ſc. v. dicebat:

Sane genus hoc muliebroſum, eſt cum tunicis demiſſitiis.

Et Sulla apud Suetonium Julio cap. XLV. de Julio Cæſare, 14
*optimates ſæpius monens, ut male præcinctum puerum cave-
rent.* Cæſar enim *laxiore veſte delicate utebatur, & cinctu-* 15
ra laxiore, inquit Dion lib. XLIII. Etiam Cicero Catilinar.
II. in Catilina notavit *amictum atque ad talos demiſſam pur-
puram*. Nec alio reſpexit Perſius Sat. III. dum ait:

Non pudet ad morem diſcincti vivere Nattæ.

Vide plura huc facientia apud Agellium lib. VII. cap. XII.
Macrobium Saturn. lib. II. cap. III. & Servium ad lib. XII.
Æn. Delicatorum inſuper fuiſſe *capite palliato ſedere* aut 16
incedere, ex Plutarcho in Pompeio, & Petronii Satyrico
diſcimus. Plutarchus ſuperbiam & delicias Demetrii, li- 17
berti Pompeiani, reprehendens, inter cætera notat, *quod
ſubinde in conviviis, operiente atque excipiente alios Pom-
peio, ipſe jam diſcubuerit, caput habens toga obtectum.* Petro-
nius accubitum Trimalcionis, molliſſimi bipedum, deſcri-
bens, *Pallio*, inquit, *coccino adraſum incluſerat caput*. Ad-
de

de Plautum, qui de Græcis, Curcul. actor. II. sc. III.

Tum isti Græci palliati, capite operto qui ambulant.

Vide Criticorum nobilissimos I. Lipsium in Ampitheatro
18 cap. XX. & I. Gruterum Notis ad Senecam. Ejuscemodi autem habitu vestituque *Mæcenatem* usum, testis est potissimus Seneca Epist. CXIV. ubi & incessus ejus meminit, & luxus in comitatu, domo & deliciarum plurium. *Quomodo*, inquit, Mæcenas *vixerit*, *notius est*, *quam ut narrari nunc debeat*: *quomodo ambulaverit*, *quam delicatus fuerit*, *quam cupierit videri*, *quam vitia sua latere noluerit. Quid ergo? non oratio ejus æque soluta est, quam ipse discinctus?* Et mox de eodem: *Non statim, hæc quum legeris, tibi occurret, hunc esse, qui solutis tunicis in Urbe semper incesserit? Nam etiam, quum absentis partibus Cæsaris fungeretur, signum à discincto petebatur.* Atque iterum: *Hunc esse, qui in tribunali, in rostris, in omni publico cætu sic apparuerit, ut pallio velaretur caput, exclusis utrinque auribus, non aliter, quam in Mimo Divite fugitivi solent? Hunc esse, cui, quam maxime civilibus bellis strepentibus, & solicita Urbe & armata, comitatus hic fuerit in publico: spadones duo, magis tamen*
19 *viri quam ipse?* Strictim quoque delicias ejus tangit Epist. CXX. *Quidam alternis Vatinii, alternis Catones sunt: & modo parum severus est iis Curius, parum pauper Fabricius parum frugi & contentus vili Tubero: modo Licinium divitiis, Apicium cœnis, Mæcenatem deliciis provocant.* Libro denique de Provident. cap. III. *Mæcenatem* vocat *marcidum & felicitate nimia laborantem:* additque; *non usque eo in possessionem generis humani vitia venisse, ut dubium sit, an electione fati data, plures Reguli nasci, quam* Mæcenates *velint: aut si quis fuerit, qui audeat dicere* Mæcenatem *se quam Regulum nasci maluisse: idem iste, taceat licet, nasci se Terentiam*
20 *maluit.* Nec his contentus Seneca, Epist. CXIV. *mores* Mæcenati tribuit *novos, pravos & singulares.* Adde quæ

ex

ex eodem, de luxu domus ejus, & ſupellectilis, atque etiam cœnarum, ex intervallo dicemus. Et hæc de Mæcenatis habitu, inceſſu, deliciis, voluptatibus, unus Seneca.

Caput Vicesimum.

Summaria.

1. De habitu Mæcenatis Martialis locus. 2. & Iuvenalis. 3. Mæcenas an Malchini nomine Horatio notatus. 4. Malchinus unde dictus. 5. Μάλθη quid. 6. Μάλθων Suida. 7. Malchæ, molles. 8. Malchio. 9. Trimalcio quis. 10. Marci Velſeri opinio. 11. Ingratitudo Horatii, ſi Mæcenatem notaſſet. 12. & periculum. 13. Convitia ſpreta exoleſcunt. 14. Mæcenatis Auguſto datum conſilium. 15. Excuſatur Horatius. 16. Malchinus Pop. Rom. Legatus per exercitum. 17. Mena & Demetrius, Pompeiani liberti. 18. Mæcenatis inceſſus ex Seneca. 19. Mæcenas ſupinus. 20. Supini, ὑψαύχενες.

DE habitu diſcinctu, veſtituque Mæcenatis molliori à 1
Seneca non variat Martialis epigr. LXXIII. lib. x. ubi de
toga elegantiori, à M. Antonio Tholoſano ſibi donata, ait
ejuſmodi eam eſſe,

Qua non Fabricius, ſed vellet Apicius uti;
Vellet Mæcenas, Cæſarianus eques.

Neque aliorſum it Juvenalis, dum in proverbium fere tra- 2
hit in re iſta nomen *Mæcenatis* Sat. XII.

Fundite, quæ mea ſunt, dicebat, cuncta, Catullus;
Præcipitare volens etiam pulcherrima, veſtem
Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus *aptam.*

Sunt vero, qui & ab Horatio Mæcenatem ob habitus in- 3
ceſſuſque mollitiem proſciſſum volunt. Id primum auſus
fuit aſſerere Acron, aut quis alius is eſt auctor, qui Horatium ſub ficto *Malchini* vel *Malthini* nomine traduxiſſe
Mæcenatem notavit verſu illo ex lib. I. Sat. II.

Malthinus tunicis demiſſis ambulat.

Acronem sequuntur Porphyrio, Julianus Aurelius, Jodocus Badius, P. Gualtherius Chabotius, & non pauci commentatores alii. Raphaël Volaterranus Comm. lib. XVII. μνημονικὸν peccavit ἁμάρτημα, dum Mæcenatem dictum putavit *Malacinum*, & quidem ab Augusto. De hoc enim
4 id nunquam probaverit, nec de alio. *Malthinum* autem Acro & Porphyrio dici volunt à μαλθακὸς, *mollis*; aut ut Hesychius exponit, ἔκλυτος, γυναικοήθης, *dissolutus*, *muliebrosus*. Scholiastes Theocriti Idyl. VII. interpretatur τρυ-
5 φερὸν, *delicatum*. At Nonius ἀπὸ τῆς μάλθης deducit, quæ est *pix cum cera mixta*; sive κηρὸς μεμαλαγμένος, ut docent Galenus in Exegesi vocum Hipp. Suidas, Hesychius & Harpocration in Lexicis, item Pollux Onom. lib. IX. cap. IV. aut κηρὸς ἀμόλγῃ συνεψημένος; ut vult Theocriti inter-
6 pres. Hinc μάλθων Suidæ γύανδρος, *effæminatus*, mollis;
7 *Malthæ*, veteribus Latinis, ut Festus & Nonius volunt, *molles* dicti: quorum sententiam sequuntur Turnebus Advers. lib. VI. cap. IX. Lambinus, Glareanus, Pulmannus & Chabotius in Comment. ad Horatii locum, & Barthius
8 Advers. lib. XXXIIX. cap. VI. Tales vero qui sunt, *Malchiones* Martialis vocaverit, ut ex lib. III. epigr. LXXXI. liquet, ubi de Zoilo ait:

Hos Malchionis patimur improbi fastus.

9 neque alio sensu Petronius profligati pudoris nebuloni *Trimalcionis* nomen fecit. Estque *Trimalcio*, τρὶς μαλακὸς,
10 ut Latinis alias *tricorpor*, *triparcus*. Quanquam sciam virum magnæ eruditionis, olim parenti meo amicissimum, Marcum Velserum, *Trimalcionis* originationem longius arcessere, & interpretari *regium*, imo *triregium*: ex eo quod *Malchus* Syrorum lingua *rex* dicatur, Eunapio teste in vita Porphyr. Tu vide Velserum ipsum, Rerum August. Vindelic. lib. V. cui paria habet Rein. Reineccius Hist.
1 Jul. part. III. regno XX. Verum *ingratus Horatius*, ut merito

rito exclamat Jul. Cæſ. Scaliger Poët. lib. III. cap. XCIIX.
atque animo barbaro atque ſervili: qui ne à Mæcenate *qui-*
dem abſtinere potuit, ſiquidem verum eſt, Malchinum ab eo
appellatum, cujus demiſſas notaret tunicas. Ager enim Sabi-
nus, quo canicula illa à divino viro donata fuerat, tantus tan-
tique erat, ut objectu ſuo poſſet malefici oculi viſum intercipe-
re, quo minus tunicarum demiſſione offenderetur. Hæc vir 12
magnus & illuſtris. Forte autem nec impune fuiſſet Ho-
ratio, ſi vivum adhuc Mæcenatem ac florentem publicè
traducere in ſcriptis fuiſſet auſus. Niſi dicere velimus, ea 13
animi magnitudine fuiſſe *Mæcenatem*, ut *convitia* ſibi facta
vel contemneret vel diſſimularet: ut *quæ*, Taciti monitu
Ann. lib. IV. cap. XXXVI. *ſpreta exoleſcant, ſi iraſcare, agnita*
videantur. Certe conſilium non aliud Mæcenas ipſe dat 14
Auguſto apud Dionem lib. LII. *Quod convitium tibi aliquis*
fecerit, inquit, *aut obtrectaverit, neque deferente aliquo au-*
dire, neque ulciſci debes. Turpe enim fuerit, te credere, inven-
tum, qui te neminem lædentem, omnibus benefacientem, igno-
minia affecerit: idque ſoli faciunt mali, quos ad fidem dictis
habendam, conſcientia movet. Deinde iniquum eſt, ea ægre
ferre velle, quæ multi hæc vindicantes, pluribus ac gravibus
de ſe ſermonibus occaſionem præbuerint. Verum ego cum 15
Tiraquello in Semeſtr. ad Al. ab Alex. Gen. dier. lib. V.
cap. XIIX. Lambino item, Barthio, aliiſque, ab Horatio
Mæcenatem non tangi, nec ſub *Malthini* nomine notari,
affirmare malim, ac proximius veritatem putare, alium
quempiam hic proſcindi; ſeu verum hujus *Malthinus* fue-
rit nomen, ſeu ſub ficto illo *Demetrius*, ut quidam volunt,
aut *Sextus Menas*, Pompeiani liberti, intelligantur. Nam 16
Malthini nomine quoſdam olim fuiſſe, Juſtinus fidem fa-
cit, qui lib. XXXIIX. cap. III. & IV. *Malthini* meminit, Roma-
norum per exercitum Legati, à Mithridate in Cappado-
cia fuſi victique. Et de *Demetrio* ejuſque mollitie paullo 17

ante quædam ex Plutarcho adduximus: *Menæ* vero *togam bis ter ulnarum*, qua Viam Sacram metitus fuerit, liberrima hac illac euntium indignatione, traducit Horatius in Epod. Ode IV. Utrumque exagitat etiam Plinius lib. XXXV.
18 cap. ult. Quanquam autem *inceſſum* etiam *Mæcenatis* carpſerit Seneca, tamen quis ille fuerit, non indicavit: notius tantum eſſe, quomodo ambulaverit, quam ut narrari de-
19 beat, dixit. Colligas tamen aliquid ex Juvenali, qui Sat. I. ſupinum illum vocat:

Et multum referens de Mæcenate *ſupino.*

20 Sunt autem *ſupini*, ὑψαύχενες, ut interpretatur Caſaubonus ad illud Perſii Sat. I.

Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus.

Sunt ii, qui animo velut inflati, adeo erecto ingrediuntur corpore, ut in cælos oculi eorum ferantur, non multo ſecus, ac reſupinatorum. quod pluribus is ibi docte oſtendit. Ut ex hoc *Mæcenatem* etiam, ſive naturali vitio, ſive adſcititio, ὑψαύχενα ambulando inceſſiſſe conjiciat: atque id forte ſuperbiæ, aut elati animi, à quo tamen vitio longè is abfuit, ut jam ante oſtendimus, ſignum fuiſſe credidit Seneca.

CAPUT

CAPUT VICESIMUM-PRIMUM.

SUMMARIA.

1. *Mæcenatis gemmarum studium.* 2. *& Iulii Cæsaris.* 3. *Iunius Thalatio Mæcenatis libertus.* 4. *Flaturarii.* 5. *monetarii.* 6. *Sigilliarii.* 7. *Laus Io. Kirchmanni.* 8. *Mæcenatis in Bathyllum favor.* 9. *Bathyllus quis.* 10. *Mæcenatis familiaris.* 11. *Labieni de ipso rescriptum* 12. *Parasiti Mæcenatis.* 13. *ejus mensa Parasitica.* 14. *Nomentanus, Porcius.* 15. *Balathro, Vibidius.* 16. *Iortius, an idem cum Porcio.* 17. *Mensarum apud veteres forma.* 18. *& fere rotundæ.* 19. *Mæcenati angularis.* 20. *Alexis.* 21. *an Pollionis puer.* 22. *Donatus Virgilio à Mæcenate.* 23. *Virgilius male intellectus.* 24. *Mæcenati adulteria improperata.* 25. *Galba & Cipius homines minime mali.* 26. *Cipii nomen, & de eo suspicio Gruteri.* 27. *Genucius Cipius.* 28. *Cipii, Cornuti.* 29. *Andronici Comneni historia.* 30. *De Mæcenate & Iulia Augusti filia suspicio.* 31. *Mæcenas adulteri defensor.*

SUccedit in criminatione *Mæcenatis gemmarum unionumque studium.* Eo etiam flagrasse Julium Cæsarem meminit Suetonius in Jul. cap. XLVII. Idem de nostro prodit Epigramma quod in luctu ipsius ad Horatium perscripsit: & tangit D. Augustus in fragm. Epist. ad Mæcen. apud Macrobium lib. II. cap. IIX. in quo homini deliciarum & gemmarum amanti, meras rerum gemmarumque delicias loquitur. Utrumque, & Mæcenatis ipsius & Augusti fragmentum paullo post integrum, dabimus. Confirmare idem videtur inscriptio antiqua, *C. Iunio Thalationi* posita, Mæcenatis liberto, quem gemmis scalpendis auroque includendis habuit.

1
2

3

C. IVNIO. THALATIONI
C. MÆCENATIS. LIBERTO
FLATVRARIO
SIGILLIARIO
C. IVNIVS. EVOKATVS. FELIX
TIT. D. D.

4 *Flaturarii* autem olim in genere dicebantur, qui flando aliquid conficiebant. Glossæ veteres: *χωνευτὴς*, *conflator*. Meminit ejuscemodi flaturarii inscriptio alia, quæ Romæ visitur ad D. Bartholomæum in Insula Tiberina:

D. M
SETLIÆ. NICES
VIXIT. ANN. XXXVI
MENS. VI. DIES. XXI
C. SETLIVS. ONESIMVS
FLATVRAR. DE. VIA. SAC
CONIVGI. B. M. F

5 Alias pressius *flaturarii* vocabantur *auri argentique monetarii*. Docet id inscriptio alia quæ Romæ est in vinea Cardinalis Carpensis:

DIS. MANIBVS
M. VLPIVS. AVG. LIB. SYMPHORVS
FLATVRARIVS. AVRI. ET. ARGENTI. MONETAR.
SIBI. ET. VLPIÆ. HELPIDI. &c.

Meminit horum etiam Constantius Imp. in L. VI. Cod.
6 Theodos. de falsa moneta. At *flaturarii Sigilliarii* fuere, qui & annulos conflabant ex auro argentove, aut metallo alio, & iisdem simul gemmas includebant, aut signa gemmis vel metallo incidebant insculpebantque, Græcis δα-
7 κτυλιογλύφοι. Adi, si lubet, multijugæ eruditionis virum, amicum olim nostrum, Jo. Kirchmannum, lib. de Annu-
8 lis. cap. XI. Verum & illud Mæcenati vitio datum legimus,
9 quod *Bathyllo* saltatori plus nimio indulserit & Parasitis. Fuit *Bathyllus* is Pantomimus celebris, patria *Alexandrinus*, quantum ex Athenæi lib. I. colligimus, *Pyladis ὁμοτέχνου* æmulus. Et Pyladen quidem in Comœdia, Bathyllum in Tragœdia excelluisse, auctor est Seneca Rhetor Decla-
10 mat. lib. III. Atque *in hujus amorem* Tacitus Annal. lib. I. cap. IV. *Mæcenatem* scribit fuisse *effusum*. Dion lib. LIV. Mæcenatis

cenatis *προσήκοντα*, seu *familiarem*, aut *necessarium* vocat.
Glossæ veteres in Persium *Mæcenatis libertum* nominant.
Meminit ejus Phædrus lib. v. fab. LXXXVII. Juvenalis Sat.
VI. & Zosimus Hist. lib. I. in princ. Rescriptum quoque 11
Labieni JCti pro Bathyllo citat Seneca Rhetor Contro-
vers. lib. v. in præf. ad filios. De discrimine vero Bathylleæ
& Pyladeæ saltationis vide Plutarchum Sympos. lib. VII.
quæst. IIX. & Athenæum lib. I. De *Parasitis* Mæcenatis li- 12
quet ex D. Augusto. Hic enim parasitorum illius caussa, in
Epist. ad Mæcen. apud Sueton. in vita Horatii, *mensam* 13
Mæcenatis vocat *parasiticam*. Ex iis Horatius Serm. lib. II.
Sat. IIX. nominat *Nomentanum* & *Porcium*, ac *Mæcenatis* 14
umbras vocat, quod euntem ad convivia non invitati se-
querentur, ut umbra corpus. Sunt tamen, qui per umbras
Mæcenatis ibi intelligant *Balathronem* & *Vibidium*, nam & 15
horum simul meminit Horatius. Verba ita habent:

Summus ego, & prope me Viscus Thurinus, & infra
Si memini, Varius, cum Servilio Balathrone
Vibidius, quos Mæcenas *adduxerat umbras:*
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra.

Prout enim aliter atque aliter distinxeris, vocabulum *quos*
tum ad Balathronē & Vibidium, tum ad Nomentanum &
Porcium referri, Porphyrio cæterique interpretes notant.
Homines vero ad unū omnes fuere nihili & dissoluti. Præ- 16
ter eos Suidas *Iortii* etiam parasiti meminit, ejusq; *ἄκρατον*
κολακείαν, *impudentem assentationem* ex Plutarcho notat.
Nisi mendum forte sit apud Suidam, & pro *Iortiō*, ex Ho-
ratio reponendus *Porcius*. Mensam autem Mæcenatis
angularem, Jortius hic, sive Porcius, rotundam dixerat.
Veteres enim licet omnis generis mensis uterentur, ro- 17
tundis, lunaribus, longis ut pluribus nos docuerunt P. Ciac-
conius lib. de Triclinio, J. C. Bulengerus lib. II. de Imp.
Rom. cap. XXXIV. Thomas Dempsterus Annot. ad Rosini
Antiq.

18 Antiq. Rom. lib. v. cap. XXVI. cumprimis tamen *rotundas* amabant. Sive quod figuram circularem putarent absolutissimam, maximeque ad cæli perpetuam, omnia continentem conversionem aptissimam, ut vult Myrleanus apud Athenæum lib. I. sive quod in rotundis nemo convivarum altero superior appareret, quod putat Jo. Guil. Stuc-
19 kius Antiqu. Convival. lib. II. c. XVII. Itaq; quum præter morem in convivio Mæcenas poni jussisset mensam ἐγγώνιον, sive *angularem*, magnitudine forte ingentem, ac pretio nulla alia inferiorem, eaque mox laudibus à convivis exciperetur exquisitis; Jortius, quum nihil ex se posset depromere, quod esset singulare, silentio facto, ἐκεῖνο δ', inquit, οὐκ ἐννοεῖτε, ὦ φίλοι συμπόται, ὡς στρογγύλη ἐστὶν ἡ τράπεζα, καὶ ἄγαν περιφερής. *At istud*, inquit, *optimi convivæ, non animadvertitis, quod perfectus orbis sit mensæ istius, & undique
20 teres & rotunda.* Hæc Suidas. Sunt porro, qui *Alexin* quoque objiciant Mæcenati, quem in deliciis habuerit. Fuit is puerorum pulcherrimus, Virgilio etiam Poëtæ ada-
21 matus, & ex Ecloga ejus secunda nemini non notus. Et quanquam Apuleius Apol. I. Servius, nonnullique Virgilii interpretes alii, Alexin Asinii Pollionis puerum fuisse malint: Mæcenati tamen tribuit Martialis lib. VII. Epist. XXIIX.

Et Mæcenati *Maro cum cantaret Alexin,*
Nota tamen Marsi fusca Melænis erat.

& præsertim lib. IIX. ep. LVI. ubi Mæcenas ad Virgilium:

Accipe divitias, & vatum maximus esto:
Tu licet & nostrum, dixit, Alexin ames.

& subjungit Poëta de Alexi ipso:

Adstabat Domini mensis pulcherrimus ille;
Marmorea fundens nigra Falerna manu.
Et libata dabat roseis carchesia labris,
Quæ poterant ipsum solicitare Iovem.

Immo

Immo tandem Alexin à Mæcenate Virgilio dono datum 22
innuit idem Martialis lib. v. ep. xxi.

Sed non hac veteres contenti lege fuerunt,
Quum minimum Vati munus Alexis erat.

Ex quibus porro liquet, male Virgilium & ejus carmen 23
intelligere, qui *Augustum* à Virgilio *Alexin* appellatum putant, inter quos iterum Servius; qui recte ideo refelluntur à Lud. de la Cerda, Comm. ad Eclog. ii. Sed revertimur
ad Mæcenatem. Eum adulterii etiam infamia aliquando 24
laborasse, sunt qui ex Plutarcho probare satagunt, & ex ejus Ἐρωτικῷ sequentem adducunt historiam. *Multi Veneris res communes invicem habuerunt; non amicas tantum sed & uxores prostituentes. Qualis Romanus ille Galba fuit, qui* Mæcenatem *convivio excipiens, quum adverteret jam ex nutibus hominem inflammatum in uxorem suam, sensim demisit caput, perinde ac si dormiret. At quum interea famulus ad mensam accedens, vinum clam tolleret, ibi jam vigil & oculatus: infelix, inquit, an nesciebas me soli* Mæcenati *dormire? Nec tamen admodum mirum hoc putari debet. homo enim ridiculus erat Galba.* Hæc Plutarchus. Huic vero 25
Galbæ, homini minime malo, quod obiter dico, tam similis fuit, quam lac lacti, leno-maritus ille apud Juvenalem Sat. i. qui pari modo somnum præsente mœcho simulabat.

--- *doctus spectare lacunar,*
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso.

Similis fuit *Cipius*, de quo ita Festus ex Lucillio, *Non omnibus dormio, proverbium à Cipio quodam, qui Pararhencon dictus est, qui simulabat dormientem, quo impunitius uxor mœcharetur.* Ubi tamen J. Gruterus Suspic. lib. iix. cap. xx. 26
Cipii nomen (quamvis non neget Cipiorum familiam Romæ extitisse) fictum esse putat, & allusisse Festum ad *Genucium Cipum*, Prætorem Romanum, cui ad annum 27

V. C. IↃxv. è capite subito cornua fuerant enata, ut apud Ovidium est Metam. lib. xv. fab. xlix. Plinium lib. xi. cap.
28 xxxvii. Val. Maximum lib. v. cap. vi. Itaque suspicatur, quod nunc hodie currucas illos, qui adulteras habent conjuges, *cornua in capitibus gestare* dicunt, & *cornutos* vulgo vocant; id olim quoque fieri consuevisse, talesque *Cipios*
29 dictos. Quod ut suspicari se tantum Gruterus ait, non pertendere: ita suspicionem ego illam valde firmari puto historia illa Andronici Comneni Imp. Constantinopolitani, quæ est apud Nicetam Choniaten, in descript. vitæ ejus lib. II. Is enim, ut luxu & libidine erat perditus, *cornua cervorum*, verba sunt Nicetæ, *quos venatus erat, insignia, & rari aliquid habentia, in porticibus fori suspendebat: specie quidem ostentanda magnitudinis ferarum quas cepisset, quum revera civitatis mores, & uxorum, quas corrumpebat, lasciviam notaret.* Sed redimus ad vitia Mæcenati objecta.
30 Sunt, nescio qui, qui sequius etiam aliquid de ipso & *Iulia Augusti filia* fuere suspicati. Certe Lilius Gyraldus, vir eruditissimus, Histor. Poët. Dial. iv. ubi caussas enumerat, ob quas Ovidium relegatum auctores conjectavere: *sunt etiam*, inquit, *qui de* Mæcenate *nihil non suspicentur, quem quod nunquam nominavit Ovidius, nescio quid de Iulia con-*
31 *fingunt.* Quibus omnibus demum accedit, quod ab adulterorum defensione Mæcenatem aliquando male audiisse Dion narrat lib. liv. *Quum Apuleius aliquando*, inquit, *&* Mæcenas *male audirent in judicio adulterii, non quod ipsi aliquid deliquissent, sed quod reo patroni essent ac defensores: venit in judicium Cæsar, quumque in tribunali prætoris consedisset, nihil quidem admisit gravius, accusatori tamen interdixit, ne amicis ac propinquis suis convitium faceret.* Hæc Dion, hæc cæteri de vitiis Mæcenatis.

CAPUT.

CAPVT VICESIMVM-SECVNDVM.

SVMMARIA.

1. Mæcenatis criminatorum princeps Seneca. 2. Vitia aliorum ut carpenda. 3. Senecæ laus. 4. & vitia ex Dione. 5. Ausonio. 6. Tacito. 7. Senecæ confessio de se ipso. 8. Augustini de Seneca censura. 9. Mæcenatis vitia seculo imputanda. 10. Etiam discincti fortes esse possunt. 11. Mæcenas suo tantum tempore vitiis indulsit. 12. ut Alcibiades apud Plutarchum. 13. & Corn. Nepotem. 14. ut Scipio Africanus. 15. qui à Catone accusatus. 16. ipsa eum re factisque refellit. 17. Mæcenatis laus ex Velleio. 18. ejus æmulator Sallustius. 19. Mæcenas à Pedone excusatus. 20. exemplo Bacchi. 21. Herculis. 22. Iovis. 23. & Augusti. 24. Alex. ab Alexandro assertio de tessera militari Mæcenatis. 25. fides ejus in dubium vocata ab Ant. Vlmo. 26. Mæcenatis in histriones favor. 27. Histriones quando Romæ cæperint. 28. Augustus histrionibus consilio Mæcenatis indulgens. 29. Pyladis Augusto datum responsum. 30. Augusti intentio. 31. Mæcenatis Parasiti. 32. Mæcenatis vitia alia palliata. 33. Summorum virorum vitia, minus latent. 34. Suspicio de Iulia Aug. filia, rejecta.

VIdimus omnia fere aut præcipua saltem, *Mæcenati* ob- 1
jecta, & potissimum quidem à Seneca. Nam cæteri ab 2
hoc, tanquam à fonte, rivulos quasi deduxisse videntur. Cogitasse tamen debebat Seneca Ciceronis illud lib. III. Tuscul. quæst. cap. XXX. *Est proprium stultitiæ, aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.* Plinius Junior lib. IIX. epist. XII. ait Thraseam crebro dicere solitum; *Qui vitia odit, homines odit*: ac propterea *vitiis aliorum nos ita ignoscere* jubet, *tanquam qui ipsi quotidie peccemus.* Unde Horatius Serm. lib. I. Sat. III.

Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum
Postulat, ignoscat verrucis illius;

quum *non ferendus sit objurgator, qui quod in altero vitium reprehendit, in eo ipse deprehenditur*, ut Cicero ait Verrina II. *Hoc* enim *tale* esset, quod Seneca ipse non negat lib. de

vita beata, cap. XXVII. *quale, si quis pulcherrimorum corpo-*
rum navos aut verrucas derideat, quem fœda scabies depasci-
tur. Nam quis, quæso fuit tandem Seneca, ut vel solius ejus
3 arbitrio, stilo & calculo Mæcenas stet cadatque? Philoso-
phus quidem fuit, sententiarum ubertate in scriptis gra-
vis, magnæ, ut apparet, prudentiæ: & in vitiis aliorum om-
nis generis notandis severus, & oculatior,

Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius:

quod testimonium etiam Quinctilianus ipsi perhibet lib.
4 X. cap. I. Verum annon idem ille Seneca is fuit, qui apud
Dionem lib. XLI. dicitur *cum Agrippina Neronis matre con-*
suevisse; in plerisque contra fecisse, quam fuerit philosophatus;
divitias culpasse, & tamen possedisse ter millies sestertium
(septem milliones auri cum semisse, si recte supputaveris)
luxum aliorum damnasse, & quingentos habuisse tripodas de
ligno cedrino, pedibus eburneis & pares inter se, in quibus cœ-
narit; adsentatores detestatum, & reginas ac libertos coluisse,
& eorum laudationes composuisse; tyrannidem improbasse, &
tyrannum docuisse; discipulum demum Neronem incitasse, ut
matrem de medio tolleret; multaque alia libidinose egisse: de
5 quo Ausonius in Grat. act. cap. X. *non erudiisse indolem Ne-*
ronis, sed armasse nequitiam: quem Suillius apud Tacitum
6 Ann. lib. XIII. cap. XLII. ait *justissimum sub Claudio pertu-*
lisse exilium, domus Germanici adulterum, cubiculique Prin-
cipum fœminarum corruptorem, inter quadriennium regiæ
amicitiæ ter millies sestertium paravisse, Romæ testamenta &
orbos velut indagine ejus capi consuevisse, Italia & provinciis
7 *immenso fœnore haustis.* Immo, qui ipsemet fatetur lib. de
vita beata, cap. XVII. sibique objicit, quod *cultius sibi rus*
sit, quam naturalis usus desideret, & nitidior supellex; uxor
locupletis domus censum auribus gerat, pædagogium pretiosa
veste succingatur: quod *apud se ars sit ministrare, nec temere,*
& ut libet, collocetur argentum, & sit aliquis scindendi obso-

nii minister: quod *trans mare possideat*, & quidem *plura,
quam noverit, pluresque habeat servos, quam quorum noti-
tiæ memoria sufficiat.* Ne dicam nunc, quæ eidem Senecæ
apud Tacitum Ann. lib. XIV. cap. LII. de ejus *opibus in-
gentibus, aucupio popularis auræ, hortorum amœnitate* (Juve-
nalis Sat. X. *magnos Senecæ prædivitis hortos* vocat) de *vil-
larum* item *magnificentia, quasi Principem supergrederetur,
deque adulatione in Neronem*, à Fenio Rufo, & Sofonio Ti-
gellino objiciuntur. Quæ tamen non aliter fere ipse ibi
diluit, quam quod *muneribus Neronis*, ut ait, *obniti non de-
buerit.* Ne dicam insuper, *conjurationis Pisonianæ in Nero-
nem socium* fuisse, & *Imperii* (si Neronem primo per Pisonē,
mox Pisonem ipsum occidi curasset) *per cædes futurum inva-
sorem:* si eidem Tacito credimus Ann. l. XIV. c. VII. lib. XV. c.
LVI. & LXV. & Dioni lib. LXII. apud Xiphilinum. Videtur 8
nempe alius fuisse Seneca, alius videri voluisse; nec de ni-
hilo esse, quod D. Augustinus, quanquam alia in re, de ipso
scribit lib. VI. de Civ. Dei, cap. X. *Colebat, quod reprehende-
bat; agebat, quod arguebat; quod culpabat, adorabat; & quæ
mendaciter agebat, sic agebat, ut eum populus veraciter agere
existimaret.* Quæ tamen crimina, si quis ficta, falsoque Se-
necæ imputata asserere velit; quis veritatem iis præstabit,
quæ de Mæcenate vel ipse Seneca præcipue, vel pauci alii
in vulgus sparsere? Sit vero is Seneca, qui sategit videri.
Nos, uti omnia ea, quæ Mæcenati objici diximus, negare 9
non possumus, multo minus probare: ita non tam animi
tamen inclinatione peccasse credimus, quam seculi, in quo
vixit, & Urbis vitio, *rebusque secundis* inductum, *quæ sa-
pientum quoque animos fatigant*, ut Trebellius Pollio ait in
Claudio. Interim idem ille, cui Seneca discinctum laxum- 10
que habitum tribuit, luxumque & voluptates nimias asseri-
bit; animo nihilominus potuit esse forti & masculo. Si ne-
gaverit Seneca, se ipsum negabit. Ita enim Epist. XXXIII. de

discinctis loquitur: *Apud me Epicurus est etiam fortis, licet manuleatus sit. Fortitudo & industria, & ad bellum prompta mens, tam in Persas* (qui fluxa & soluta utebantur veste) *quam alte cinctos cadit.* Ideo sibi dictum putet, quod Pedo in Mæcenatis Epicedio ait:

Invide, quid tandem tunicæ nocuere solutæ?
Aut tibi ventosi quid nocuere sinus?
Num minus Vrbis erat custos, & Cæsaris obses?
Num tibi non tutas fecit in Vrbe vias?
Nocte sub obscura quis te spoliavit amantem?
Quis tetigit ferro, durior ipse, latus?

11 Deliciis nempe & voluptatibus suo tantum vacavit tempore Mæcenas, alioquin Reip. vigilantia sua utilissimus ac semper præsens, ut *Alcibiades* olim, aut *Scipio Africanus* sive
12 Major dictus. De Alcibiade Plutarchus auctor est in ejus vita; quod *maximis virtutibus*, ex altera parte *ingentem immiscuerit vitæ luxum, comessationes, amores, proterviam, mollitiem vestium purpurearum, quas per forum trahebat, insolentem luxum, clypeum inauratum, in quo non Atheniensium consueta insignia, sed Cupido fulmen tenens, sculptus erat.* Verum ut idem Plutarchus addit, *largitiones, ludorum exhibitiones, munificentia in populum, dicendi vis, corporis decor, roburque cum militaris rei conjunctum peritia & virtute, efficiebant ut conniveret & ferret omnia populus Atheniensis, & peccata lenissimis vocabulis ludos appellaret & hu-*
13 *manitatē.* Similia de ipso habet Æmylius Probus, aut potius Corn. Nepos in vitis Excell. viror. *Quum tempus posceret,* inquit, *laboriosus, patiens, liberalis, splendidus, non minus in vita, quam victu: affabilis, blandus, temporibus callidissime inserviens. Idem, simul ac se remiserat, nec caussa suberat, quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur: ut omnes mirarentur in uno homine tantam esse dissimilitudinem, tamque diversam natu-*

ram.

ram. Adde quæ de ipso habet Athenæus lib. XII. Ad eundem vero modum & *Scipio* non in adolescentia tantum libere vixit, quod Nævii de ipso testantur versus apud Agellium lib. VI. cap. IIX. sed adultus quoque, quum in Sicilia augendo trajiciendoque exercitu oportunum quæreret gradum & Carthaginis ruinam animo volveret, inter consilia & molitiones hujus tantæ rei operam gymnasio dedit, pallioque & crepidis usus est, ut objectum ipsi scimus ex Livio lib. XXIX. 14

15 Quemadmodum & M. Porcius Cato, sive Major, in Senatu ipsum hoc nomine accusavit, effecitque ut Tribuni plebis mitterentur, qui, si ita rem habere comperissent, retraherent Romam.

16 *At Scipio*, verba sunt Plutarchi in Cat. Maj. *quum in belli apparatu ostendisset victoriam, notassentque Tribuni eum vivere per otium hilariter cum amicis, ac minime esse ob liberalitatem in seriis & gravibus rebus socordem, profectus est ad bellum &c.* Nec hac re segniores Punicis exercitibus intulit manus: sed nescio, an non ideo alacriores. Quia vegeta ingenia, quo plus recessus sumunt, hoc vehementiores impetus edunt. Et non minus fuit Scipio, cum tantis vitiis, & audiit is, quem dicente Val. Maximo lib. VI. cap. IX. *DI immortales nasci voluerint, ut esset in quo se virtus per omnes numeros hominibus efficaciter ostenderet.*

17 Et talis profecto *Mecenas* etiam noster fuit: *nimiæ voluptatis*, ut de Licinio Muciano ait Tacitus Hist. lib. I. cap. X. *quum vacaret, quoties expedierat, magnæ virtutis*. Itaque diserte de ipso Velleius lib. II. quod fuerit *vir, ubi res vigiliam exigeret, sane exsomnis, providens atque agendi sciens; simul vero aliquid ex negocio remitti posset, otio ac deliciis pene ultra fœminam fluens.*

18 Nec aliud vult Tacitus Ann. lib. III. cap. XXX. ubi de Crispo Sallustio ait, quod *æmulatus* Mæcenatem *diversus* fuerit *à veterum instituto per cultum & munditias: copia & affluentia luxui propior*. Et subjungit: *Suberat tamen vigor animi, ingentibus*

bus negociis par; eo acrior, quo somnum & inertiam magis
19 *ostentabat.* Ad eundem vero modum Pedo etiam in Epicedio Mæcenatem excusat, ostenditque, & priscos olim ita vixisse, & post bella depugnata, hostesque victos, fortem strenuumque Imperatorem non dedecere, Liberi, Herculis, Jovisque exemplo, voluptatibus animum defatigatum relaxare. Adscribam ipsos Poëtæ aliquot versus:

Quod discinctus eras, animo quoque, carpitur unum,
Diluitur nimia simplicitate tua.
Sic illi vixere, quibus fuit aurea Virgo:
Quæ bene præcinctos, postmodo pulsa, fugit.

Et mox:

Pax erat; hæc illos laxarunt otia cultus.
Omnia victores Marte sedente decent.

Atque iterum, per apostrophen ad Bacchum & Herculem:

20 *Bacche coloratos postquam devicimus Indos,*
Potasti galea dulce levante merum.
Et tibi securo tunicæ fluxere solutæ:
Te puto purpureas tunc habuisse duas.
Sum memor, & certe memini, sic ducere thyrsos
Brachia purpurea candidiora nive.
Et tibi thyrsus erat gemmis ornatus & auro:
Serpentes hederæ vix habuere locum.
Argentata tuos etiam sandalia talos
Vinxerunt certe; nec puto, Bacche, negas.
21 *Impiger Alcide, multo defuncte labore,*
Sic memorant curas te posuisse tuas.
Sic te cum tenera lætum lusisse puella,
Oblitum Nemeæ, jamque Erimanthe tui.
Vltra numquid erat? torsisti pollice fusos,
Lenisti morsu levia fila parum.
Lydia te tunicas jussit lasciva fluentes
Inter lanificas ducere sæpe suas.

& quæ ſequuntur. Et fallor an huc oculum intenderit Seneca Tragicus, quando in Hippolyto de Hercule, poſt tot devicta monſtra amori ſuccumbente, ait:

Natus Alcmenâ poſuit pharetram,
Et minax vaſti ſpolium Leonis,
Paſſus aptari digitis ſmaragdos,
Et dari legem rudibus capillis:
Crura diſcincto religavit auro,
Luteo plantas cohibente ſocco:
Et manu clavam modo qua gerebat,
Fila deduxit properante fuſo.

Et de Baccho, in Herc. fur. act. II.

Non erubeſcit Bacchus effuſos tener
Sparſiſſe crines, nec manu molli levem
Vibraſſe thyrſum, quum parum forti gradu
Auro decorum ſyrma barbaricum gerit.
Poſt multa virtus opera laxari ſolet.

Tu Jovem ipſum adde Baccho & Herculi, τὸν ὕπατον κρειόν- 22
των, de quo à fulminibus quieſcente Auctor Panegyr. ad Piſon.

Ignea quin etiam ſuperum pater arma recondit,
Et Ganymedeæ repetens convivia menſæ,
Pocula ſumit ea, qua geſſit fulmina, dextra.

Pedo vero Auguſti etiam exemplo non minus Mæcena- 23
tem excuſat & defendit:

Cæſar amicus erat, poterat vixiſſe ſolute,
Quum jam Cæſar idem, quod cupiebat, erat.
Indulſit; merito: non eſt temerarius ille.
Vicimus; Auguſto judice dignus erat.

Quod ſi Alexandri ab Alexandro Genial. dier. lib. IV. cap. 24
II. ex quo repetit Jo. Glandorpius in Onomaſt. Rom. fides arbitranda, non latuit Mæcenatem ipſum diſcincturæ ſuæ apud non paucos cavillatio: quam is tamen non tantum

 inſuper

insuper habuit, sed *discincti* quoque vocabulum aliquando pro tessera militari in castris, militibus dare non fuit veritus. *Fertur Antiochus,* inquit Alexander, *cognomento Soter, adversus Galatas ducturus, signum proposuisse;* Bene valere; *&* Mæcenatem, *quotiens in castris ducis fungebatur officio,* discincti *tesseram dedisse.* Verum ubi, & quando id fecerit Mæcenas, ego quidem juxta scio cum ignarissimis, nec vestigium rei in tota antiquitate. Ex Seneca quidem liquet, signum militare, non tamen in castris, sed in ipsa Urbe absente Cæsare à Mæcenate peti solitum: *discincti* vero signum, sive tesseram ab ipso datam non invenio. Ita enim Seneca Epist. CXIV. *Nam etiam, quum absentis partibus Cæsaris fungeretur, signum à discincto* (ita Mæcenatem
25 vocat) *petebatur.* Fides igitur hac in re sit penes Alexandrum, de quo non injuria, quanquam alia in re, M. Anton. Ulmus lib. de Barba hum. sect. III. cap. XXII. *Quis, amabo,* inquit, *credat Alexandro excisionem fœminarum ab ipso relatam? Nonne dixerit Lector prudens? Hæc Alexander novisse ex sese tam antiqua non potuit; itaque ab alio. quur occultat, vel non recenset auctorem à quo sumpsit?* Hæc ille. Nos re-
26 vertimur unde digressi sumus. Inter ea, quæ præterea Mæcenati objecta diximus, erat impensior in histriones ac parasitos favor, & in puerorum amores atque adulteria animi quoddam prolubium. Quod histrionibus favit, id non secus atque alia, Augusti Populique totius exemplo fecit, atque ut Populi gratiam captaret. Novitas namque rei, & vulgi & principum virorum favorem auctoribus concilia-
27 bat. *Pantomimorum* enim *histrionumque saltationes* Augusti primum imperio, Pyladis & Bathylli opera introductas, auctores sunt Eusebius in Chron. Zosimus Hist. lib. I. & Zonaras Tomo I. & ab Augusto ipso saltationem pantomimorum primum inventam, adfirmare non dubitavit Suidas in ὀρχήσις. Quæ tamen ut tolerari possint, utque intel-

intelligi debeant, latissime & doctissime, ut omnia, docet
Salmasius Notis in Vopisci Carum & Carinum. Hoc cer-
tum est, Augustum libentissime saltationibus interfuisse, si-
ve *studio spectandi ac voluptate* (verba sunt Suetonii in ejus
vita) *qua teneri se neque dissimulavit unquam, & saepe ingenue
professus est:* sive etiam in gratiam *vulgi*, quod alias *cupiens
est voluptatum, & si Princeps eodem trahat, laetum*, ut Taci-
tus ait Ann. lib. XIV. cap. XIV. Et de utroque, Augusti
nempe studio spectandi, & populo gratificandi, testis est
idem Tacitus Ann. lib. I. cap. LIV. *Indulserat*, inquit, *ei lu-
dicro Augustus, dum* Maecenati *obtemperat, effuso in amo-
rem Bathylli; neque ipse abhorrebat à talibus studiis, & civile
rebatur misceri voluptatibus vulgi.* Nec tamen, si recte ju- 28
dico, spectandi tantum studio, aut in vulgi, aut Maecenatis
gratiam id fecit Augustus; sed forte Maecenatis ipsius
consilio, & in rem suam. Satis libere id notat Pylades, hi-
strionum alter, apud Dionem lib. LIV. Quum enim cum 29
hoc rixaretur Bathyllus, ac populus inde concitaretur, Au-
gustus vero in gratiam Maecenatis occuparet Pyladem;
respondit hic: Συμφέρει σοι, Καῖσαρ, περὶ ἡμᾶς τὸν δῆμον διατρί-
βεσθαι. *Expedit tibi, Caesar, populum nobis intentum tempus
consumere.* Repetit historiam Xiphilinus in Epit. & Ma-
crobius Saturn. lib. II. cap. VII. qui tamen pro Bathyllo *Hy-
lan* nominat, quicum Pyladi jurgium fuerit. Hoc nempe
satagebat Augustus, suasore Maecenate, ut populum lu-
dicris spectaculis inescatum sibi conciliaret, & sub leges
quas volebat, & in obsequium traheret non reluctantem,
& nec animadvertentem. *Parasitos Maecenatis* tangere, 30
operae precium non puto. Nemo ditiorum aut fuit olim,
aut est hodie, qui non habeat, qui parasitentur, & ridicu-
los se faciant, ut ventrem saburrent. τραπεζοκόρους & *men-
sarum tonsores* ex Phocylide eos vocare possis. Et quid
mirum homines habuisse parasitos, quum & DI olim suos

in templis habuerint. Adi ea de re Thom. Dempsterum 31 in Paralip. ad Rosini Antiqu. lib. v. cap. vi. De *puerorum* vero *amoribus*, aut *adulteriis*, si quid istarum rerum admisit Mæcenas, nihil plane excusamus. Scimus tamen, quam liberi harum rerum fuerint id temporis Romani, ad unum fere omnes, summates, infimi, medioxumi; quam facile flagitia admiserint & excusarint. Augustum Suetonius auctor est, *adulteria non tam libidine, quam ratione*, si DIs placet, *commisisse; ut facilius consilia adversariorum, per cujusque mulieres exquireret*. Locus est in Octav. cap. LXIX. Nos, quod ante diximus, quamquam summis Mæcenatis virtutibus magna immixta fuisse vitia, non negemus; tamen non continua ea fuere, & interventu meliorum pensata. *Quando* autem *mortalium nulli virtus perfecta contigit; qua major pars vitæ atque ingenii stetit, ea judicandum de homine est*, ut de Cicerone loquitur Seneca Rhetor suasoria VII. *Redimebat* Mæcenas, ut idem Seneca de Aterio ait lib. IV. Controvers. in proœm. *vitia virtutibus; & plus habebat,* 32 *quod laudares, quam quod ignosceres*. Hoc interim commune cum aliis ipsi fuit, ut vitia ejus tanto conspectius in se crimen haberent, quanto major habebatur, qui peccabat. *Hoc enim habet primum*, inquit Plinius Panegyr. Traj. *magna fortuna, quod nihil tectum, nihil occultum esse patitur. Principum vero non modo domos, sed cubicula ipsa, intimosque recessus recludit, omniaque arcana noscenda famæ proponit atque explicat*. Et Sallustius in bello Catilin. *Qui magno præditi imperio, in excelso ætatem agunt, eorum facta cuncti mortales novere: & in maxima fortuna minima licentia est*. Unde fit, ut *etiam minima vitia illustrium virorum ca-* 33 *lumniis impetantur*, ait Plutarchus ad Princ. indoct. De Julia tamen Augusti filia, quod afferebatur, suspicio tantum est, nullo antiquitatis testimonio firmanda. Nec sufficit rei probandæ adduxisse, quod Ovidius non meminerit

rit Mæcenatis. Fors alia enim fuerit caussa, ob quam mentionem ejus non fecerit; forte etiam minus eum novit. Idque nemo miretur. Nam nec Virgilium se novisse, Mæcenati familiarissimum, sed vidisse saltem, Ovidius ipse testis est Tristium lib. IV. eleg. X.

Virgilium vidi tantum: nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.

Sed videamus porro de scriptis Mæcenatis & stilo.

Caput Vicesimum-Tertium.

Summaria.

1. *Mæcenatis in stilo mollities.* 2. *de ea Seneca.* 3. *Dialogi de claris oratoribus auctor incertus.* 4. *Mæcenatis calamistri.* 5. *&* μυροβρεχεῖς *cincinni.* 6. *Cacozeli, antiquarii.* 7. *Suetonius à Casaubono explicatus.* 8. Κακοζηλία *quid.* 9. *Augusti Epistolæ ad Mæcenatem fragmentum.* 10. *varie à variis lectum.* 11. *Stilus Mæcenatis à Pedone excusatus.* 12. *Stilus ac sermo populi, indicium Reip.* 13. *Scriptorum Mæcenatis fragmenta.* 14. *Fragmenta, ex libro de Cultu, corrupta.* 15. *quibus medicina à viris doctis.* 16. *Columbari.* 17. περιστερὰ, *osculi genus.* 18. *Colubrari.* 19. καταγλώττισμα. 20. *Laxa cervice ferri.* 21. *Fila Cereris.* 22. *Investare.* 23. *Mæcenatis Prometheus.* 24. *Ex eo fragmentum explicatum.*

MOllitiem in vestitu, incessu rebusque cæteris *Mæcenas* 1
paulatim admisit in Stilũ. Ea de re iterum inter primos 2
audiamus Senecam Epist. CXIV. *Quid ergo,* inquit, *non oratio ejus æque soluta est, quam ipse discinctus? non tam insignita illius verba sunt, quam cultus, quam comitatus, quam domus, quam uxor? Magni ingenii vir fuerat, si illud egisset via rectiore, si non vitasset intelligi, si non etiam in oratione diffueret. Videbis itaque eloquentiam ebrii hominis involutam & errantem, & licentiæ plenam.* Atque iterum. *Hoc istæ ambages compositionis, hoc verba transversa, hoc sensus, magni quidem sæpe, sed enervati dum exeunt, cuivis manife-*

ſtum faciunt. Et Epiſt. IX. *Eſt ergo tanti ulla potentia, ut ſit tibi tam ebrius ſermo? Ingenioſus vir ille fuit* (Mæcenas) *magnum exemplum Romanæ eloquentiæ daturus, niſi illum*
3 *enervaſſet felicitas, immo caſtraſſet.* Tacitus quoque, vel ut alii volunt, Quinctilianus, ſeu potius Scriptor incertus, Dialogo de claris Orator. *calamiſtros Mæcenatis* carpit,
4 ubi ait: *Cæterum ſi, omiſſo optimo illo & perfectiſſimo genere eloquentiæ, eligenda ſit forma dicendi; malim mehercule C. Gracchi impetum, aut L. Craſſi maturitatem, quam Calamiſtros* Mæcenatis, *aut tinnitus Gallionis.* Quos autem cala-
5 miſtros vocat is Auctor, eos ab Auguſto μυροβρεχεῖς *cincinnos* appellari, & Mæcenatem exemplum *cacozeli*, ut Tiberium *antiquarii* fuiſſe, auctor eſt Suetonius Octav. cap.
6 LXIIX. ubi ita de Auguſto ſcribit: *Cacozelos & antiquarios, ut diverſo genere vitioſos, pari faſtidio ſprevit. Exagitabat nonnunquam inprimis* Mæcenatem *ſuum, cujus* μυροβρεχεῖς *ut ait, cincinnos uſquequaque perſequitur, & imitando per jocum irridet. Sed nec Tiberio parcit, & exoletas interdum*
7 *voces & reconditas aucupanti.* Marcellus quidem Donatus, vir cætera doctiſſimus & medicus excellens, Dilucidat. ad Suetonii iſtum locum, vocem μυροβρεχεῖς putat Mæcenatis eſſe, qui affectate ita vocarit *capillos unguento delibutos.* Nec diſſentit à Marcello Lævinus Torrentius Comm. ad Horat. Carm. lib. III. Oden XXIX. *Sed falluntur interpretes*, inquit Caſaubonus ad eundem Suetonii locum, *qui verba Suetonii ita accipiunt, quaſi in Oratione* Mæcenatis *vocem Græcam* μυροβρεχεῖς *reprehenderit. Nam contra ea voce ipſe Auguſtus more ſuo uſus eſt, ad exprimendum genus dicendi Mæcenatis. Arguunt enim, quotquot hodie ſuperſunt ſcriptorum ejus fragmenta, in quibus aliquod ſemper Græcum verbum inſertum reperias.* Hæc Caſaubonus. Fallitur vero & Raphaël Volaterranus, qui Comm. lib. XVII. ab Auguſto non cincinnos Mæcenatis μυροβρε-

χεῖς notatos, ſed Mæcenatem ipſum *μυροβρεχέα*, quaſi *un-
guento madidum*, vocatum ſcribit. Eſt autem *κακοζηλία*, 8
ſive *τὸ κακόζηλον*, ut Diomedes definit Gramm. lib. II. *per
affectationem decoris corrupta ſententia, quo decoratur ora-
tio, quo illam voluit auctor ornare, & fit vel nimio tumore,
aut nimio cultu*: ſive, ut Quinctiliani verbis dicamus lib.
IIX. cap. III. *mala affectatio, quæ per omne dicendi genus pec-
cat: nam tumida & exilia, & prædulcia & abundantia, &
exercita & exultantia, ſub idem nomen cadunt, quod ſpecie
boni fallit, omnium in eloquentia vitiorum peſſimum.* Sed ad- 9
damus ſuperioribus Macrobium Saturn. lib. II. cap. IV. ubi
ait: *Idem Auguſtus, quia* Mæcenatem *ſuum noverat eſſe ſtilo
remiſſo, molli & diſſoluto, talem ſe in epiſtolis, quas ad eum
ſcribebat, ſæpius exhibebat, & contra caſtigationem loquendi,
quam alias ille ſcribendo ſervabat in epiſtola ad* Mæcenatem
*familiari, plura in jocos effuſa ſubtexuit: Vale mel gentium,
metuelle, ebur ex Etruria, laſer Aretinum, adamas Supernas,
Tyberinum margaritum, Cilneorum ſmaragde, Iaſpi Figulo-
rum, berylle Porſenæ, carbunculum habeas, καὶ ἵνα συντέμω
πάντα, μάλαγμα mœcharum.* Verum ut hoc fragmentum 10
Auguſti nihil fere præter gemmas deliciaſque loquitur: ita
tam miſere exceptum eſt, ut vix quidquam ſani in ſe ha-
beat. Itaque valde in ipſo emendando elaboratum. Ca-
ſaubonus loco laudato, pro *effuſa*, legit *effuſus*, & pro *gen-
tium*, *gemmeum*: Simo Boſius *mel Centinum & Veiens*, ſive
Etruſcum. Veii enim & Centinum, Etruriæ fuere opida.
Pro *metuelle*, idem Caſaubonus reponit *Medulliæ*, civitatis
olim Latii, aut vicinæ Etruriæ nomen. Turnebus Adverſ.
lib. XIIX. cap. I. legit *Vetuloniæ*, quæ itidem urbs fuit Etru-
riæ, cui faſcium & ſecurium originem adſcribit Silius Ita-
licus lib. IIX. Jo. Iſaacius Pontanus ad Macrobium mavult
legere, *mitenelle*: Janus Rutgerſius Var. Lect. lib. II. cap.
XIII. *melcule*. Pro *laſere Aretino*, Lil. Gyraldus Hiſt. Poët.

Dial. IV. ait legi, *Esar Aretinum*: Etrusca autem lingua, ut vult Dion lib. LVI. *Esar*, sive *AEsar*, significare *Deum*. quam lectionem etiam placuisse video Volaterrano, loco jam dicto. Sed potior prior lectio, & propius accedens ad mentem Augusti, qui homini delicato meras delicias, ad quas & *laser* ex cibis pertinere scimus, loqui voluit. In verbis ultimis Casaubonus legit; *Carbunculum Italiæ:* καὶ ἵνα συντείνω. Simo Bosius licentius; *Carbunculum Tolumniis habeas:* ἵνα συντέμω. Gyraldus rescribit: *Berylle Porsenæ, & Carbunculum Italiæ: Habeas,* ἵνα συντέμω, πάντα μαλάγματα *mœcharum.* Sed addit: *Adhuc plane mihi hac in re satis nemo facit, nedum ego*
11 *mihi.* Arbitrabitur Lector. Cæterum Pedo Mæcenatis mollitiem in stilo, aut cacozeliam non minus agnoscit; excusare tamen nititur Bacchi exemplo: quasi is quoque, post depugnata bella, molliore ac delicatiore stilo in pacis deliciis luxuriare voluerit. Verba ejus sunt in apostrophe ad Bacchum:

Mollius es solito mecum tunc, Bacche, loquutus,
Et tibi consulto verba fuere nova.

At nos mollitiem illam minime excusamus, sed agnoscimus ex fragmentis *eloquentiam* cum Seneca *diffluentem, involutam, errantem,* & quam felicitas discinxerit, & enervarit, immo castrarit. Non tantum enim
12 varit, immo castrarit. Non tantum enim

Luxuriant animi rebus plerunque secundis,

ut Poëta ait: sed & stilus & sermo, quem Solon olim εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων dixit, sive *imaginem factorum.* Unde Seneca Epist. CXIV. *Si disciplina civitatis laboravit, & se in delicias dedit, argumentum est luxuriæ publicæ, orationis lasci-*
13 *via.* Sit tamen mollis in stilo *Mæcenas,* sit κακόζηλος, facere nihilominus nequimus, quin ex scriptorum ejus tristi naufragio tabulas, quæ superant, colligamus: in quibus quædam tamen optime dicta nec invidia, credo, negare poterit. Primo autem exemplum Orationis Mæcenatis

συ-

τρυφώσας, ſive ejuſdem *μυροβρεχείας* & *βοστρύχων*, ut vocat Caſaubonus, adponemus ex libro, quem Cultum inſcripſit. Ex eo Seneca, Epiſt. jam adducta, particulas quaſdam 14
ſelegit, in quibus novitatem vel affectationem præcipue eminere putavit: & in commatia, quum non cohærerent, diſtinxit Lipſius, & verſiculos undecim ſyllabarum eſſe voluit, ut:

Amne ſilviſque ripa comantibus,
Vides, ut alveum lintribus arent,
Verſoque vado remittant hortos.

Ubi Lipſius verſu ultimo legit remi iciant: Joſ. Scaliger 15
Notis ad Pedon. & Fern. Pincianus Caſtigat. ad Senecam, malunt, *remigent*. Voluit enim dicere, inquit Scaliger, quod Virgilius,

--- virideſque ſecat placido æquore ſilvas.

Sed pergimus cum Seneca ad Mæcenatis reliqua:

Quid, ſi quis fœmina viros criſpat, &
Labris columbatur? incipitque ſu-
ſpirans, & cervice laxa feratur
De more.

Gruterus Notis ad Senecam primam vocem, *quid*, putat eſſe Senecæ, ut ſubintelligatur, *turpius*, hoc modo: *Quid turpius? ſi quis &c.* Lilius Gyraldus loco paullo ante adducto, delet *cirros*, & reponit *cincinnos*. Scaliger & cum eo Gruterus, verſum primum cum dimidio ſequenti, ita legunt:

Quid? ſi quis fœmina cirro criſpata
Labris columbatur.

Eſt autem *columbari*, columbarum more oſcula pangere. 16
quo ſenſu etiam Cn. Matius poëta vetus dixit:

Quapropter edulcare convenit vitam,
Sinuque amicam recipere frigidam caldo,
Columbatimque labra conſerere labris.

17 Et *περιστερᾶν* apud Græcos esse *εἶδος φιλήματος*, notat Sca-
18 liger ex Suida. Lipsius tamen mavult legi *colubratur*: à colubris derivato vocabulo, qui arcte inter se cohærent, dum amori dant operam, ut de duplici eorum lingua etiam lu-
19 serit Plautus Asinar. act. III. sc. III. Osculi illud genus Aristophanes in Nub. act. I. sc. I. *καταγλώττισμα* vocavit. Casaubonus pro *suspirans*, scribit *respirans*, Comm. ad Pers. Sat. I. Versu tertio Erasmus in sua Senecæ editione legit:

——— *ut cervice laxa suaviantur.*

quod retinuit Gyraldus. Scaliger mavult,

---- *uti laxa cervice ferantur.*

20 Casaubonus vero *τὸ laxa cervice ferri*, ut apud Persium, *laxa cervice legere*, explicat de iis, qui molliter recitabant, etiam cervicem suo quodam modo inflectentes: more ac gestu delicatorum & *τρυφητῶν*. Lipsius pro *feratur*, substituit *fanatur*, quod explicat per furere, insanire, ut Bacchæ solebant. Subjungit idem, pro initio quarti versiculi, duas voculas: *De more*. Has alii versibus sequentibus præponunt; Scaliger plane omittit. Sed videamus reliqua Mæcenatis à Seneca prolata:

Tyranni irremediabilis factio,
Rimantur epulis, lagenaque tentant
Domos, & sæpe mortem exigunt.

Item:

Geniumque festo vix suo testem:
Tenuis cerei fila & crepacem molam.
Focum mater aut uxor investiunt.

Scaliger in prioribus tribus versibus sermonem esse autumat de domo quæ diriperetur; & addit: *Τὸ Tyranni irremediabilis*, Græcissare ex ambitione, ut sit *τυράννου ἀνηκέστου*. pro quo optimus Poëta dixisset, implacabilis, implacatus. *Rimari* autem *domos lagena* aut *epulis* in direptione, ait esse, quum omnia *ἄνω κάτω* ferunt aguntque: ut quicquid esculenti

lenti aut potulenti invenerint, diripiant. Illud vero, *mortem exigunt*, putat esse, quum etiam interficiunt, nec, ut alii, pecuniam exigunt. At Lipsio videntur describi satellites, aut ministri togatæ tyrannidis: qui in conviviis & poculis insidiantur, verba ibi liberiora captant, & exitium inde struunt. Versibus tribus posterioribus Scaliger tenuitatem familiæ describi censuit: Lipsius deparcum hominem, qui nec Genium Genii festo placet. Horum versuum secundo, *cerei tenuis fila*, Lipsius interpretatur, cereum vix ceratum, qui tenue lumen præbeat. Scaliger 21
legit

Tenuisque Cereris fila:

& intelligit farinam in molendino per fistulam manantem, quod tenuis ejus ductus sit, ut fili: quam interpretationem laudat & sequitur Gruterus. Magna autem hyperbole, inquit Scaliger, ut Genius à tam tenui familia absit in suo festo, sine quo festum esse non potest. Barthius Adverſ. lib. XXXV. cap. IX. pro *fila*, rescribit *pila*, & intellexisse videtur ὄλμυς, seu vasa, in quibus aliquid contunditur. Ver- 22
su ultimo, *investire focum*, Scaliger explicat per fovere & calefacere: & ambitiose dictum putat à *Vesta*, meliusque legi *investant*, quam investiunt. Lipsius dictum mavult à *veste*, & significari, in avari illius ædibus ipso Genii festo exiguum focum, quē assiderent mater & uxor, ut demissæ vestibus se tegerent. Præter jam dictum Mæcenatis librum de Cultu, Seneca ejusdem citat Promethea, Epist. XIX. 23
Volo tibi hoc loco referre, inquit, *Mæcenatis dictum:* Vera in ipso eculeo docuit; ipsa enim altitudo attonat summa. *Si quæras in quo libro dixerit, in eo, qui* Prometheus *inscribitur. hoc voluit dicere, attonita habuit summa.* Hæc Seneca. At Lipsius Mæcenatis sententiam breviorem facit & le- 24
git: *Volo tibi hoc loco referre dictum Mæcenatis, vera in ipso eculeo docti:* Ipsa altitudo attonat summa. Illud autem, *in*

eculeo docti, ad verba Senecæ adhuc pertinere putat, & explicat, *in aula & dignitate, ubi assidua tormenta*: quemadmodum τὸ *attonare*, quod Mæcenatis est, vult esse *percutere*, & velut tonitru quatere.

Caput Vicesimum-Quartum.

Summaria.

1. Mæcenatis Octavia. 2. Gigeria. 3. Mæcenatis Carminum libri. 4. ex iis versus à Seneca laudatus. 5. & ex aliis auctoribus illustratus. 6. Epicuri scholam sapiens. 7. Mæcenatis versus ex libris incertis. 8. à Barthio emendati. 9. ex Varrone illustrati. 10. & Catullo item & Apuleio. 11. Mæcenatis versus Ithyphallici. 12. Varie lecti. 13. de cruce acuta in iis dubitatum. 14. Lipsii hæsitatio. 15. Georgii Calixti laus. 16. & de Cruce sententia. 17. Sedile in cruce, & unicornu. 18. Salmasius & Bartholinus Calixto ὁμόψηφοι. 19. Calixti sententiæ addita ratio. 20. à Bartholino contra Fontanum defensa. 21. Crux Mæcenati acuta quæ. 22. Mæcenatis versus à Seneca exagitati. 23. sed excusati. 24. Mæcenatis versus Phaleuci. 25. emendati. 26. Ninnius.

1 Præter *Cultum* Mæcenatis & *Tragœdiam Prometheum*, Priscianus lib. x. etiam Octaviam Tragœdiam inculcat, citatque ex ea versum:

Pexisti capillum naturæ muneribus gratum.

Sosipater vero Charisius lib. i. Mæcenatem citat ex *libro* x. quem *Carminum* fuisse conjicio. Verba Charisii sunt: *Catinus masculino genere dicitur: ut* Mæcenas *in* x.

Iugis ait fumans calido cum farre catinus:

& hinc diminutive catillus fit. Hæc Charisius. In eo versu
2 ἀντὶ τοῦ *Iugis ait*, alii legunt, *Iugeribus*: Barthius Adverf. lib. III. cap. VII. rectius rescribere videtur *Gigeriis*: quæ ex Fe-
3 sto & Nonio ait esse, ex multis obsoniis decerpta. Ex his ipsis vero Carminum Mæcenatiorum libris forte & illud fuerit hemistichium, quod Diomedes Grammaticus habet lib. I.

---*Nexi-*

--- *Nexisti retia lecta:*

pro nexuisti. qua formatione & Lucillius in Satyris dixit lib. v.

Et quum id mi visus facere est, tum retia nexit.

Item Propertius lib. III. El. IX. ut restituit ex Charisio Scaliger in Castigat.

At tibi qui nostro nexisti retia lecto.

Nec ad alios quam Carminum Mæcenatis libros referen- 4
dus est versus ille apud Senecam Epist. XCII.

Nec tumulum curo, sepelit natura relictos.

Laudatur hic multum à veteribus, atque ipso Seneca, quamvis invito, & non nisi cum usitata sibi auctoris perstrictione. *Alte cinctum,* inquit, *putes dixisse.* Diversus quidem à Mæcenatis hac sententia est Vlysses apud Euripidem in Hecuba, ubi ita censet:

Καὶ μὴν ἐμοίγε ζῶντι μὲν καθ' ἡμέραν
Κ' εἰ σμικρ' ἔχοιμι, πάντ' ἂν ἀρκούντως ἔχοι.
Τύμβον δὲ βουλοίμην ἂν ἀξιούμενον
Τὸν ἐμὸν ὁρᾶσθαι. διὰ μακροῦ γὰρ ἡ χάρις.

Mihi quidem vitam ducenti in hanc diem,
Pauper licet sim, facile cuncta suppetent:
Tumbam tamen sepulchri affectam honoribus
Vellem videri. hoc durat officium diu.

At Virgilio lib. II. Æn. in patroni Mæcenatis sententiam 5
eunti,

--- *facilis jactura sepulchri est.*

Cui consimilia etiam sentit Horatius Carm. lib. II. Ode ult. & facessere à funere jubet luctus honoresque nihil juvantes:

Absint inanes funere næniæ
Luctusque turpes, & querimoniæ:
Compesce clamorem: & sepulchri
Mitte supervacuos honores.

Quinpridem etiam Euripides Troadibus sub persona Hecubæ dixerat:

Δοκῶ δὲ τοῖς θανοῦσι διαφέρειν βραχὺ,
Εἰ πλουσίων τις τεύξεται κτερισμάτων·
Κενὸν δὲ γαύρωμ᾽ ἐστὶ τῶν ζώντων τόδε.
Parum interesse mortuorum existimo,
Si quis locupletes sortiatur inferias:
Hæc pompa saltem inanis est viventium.

Adde Lucanum lib. VII.

---- *Tabesne cadavera solvat,*
An rogus haut refert: placido natura receptat
Cuncta sinu.

& post paullo:

---- *Capit omnia tellus*
Quæ genuit: cælo tegitur, qui non habet urnam.

Cui accedat Petronius Satyrico: *At enim fluctibus obruto non contingit sepultura? Tanquam intersit periturum corpus quæ ratio consumat, ignis, an fluctus, an nemora. Quicquid feceris, omnia eodem ventura sunt.* Atque hanc quidem sententiam ex Epicuri schola deprompsit *Mæcenas*, cui non secus ac Virgilium, Horatium, Tibullum, Atticum illum Ciceronis, addictiorem fuisse, nullus dubito, & jam
7 ante asserui. Sequentes etiam Mæcenatis *versiculi Galliambici* ex libro incerto adferuntur.

Ades huc, ades Cybelle, Dea, montigena Dea,
Age tympano sonanti quate flexibile caput,
Latus horreat flagello, comitum chorus ululet.

Ubi tamen versu primo apud Diomedem Grammaticum lib. III. legitur:

---- *Ades Cybelle, fera montium Dea.*

8 Barthius Advers. lib. XVII. cap. III. pro *montigena*, legit *montirega*. Versu secundo in quibusdam libris est;

Ades & sonante tympano &c.

versu autem ultimo pro *ululet*, quidam habent *valeat*. Sed minus recte. Lucem his versiculis, qui de Cybele sunt, 9
ejúsque sacris & sacrorum ritibus, arcessimus à Varrone in Eumenid. cujus, sub persona Cybeles sacerdotum, ista sunt ad ipsam Cybelen, eodem prorsus carminis genere:

Tibi tympana haut inani sonitu Dea tonimus:
Sonitum æris intonamus nos tibi semiviri:
Teretem comam volantem tibi jacimus.

A Catullo item, Carmine de Berecinthia & Atti: 10

---- *simul ite, sequimini*
Phrygiam ad domum, Cybelles Phrygea ad nemora Dea,
Vbi cymbalûm sonat vox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi Phryx curvo grave calamo,
Vbi capita Mænades vi jaciunt hederigeræ.
Vbi sacra sancta acutis ululatibus agitant.

Et demum ab Apuleio lib. IIX. *Arrepto denique flagro* (sacerdotes Cybeles) *quod semiviris istis proprium est gestamen, contortis tæniis lanosi velleris prolixe fimbriatum, & multijugis talis ovium tessellatum, indidem sese multimodis commulcant ictibus.* Tu vide Frid. Lindenbruchium Notis ad Catalecta veter. Poët. Sed nec eos præteribimus Mæ- 11
cenatis *versus Ithyphallicos*, quibus omnia sustinenda putavit dum vivamus. Adducit eos Seneca Epist. CI.

Debilem facito manu; debilem pede, coxa:
Tuber astrue gibberum; lubricos quate dentes:
Vita dum superest, bene est. hanc mihi, vel acutam
Si das, sustineo crucem.

Verba ultima hic iterum laborant. Itaque Bern. Brissonius 12
lib. I. Formul. legit:

—— —— *Hanc mihi, vel acuta*
Si sedem cruce, sustine.

Jos. Scaliger Epist. lib. I. ep. XXXIII. rescribit:

Hanc

— *Hanc mihi, vel acuta*
Subdas sustineo cruce.

Et *subdas*, ni fallor, ipsum Senecam legisse, ex istis ejus verbis liquere putem, quibus ait: *Suffigas licet, & acutam sessuro crucem subdes &c.* Aliter nihilominus Lipsius ex codicibus veteribus, ut ait in Comm. in Senecæ hunc locum, ac Taciti Ann. lib. XIV. & lib. I. de Cruce cap. VI. atque ante ipsum Fern. Pincianus ad Senecam legunt:

— *Hanc mihi, vel acuta*
Si sedeam cruce, sustine.

Aliter demum magnus Salmasius lib. III. de fœnore Trapezit. & Epist. I. de Cruce:

— *Hanc mihi, vel acuta*
Substitem cruce, sustine.

Vel:

Subsidem cruce, sustine.

Quicquid sit; in sensu voti Mæcenatis non longe ab invi-
13 cem abeunt viri docti. At de *cruce* dubitant, quænam fuerit, quam ita signanter *acutam* dixit Mæcenas. Lipsius quidem *crucem acutam* locis adductis interpretatur eam, qua miseri homunciones stipite acuto transfiguntur, per os
14 emergente. Idem tamen mox in Notis ad lib. de Cruce, explicationis suæ imbecillitatem agnoscit, & certiorem quidem quærit, nec tamen ullam in qua acquiescat, inve-
15 nit. At Theologorum Germaniæ nostræ hodie princeps & sine pari, Georgius Calixtus, amicus, & olim collega noster non è multis, in Append. quæ ex ejus prælectionibus nuper accessit ad libros Lipsii de Cruce, *Mæcenatis crucem acutam* censet esse lignum in medio crucis, cui cruci affigendi insidebant. Primus quidem, quod sciam, ante hos annos quinquaginta Celsus Adornus, Theologus Novariensis in Epist. ad Joan. Talentonium, quam ipse Talentonius habet Rer. recondit. lib. II. cap. XXII. & XXIII.

ex Irenæo & Justino Martyre nos docuit in medio crucis
cujuscunque; etiam ejus,in qua Salvator noster pependit,
fuisse lignum instar cornu eminens, in quo ferrentur qua-
si, & inveherentur cruci affigendi. Calixtus plenius hæc 16
nobis explicans, præter *stipitem arrectarium* ipsius crucis,
& ejus *antennam*, cui manus infigerentur, ait fuisse in me-
dio stipitis *palum* quendam, instar sedilis, *acutum*, cui su-
spendendus insideret, & velut inequitaret: quem *sedile*, & 17
sedilis excessum, etiam *unicornu* in crucis medio stipite vo-
carunt. Eam sententiam nuperrime prosequuti fuere, & 18
confirmarunt viri undiquaque doctissimi, Joan. Michaël
Dilherus Notis ad Crucifixionem. Salmasius Epist. I. & II.
de Cruce, & Thomas Bartholinus Dissert. de Christi late-
re aperto cap. VII. & IX. Probant autem omnes rem to-
tam ex antiquissimis scriptoribus Justino, Irenæo, Tertul-
liano. Addit rationem Calixtus, ostenditque necessarium 19
fuisse ejusmodi in crucis medio stipite palum, cui crucis
candidatus insideret, aut velut inequitaret, ad sustentan-
dum patientis corpus, ac ne ruptis manuum pedumque
tendinibus crucifixi, pronum corpus corrueret, quod sine
tali sustentaculo fieri necessum erat. Admittunt rationem 20
hanc tum Salmasius, tum Bartholinus: ac licet infringere
eam conatus fuerit Nicolaus Fontanus in Epist. ea de re ad
Nihus. refellitur tamen satis superque à Salmasio & Bar-
tholino. Fuit igitur olim in cruce sedile quoddam, atque
ea quidem parte, qua insidebatur, acutum: ut & crucia-
ret, malamque sessionem faceret cruciario, & simul tamen
sustentaculo ipsi esset, in quo durare & consistere posset,
ne corpus collaberetur. Atque hoc sedile illud est, ob 21
quod *acutam* vocare *crucem* placuit Mæcenati, cuique in-
sidere se vivum maluit, quam vita cassum ad plures conce-
dere. Sed adi, si commodum est, amice Lector, auctores
ipsos, discursusque ipsorum doctissimos. Nos revertimur 22

ad Senecam, qui prædictos Mæcenatis verſus immane quantum exagitat, & *turpiſſimum votum, carminis effœminati turpitudinem, timoris dementiſſimi pactionem, fœdamque vitæ mendicationem appellat.* Non injuria quidem, niſi nimius eſſet, nec neſcius, etiam hoc non ex Stoicorum,
23 ſed Epicuri ſchola eſſe, quam Mæcenas ſectabatur, cujuſque dogmata paſſim ipſe Seneca tam magni facit, & multimodis collaudat. Eſt enim Epicuri illud apud Laërtium: Τὸν σοφὸν, καὶ πηρωθέντα τὰς ὄψεις, μεθέξειν τοῦ βίου· *Sapientem, etiam oculis caſſum, manſurum in vita.* Immo *ſapiens*, ut Cicero Tuſcul. quæſt. lib. II. & Lactantius lib. III. cap. XXVII. referunt, *ſemper beatus eſt, & vel incluſus Phalaridis tauro, hanc vocem emittet: ſuave eſt, nihil curo.* Et pravos eſſe homines, qui doloribus fracti, mortem optant, ait Agathon apud Ariſtotelem Ethic. Eudem. lib. III. cap. I.

Φαῦλοι βροτῶν γε τοῦ πονεῖν ἡσσώμενοι
Θανεῖν ἐρῶσι·
Homines mali doloribus fracti ſuis
Optant moriri.

Vide, quæ in eundem ſenſum ex Homero & Euripide ad-
24 dit Lipſius. Nos ad eos etiam *Mæcenatis verſiculos* progredimur, qui apud Suetonium ſuperant in vita Horatii. ſunt autem generis *Phaleucii.*

Ni te viſceribus meis, Horati,
Plus jam diligo; tu tuum ſodalem
Mimo me videas ſtrigoſiorem.

25 Ubi in verſu medio P. Nannius ex membranis Buſlidianis, pro *tuum*, legit, *Titum.* Verſus ultimus corruptior eſt: quem ut emendet idem Nannius, pro *Mimo me*, reſcribit *Nimio.*
26 P. Pithœus edidit, *Hinnulo.* At Lindenbrugius loco adducto mavult, *Ninnio.* Ex Heſychio autem, Suida & Gloſſario *ninnium* interpretatur *equum parvum*, ſive pullum equinum; non inepta conjectura, aut ſenſu.

Caput

CAPUT VICESIMUM-QUINCTUM.

SUMMARIA.

1. Phaleuci Mæcenatis alii. 2. varie lecti à Turnebo. 3. Isaacio Pontano. 4. Duza patre. 5. Margarita neutro genere. 6. Emendatio phaleucorum ab Alciato. 7. Salmasio. 8. An in obitum Horatii fuerint scripti. 9. Mæcenatis Carminum deperditorum deploratio. 10. Servius Mæcenatem prosa scripsisse affirmat. 11. & ex Virgilio & Horatio probat. 12. sed minus apte nec sufficienter. 13. Idem certiori argumento adsertum ex Plinio. 14. Mæcenas de animalibus scripsisse conjicitur. 15. & inter ea de Delphino. 16. teste Plinio. 17. & Solino. 18. scripsit per Dialogos. 19. & de gemmis, ut videtur. 20. Fragmentum ex iis quæ prosa scripsit. 21. quod explicatur. 22. Carbilii Pictoris liber, Æneidomastix. 23. Mæcenatis Oratio apud Dionem.

VIdimus Mæcenatis scriptorum fragmenta potiora. At 1
ne quid sit, quod omisisse videamur, *phaleucos* ejus alios aliquot adscribemus, quos Isidorus Orig. lib. XIX. cap. XXXII. nobis conservavit. De quibus tamen, ut ibi leguntur, æque ac de cæteris, vere dixeris, οὐδὲν ὑγιές: adeo omnia sunt depravata. Adrianus Turnebus Adverf. lib. 2
XX. cap. II. medicinam illis facere conatur, & legit:

Lugent, ô mea vita, te smaragdus,
Beryllus quoque, Flacce; nec nitentes,
Nuper candida margarita, quæras;
Nec quos Thynica lima perpolivit
Anellos, nec Iaspios lapillos.

Ant. Covarruvias apud Andr. Schottum Obf. lib. II. cap. LX, in initio versuum legit, *Lugenti mea:* versu secundo, *Beryllos mihi mitte.* Jo. Isaacius Pontanus Notis ad Macrobii 3
Saturn. lib. I. cap. XI. & in Omissis, abundare versu secundo putat voculam, *Flacce*, quum in principio jam scripserit, *mea vita*, & reponit:

Beryllus quoque & ipse &c.

Duza pater Præcid. ad Petr. l. I. c. XIIX. & Notis ad Hor. legit:

Lugens te, mea vita, nec smaragdos,
Beryllos quoque, Flacce, nec nitentes,
Nec percandida margarita quæro.

5 Et addit, *margarita* multitudinis numero hic dici: idque etiam à P. Laberio in Mimo illo fieri apud Petronium:

Quæ margarita cara, tribacca, Indica.

Nos vero exempla pluria observavimus, in quibus *Margarita* neutro genere efferuntur: ut apud Charisium lib. I. ex Valgio poëta, & Varrone lib. IIX. Epist. apud Ulpianum L. XVII. si gratuitam. §. I. D. de præsumpt. & L. XI. D. de auro arg. leg. apud Tertullianum lib. II. ad uxor. cap. V. & lib. de Pallio, cap. V. Unde Caper Grammaticus lib. De verbis dubiis: *Margarita hæc, fœminino: & hæc pluraliter,*
6 *neutro.* Sed extra oleas evagamur. Andr. Alciatus Parerg. Juris lib. IV. cap. XIIX. licentius priores duos emendat versus:

Lucentes, mea vita, nec smaragdos,
Beryllos quoque nec mihi nitentes,
Nec præcandida margarita quæro.

Et versu quarto legit *tynnica*, pro *Thynica:* aitque olim manus annulis, ungulis, *tynniis* ornari solitas. Quibus tamen verbis quid velit, mihi non liquet. Lectio recte habet: & *Thynica lima*, est *Bithynica*, ut docet Isidorus loco dicto: diciturque eo modo, quo Prænestini apud Plautum act. III. sc. II. *Coniam* pro *Ciconia*, & Medici veteres *oleum Spa-*
7 *num*, pro *Hispano*, & alia ejusmodi dixerunt. Claudius Salmasius Notis ad Fl. Vopisci Aurelianum, versu secundo vult scribi:

Beryllos mihi, Flacce, nec nitentes.

Lævinus vero Torrentius Comm. in Horat. l. II. Ode XVII.

Beryllos neque, Flacce mi, nitentes.

8 Fuere autem, & sunt viri docti, inter quos & Turnebus, & jam

jam dictus Torrentius, ut & Andr. Schottus Obſervat. human. lib. II. cap. LX. in ea opinione, verſus recenſitos à Mæcenate in obitum Horatii ſcriptos. At qui fieri hoc potuit? Certe Horatius diem ſuum obiit poſt Mæcenatem: qui de cliente & amico ſolicitus, in ultimo etiam agone D. Auguſto ſerio illum commendavit, ut liquidius patebit ex iis, quæ cap. ult. dicturi ſumus. Itaque propter alium aliquem in luctu fuiſſe Mæcenatem, eaque occaſione verſiculos iſtos, non de Horatio, ſed de quocumque alio ad Horatium, ſibi familiarem perſcripſiſſe, vero ſimile eſt. 9

Atque hæc, ut dixi, fragmenta ſunt, & velut è naufragio tabulæ, ex iis quæ ligata oratione Mæcenatem ſcripſiſſe inveſtigare potuimus. De quibus, quid aliud dicemus, quam quod Barthius Adverſ. lib. XLIV. cap. XIX. tum de noſtro hoc, tum de auctoribus aliis, quos felix Auguſti ævum florentes vidit? *AEmylii Macri*, inquit, Mæcenatis, *Domitii Marſi, Auguſti ipſius, Varii, Valgii, Corn. Galli, Rabirii, Baſſi, & centum plus minus aliorum fragmina, & vix aliquando nomina ipſa contuens, ſine ulla ſpe recuperandorum operum; quis ſi non animi, ſaltem oculorum deliquium patiatur?* Verum Servius *Mæcenatem* pedeſtri inſuper ſermone 10
hiſtorias, atque in iis *res geſtas Auguſti* ſtilo ſignaſſe adfirmat ad illud Virgilii lib. II. Georg.

Tuque ades, inceptumque una decurre laborem,
O decus, & famæ merito pars maxima noſtræ,
Mæcenas, *pelagoque volans da vela patenti.*

atque ad alterum illud hemiſtichium:

--- *ades, & primi lege littoris oram.*

Eam vero adſertionem Horatii teſtimonio ex Carm. lib. II. Ode XII. ſtabilire ſatagit, ubi is ita ſcribit:

— *Tuque pedeſtribus*
Dices hiſtoriis prælia Cæſaris,
Mæcenas, *melius, ductaque per vias*
Regum colla minacium.

Ac si dixisset Virgilius, se cum Mæcenate una decurrere
velle inceptum laborem & simul scribere: Mæcenatem ve-
ro scribere ingentia, historias nempe, & res gestas Augu-
sti, & pelago dare vela patenti, & primi legere litoris
oram: sibi vero carmen esse breve & tenue, quo tam su-
12 blimia prosequi non possit. Quanquam vero Servio ista
ex Virgilio & Horatio in eum modum deducere, &
utrumque sic interpretari libuerit; tamen valde infirma
est illa deductio, & expers roboris. Neque enim Horatius
affirmat, à Mæcenate descripta esse Cæsaris gesta: sed me-
lius ea ab ipso posse describi, quam à sese, qui amoribus
cantandis magis sit idoneus. A potuisse autem scribere,
ut ita loquar, ad scripsisse, valere consequentiam, non puto
concessuros Servio τοὺς τῶν λογικῶν παῖδας. Certiori tamen
13 argumento *Mæcenatem de vita & factis Augusti commenta-
tum* fuisse, ex Plinio astruere potuisset. Agit hic lib. VII. hi-
storiæ suæ de felicitate humana, docetque cap. XL. si ve-
rum facere judicium velimus, ac repudiata omni fortunæ
ambitione decernere; mortalium neminem esse felicem:
&, ut cap. XLIV. ait: *nullam solidam esse felicitatem, quam ulla
vitæ contumelia rumpat.* Eam vero sententiam, dum va-
riantis fortunæ exemplis confirmat, magnos etiam vicissi-
tudinis humanæ casus, qui felicitatem Augusti interpola-
rint, recenset cap. XLV. & in testimonium advocat Agrip-
pam & *Mæcenatem*, qui id scriptis tradiderint. *In D. Au-
gusto,* inquit, *quem universa mortalitas in hac* (felicium) *cen-
sura nuncupat, si diligenter æstimetur, quam magna sortis hu-
manæ reperiuntur volumina? Repulsa in magisterio Equitum
apud avunculum, & contra petitionem ejus prælatus Lepidus:
ad proscriptionis invidiam Collegium in Triumviratu pessi-
morum civium, nec æqua saltem portione, sed prægravi Anto-
nio: Philippensi prælio morbus, fuga, & triduo in palude ægro-
ti, & ut fatentur* Mæcenas *& Agrippa, aqua subter cutem
fusa*

fusa turgidi, latebra: prout totum hunc locum emendat
Salmasius in exercit. Plin. ad Solin. cap. I. Quin alia etiam 14
Mæcenatem prosa oratione scriptis mandasse, & quidem,
nisi omnia me fallunt, *de Animalibus*, ex eodem Plinio li-
quere putem: qui lib. Histor. qui Elenchus est auctorum,
quos sequutus fuit; libere fatetur, se in librum IX. qui de
animalibus aquaticis; & librum XXXII. qui de remediis ex
iisdem agit; quædam ex *Mæcenate* transtulisse. Cui acce- 15
dit, quod tum Plinius, tum Solinus in historia de Delphi-
no, qui D. Augusti imperio lacum Lucrinum intravit, *Mæ-
cenatem* cum Fabiano conjungunt, quem itidem de Ani-
malibus, aut etiam de caussis naturalibus scripsisse notat
Charisius lib. II. Historia ex Plinii lib. IX. cap. IIX. hæc est.
Divo Augusto Principe, inquit, *Delphinus prope Lucrinum* 16
*lacum invectus, pauperis cujusdam puerum, ex Bajano Puteo-
los in ludum literarium itantem, cum meridiano immorans,
appellatum eum Simonis nomine, sæpius fragmentis panis,
quem ob id ferebat, allexisset, miro amore dilexit. Pigeret re-
ferre, ni res* Mæcenatis, *& Fabiani & Flavii Alfii, multorum-
que esset literis mandata.* Plinium sequitur, ut solet, Solinus 17
cap. XII. sed ut plenius rem tradat: *Divo Augusto Principe in
Campania Delphinem puer fragmentis panis primo illexit, &
in tantum consuetudo valuit, ut alendum se etiam manui ip-
sius crederet. Mox quum prolusisset puerilis audacia, intra spa-
tia eum Lucrini lacus vectitavit: unde effectum ut Bajano li-
tore equitantem puerum Puteolos usque veheret. Hoc per an-
nos plurimos tamdiu gestum, donec assiduo spectaculo desineret
miraculum esse, quod gerebatur. Sed ubi obiit puer, sub oculis
publicis, desiderio ejus & mœrore, Delphinus interiit. Pigeret
hoc asseverare, ni* Mæcenatis *& Fabiani, multorumque præ-
terea esset literis comprehensum.* Sed vide de Delphino isto
etiam Agellium lib. VII. cap. IIX. ex Apionis Ægyptiac. 18
lib. V. Commentaria ista Charisius videtur *Dialogorum* no-
mine

mine citare; quod per Dialogos forte conſcripti fuerint: *Mæcenatemque* æque, ut Plinius & Solinus, cum Fabiano conjungit. Verba ejus ſunt, ubi de caſu ſecundo, pluralis numeri, vocabuli *volucris* agit: Volucrium: *Cicero de finibus bonorum & malorum, nec non & Fabianus naturalium cauſſarum lib.*II. *&* III. Volucrum; *Mæcenas in Dialogo* II. *&*
19 *conſuetudo.* Atque haud ſcio an in his iiſdem libris, an alio quodam opere, *Mæcenas de Gemmis* etiam, quarum admodum curioſus fuit, quædam fuerit commentatus. Certe Plinius *de gemmis* etiam aliqua ex Mæcenate in librum XXXVII. ſe tranſcripſiſſe, in auctorum prædicto non diffi-
20 tetur Elencho. Fragmentum, ſive verba potius quædam ex iis, quæ pedeſtri ſermone conſcripſit *Mæcenas*, ſuperant apud Senecam lib. VI. de benef. cap. XXXVI. Quærit ibi Seneca, ſi quid promiſiſſet cuipiam, quem deinde compererit indignum aut malum, an id dare debeat? Reſpondet autem ipſe; ſi exiguum ſit, quod promiſerit, ſe daturum; non quia det digno; ſed ut linguam redimat: ſi majus, minime; ne ſemper ſibi ſit detrimento, aut rubori futurum. Et in hanc ſententiam citat Mæcenatem, qui dixerit: *Non committam, ut ſeſtertio centies objurgandus ſim:* hoc eſt, *tanto impendio, & rebus ipſis, non tantum verbis,* ut explicat ibi Lipſius. Quanquam enim objurgatio proprie
21 fiat verbis; tamen & ad facta transfertur. Ita Suetonius Caligula cap. XXI. dixit *ferulis objurgare:* & in Othone cap. XI. *flagris objurgari:* Petronius Satyr. & Seneca lib. II. de Ira. cap. XXVI. *objurgare colaphis:* quod eleganter etiam Mæcenas ad nummorum impendium tranſtulit. Citatum inſuper vide *Mæcenatem* apud Senecam Rhetorem ſuaſoria I. & II. item Controverſia XII. & XXVII. Pſeudo-Donatus vero, qui vitam Virgilii deſcribere voluit, *Mæcenatem* ſub Carbilii Pictoris nomine librum ſcripſiſſe aſſerit, titulo *AEneïdomaſtigis.* Ita enim infit: *Eſt & adverſus AEneïda liber*

liber Carbilii Pictoris, titulo AEneïdomastix. M. Vipsanius eum à Mæcenate *suppositum appellabat novæ κακοζηλίας repertorem neque tumidum, neque exilem, sed communibus verbis opus illud confecisse.* Verum quid de scriptoris istius indocti nugis statuendum sit, jam ante monuimus. Præter demum omnia ista exstat *Mæcenatis Oratio ad D. Augustum*, apud Dionem lib. LII. qua consulit Cæsari, ut imperium retineat, nec Remp. reddat. Sed prolixior illa est, quam ut hic adscribere eam instituti nostri ratio patiatur, & rationes habemus, ob quas seorsim eam aliquando demus, & brevibus illustremus. 23

CAPUT VICESIMUM-SEXTUM.

SUMMARIA.

1. *Inventa Mæcenatis.* 2. *Literarum notæ.* 3. *Notarii, à Notis.* 4. *Notarum inventores primi.* 5. *de Mæcenate dubitatum à Lipsio.* 6. *de notis & Notariis qui scripserint.* 7. *Mæcenas Balneas calidas primus in Urbe instituit.* 8. *Earum utilitas.* 9. *De Mæcenatis instituto illo dubitatum à Sylburgio.* 10. *qui dimittitur.* 11. *Mæcenas exquisitiores dapes excogitavit.* 12. *& in iis asinarum pullos.* 13. *Onagri in epularum olim deliciis.* 14. *Lalisiones.* 15. *Asinina caro medicis laudata.* 16. *& Serapidis responso commendata.* 17. *Lactis asinini usus.* 18. *Acipenseris piscis æstimium.* 19. *& Merluccia.* 20. *Vina Mæcenatiana.*

I*Nventa* quoque *Mæcenatis* quædam notarunt scriptores 1
veteres, sive primos rerum nonnullarum institutos usus.
Ita *literarum* quasdam *Notas* ab ipso excogitatas, quarum 2
deinde usum *Acylius*, sive *Aquilius*, aut *Aquila*, libertus ejus aliis tradiderit, testis est Dion lib. LV. Καὶ πρῶτος Μαικήνας, inquit, σημεῖά τινα γραμμάτων πρὸς τάχος ἐξεῦρε, καὶ αὐτὰ διὰ Ἀκύλου ἀπελευθέρου συχνοὺς ἐξεδίδαξε. *Primus* Mæcenas *ad celeritatem scribendi Notas quasdam literarum excogitavit: quam rem Aquilæ liberti ministerio mul-*

tos docuit. Tangit idem & Cedrenus in Hist. Notæ ejusmodi veteribus usitatissimæ, in id fuere inventæ, ut *Notarii*, qui ab his Notis nomen sortiebantur, & scripturi aderant in Senatu, celeriter omnia comprehenderent quæ dicebantur, paucioribus literis integras voces notantes, ut docet Probus Grammaticus lib. de Notis Roman. Isidorus tamen, non tam *Mæcenati*, quam soli ejus liberto *Aquilæ*, Notarum inventionem tribuit. Verba ex Orig.
4 lib. I. cap. XXI. Sunt ista: *Vulgares Notas Ennius primus mille & centum invenit.* mox addit: *Romæ primus Tullius Tiro, Ciceronis libertus, commentus est Notas, sed tantum Præpositionum. Post eum Tertius Persannius, Philargyrus & Aquila libertus Mæcenatis, alius alias addiderunt. Deinde Seneca, contracto omnium digestoque numero, opus effecit in*
5 *quinque millia.* Hæc Isidorus, in cujus verbis multa desiderat Lipsius Epist. Centur. I. ad Belgas ep. XXVII. Pro *Ennio* enim primò *Persannium* rescribit, quod de Ennio nusquam id lectum, & ipse mox Isidorus abnuat, dum primum *Tullium Tironem*, non Ennium Notas invenisse scribit. *Tertii* quoque nomen, tanquam quod in MSS. absit, delet, & *Philargyri* nomen omittit. Atque ita mentem Isidori putat esse, quod primus Persannius Notas vulgares invenerit; Tullius tamen ante eum primus Notas Præpositionum, mox reliquas Mæcenatis libertus addiderit Aquila. Mæcenatem vero ipsum hic nihil egisse, ex eo conjicit, quod Seneca Epist. XC. *Notas vilissimorum hominum commenta esse* scribat; Tironis puta, Persannii, Aquilæ. Ad Dionem vero dicit, mente ipsum sententiæ suæ non refragari, etsi penè verbis. Verum, ut cætera Lipsio concedamus, quomodò probabit Dionem mente sibi non adversari, qui tam diserte & signanter Mæcenati Notarum inventionem tribuit? Et quur tacet de *Seneca* (patrem intelligit) quem de Notis rem perfecisse scribit

Isido-

Isidorus? Etenim nec iste ex vilissimorum mancipiorum
numero fuit; nec Mæcenati vitio verti potest, quod illi
dedecori non fuit. Circumfertur autem etiam hodie
Tullii Tironis & Senecæ Notarum volumen, superioribus an-
nis à clarissimo Grutero evulgatum. Videatur de Notis 6
istis, post Isidorum, Probum & Paullum Diaconum, quos
dixi, etiam Mangno, qui de Notis ad Regem Carolum,
ut epigraphe testatur, perscripsit. Nos pergimus, & ex
adducto Dionis loco *Mæcenati* etiam calidarum natatio-
num institutionem adscribimus. Ita enim porro scribit. 7
Πρῶτός τε κολυμβήθραν θερμοῦ ὕδατος ἐν τῇ πόλει κατεσκεύασε.
Primus quoque Mæcenas *Romæ natatorium calidis aquis re-
fertum instituit*. Dionem, ut solet, fere totidem verbis
exscribit Xiphilinus in Epit. Κολυμβῆθραι autem, quæ &
βαπτιστήρια Græcis dicebantur, Latinis *natatoria* & *piscinæ*,
loca erant ad quæ, notante Festo, *& natatum & exercita-
tionis caussa veniebat populus*. Et ab initio quidem aqua
in iis erat frigida: ut vero calida esset, & calidè natari
posset, primus, ut Dion hîc ait, instituit *Mæcenas*. Una 8.
nempe opera & rei publicæ, & privatæ cujusque valetu-
dini, prodesse noster voluit. Quantum enim natandi
exercitium & peritia in re militari valeat, Vegetius nos
docet lib. I. cap. X. & laudi ducitur Julio Cæsari, quod
natandi peritissimus fuerit. Valetudini vero quid confe-
rat natatio, imprimis calida, tum in ea restituenda, tum
firmanda, si debito modo, & ex medici aut gymnastæ, ut
olim fiebat, præscripto instituatur, passim docent & osten-
dunt medici veteres, Galenus, Aëtius, Oribasius, alii.
Frid. Sylburgius tamen, vir Græcè doctissimus, institutio- 9
nem illam Mæcenatis natatorii calidi in dubium vocat,
Indice in Hist. Rom. scriptores minor. in voce *Thermæ*:
idque eam ob caussam, quod nihil ea de re apud Latinos
auctores exstet: & suspicatur Dionem per imprudentiam

Mæcenatem nominasse, pro *Agrippa*. Hujus enim *vaporarium Laconicum*, sive *lavacrum* inculcat Ammianus libro XXIX. & Spartianus in Adriano. Victor lib. de Region. Vrbis *Agrippæ Thermas* vocat. Ipse etiam Dion lib. LII. lavacrum id ab Agrippa anno V. C. ꝾCCXXIIX. conditum: & lib. LIV. populo à moriente legatum, ut gratis in
10 eo lavarentur, affirmat. Verum vix verisimile est, Dionem, qui præsertim tam recenter, & libris proxime præcedentibus *Balnei Agrippæ* meminisset; heic loci, ubi ex professo de *Mæcenate* agit, quæque in vita invenerit recenset, nec Agrippæ vel verbo meminit, tam imprudenter lapsum, suique ipsius fuisse oblitum. Et quur adeo Dionis auctoritatem censeamus elevandam, quasi res nullæ, quas ipse commemoret, veritatem obtinere
11 queant, nisi Latini simul scriptores easdem tradant? Sed mittimus hæc. Si Plinio credimus lib. IIX. cap. XLIII. etiam *dapes exquisitiores* excogitasse *Mæcenatem* comperimus; & inter alias *asinarum* quoque *pullos* epulari do-
12 cuisse. Sanè *Onagros* olim, sive *asinos silvestres* in deliciis fuisse, in confesso est. Eaque de caussa Theophylactus Simocata lib. IV. cap. VII. in τρυφῇ mensæ regiæ apud
13 Persas, & inter delicatissimos cibos, quos ait, γαστριζομένοις τυράννοις δορυφορεῖσθαι εἰς τραπέζης πανήγυριν, *regibus abdomini inservientibus ad mensæ celebritatem ministrari*; enumerat ὄνων ἀγρίων μελῶν τὰ ἐπίσημα, sive *asinorum agrestium partes maxime insignes*. Immo & adhuc hodie onagros pro delicato ac regum cibo Persas habere, Regemque ipsum in eum usum magnam illorum copiam alere, testis est Adamus Olearius Itiner. Pers. part. II. Onagris autem hisce, ut vult Plinius, substituit & epulari docuit Mæcenas asinarum pullos: in quorum tamen locum mox ab ejus obitu
14 onagrorum pulli (quos *lalisiones* vocatos, quamdiu matris tantum lacte alebantur, notum est ex Martialis lib.

lib. XIII. epigr. XCVII.) recepti fuerint. Sed Plinii potius ad-
ſcribo verba ex emendatione Salmaſii in Exerc. Plin. ad
Solin. cap. XXVII. *Pullos aſinarum*, inquit, *primus* Mæcenas
*epulari inſtituit, multum eo tempore prælatos onagris: poſt
eum interiit auctoritas ſapori: laliſionum oriente uſu, celer-
rime id genus defecit.* Simile quid de *Antonio Pratenſe*,
Galliæ Cancellario refert Joh. Bruyerinus lib. XXIII. de re
cibaria cap. XX. *Ætate noſtra*, inquit, *Antonius Pratenſis,
Galliæ Cancellarius, imitator exſtitit Mæcenatis in eo genere
eſcæ* (carnis nempe aſininæ) *quàm avidiſſimus; verum &
cum ipſo gratia quoque illius carnis ſepulta eſt.* Vtrum vero
ſaporis aut gulæ gratia tantum carnes eas in uſum voca-
verit Mæcenas, aut occultiori aliqua ex cauſſa, ego ſane
ambigo. Communiter quidem aſinina carne Alexandri- 15
nos veſci ſolitos, auctor eſt Galenus lib. I. de alim. facult.
cap. II. & cervinæ carni ait aſininorum bene habitorum
ac juvenum carnem eſſe propinquam; & laudari à medi-
cis quibuſdam affirmat ibidem lib. III. cap. II. & lib. de
attenuante vict. rat. cap. IX. In uſum vero medicum aſi-
norum, præcipue pullorum, carnem venire tradit Hip-
pocrates lib. I. de vict. rat. cap. II. & phthiſicis ſalutarem
eſſe notat Plinius lib. XXIIX. cap. XVII. & Q. Serenus
cap. XIX. Vnde & *Bathylin Cretenſem*, ex tabe periclitan- 16
tem, conſilio aut reſponſo potius Serapidis, aſininæ car-
nis eſu convaluiſſe, Æliano credimus lib. XI. de Animal.
cap. XXXV. Ne quid de *lacte aſinarum* dicam, cui quan- 17
tum in phthiſi, morbiſque aliis tribuerint jam olim me-
dici, etiam illi in medicina ſciunt, qui vix dum ære lavan-
tur. Qualia quidem *Mæcenas*, homo doctus, à medico-
rum quoque filiis, aut ipſo Palatii medico, Antonio Muſa,
facile potuit diſcere, atque ita forte ſanitatis cauſſa carni-
bus iſtis uti. Potuit vero & gulæ tantum aut peculiaris
ſibi appetitus gratia cibo iſto veſci cœpiſſe familiarius:

quem deinde ob ipſius auctoritatem alii, quaſi aſſentatione quadam, cariorem & in pretio habuere, donec ab obitu Mæcenatis rurſum vileſceret, quod uſu venire in
18 ejuſmodi rebus fere ſolet. Sic *acipenſerem* Plinius refert lib. IX. cap. XVII. nullo in honore fuiſſe ſuo, id eſt, Trajani tempore: quem tamen Serenus Sammonicus apud Macrobium Saturn. lib. III. cap. XVI. docet, tum apud antiquos fuiſſe in pretio, tum poſt Plinium ſuo ævo gratiam ejus ad epulas quaſi poſtliminio rediiſſe. Sic Horatius *rhombum* & *ciconiam* nullo in cibis uſu fuiſſe ſcribit, antequam id docuiſſet vir prætorius, ſive is fuerit, dubitantibus Acrone & Porphyrione, Aſellius, ſive Rufus, aut Sempronius. Et addit, *mergos*, vile alias cibi genus, ſi quis aſſos dixerit futuros ſuaves, juventutem Romanam pravi docilem id facile credituram. Verſus ſunt Serm. lib. II. Sat. II.

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaveis edixerit aſſos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.

19 Nec diſſimile quid contigit ſuperiori ſeculo Romæ. De *Hadriano* VI. enim Pontif. Max. narrat Paullus Jovius lib. de Piſcib. Rom. cap. I. quod Pontifex fuerit, ut in adminiſtranda Rep. hebetis ingenii, ita in eſculentis inſulſiſſimi ſaporis, ac *Merlucciam*, piſcem plebeium, ac vilis pretii, tanti fecerit, ut omnibus aliis anteferret: & factum nihilominus, addit, ut Pontificis judicium æſtimantibus aliis, piſcis vilis ille magni fieret, magnoque pretio divenderetur, ridente toto foro piſcario. Relinquo tamen ea, quæ
20 de Mæcenatis intentione dixi, in medio. Id ſaltem addo, reperiri, qui *vina Mæcenatiana*, inter generoſiora Italiæ celebrata, quorum meminit Plinius lib. XXIV. cap. VI. nomen etiam famamque *Mæcenati* debere exiſtiment.

At

At falluntur. *Mæcenatiana* enim illa *vina*, non à *Mæcenate* denominationem traxisse; sed locum sive opidum quoddam, *Mæcena* forte dictum olim, & *Mæcenati* cognomen, & *vinis Mæcenatianis* caussam nominis dedisse, statim ab initio hujus tractationis pluribus monuimus.

Caput Vicesimum-Septimum.

Summaria.

1. Vxor Mæcenatis, Terentia. 2. Terentiæ frater, Murena. 3. & Proculeius. 4. cujus liberalitas in fratres laudata. 5. frater tertius, Scipio. 6. Opinio de hoc Glandorpii. 7. quæ exauditur. 8. Terentiæ pulchritudo. 9. Lycymnia Horatii. 10. Terentia cum Livia Aug. de forma contentio. 11. ejus morositas. 12. cum marito divortia crebra. 13. mentio ejus apud Iavolenum. 14. mendum ibi in textu. 15. Status quæstionis litigii inter Terentiam & Mæcenatem. 16. responsum super eo Trebatii. 17. Terentia sumptuosa. 18. Terentilla. 19. vocabulum ὑποκοριστικόν. 20. Terentiæ & Augusti amores. 21. Mæcenatis zelotypia. 22. conjugium sterile. 23. Iul. Pomp. Sabini opinio. 24. quæ refellitur.

VXorem *Mæcenas* habuit *Terentiam*, sororem *C. Pro-* 1
culeii, Scipionis & *Licinii Murenæ*, si Acroni & Porphyrioni credimus Comm. ad Horatii lib. 1. carm. Oden 11.
Et *Murena* quidem is fuit, qui cum Fannio Cæpione atque 2
aliis in Augusti necem conspirasse creditus fuit, atque ideo in supplicium tractus, qua de re jam ante plenius egimus. *C. Proculeius*, eques Romanus, Augusto familia- 3
ris, summæque apud ipsum auctoritatis, Horatio à liberalitate in fratres laudatur. Versus loco adducto sunt isti:

Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

4 Vbi Acro & Porphyrio aiunt, *Proculeium* cum fratribus,
bello civili spoliatis, patrimonium, quod sibi competebat,
atque ex partitione jam acceperat, ex integro divisisse.
Hic mortem sibi tandem conscivit, epoto gypso, in maximo
stomachi dolore, quod Plinius notavit lib. XXXVI.
5 cap. XXIV. *Scipionis,* tertii Terentiæ fratris, si Acronem
& Porphyrionem excipias, nulla usquam alibi in historia
6 Romana exstat memoria. Joh. Glandorpius quidem, in
Onomast. Rom. ubi de Licinio Murena agit, *Cæpionem*
vocat, quem Acro & Porphyrio Scipionem dixere. Per
quem si *Fannium Cæpionem* intelligit, conjurationis Murenæ
7 socium, opido falli videtur. Dion enim lib. LIV. ubi
de conspiratione illa, deque Murena agit, *nec Mæcenatem*,
ait, *Murenæ sororis maritum*, *nec Proculeium Murenæ fratrem*,
*Augusti familiares, tantum potuisse, ut alteruter vel
fratrem vel affinem pœnæ subtraherent.* Quod si Fannius
Cæpio Murenæ itidem ac Proculeii fuisset frater, & Mæcenatis
affinis; de solo Murena non scripsisset, quod ad
utrumque & Murenam & Cæpionem pertinere potuerat.
Quur enim unum saltem, vel fratrem, vel affinem; non
utrumque simul, si licuisset, tum Mæcenas, tum Proculeius,
8 salvum cupivissent. Fuit autem *Terentia*, mulier formosissima
quidem, sed morosa, elata & sumptuosa. De
pulchritudine ejus Acro, interpretesque nonnulli alii,
Horatium meminisse volunt, ac si is Ode XII. lib. II. in persona
Lycymniæ, sive *Licinniæ*, ut alii legunt, *Terentiæ* laudet

——— lucidum
Fulgentes oculos; & bene mutuis
Fidum pectus amoribus.

Neque de alia, quam *Terentia* intelligit idem Acro &
Porphyrio versus illos Epodon Ode XIV. quibus nec Helenam
Mæcenatis uxore pulchriorem fuisse, à Poëta adferi
volunt. Ita autem hic ad Mæcenatem:

Vreris

Vreris ipse miser: quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua.

Et posteriores quidem versus ad *Terentiam* pertinere, non admodum repugnaverim: de prioribus diversum censeo. Neque enim, si pressius eos inspicias, matronam illi laudant, sed amicam, lascivis amoribus deditam. Nec nomen ipsum convenit *Lycymniæ*, quod servile id temporis fuit, atque ut nobili fœminæ aptaretur inconveniens. Dion lib. LIV. Cæsari Dictatori libertum fuisse *Lycymnium* scribit, qui deinde sub Augusto Gallias spoliarit. Poëtarum princeps Æn. lib. IX. meminit *Lycymniæ servæ.*
Sed mittimus hæc. Terentia ipsa, pulchritudinis suæ sibi 10
conscia, cum Livia, Augusti uxore, de forma aliquando certare non verita fuit. Unde nec immerito inter fœminas, à pulchritudine antiquitati celebratas, *Terentiam* connumeravit Petrus Laurembergius in Pasicompsa, c.XXXII.
num. V. Ob morositatem vero Mæcenas sæpe levibus fe- 11
briculis cum ipsa litigavit, & subinde eam repudiavit: quia 12
tamen abjectæ desiderium ferre non poterat, ex intervallo semper eam domum reduxit. Inde est, quod Seneca lib. de provid. cap. III. de Mæcenate ait, *illum amoribus anxium morosæ uxoris quotidiana repudia deflevisse:* atque iterum Epist. CXIV. *millies uxorem duxisse, quum unam habuerit.*
Neque dubium apud me quidem est, hanc Terentiam 13
illam esse, de qua ex Labeone loquitur Javolenus L. LXIV. Vir mulieri. D. de donat. inter vir. & ux. *Vir mulieri*, inquit, *iccirco quædam dederat, ut ad se reverteretur. mulier reversa est, deinde divortium fecerat. Trebatius inter* Terentiam *&* Dæcenatem *respondit: si verum divortium fuisset, ratam esse donationem: si simulatum, contra.* Ubi ex *Mæce-* 14
nate factus est *Dæcenas*, facili describentium errore & mutatione unius literæ: quod alios etiam notasse video. Quæ- 15

stionis autem status, ut hoc etiam delibemus, in Lege ista
15 hic esse videtur. Terentia divortium fecerat à Mæcenate; Mæcenas munera quædam ipsi dederat, ut reverteretur: reversa divortium denuo fecit. Quæsitum ibi fuit de muneribus, & cujus esset facta illa donatio; an Mæcenatis mariti, an uxoris Terentiæ.
16 *Iavolenus* (sive, ut Salmasius apud Capitolinum legit, *Iabolenus*, hoc est, *Zabolenus*, pro *Diaboleno*) qui sub D. Hadriano & Antonino Pio floruit, litem decisurus, ex Q. Antistio Labeone, P. Antistii Labeonis patre, refert C. Trebatium Testam, Poëtam celebrem & Mæcenatis ævo magnæ auctoritatis JCtum responsum dedisse: munera esse uxoris, si verum divortium fuisset, & mulier diu divortisset: sin simulatum, contra. Est autem *verum divortium*, ut docet Paullus in L. III. D. eod. *quod fit animo perpetuam dissensionem constituendi:* quodque *non* fit *calore iracundiæ, sed ubi perseverantia ostendit judicium animi fuisse.* Confer Guidum Pancirollum Var. Lect. lib. II.
17 cap. LV. Sed revertimur ad Terentiam. Eam *sumptuosam* insuper fuisse, Seneca prodit, quando loco superius adducto scribit: *Quid ergo? annon oratio ejus* (Mæcenatis) *æque soluta est, quam ipse discinctus? non tam insignita illius ver-*
18 *ba sunt, quam cultus, quam domus, quam uxor?* Sunt vero, qui Terentiam eandem putent cum *Terentilla*, cujus M. Antonius meminit in Epist. ad Augustum, de qua fragmentum superat apud Suetonium Octav. cap. LXVII. *Quid te mutavit? quod reginam ineo? uxor mea est. Nunc cœpi, an abhinc annos novem? Tu deinde solam Drusillam inis? Ita valeas, ut tu hanc epistolam quum leges, non inieris Tertullam, aut* Terentillam, *aut Rufillam, aut Salviam Titisceniam, aut*
19 *omnes. Anne refert ubi, & in quam arrigas?* Est nempe *Terentilla* ὑποκοριστικὸν à *Terentia*, ut *Tertulla* à *Tertia*, & *Rufilla* à *Rufa*, notante Casaubono ad Suetonii hunc locum.
20 De eo autem, cujus *Terentillam* insimulat Antonius, ut de

Terentia aliquid credam, Dion facit lib. LIV. ubi in Augusti peregrinationis in Gallias caussam inquirit: qua de re etiam cap. XVI. meminimus. Adscribo ipsa ejus verba: *Fuerunt, qui propter* Terentiam, Mæcenatis *uxorem, Augustum discedere suspicarentur: ut, quoniam multi Romæ de ipsorum amore sermones per vulgus darentur, in peregrinatione sua, citra omnem rumorem ejus rei, cum ea vivere posset. Eam enim ita efflictim amabat.* Repetit eadem Xiphilinus in Epit. Atque 21
hanc ipsam ob caussam, apud eundem Dionem lib. LV. & Xiphilinum, *Mæcenas* aliquid sinistri forte subodorans, dicitur adversus Augustum ἐπὶ τῇ γυναικὶ δυσκολαίνων· *ob uxorem indignatus.* Fuit tamen, quantum ex antiquitate sci- 22
mus, conjugium Mæcenatis sterile, & exstincta est in ipso Regum Etruriæ prosapia. Jul. Pomponius Sabinus qui- 23
dem, Notis ad Pedonem, Mæcenati filium fuisse, sed immatura morte sublatum, ex primis Pedonis his versibus ostendere conatur:

Defleram juvenis tristi modo carmine fata;
Sunt etiam merito carmina danda seni.
Ut juvenis deflendus erat tam candidus, & tam
Longius annoso vivere dignus avo.

At mera hæc conjectura est; quum & alium juvenem, 24
quam Mæcenatis filium luxisse potuerit Pedo, ante quam ipsum defleret Mæcenatem. Nec desunt, quibus juvenis is *Drusus* est *Germanicus*, de cujus morte idem Pedo ad Liviam Augustam perscripsit. Jos. Scaliger tamen Comm. ad Append. Virgil. intelligit *Marcellum, Octaviæ filium*, augustæ exspectationis juvenem, de quo præter alios vide Virgilium lib. VI. Æn.

CAPUT VICESIMUM-OCTAVUM.

SUMMARIA.

1. Mæcenatis domus. 2. Augustus æger in ea decumbens. 3. Mira veterum consuetudo. 4. Meminit domus Mæcenatis Horatius. 5. de ejus luxu, Seneca.. 6. qui obiter notatur. 7. Mæcenatis horti. 8. Urbi vicini. 9. in Esquiliis. 10. Eorum meminit Suetonius. 11. & Horatius. 12. in iis Mæcenas literis operam dedit. 13. eosque ab Augusto habuit. 14. quum antea ibi essent puticulæ. 15. Horatius hortos novos vocat. 16. Propertius agros novos. 17. In iisdem sacellum Priapi. 18. Priapeiorum Auctores. 19. Tiberii secessio in hortos Mæcenatis. 20. Mos nobilium adolescentum Romæ. 21. In hortis Mæcenatis turris altissima. 22. moles nubibus propinqua Horatio. 23. Mæcenatis domus alta. 24. Turris Mæcenatica Suetonio. 25. Ab ea Nero incendium Urbis spectavit. 26. quod tamen dubium facit Tacitus. 27. Turris Mæcenatis & domus an eadem. 28. ejus rudera. 29. marmora antiqua.

1 ÆDium sive *domus Mæcenatis* mentio est apud Suetonium, qui Augustum aliquando ægrum in ea cubasse
2 scribit. Octav. cap. LXXII. *Si quid secreto,* inquit, *aut sine interpellatione agere proposuisset, erat illi locus in edito singularis, quem Syracusas & τεχνόφυον appellabat. huc transibat, aut in alicujus libertorum suburbanum. Æger autem in* domo
3 Mæcenatis *cubabat.* Mira veterum consuetudine, ut docet Casaubonus ad Sueton. Octav. cap. XX. qua ad amicos
4 solebant secedere, ut ibi convalescerent. Meminit domus ejus Horatius & *altam* vocat Epodon Ode IX.

Quando repostum Cæcubum ad festas dapes,
Victore lætus Cæsare, ...
Tecum sub alta, *sic Jovi gratum,* domo,
Beate Mæcenas, *bibam.*

5 Notat luxum domus ejusdem, & supellectilis in ea, Seneca Epist. CXIV. quam fere totam Mæcenati criminando conscripsit. Ubi *luxuriam,* inquit, *late felicitas fudit, cultus primum corporum esse diligentior incipit, deinde supellectili laboratur.*

boratur. deinde in ipsas domus impenditur cura, ut in laxi-
tatem ruris excurrant, ut parietes advectis trans maria mar-
moribus fulgeant, ut tecta varientur auro, ut lacunaribus pa-
vimentorum respondeat nitor, &c. Hæc autem de luxu do- 6
mus Mæcenatianæ ille, quem paullo ante ex Dione audi-
vimus quingentos habuisse tripodas ex ligno cedrino, pe-
dibus eburneis, & pares inter se in domo sua, in quibus
cœnaret. Cæterum domui contiguos, ut puto, *Mæcenas* 7
habuit *hortos*. Eos nominat Philo lib. de Legat. ad Cajum
Cæs. & *Vrbi vicinos* fuisse indicat. Publio Victori lib. de 8
Reg. Vrb. collocantur in Vrbis regione quincta, in qua
& *Esquiliæ* fuere cum turri & colle Viminali. Barthol. Mar- 9
lianus Topogr. Vrb. Rom. lib. v. cap. xii. collocat apud
Thermas Diocletiani, secundum eam viam, quæ nunc ab
ipsis est ad D. Antonii ædem, loco Esquiliarum editissi-
mo: Jacobus Laurus in Splendore Vrbis Rom. antiqu.
ad Collem Esquilinum, intra Vrbis muros, & ipsum col-
lem. Meminit eorundem Suetonius in Tiberio cap. xv. & 10
Mæcenatianos vocat. Ad eosdem Acron Horatium respe- 11
xisse putat lib. ii. Sat. iii. ubi fingit, se à Damasippo Stoi-
co stultitiæ insimulari, quod homo parvus *longos* imitetur,
hoc est magnos, atque ædificet ut Mæcenas; Damasip-
pumque ita loquentem introducit:

An quodcunque facit Mæcenas, *te quoque verum est,*
Tanto dissimilem, & tanto certare minorem.

In iisdem etiam hortis Mæcenatem literis dedisse ope- 12
ram, notat Pedo:

Pierides, Phœbumque colens in mollibus hortis,
Sederat argutas garrulus inter aves.

Habuit autem hortos istos Mæcenas ex procuratione 13
D. Augusti. Quum enim in Esquiliis *puticulæ* essent, sive
puticuli, hoc est, putei, ut Varro notat lib. iv. de L.L. & Fe- 14
stus; in quibus tum promiscuæ plebis, tum eorum quo-

que, qui post cuncta devorata patrimonia ad egestatem devenerant, projiciebantur cadavera, ut putiscerent; atque eorum vicinitas Vrbi esset noxia & insalubris; Augustus, qui aërem emendari cupiebat, S. P. Q. R. consensu
15 locum Mæcenati concessit, ut hortos ibi conderet. Id innuit Horatius Serm. lib. I. Sat. IIX. & *hortos novos* vocat:

Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis *considere in* hortis.
Hic prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca.
Hoc misera plebi stabat commune sepulchrum,
Pantolabo scurra, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat. Hæredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari. quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum.

16 Propertius lib. IV. eleg. IIX. *agros novos* appellat:

Disce quid Esquilias hac nocte fugarit aquosas,
Quum vicina novis *aura cucurrit* agris.

17 In his hortis, quod porro ex Horatio liquet, *Priapi* etiam fuit *Sacellum*, à *Mæcenate* exstructum & dedicatum. Et recte fortassis Lil. Gyraldus de hist. Poët. Dial. IV. Ioh. Bapt. Pius Annot. poster. de L.L. & Gr. cap. XLI. & CLIII. & post hos Gaspar Scioppius in Collectan. quæ Priapeiis à
18 se editis præmisit, suspicantur ex iis Poëtis, qui cottidie ad Mæcenatem suum visebant, unumquemque versiculos aliquot jocosos in Sacelli parietibus notasse, quos in unum deinde collegerit libellum, & *Priapeiorum* nomine evulgarit ille, qui Carmen ad Lectorem præposuit. Nam quod Virgilio nonnulli, Ovidio, aut Martiali Priapeia adscribunt, id male fieri vel stilus indicat, qui non unius,

sed plurium esse cuivis apparet. In hos eosdem porro hor- 19
tos Tiberius olim, quum Cajo permittente è Rhodo reversus, sub conditione, ut Repub. abstineret, secessit; Druso tamen filio in forum producto, ut huic saltem ad Reip. honores aditus pateret. Ea de re Suetonius in Tiber. cap. XIV. *Romam reversus deducto in forum filio Druso, statim è Carinis ac Pompeiana domo, Esquilias in* hortos Mæcenatianos *transmigravit: totumque se ad quietem contulit, privata modo officia obiens, ac publicorum munerum expers.*
Vbi Casaubonus notat ex Epistolis Ciceronis ad Atticum; 20
morem eum fuisse Romæ nobilium adolescentum, ut mox à virili sumpta toga, à patre in proprias ædes emigrarent, quod non aliter suam dignitatem satis tueri viderentur. In iisdem itidem hortis *Turris* immensæ molis fuit, 21
summæque altitudinis, in parte eminentiori qua ascensus est post Thermas Diocletiani, inter Orientem & Aquilonem, quod vult Pomponius Lætus lib. de antiquit. Vrb. Rom. prope aggeres Tarquinii Superbi, opus olim mirabile. Ab ea turre, quum cætera Vrbis ædificia excederet,

Et septem dominos videre montes,
Et totam fuit æstimare Romam,
Albanos quoque Tusculosque colles;

quod de Julii Martialis hortis Martialis Poëta ait lib. IV. ep. LXIV. Etiam Tybur, Præneste, Asculum, & nonnulla alia in circuitu vicina opida montana, oculis ab ea poterunt usurpari. Hoc innuit iterum Horatius, & turrim il- 22
lam *molem nubibus propinquam* vocat Carm. lib. III. Ode XXIX. qua Mæcenatem ad cœnam invitat:

Non semper udum Tybur & AEsculæ
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidæ;
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:

Omitte

Omitte mirari beatæ
Fumum & opes strepitumque Romæ.

Atque ab eadem turri puto Horatium Mæcenatis *domum* vocasse *altam*, eo quem ex Epodis paullo ante adduxi loco. Suetonius Nerone cap. XXXIIX. turrim à conditore appellat *Mæcenaticam*, aut ut in aliis est codicibus, *Mæce-*
25 *natianam*. Addit idem de propudio illo hominis, Nerone (quum Vrbem palam incendi curasset, jamque uno momento, præter immensum numerum insularum, domus arderent priscorum ducum, hostilibusque adhuc spoliis ornatæ Deorum ædes, ab Regibus ac Punicis deinde bellis votæ dedicatæque, & quicquid visendum atque memorabile ex antiquitate duraverat) quod *ipse*, verba sunt Suetonii, *incendium* turri Mæcenatiana *prospectans, lætusque flammæ, ut ajebat, pulchritudine*, ἅλωσιν *Ilii in illo suo scenico habitu decantavit*. Repetunt rem iisdem penè verbis P. Diaconus lib. IIX. cap. V. & P. Orosius lib. VII. cap. VII. Xiphilinus tamen, in Epit. Dionis, *apicem Palatii* nominat, qua prospectarit. Tacitus dubium fecit utrumque. Non Vrbem enim is tantum, sed domum etiam ipsam Mæcenatis, & hortos & Palatium & cuncta circum loca eodem momento à Neronis incendiario igne, sed ipso absente, hausta commemorat Ann. lib. XV. cap. XXXIX. *Eo tempore*, inquit, *Nero Antii agens, non ante in Vrbem regressus est, quam domui ejus, qua Palatium hortosque Mæcenatis continuaverat, ignis propinquaret. Neque tamen sisti potuit, quin & Palatium & domus & cuncta circum hauri-rentur*. Factum id anno V.C. IƆCCCLVI. à nato Christo
27 LXIV. C. Lecanio Basso & M. Licinio Crasso Frugi Coss. Sunt tamen inter quos Jac. Laurus in Splendore antiqu. Vrb. Rom. qui domum Mæcenatis cum turri unam eandemque faciunt. Fuisse enim aiunt domum Mæcenatis admirabili structura dispertitam quatuor ordinibus & pla-

nitiebus,

nitiebus, una super alteram in altum, ad modum turris excrescentibus, cujus fastigium desinebat in theatrum, unde patuerit adspectus non tantum in hortorum amœnitatem, sed totius urbis amplitudinem. Atque in eam formam etiam à Lauro depingitur. Verum unde illi hæc habeant, me quidem latet. Hoc scio; descensuris hodie 28
à Colle Quirinali, qua is forum Nervæ prospectat, turris cujusdam ruinas ac rudera etiamnum monstrari, quam *Torre meza* Romani vocant, & partem domus sive turris Mæcenatianæ fuisse volunt. Eam tamen rursus alii partem templi credere malunt, Deo Soli à M. Aurelio dedicati: quod in medio relinquo. Videri poterit Andr. Schottus Itiner. Ital. part. II. cap. IIX. & Raph. Volaterranus Comm. lib. XVII. Nullus vero dubito, in Esquiliis 29
olim, hortisque Mæcenatis, stetisse marmora illa antiqua, quorum alterum hodieque superest Romæ in hortis Colotianis, cum inscriptione sequenti:

PERMISSU. C. MÆCENATIS.

Alterum, repertum in Via Gabina, visitur nunc in hortis Episcopi Aquinatis, adversum ædes Farnesii ad Tiberim:

LEIBERTOR. ET. LEIBERTAR
C. MÆCENATIS
L. F. POM
POSTERISQVE. EORVM. ET. QVI. AD. ID
TVENDVM. CONTVLERVNT
CONTVLERINT.

Vide Gruterum in Inscriptionum opere pag. DCCCLXXIIX. num. VI. & DCCCCXLV. num. X.

Caput Vicesimum-nonum.

Summaria.

1. Mæcenatis valitudo. 2. perpetua febris & triennalis insomnia. 3. Die natali quotannis febre correpti. 4. Febrium diuturnarum exempla. 5. Capras perpetuo febrire. 6. Homo insomnis aëre vivens. 7. Qui diu insomnes vixerint. 8. Mæcenatis ex Symphoniarum cantu insomniæ remedium. 9. quod sugillat Seneca. 10. Musicæ usus in animo defæcando. 11. Indorum consuetudo. 12. & Pythagoræ. 13. Mich. Montani in filio educando exemplum. 14. Somnus ex fragoribus aquarum. 15. Silanus, Tullius, quid. 16. Mæcenatis obitus. 17. in senecta ætate. 18. Obitus Horatii post Mæcenatem. 19. de quo Torrentii opinio rejicitur. 20. Mæcenatis ultima verba ad Augustum. 21. Horatii mors ex voto. 22. Dies obitus. 23. Q. Cæcilii Claudii Isidori obitus. 24 Augustus à Mæcenate hæres scriptus. 25. Mos Augusti, in hæreditatibus captandis. 26. Mæcenatis tumulus in hortis suis. 27. juxtaque ipsum tumulatus Horatius. 28. ut Ennius juxta Scipionem. 29. Mæcenati à Pedone scriptum Epicedium. 30. Operis epilogus cum voto.

1 VAletudine *Mæcenas* usus fuit minus commoda, & mira sunt, quæ de eâ commemorantur. Etenim & *febri* laborasse *perpetua* scribitur, & sub finem vitæ *continuâ in-*
2 *somniâ*. Testis Plinius lib. VII. cap. LI. *Quibusdam*, inquit, *perpetua febris est, ut* C. Mæcenati. *Eidem triennio supremo nullo horæ momento contigit somnus.* Mira ista, inquam.
3 Nam die natali omnibus singulisque annis Antipatrum Sidonium febri corripi solitum, præter Plinium jam dicto loco, notavit Val. Maximus lib. I. cap. IIX. & exemplis aliis confirmant è medicis recentioribus Ant. Benivenius de abd. rer. causs. cap. LXXXIV. Amatus Lusitanus Centur. VII.
4 curat. LXXV. in Schol. atque alii: & qui quinquennio integro sine notabili incommodo febricitarit, visus est Thomæ à Vega Comm. ad lib. II. Gal. de diff. febr. Febrem quoque tertianam annos septem durasse; immo quendam ea ab anno undecimo ad quinquagesimum per triginta annos laborasse, testis est Zacutus Lusitanus Prax. admir.

admir. lib. III. obſ. XXIX. totidemque annis mulierem
eadem febri divexatam, jam ante obſervarat Bald. Ronſ-
ſeus Epiſt. Med. XIII. Triceſimana inſuper febri, ſeu tri-
ceſima tantum die adfligente, per triginta itidem annos
virum quendam laboraſſe, meminit Valeſcus de Taranta
Philon. lib. VII. cap. XII. Nec deſunt quartanarum diu-
turnarum exempla: quarum alias V. VII. IX. immo XII.
annos duraſſe obſervatum eſt. Alex. Maſſarias lib. V. de
febr. cap. XXII. in annum XXII. Marcellus Donatus Hiſt.
med. mirab. lib. III. cap. XIV. in annum XXIV. Joh. Wierus
in Obſerv. in annum XXXIII. protractam annotarunt.
Cum Claudio Imp. (quem per omne fere pueritiæ & ado-
leſcentiæ tempus variis ac tenacibus morbis conflictatum
Suetonius in ejus vita cap. II. tradit) febrim annos L co-
habitaſſe narrat Seneca in Apocolocynthoſi. Noſtro tem-
pore Jac. Fontanus Conſil. XVI. meminit mulieris, quæ ex
minima ſive corporis ſive animi contentione facile in fe-
brem inciderit ſatis durabilem, ut fere ſemper febre labo-
rarit. At febri perpetua & ſine intermiſſione laboraſſe, 5
ſolus *Mæcenas* notatus eſt: niſi quod ex bruto animan-
tium genere capras perpetuo febrire teſtentur Varro de
re ruſt. lib. II. cap. III. & Plinius lib. II. cap. L. De *trien-* 6
nali Mæcenatis inſomnia Lilius Gyraldus ait Hiſtor. Poët.
Dial. IV. ſe ea de re Plinio vix crediviſſe, ante quam apud
Olympiodorum Alexandrinum in Phædonis Comm. le- 7
giſſet, hominem inſomnem vixiſſe, & ſolo aëre ſe ſuſten-
taſſe. Henricus tamen Smetius, vir doctiſſimus, Miſcell.
Med. lib. X. refert puellam in Palatinatu, quæ decem an-
nis ſine cibo & potu vixerat, ſemel tantum intra ſex annos
octava horulæ parte dormiviſſe. Et ὁ χαριέστατος Heur-
nius lib. de morb. cap. XVI. Papiæ ſibi à quopiam relatum
ſcribit, Nizolium, Ciceronis illam ſimiam, decennio inte-
gro ſomnum non vidiſſe. Immo Hier. Mercurialis Pract.

part. I. lib. I. cap. XXVII. memoriæ prodidit cognitam sibi nobilem matronam, quæ XXXV. annis insomnis vixerit,
8 sana & citra noxam. Quæsivit autem *Mæcenas* in diuturna ægritudine insomniæ suæ variis ex rebus remedia. Mentionem rei facit Seneca lib. de Provid. cap. III. in hæc verba: *Feliciorem ergo tu* Mæcenatem *putas, cui amoribus anxio, & morosæ uxoris quotidiana repudia deflenti, somnus per Symphoniarum cantum, ex longinquo lene sonantium, quæritur? Mero licet se sopiat, & aquarum fragoribus avocet, & mille voluptatibus mentem anxiam fallat: tam vigilabit in pluma, quam ille* (Regulum intelligit) *in cruce.* Duo autem hic dicit Seneca. Nam & caussam insomniæ Mæcenatis ex zelotypia, & uxoris morositate ac repetitis repudiis accersit: & remedia notat, quibus is malo suo co-
9 natus fuerit mederi. In caussa assignanda, ingenii animique ductum sequutus, solens more suo facit, Mæcenatemque non ex merito acri sale defricat. Qui enim febre perpetua laborabat, valitudineque sub ultimum vitæ terminum, defectis ob exantlatos immensos labores viribus, erat admodum incommoda; is etiam citra zelotypiam, aut alium animi affectum, insomnia torqueri, ac vigiliis nimiis distentus, cogi poterat ad remedium sibi undecunque comparandum. Remedia ipsa quod attinet, de somno sane ex Liberi potione Senecæ nihil credimus. Novimus Mæcenatis in vino temperantiam, etiam in cruda adhuc ætate, & dum sanè ageret, suoque in loco id adstruximus. De voluptatibus mille aliis, quum nec unam earum idem exprimat, nihil necessum habemus dicere.
10 Remedia vero ex cantu Symphoniarum ex longinquo lene resonantium, & aquarum fragoribus rationalia sunt; & vel ipse ea ex medicorum Scholis deprompsit Mæcenas, vel à Musa suo, Augusti medico hausit. Vtrumque remedium in simili casu tangit Paullus ex Ægina medicus

do-

doctiſſimus lib. I. cap. xcIIX Verba ſunt: *De ſanorum autem vigilia nunc dicendum. Siquidem igitur aut ex mœrore, aut ob curam, aut animi affectum quempiam vigiliis torqueantur: primum quidem id, quod mœrorem facit, ſi fieri queat, præſcindemus. Deinceps etiam jucundiorum ſonorum auditu, cogitationem ab illis abducemus. Et quidam ſane ſonum aquæ placidum ad hoc machinantur, quo deliniti ad ſomnum deducuntur.* Et ſcire debebat Seneca, non ſtatim effœminatos aut molles eſſe, qui ſive morbo affecti, ſive integra etiam & inculpata ſanitate fruentes, *Muſicæ* ſonis ſomnum ſibi accerſeant, aut etiam ad eos rurſum evigilent, aut expergiti animum iiſdem excitent, ut ad operas obeundas alacriores reddantur: atque hoc ex philoſophorum Scholis, quorum pars magna eſſe vult, promanaſſe, atque ipſius ſapientiæ ſacrariis. *Indorum* certe *ſa-* 11
pientes, ut auctor eſt Philoſtratus in vita Apollon. lib. II. cap. XIV. Regem ſuum dormitum euntem cum ſymphonia accedebant, parænefes ipſi accinentes; ut & ſomniis frueretur optimis, & χρηστὸς mane exurgeret, & ξύμβουλος τοῖς ὑπηκόοις, *benignus & ſubditis bene conſulens.* De *Py-* 12
thagora auctor eſt Cenſorinus lib. de die natali, cap. XII. eum, ut animum ſua ſemper divinitate imbueret, prius quam ſe ſomno daret, & quum viciſſim eſſet expergitus, cithara cantare conſueviſſe. Nec deſciverunt à præceptore diſcipuli. *Pythagoreis*, inquit Quinctilianus lib. IX. cap. IV. *moris fuit, & quum evigilaſſent, animos ad lyram excitare, quo eſſent ad agendum erectiores: & quum ſomnum peterent, ad eandem prius lenire mentes, ut ſi quid fuiſſet turbidiorum cogitationum, componerent.* Et imitatus eſt eos 13
noſtris temporibus *Michaëlis Montani* pater, qui filium non niſi ſymphoniarum ſono quovis mane evigilare, aut ex ſomno excitari voluit. *Il me faiſoit*, inquit de parente filius, en ſes Eſſais liv. I. chap. XXVI. *eſveiller par le ſon de*

quelque instrument, & ne fus jamais sens homme, qui m'en servist: sive, ut Latine dicamus: *Excitari me semper curavit pater sono instrumenti Musici cujusdam: nec unquam defuit, qui ea in re operam mihi commodaret*. Scio quid regerere voluisset Seneca, quidque dicat Epist. L. *Malle, quisquis vir sit, somnum suum classico, quam symphonia rumpi*. Verum & hoc virorum esse ostendi, & illud suo tem-
14 pore non subterfugit Mæcenas. De altero ad somnum ex aquarum fragoribus quæsito remedio, præter Paullum Æginetam Horatius meminit, & naturali aquarum decursu, si ad eos decumbamus, somnum invitari docet, Epod. Ode II. ubi vitam laudans rusticam, ita infit:

Labuntur altis interim ripis aquæ,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.

Artificiali aquarum delapsu idem effici posse notat Corn. Celsus lib. III. cap. XIIX. *Confert*, inquit, *aliquid ad so-*
15 *mnum Silanus juxta cadens*. Est autem *Silanus*, tubus, in id factus, ut aqua per ipsum feratur aut delabatur: Græcis Κρουνὸς & Ὑδρεῖον. Lexicon Philoxeni: *Silanus*, Κρουνός. Lexicon Cyrilli, ut vocant: Κρουνὸς, *fluor*, *Silanus*. Item Ὑδρεῖον, *lacum*, *Silanum*. Lucretius lib. VI. de iis, qui in peste Attica, ad fervorem & æstum exstinguendum, aquæ potu se invitarant largius, & ad tubos ejusmodi inveniebantur mortui:

Corpora, Silanos ad aquarum, strata jacebant.

Alii *Tullios* appellarunt. Festus: *Tullios, alii Silanos dixerunt, alii rivos, &c.* Adde huc quæ habet Lipsius Notis ad Senecæ Epist. C. & eruditissimus Paullus Neucrantzius amicus noster lib. de Purpura cap. XXX. Nos revertimur
16 ad Mæcenatem. Is continuis tandem malis ac laboribus fractus, senii insuper, quod per se morbus est, molestiis confectus succubuit, ac de scena mundana decessit C.

Martio

Martio Censorino & C. Asinio Gallo Coss. anno V.C. IↃCCXLV. ante natum Salvatorem VI. imperii D. Augusti XXXVII. Quanquam enim de *senio Mæcenatis* dubitari queat, quum non dies quidem, sed annus natalis ignoretur, atque iccirco annorum ætatis ratio exacta iniri nequeat: tamen si conjecturis indulgere liceat, verisimile fuerit Mæcenatem consiliis Augusti juvenis moderandis, non minorem XXV. annis potuisse assumi. Quum vero eadem feliciter usque in annum jam dictum moderatus fuerit, utique ad minimum sexagenario major rebus humanis exemptus fuit. Senecta sane ætate decessisse ex 17
Pedonis, scriptoris coætanei, Epicedio certi sumus, cui non una vice *senex* vocatur, & qui dignus sit Nestoris secula vitæ spatio superare; aut herbis Colchidos, ut Æetes olim, rejuvenescere; aut Auroræ esse maritus, quæ, ut Tithono seni, ita Mæcenati, nectaris usu senium prohiberet. Versus ipsos apud Auctorem leges. Eodem au- 18
tem anno, quo Mæcenas, obiit & Horatius, patronum ex brevissimo intervallo sequutus. Adrianus quidem Turnebus, & Lævinus Torrentius, quod paullo ante monuimus, Horatium ante Mæcenatem diem suum obiisse, illumque ab hoc in funere Phaleucis epicediis honoratum credidere. Turnebus nullas suæ adsertionis adfert rationes; Torrentius testem citat Dionem, qui anno V.C. IↃCCXLVI. Mæcenatem obiisse testetur: & Eusebium, cui Horatius anno præcedenti, seu IↃCCXLV. obiit. Verum 19
Dio id nullus dixit, quod vult Torrentius; sed obiisse tantum Mæcenatem scribit Censorino & Asinio Gallo Coss. qui, si recte & cum doctioribus rem supputes, Consulatum gessere eodem tempore, quo Horatium vita functum notavit Eusebius, anno nempe IↃCCXLV. Supervixisse etiam, non Mæcenatem Horatio, sed Horatium Mæcenati, vel unus sufficientissimus fuerit testis Suetonius, qui

20 in vita Horatii inter ultima verba Mæcenatis, de cliente ſuo ſuperſtite in extremo etiam vitæ agone ſoliciti, iſta ad Auguſtum fuiſſe refert: *Horatii Flacci, ut mei, memor eſto.*

21 Horatio vero id obtigit quod unice ſemper optarat, futurumque ſibi certo perſuaſerat, ut ex Carm. lib. II. Ode XVII. videre eſt. Etenim nec DIs amicum eſſe, ibi ait, nec Parcis ita complacitum, nec velle utriuſque thema natalitium, ut alter altero prius vita cedat, ſed una dies utramque ducat ruinam. Idque, ut ab eventis etiam rem probet, jam ante patuiſſe ex eo ait, quod Mæcenate periculoſius aliquando decumbente, ipſe pene arboris lapſu fuerit exanimatus. Sed adeant Horatium, qui velint, at-

22 que ipſa ejus videant verba. Obiit autem Horatius, ut habet Suetonius, in fine anni, die V. Decembris: Mæcenatem vero obiiſſe menſe Sextili, ex Dione conjicio. Dion enim, ubi lib. LV. multa feliciter anno V.C. IↃCCXLV. Auguſtum egiſſe, ac præter alia etiam menſem Sextilem de ſuo nomine appellaſſe ſcribit; ſubjungit: ut læta iſta fuerint Auguſto omnia, ita Mæcenatis mox obitu graviter fuiſſe afflictum. Ex quo veriſimiliter colligas, ipſo menſe Sextili, jam Auguſti nomen ſortito, Mæcenatem

23 vita functum. Eodem anno fatis etiam conceſſit Q. Cæcilius Claudius Iſidorus; qui licet multa bello civili perdidiſſet, reliquit tamen, ſi Plinio credimus lib. XXXIII. cap. X. Servorum quatuor millia & ſedecim, juga boum tria millia & ſexcenta, reliqui pecoris ducenta quinquaginta millia, & in numerato H-S. IↃC. ac funerari ſe juſſit H-S. XI. quorum prior ſumma eſt noſtræ monetæ millies & quingentorum Philippicorum, ſive, ut hodie vocamus, millionum decem cum ſemiſſe: poſterior Philippicorum

24 viginti ſeptem millium & trecentorum. Cæterum Mæcenas jam moriturus teſtamentum condidit, atque in ejus tabulis hæredem ſcripſit Auguſtum: tum ut in vitæ extre-

mo

Seneca Philosophus Epist. CXXII. fabulatorem elegantissimum *vocat. Est & Ovidii Epistola* X. *libri* IV. *de Ponto ad* Pedonem, *qua & Thesei res gestas ab ipso descriptas edocemur. Versus sunt isti:*

At tu, non dubito, quum Thesea carmine laudes,
Materiæ titulos quin tueare tuæ;
Quemque refers, imitere virum: vetat ille profecto
Tranquilli comitem temporis esse fidem.
Qui quantum est factis ingens, & conditur à te,
Vix tanto, quantus, debuit ore cani.

Elegia vero ultima idem Ovidius, à stili forte alti loquentia, Pedonem *vocat* Poëtam sidereum:

Quum foret & Marsus, magnique Rabirius oris,
Iliacusque Macer, sidereusque *Pedo.*

Quo epitheto Poëtarum principem honorat Columella lib. X. *hoc versu:*

Siderei vatis referens præcepta Maronis.

Meminit Pedonis *& Sidonius Apollinaris:*

Non Getulicus hic tibi legetur,
Non Marsus, *Pedo*, Silius, Tibullus,
Non quod Sulpitiæ jocus Thaliæ
Scripsit blandiloquum suo Caleno.

Verum an ista omnia de uno Pedone, *aut pluribus dicta scriptaque fuerint, haud liquido affirmaverim. Alium certe à* Pedone Albinovano, *fuisse* Albinovanum, *cui inscripta est Horatii Epistola* IX. *lib.* I. *docet Lilius Gyraldus Hist. Poët. Dial.* III. *Sed relinquimus ista in medio.* Notæ *in Elegiam utramque, quas tibi una offerimus, amice Lector, pleræque sunt Iosephi Scaligeri; quædam etiam nostræ, atque aliorum, quos semper indicavimus, ne quemquam opera sua privatum iremus. Tu fave, & vale.*

CASPAR BARTHIUS
Epidorp. lib. IIX. Epigr. LVI. de Pedone.

Periisse me, juvare Critici dicunt :
Ego superstes omnibus tamen vivo.

OCTAVIUS CLEOPHILUS
Fanensis, in Cœtu Poëtarum.

Hic vates sedet Ascratuus ; Lucretius illic,
Qui grave de rerum semine pandit opus.
Hic Lunam & stellas & sidera cantat Aratus :
Hic Linus, hic acer Manlius, hicque Pedo.

GERARD. JOH. VOSSIUS
Præfat. in libros de vitiis sermonis.

Vigorem ac maturitatem in prosa habent Cicero, Cæsar, &c. in carmine Lucretius , Catullus , Maro, Horatius , Tibullus, Propertius, Gratius, Ovidius , Pedo Albinovanus , *& his æquales.*

C. PE-

C. PEDONIS ALBINOVANI,

IN OBITUM

MÆCENATIS,

ELEGIA PRIMA.

EPICEDION MÆCENATIS.

Defleram[1] juvenis tristi modo carmine fata:
Sunt etiam merito carmina danda[2] seni.
Ut[3] juvenis deflendus erat tam candidus, & tàm
Longius annoso vivere dignus avo.
Irreligata ratis nunquam defessa carina
It, redit in vastos semper onusta lacus.
Illa[4] rapit juvenes prima florente juventa:
Non[5] oblita rapit sed tamen illa senes.
Nec mihi, Mæcenas, tecum fuit usus amici,
[6] Lollius hoc ergo conciliavit opus.
Fidus eras[7] nobis nam propter Cæsaris arma,
Cæsaris & similem propter in arma fidem.

[1] Vide nos in Mæcenate cap. 27. num. 23.

[2] Vide ibid. cap. 29. num. 14.

[3] Jos. Scaliger ex MS. legit: *Ut juvenis deflendus enim tam candidus & jam.* ut sit sententia: Mæcenas non minus deflendus, quam quivis acerba morte juvenis præventus: utpote qui quovis sene erat dignior vivere.

[4] Pedo sui similis ita scribit Elegia ad Liviam: *Illa rapit juvenes, sustulit illa senes.*

[5] Scaliger ex veteri membrana, quæ habet; *Non oblita tamen, sed repetitque senes*; ita legit: *Non oblita tamen surripit atque senes.*

[6] al. *Illius*, malè. Intelligit *Maximum Lollium*, Trojani belli scriptorem, ex Horatio notum.

[7] Scaliger legit: *Fidus erat vobis.* Vobis nempe vult dicere, amicissimus fuit Lollius, tibi & Cæsari.

Regis eras [8] *genus Etrusci: tu Cæsaris almi*
  [9] *Dextera, Romanæ tu vigil Urbis eras.*
Omnia [10] *quum posses, tanto tam carus amico:*
  Te sensit nemo [11] *velle nocere tamen.*
Pallade [12] *cum docta Phœbus donaverat artes.*
  Tu decus & laudes [13] *hujus & hujus eras.*
Vincit [14] *vulgares vincit Beryllus arenas,*
  Littore [15] *in Etrusco quas simul* [16] *unda manet.*
Quod [17] *discinctus eras, animo quoque, carpitur unum:*
  Diluitur nimia simplicitate tua.
Sic illi vixere, quibus fuit aurea virgo;
  Quæ bene præcinctos postmodo pulsa fugit.
Invide, [18] *quid tandem tunicæ nocuere solutæ?*
  Aut tibi [19] *ventosi quid nocuere sinus?*
Num minus Urbis erat custos & Cæsaris [20] *obses?*
  Num [21] *tibi non tutas fecit in Urbe vias?*

[8] Scaliger legit. *Regis eras Etrusce genus.*

[9] *Cæsaris dextera,* id est, primus à Cæsare. Vid. in Mæcen. cap. 6. num. 8.

[10] In eandem sententiam idem Pedo de Livia ait: *Nec nocuisse ulli & fortunam habuisse nocendi.* Vide in Mæcen. cap. 7. num. 3. & seqq.

[11] al. *posse.* sed minus bene.

[12] Vide Mæcen. cap. 5. num. 12.

[13] Vide ibid.

[14] Occurrit objectioni de studio Mæcenatis gemmarum, quod ipsi exprobrabatur. Vide in Mæcen cap. 21. num. 1. 2. De *beryllis*, quos Mæcenas amavit, Vide ibid. cap. 25. num. 2.

[15] *In extremo.* al. *Erythræo,* omnium optimè.

[16] Barthius Adversf. lib. 41. cap. 3. & Animadversf. ad Claudiani lib. 2. in Ruffin. versu 245. legit *vomit:* ut magna insignisque intelligatur copia. Virgilius. *Mane salutantum totis vomit ædibus undam.* Prudentius Coronat. Hippol. *Urbs augusta suos vomit effunditque Quirites.* Adde, Lector, Manilium lib. 4. *Et vomit Oceanus pontum, sitiensque resorbet:* & Serenum cap. 41. ubi *vomicas* vocat, *quos dira vomit natura tumores.* Salm. Exerc. Plin. ad Solin. c. 40. videtur legisse, *movet.*

[17] Vide in Mæcen. cap. 19. num. 10. & seqq.

[18] Vetus membrana habet, *Livide,* Scal.

[19] al. *At tibi.* minus rectè.

[20] al. *hospes.* malè.

[21] Vetus scriptura, *Nunc tibi:* ex quo lego *Nuncubi.* Interrogat vero quasi de nocturno insessore & præmiatore. Scal.

Nocte

Nocte sub obscura quis te spoliavit [22] *amantem?*
Quis [23] *tetigit ferro, durior ipse latus?*
Majus erat potuisse, tamen nec velle triumphos:
Major [24] *res magnis abstinuisse fuit.*
Maluit umbrosam quercum, Nymphasque canoras,
Paucaque [25] *pomosi jugera* [26] *certa soli.*
Pieridas Phœbumque colens in mollibus hortis;
Sederat [27] *argutas garrulus inter aveis.*
Marmora [28] *Mæonii vincunt monimenta libelli:*
Vivitur ingenio, cætera mortis erunt.
Quid faceret? defunctus erat comes impiger idem
Miles & Augusti fortis & usque pius.
Illum [29] *piscosi viderunt fata Pelori*
Ignibus [30] *hostiles* [31] *tradere ligna rates.*
Pulvere [32] *in AEmathio fortem videre Philippi:*
Quam [33] *nunc ille tener! tam gravis hostis erat.*

[22] Κωμάζοντα ad amicam. Scal.

[23] *Tangere latus ferro*, proverbialiter dixit. & Plautus Bacchid. *Perii hercle: lembus ille mihi lædit latus.* In latere enim partes καιρίαι. A quo dicitur, *tangere latus alicui*, τὸ δορυφορεῖν. Scal.

[24] al. *Majores*. malè. Semper autem Mæcenas contentus fuit manere privatus. Propertius. *Mæcenas eques Etrusco de sanguine Regum, Intra fortunam qui cupis esse tuam.* Scal. Vide Mæcen. cap. 3. num. 3.

[25] Intelligit hortos Mæcenatis. Subjungit enim: *Pieridas Phœbumque colens in mollibus hortis.* Scal. In quibusdam libris legitur, *pomposi*, malè. Voce *pomosi*, usus est Columella lib. 10. De hortis Mæcenatis vide Mæcen. cap. 28. num. 7.

[26] *certa*. al. *sorta*, item *culta*.

[27] Dusa pater legit: *Sidere & argutas*.

[28] Legebam, inquit Scaliger, *Marmora Aonii*. Sed manu scripta lectio docet aliter legendum. Ea habet, *Marmora Minai*. Lego *Marmora Smyrnai*. Nam sane prius scriptum puto *mirnei*. *Marmora monumenta* dictum, ut *rete jaculum*, *lapide silice*. Vide eundem Scaligerum in Catalectis.

[29] Intelligit de pugna navali in freto Siculo, cum Sexto Pompeio. Vide Mæcen. cap. 11. num. 9.

[30] Scaliger optime emendat. *Ignibus hostilis tradere ligna ratis.*

[31] *tradere*. al. *reddere*. minus commodè.

[32] Vide in Mæcenate cap. 8. num. 14.

[33] Melius vetus membrana: *Quam nunc illo tener, tam gravis hostis eras.* Scal. Alii legunt: *Quam tener ille fuit, &c.*

Quum freta Niliacæ texerunt lata carinæ,
Fortis erat[34] *circum, fortis & ante Ducem.*
Militis Eoi fugientis terga sequutus,
Territus[35] *ad Nili dum fugit ille caput.*
Pax erat, hæc illos laxarunt otia cultus.
Omnia victores Marte sedente[36] *decent.*
Actius[37] *ipse lyram plectro percussit eburno;*
Postquam victrices conticuere tubæ.
Hic modo miles erat, ne posset[38] *fœmina Romam*
Dotalem stupri turpis habere sui.
Hic tela in profugos (tantum curvaverat arcum)
Misit ad extremos exorientis equos.
Bacche, coloratos postquam devicimus Indos,
Potasti[39] *galea dulce levante merum.*
Et tibi securo tunicæ fluxere solutæ:
Te puto purpureas tum habuisse[40] *duas.*
Sum memor & certe memini sic ducere thyrsos
Brachia[41], *purpurea candidiora nive.*
Et tibi thyrsus erat gemmis ornatus & auro:
Serpentes[42] *hederæ vix habuere locum.*

34 al. *circa.*

35 al. *Tertius*, malè.

36 Virgilius. *Mars impius intus Sæva sedens super arma & centum vinctus ahenis Post tergum nodis fremit horridus ore cruento.*

37 Intelligit *Apollinem Actium.* ad Actiacam victoriam respiciens.

38 *Cleopatram* intelligit. Vide Mæcen. cap. 12. num. 5. cap. 14. & num. 2. & 3.

39 Poculum militis *galea.* Statius Thebaid. lib. 3. *Hostilem Hismenum galeis Dircenque bibemus.* Lucanus. *concitus ira Excussit galeam, suffecitque omnibus unda.* Frid. Lindenbruchius. Adde ex Propertio lib. 3. El. 10. *Potasti galea fessus Araxis aquam.* & Sidonio, Paneg. Anthemii: *Indicus Ausonio potetur casside Ganges.* Exempla vide plura alia apud Th. Dempsterum Annot. ad Rosini Antiq. Rom. lib. 10. cap. 10.

40 Pro *duas*, legerim *tuas*. tunicas enim à bello purpureas suas gestavit, non duas.

41 *Purpurea*, id est *pulchra.* Ita Servius explicat illud Virgilii, lib. 1. Æn. *Lumenque juventæ Purpureum:* & Porphyrio illud Horatii lib. 4. Ode 1. *purpureis ales oloribus.*

42 *Hedera*; al. *edera.*

Argentata[43] *tuos etiam*[44] *ſandalia talos*
Vnxerunt certe, nec puto, Bacche, negas.
Mollius[45] *es ſolito mecum tum*[46] *plura loquutus,*
Et tibi conſulto verba fuere[47] *nova.*
Impiger[48] *Alcide, multo defunćte labore,*
Sic memorant curas te poſuiſſe tuas.
Sic te cum tenera lætum luſiſſe puella,
Oblitum Nemeæ, jamque Erimanthe tui.
Vltra nunquid erat? torſiſti pollice fuſos,
Leniſti[49] *morſu lævia fila parum.*
Percuſſit[50] *crebros te propter Lydia nodos:*
Te propter dura ſtamina[51] *rupta manu.*
Lydia ter tunicas juſſit laſciva fluenteis
Inter lanificas ducere ſæpe ſuas.
Clava toroſa tibi pariter cum pelle jacebat,
Quam pede ſuſpenſo percutiebat Amor.
Quis fore credebat, premeret[52] *quum jam impiger infans*
Hydros ingenteis vix capiente manu?

[43] *Argentata*, dictum ut, *aurata*. Sed ne quid diſſimulem, malo *amentata*. Amentati calcei veteribus dicebantur, & *obſtrigilli*. Scal.

[44] *Sandalia*. Semper ſuſpecta mihi hæc lectio: quum *ſandalium* ſecundam correptam habeat. Sed recte vetus membrana habet *talaria*. Ita repone. Scal.

[45] Vetus membrana, *Albus es ſolito*. Lego, *Balbius es ſolito*. Balbutientem ex ebrietate intelligit, ut ἀνὴρ, πιὼν τὸν οἶνον, ὡς ὕδωρ ἵππος, σκυθιστὶ φωνεῖ, μηδὲ κάππα γινώσκει. Scal.

[46] *Plura*. al. *multa*.

[47] *Nova*, id eſt, *inſolita*, ἄτοπα, ξένα. tanquam alucinantis ex crapula. Virg. in Ciri: *Plurimus ergo Virginis inſolita ſermo novus errat in ore*. Scal.

[48] Al. *Alceide*.

[49] *Leniſti morſu*. Idem voluit Catullus. *Atque ita decerpens æquabat ſemper opus dens, Quæ prius in tenui fuerant extantia filo*. Hoc Atticis erat κροκοδίζειν. Philetærus Comicus: κροκοδίζουσιν αὐτὴν κατέβαλον. Pollux exponit, ἐκλέγουσιν τὸ τραχύ. Scal.

[50] *Percutere* σπαθᾶν. verbum textorium: & σπαθητοῦ ἐσθῆτος, *denſa*. contraria *rallis*. Scaliger. Vide eundem Notis ad Virgilii Cirin, ad verſum: *Non Libyco molles plauduntur pectine telæ*.

[51] *Rupta*, al. *rapta* non male.

[52] Vetus membrana habet, & antiquitus excuſi, *quum jam premit integer*. Puto legendum: *quum rumperet impiger infans*.

Quum-

Quumve renascentem tereret velociter hydram,
Frangeret immanes vel Diomedis equos?
Vel tribus adversis communem fratribus alvum,
Et sex adversas solus in arma manus?
Fudit & [53] Aloidas, postquam dominator Olympi
Dicitur in nitidam procubuisse [54] bovem.
Atque aquilam misisse suam, quæ quæreret, ecquis
Posset [55] amaturo vina [56] referre Iovi.
Valle sub Idæa dum te [57], formose sacerdos,
Invenit, & presso [58] molliter ungue rapit.
Sic est: victor amet, victor [59] potiatur in umbra,
[60] *Victor odorata dormiat inque rosa.*
Victorem [61] victus metuat: metus imperet illi,
Membra nec in strata sternere discat humo.
Tempora dispensant usus, & tempora cultus:
Hæc homines, pecudes, hæc moderantur aveis.
Lux est, taurus arat: nox est, requiescit: arator
Liberat emerito fervida colla jugo.
Conglaciantur aquæ: scopulis se condit hirundo,
Verberat [62] egelidos garrula vere lacus.

[53] Vetus scriptura multum discrepat: *Fudit-Oenidas*. Scal. aliis legitur, *Eolidas*.

[54] Inepta lectio. Vetus membrana & libri antiquitus excusi: *Dicitur in nitidum procubuisse diem*. pernox stertuit ad clarum mane. Scal.

[55] Al. *amatori.*

[56] *Τὸ vina, ὑποπτεύω*. Postea inveni in antiqua membrana: *signa referre*, id est: signifer Jovis esse. Et mallem: *Posset amaturo signa referre Iovi*. Quod signifer Jovis sit Ganymedes, docet doctissimus mythologus Fulgentius lib. 1. Scal.

[57] *Ganymedes*. Veteribus Latinis, *Catamitus*.

[58] Martialis. *Illæsum timidis unguibus hæsit onus*. Scaliger.

[59] Vetus membrana, *patiatur*. Lego *spatietur*. Scal.

[60] *Victor*. al. *victus*. sed male.

[61] Al. *Victor aret, victusque metat*. Sed Scaliger legit ex veteri scriptura & editione: *Victor amet, victusque metat*. quod sane postulat sententia.

[62] Virgilius. *Aut arguta lacus circumvolitavit hirundo*. Suspicor tamen legendum esse: *Verberat egelido garrula vere lacus*. Ut intelligat lacunaria domorum. Ita Lucillius: *resultantes adesque lacusque*: id est, ædes laqueatas, [illegible]. Scaliger.

Cæsar

Cæsar amicus erat, poterat vixisse solute,
Quum jam Cæsar idem, quod cupiebat, erat.
Indulsit: merito. non est temerarius ille.
Vicimus: Augusto judice dignus erat.
Argo[63] *saxa pavens postquam Scylleia legit,*
Cyaneosque metus jam religanda ratis.
Viscera[64] *dissecti mutavit in arietis agnum*
[65] *Aëtias, & succis omne-perita suis.*
His te, Mæcenas, juvenescere posse decebat.
Hæc utinam nobis Colchidos herba foret.
Redditur[66] *arboribus florens revirentibus ætas:*
Ergo[67] *non homini, quod fuit ante, redit.*
Vivacesque magis cervos decet esse paventeis,
Si quorum in torva cornua fronte rigent.
Vivere[68] *cornices multos dicuntur in annos:*
Quur nos angusta conditione sumus?

[63] *Argo*, al. *Ergo*. sed rectius illud.

[64] In quibusdam libris est: *Viscera dissecti mutaverat arietis agno.* At Scaliger: Legeram olim, inquit, *Viscera dissecti mutavit Aëtias agno Arietis: & succis &c.* quam quur rejiciam, caussæ non est. Tamen alia in membranis est scriptura: *Viscera directi mutaverat arietis agno Æëtis, fucis omne-perita suis.* Quæ quum aliquot maculis adspersa sit, ita eluenda mihi videtur: *Viscera directi mutaverat arietis agno Æëtis, fucis omne-perita suis.* *Æëtis* est αἰήτις, & *Evenis*, ὡ Ἐυηνὶς Propertio. *Fucis*, θρόνοις. Τὰ θρόνα, sunt φάρμακα. Nam ita vocat Theocritus, quæ hic fuci dicuntur. *Omne-perita*, ὑφ' ἓν legendum. Est enim Græcorum πολύιδρις. *Directi*, id est, *dissecti*. ut *Elephantem dirigere* Plauto, *Gallinam dirigere* Nigidio, hoc est, dissecare. Hæc Scaliger. Vide in eandem fere sententiam plura apud Salmasium in Exercit Plin. ad Solin. cap. 54.

[65] In quibusdam libris est *Ætas*, male. *Ætias* enim hic idem, quod *Aëtias*, Medea nempe, filia Æëtæ, Colchorum Regis.

[66] Hanc ipsam sententiam expressit Moschus Epicedio Bionis, & Horatius Carm. l. 4. Ode 7. Scal.

[67] Τὸ *ergo*, habet hic eum locum, quem apud Propertium: *Ergo Musarum & Sileni patris imago.* Plautus Casina: *Nempe tute dixeras arcessituram hinc esse uxorem meam ST. ergo arcessivisse, ait.* Item Bacchidibus: *Non placet hic mihi ornatus. P. Nemo ergo tibi apparavit.* Scal.

[68] Hoc primum dixisse Theophrastum morientem, & ea de re ad naturam conquestum, memoriæ proditum est. Scaliger. Seneca tamen Aristoteli tribuit lib. de brevit. vitæ cap. 1.

Pascitur[69] *Auroræ Tithonus nectare conjux:*
Atque ita jam tremulo nulla senecta nocet.
Vt tibi[70] *vita foret semper medicamine sacro,*
Te vellem Auroræ complacuisse virum.
Illius aptus eras croceo recubare cubili,
Et modo[71] *puniceo rore levare sitim.*
Illius aptus eras roseas[72] *tu jungere bigas,*
Tu[73] *dare purpurea lora regenda manu.*
Tu[74] *mulcere jubam, quum jam torsisset habenas*
Procedente die,[75] *respicientis equi.*
Quæsivere[76] *tori iuvenem sic Hesperon illum:*
Quem nexum medio solvit in igne Venus:
Quem[77] *nunc in fuscis placida sub nocte nitentem*
Luciferum contra currere cernis equis.
Hic tibi Corycium,[78] *casias hic donat olentes,*
Hic è palmiferis balsama missa iugis.

[69] Melius vetus Scheda: *Nascitur*, hoc est, reficitur, renascitur. Scaliger.

[70] *Vita*, scil. *perpetua*. Malo tamen, *Vt tibi victa foret:* nempe senectus. Scal.

[71] Restitue ex veteri scriptura: *Et modo phœniceum rore lavante torum*. Scal.

[72] al. *adjungere*.

[73] al. *tum*: non adeo male.

[74] Alii iterum hic legunt, *Tum*.

[75] *Respicientis*, scilicet ad versuram. Nam peracto actu suo, quod veteres *protelum* vocabant, equus ad versuram respicit, & hoc est finitum spatium. Putavi & aliquando legi posse, *respatiantis equi*, hoc est, qui finivit curriculum & spatium suum. *Spatiari* proprie est in stadio currere. Nam τὸ στάδιον Æoles vocabant σπάδιον, unde Latini, qui multum Æoles imitantur, fecerunt *spatium* suum. Scal.

[76] Vetus scriptura. *Quæsivere chori*. Nempe stellarum chori. Nam & ita Varro dixit, *Cæli choreas astricas*. Totum distichon ita legimus: *Quæsivere chori juvenem sic Hesperon olim, Quem necdum medio solvit in igne Venus.* Nam Vesperum citissime absolvere cursum, notissimum est. Iccirco Venus ejus amore capta, citissime solvit eum in medio cursu: quum interim chorus astrorum ipsum, qui princeps chori est, & primus apparet, desideret. Scaliger.

[77] Est apostrophe ad Mæcenatem, cælo jam receptum. Quem tu (hæc enim est sententia) cælo receptus contrario cursu ire vides. alio nomine, nempe Luciferi. Scal.

[78] In quibusdam codicibus est *castas*. male.

Nunc

Nunc pretium candoris habes, nunc redditus umbris
Te sumus obliti decubuisse senem.
Ter Pylium flevere sui, ter Nestora carum:
Dicebant[79] *tamen hunc non satis esse senem.*
Nestoris annosi vixisses secula, si me
Dispensata tibi stamina mente forent.
Nunc[80] *ego quid possum? Tellus levis ossa teneto,*
Pendula librato pondus & ipsa tuum.
Semper serta tibi dabimus, tibi semper odores:
Non unquam sitiens florida semper eris.

[79] al. *Dicebantque tamen, non &c.*

[80] Scribe: *Nunc ego, quod possum, Tellus levis ossa teneto*: hoc est, nihil aliud in præsentia tibi possum, quam ut precer hoc; *Terram tibi levem esse.* Ille erat semper εὐφημισμὸς in mortuos. Scal.

ELEGIA SECVNDA.

Verba [81] suprema Mæcenatis.

SIC est Mæcenas fato veniente loquutus,
Frigidus & jam jam quum moriturus erat.
Mene, inquit, juvenis[82] *primævi,*[83] *Iupiter! ante*
Augustam Bruti non cecidisse fidem?
Pectore maturo fuerat puer, integer ævo,
Et[84] *magnum Magni Cæsaris illud*[85] *opus.*

[81] Elegia hæc procul dubio, inquit Scaliger, est alia à superiori, & inscribenda mihi videtur, Verba suprema Mæcenatis. Quod enim ejusdem auctoris sit, & de eadem re, propterea cum superiore conjuncta.

[82] *Primævi*, id est, *adolescentis.* Vide Barthium Notis ad Numatiani Itiner. lib. 1. & Animadv. ad Claudiani lib. 1. de laud. Stilic. vers. 51. & quæ nos notamus ad Cælii Aurel. Acut. lib. 3. c. 8.

[83] Non *turpiter*, sed *Iupiter* habet membrana. Id quod verum puto, estque διὰ μέσου dictum. Catullus: *Doctis Iupiter & laboriosis!* Idem. *Iupiter! ut tristi lumina sæpe manu.* Scaliger: quem vide etiam Castigat. ad Catullum.

[84] Educavit enim & sustulit Brutum C. Cæsar, quem etiam in bonis suis hæredem scripserat, habuitque filii loco, adeo ut quum in Senatu trucidaretur ab homine ingrato, ad eum dixerit, καὶ σὺ τέκνον. Scal.

Discedo,[86] *vellemque prius. non omnia dixit,*
Inciditque pudor, quæ prope dixit amor.
Sed[87] *manifestus erat moriens; quærebat*[88] *amatæ*
Coniugis amplexus, oscula, verba, manus.
Si tamen hoc satis est, vixi te,[89] *Cæsar, amico:*
Et morior, dixit, dum moriorque,[90] *satis.*
Mollibus ex oculis aliquis[91] *tibi procidet humor,*
Quum dicar subita voce[92] *fuisse tibi.*
Hoc[93] *mihi contingat: iaceam tellure sub æqua:*
Nec tamen hoc ultra me[94] *potuisse velim.*
Sed meminisse velim. vivam sermonibus: illic
Semper ero: semper si meminisse voles.
Et decet, & certe vivam tibi semper[95] *amicus:*
Nec[96] *tibi, qui moritur, desinit esse tuus.*
Ipse ego quidquid ero, cineres interque favillas,
Tunc[97] *quoque non potero non memor esse tui.*
Exemplum[98] *vixi propter te molle beate:*

85 Ita idem Pedo ad Liviam, seipsum quasi imitans: *Cæsaris illud opus, veluti pars altera vestri Occidit.*

86 Melius vetus scriptura & editio. *Dissidio, vellemque prius.* Est ἀποσιώπησις. Quare jungit: *non omnia dixit.* Utinam, inquit, prius discessissem, quam illud dissidium gliscere incepisset. *Vellem mori,* εὐκτικῶς dixit, pro utinam mortuus fuissem. ὡς ὤφελον θανεῖν. Scal.

87 Purus putus est hellenismus: ἀλλὰ δῆλος ἦν λιποψυχῶν. Scal. Adde ex Tacito Ann. lib. 15. cap. 54. *Atque ipse mœstus & magnæ cogitationis manifestus erat.*

88 *Uxoris,* id est, *Terentiæ.* Vide in Mæcen. cap. 28.

89 *Cæsar.* al. *Cæsare.* minus bene.

90 Τὸ *satis*, conclamatum est. Plautus Captivis. *Liber captivos fera consimilis est. Semet fugiendi si data est occasio. Satis est: nunquam post illa possis prendere.* Scal.

91 *Molles oculos* dixit pro amatoriis. Barthius Animadv. ad Claudiani Nuptias Honorii & Mariæ versu 5. pro *tibi procidet*, al. legitur: *procedet & humor.*

92 *fuisse tibi*: hoc est tuus fuisse. Val. Cato in Diris. *Et vobis nunc est, mea quæ fuit ante voluptas.* Item: *Mea quod formosa puella Est vobis.* Scal.

93 al. *Hoc tibi.* malè.

94 Vetus scriptura: *te potuisse.* Hoc est, nec aliud à te peto, quam ut per te liceat mihi jacere sub terra æqua. Scal.

95 *amicus.* al. *amore.* non sat benè.

96 *Nec tibi.* Barthius legit, *sibi* Adversf. lib. 23. cap. 17.

Vnus Mæcenas *teque ego propter eram.*
Arbiter ipse[99] *fui, volui quod contigit esse:*
Pectus eram vere pectoris ipse tui.
Vive diu, mi care senex: pete[100] *sidera sero.*
Est opus hoc terris: te quoque velle decet.
Et tibi[101] *succrescant iuvenes*[102] *bis Cæsare digni,*
Et tradant[103] *porro Cæsaris*[104] *omne genus*
Et[105] *secura tibi quum primum Livia coniux*
Expleat[106] *amissi munera*[107] *rapta gener.*
Quum Deus in terris Divis insignis avitis,
Te Venus in patrio collocet[108] *alma sinu.*

97 *Tunc quoque.* al. *Tunc ego.* neque hoc bene.

98 Putarem legendum esse: *Exemplum vixi propter te nobile, & ob te Vnus Mæcenas, teque ego propter eram.* Scal.

99 *ipse fui.* al. *ipse tui.*

100 Ovidius lib. 1. Trist. El. 1. *Optavi peteres cælestia gaudia tarde.* Horatius. *Serus in cælum redeas.*

101 Ita Tibullus: *At tibi succrescat proles, quæ facta parentis Augeat, & circumstet veneranda senem.* Metaphora à stolonibus est, seu pullis arborum, earum stipitibus adnascentium. Hoc enim est subcrescere & subolescere. unde *soboles* παρὰ φυάδης. Scal.

102 C. & L. Agrippa, adoptati ab Augusto. *Bis Cæsare dignos* dicit, primum quod Agrippæ, generi Augusti filii: deinde quod ab Augusto adoptati. Scal.

103 Sanè, si lego, *trudant.* ut persistat in metaphora subcrescendi. Nam *porro trudi* dicuntur gemmæ arborum & stolones, quum incipiunt existere ex cortice. Scal.

104 *omne.* al. *usque.*

105 Vetus editio: *Sic secura tibi.* Alia: *Et tibi securo supremum Livia conjux. Supremum* est εἰς τέλος.

106 Expleat defectum amissi Marcelli Agrippa, cujus filios adoptasti. Manifesto ergo intelligit filios Agrippæ, qui adoptati fuerant ab Augusto & Cæsares declarati, ut ait Tacitus. Et Ovidius de iisdem intellexit: *Cæsare victuro, Cæsaribusque precor.* Quare errat bonus Domitius Calderinus, qui de Tiberio & Germanico intelligendum putat. Scal.

107 *rapta.* al. *rupta.* minus rectè.

108 al. *ipsa.* sed melius *alma.*

F I N I S.

INDEX RERVM ET VERBORUM.

In eo numerus cum commate caput libelli notat, numerus cum puncto numerum capitis marginalem: litera P. Notas in Epicedium Pedonis.

Brun-

Fa-

N.

O.

P.

Persa-

Q.

R.

S.

FINIS.